

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200983

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K349.547C45A. Accession No. K.5220

Author శంకరాచార్యులు.

Title లక్షణాదికరణి శాస్త్రం 1945.

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲಾ

ಸಂಖ್ಯಾ ೨೩.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

(ನಾನಾವಳೀ - ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಸಹಿತ)

೨

ಅನುವಾದಕ :

ಆಸ್ಕಾನ ವಿಧ್ವಾನ್ ಪಾಟೀಣಕರ ಚಂದ್ರಶೇಖರಭಟ್ಟ

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ ಬ್ರಾಂಚ್, ಮೈಸೂರು

೧೯೪೫

ಮುನ್ನುಡಿ.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡ ದಲ್ಲಿರುವ ಲಲಿತೋಪಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಕೆ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮತ್ತು ಫಲಶ್ರುತಿ ಭಾಗಗಳು ಸೇರಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು ಐವತ್ತು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಉಪಕ್ರಮ ಉಪಸಂಹಾರಗಳು ನಾಮಾವಳಿಯ ಪೂರ್ವ-ಉತ್ತರ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಣ ಮಾಡುತ್ತ ಇದರ ಮಹಿಮಾತಿ ಶಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಆಗಸ್ಯಮುನಿಯು ಹಯಗ್ರೀವ ಗುರುವಿನಿಂದ ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ, ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ತಿಳಿದರೂ, ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯು ಲಭಿಸ ದಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಚಿಸುತ್ತ ಇನ್ನಾವದಾದರೂ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಂಶವು ಇದ್ದರೆ ಉಪ ದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಗುರುಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಗುರುವು ಆತಿ ರಹಸ್ಯವಾದ ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸತಕ್ಕದಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ ಅವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡದೆ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಡೆಂದು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಶಿಷ್ಯನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಗುರುಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸುದೃಢವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾಂಬಿ ಕೆಯು ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ ಗುರುವಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದು ಭಕ್ತ ಶಿರೋ ಮಣಿಯಾದ ಆಗಸ್ಯಮುನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತಳು. ಆಗ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದವು ಉಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಇದು ಸ್ತೋತ್ರದ ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆಯು ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ದೇವಿಯ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರಾದ ವಾಗ್ಧೀ ವತೆಯರು ಮಾಡಿರುವರೆಂದೂ ಸರ್ವ ಪೂರ್ತಿಕರ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತ ವಾದ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಕಾಮೇಶ ಕಾಮೇಶಿಯರು ರಚಿಸಿರುವರೆಂದೂ ಉಪಕ್ರಮ-ಉಪಸಂಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದುದೆಂದೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ಲಭ್ಯವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಗಳು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆಯ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುವು. ಪಂಚದಶೀ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಣದಿಂದ

ಉಪಕ್ರಮವಾಗುವ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಸ್ತೋತ್ರವು ಮೂರು ನೂರು ನಾಮಗಳಿಂದ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುಣಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ದೇವತಾ ಕೀರ್ತನ ಮಾಡುವ ಇತರ ನಾಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕಳಾದ ದೇವತೆಯ ಸನ್ನಿಧಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬೀಜವರ್ಣಮಯವಾದ ಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯ ಅರ್ಥಪರಿಚ್ಛಾನವು ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಆಗಬೇಕು. ಪಂಚದಶೀವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ವಿವಕ್ಷಿತವಾದ ಅರ್ಥವು ಗುರು ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ದೇವಿಯ ಉಪಾಸನಾ ತತ್ಪರರಿಗೆ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವ ವ್ಯುತ್ಪನ್ನರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಚ್ಛಾನ ಸಹಿತ ಉಪಾಸನೆಯು ವೀರ್ಯಾತಿಶಯ ಸಹಿತವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಾರಿ ಹೇಳುವುದು. ಶ್ರೀವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ಬೀಜವರ್ಣವು ದೇವತಾ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿರುವುದು. “ಜ್ಞಾಪಕಂ ದೇವತಾನಾಂ ಯದ್ಬೀಜಮಕ್ಷರಮುಚ್ಯತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಬೀಜಾಕ್ಷರವು ದೇವತಾ ಸ್ಮಾರಕವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. “ಕಕಾರ ರೂಪಾ” ಮುಂತಾದ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಗುಣ ವಾಚಕ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಏಕ ದೇಶವಾಗಿದ್ದ ಬೀಜಾಕ್ಷರವು ಸತ್ಯಭಾವವಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಏಕ ದೇಶವಾದ ಸತ್ಯಾ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ದೇವಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ಅರ್ಥ ಸಾಕಾಂಕ್ಷವಾದ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಮುಂತಾದ ಶಕ್ತಿಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬ ಮಹಾ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ “ಕಕಾರ ರೂಪಾ” ಮುಂತಾದ ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಇರುವಂತೆ ನಾಮೈಕ ದೇಶಗಳಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು. “ಭಜಂತೇ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ತವ ಜನನಿ ನಾಮಾವಯವ ತಾಮ್” ಎಂಬ ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ ಭಗವತ್ಪಾದರವರ ವಚನದಿಂದ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಅವಯವಗಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ನಾಮ ಅಥವಾ ನಾಮಾವಯವಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಂತ್ರವು ಮಹಾನುಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣನಾಮಸ್ತೋತ್ರ-ನಾಮಾವಳಿಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಉಪಾಸನಾಂಗವೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂಕರಾಚಾರ್ಯರವರಿಂದ ಲಲಿತವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯ ರೂಪವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಷ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಮಯವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಮಹಾ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಜಿ.ಸಿ.ಎಸ್. ಐ. ರವರು ಇತ್ತ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ ಬ್ರಾಂಚ್, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ನಾಮಾವಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಂದು ಸಜ್ಜನರ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಸದವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರದ
ಆಶ್ವಯುಜ ಶುಕ್ಲ ಏದಿಗೆ
ಸೋಮವಾರ; ತಾ. 8-10-45

ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್
ಪಾಟೀಣಕರ ಚಂದ್ರಶೇಖರಭಟ್ಟ.
ಅನುವಾದಕ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶ್ಲೋಕ

ವಿಷಯ

ಪುಟ

ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮಾವಳಿಃ

i-xij

೧-೨೮

ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರ ಭೂಮಿಕೆ

೧

೧- ೪

ಭಾಷ್ಯ ಭೂಮಿಕೆ

೯

ಪ್ರಕಾಶ ೧. ಕಕಾರಾದಿನಾಮು

೧

೧- ೬

೧೧

೨

೭-೧೧

೧೮

೩

೧೨-೧೪

೨೨

೪

೧೫-೨೦

೨೬

ಪ್ರಕಾಶ ೨. ಏಕಾರಾದಿನಾಮು

೫

೧- ೫

೩೧

೬

೬- ೯

೪೦

೭

೧೦-೧೪

೪೮

೮

೧೫-೧೮

೫೪

೯

೧೯-೨೦

೫೯

ಪ್ರಕಾಶ ೩. ಈಕಾರಾದಿನಾಮು

೯

೧- ೩

೬೨

೧೦

೪- ೭

೬೫

೧೧

೮-೧೩

೬೯

೧೨

೧೪-೧೭

೭೩

೧೩

೧೮-೨೦

೭೬

ಪ್ರಕಾಶ ೪. ಲಕಾರಾದಿನಾಮು

೧೩

೧- ೩

೭೭

೧೪

೪- ೮

೭೯

೧೫

೯-೧೪

೮೨

೧೬

೧೫-೨೦

೮೭

ಪ್ರಕಾಶ ೧೧. ಹ್ರೀಂಕಾರಾದಿನಾಮ

೩೮	೧- ೪	೧೭೬
೩೯	೫- ೮	೧೮೦
೪೦	೯-೧೨	೧೮೫
೪೧	೧೩-೧೬	೧೮೯
೪೨	೧೭-೨೦	೧೯೩

ಪ್ರಕಾಶ ೧೨. ಸಕಾರಾದಿನಾಮ

೪೩	೧- ೫	೧೯೯
೪೪	೬-೧೧	೨೦೪
೪೫	೧೨-೧೬	೨೧೦
೪೬	೧೭-೨೦	೨೧೫

ಪ್ರಕಾಶ ೧೩. ಕಕಾರಾದಿನಾಮ

೪೭	೧- ೩	೨೧೮
೪೮	೪- ೭	೨೨೦
೪೯	೮-೧೧	೨೨೫
೫೦	೧೨-೧೫	೨೨೭
೫೧	೧೬-೨೦	೨೩೦

ಪ್ರಕಾಶ ೧೪. ಲಕಾರಾದಿನಾಮ

೫೧	೧- ೬	೨೩೩
೫೨	೭-೧೨	೨೩೯
೫೩	೧೩-೧೭	೨೪೪
೫೪	೧೮-೨೦	೨೪೮

ಪ್ರಕಾಶ ೧೫. ಹ್ರೀಂಕಾರಾದಿನಾಮ

೫೪	೧- ೨	೨೫೦
೫೫	೩- ೬	೨೫೨
೫೬	೭-೧೦	೨೫೬
೫೭	೧೧-೧೩	೨೬೦
೫೮	೧೪-೧೬	೨೬೫
೫೯	೧೭-೨೦	೨೭೨

ಪ್ರಕಾಶ ೫. ಹ್ರೀಂಕಾರಾದಿನಾಮ

೧೭	೧- ೬	೯೦
೧೮	೭-೧೩	೯೫
೧೯	೧೪-೨೦	೧೦೦

ಪ್ರಕಾಶ ೬. ಹಕಾರಾದಿನಾಮ

೨೦	೧- ೬	೧೦೫
೨೧	೭-೧೧	೧೦೭
೨೨	೧೨-೧೫	೧೦೯
೨೩	೧೬-೨೦	೧೧೧

ಪ್ರಕಾಶ ೭. ಸಕಾರಾದಿನಾಮ

೨೪	೧- ೮	೧೧೩
೨೫	೯-೧೪	೧೧೮
೨೬	೧೫-೨೦	೧೨೨

ಪ್ರಕಾಶ ೮. ಕಕಾರಾದಿನಾಮ

೨೭	೧- ೭	೧೨೬
೨೮	೮-೧೨	೧೩೦
೨೯	೧೩-೧೮	೧೩೪
೩೦	೧೯-೨೦	೧೩೯

ಪ್ರಕಾಶ ೯. ಹಕಾರಾದಿನಾಮ

೩೦	೧- ೩	೧೪೧
೩೧	೪- ೮	೧೪೫
೩೨	೯-೧೩	೧೪೯
೩೩	೧೪-೧೮	೧೫೩
೩೪	೧೯-೨೦	೧೫೬

ಪ್ರಕಾಶ ೧೦. ಲಕಾರಾದಿನಾಮ

೩೪	೧- ೩	೧೫೭
೩೫	೪- ೮	೧೬೧
೩೬	೯-೧೩	೧೬೫
೩೭	೧೪-೧೭	೧೬೯
೩೮	೧೮-೨೦	೧೭೩

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾತ್ರಿಶತೀನಾಮಾವಳಿಃ

॥ ಓಂ ॥

- ಓಂ ಕಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಲ್ಯಾಣೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಮನೀಯಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಲಾವತ್ಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಮಲಾಕ್ಷ್ಮೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕಲ್ಮಷಘ್ನೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕರುಣಾಮೃತಸಾಗರಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕದಮ್ಬಕಾನನಾನಾಸಾಯೈ ನಮಃ ೧೦
ಓಂ ಕದಮ್ಬಕುಸುಮಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕನ್ದರ್ಪವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕನ್ದರ್ಪಜನಕಾಪಾಜ್ಞವೀಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ
ಓಂ ಕರ್ಪೂರವೀಟೀಸೌ ರಭ್ಯಕಲ್ಲೋಲಿತಕಕುಪ್ತಟಾಯೈ
ನಮಃ
ಓಂ ಕಲಿದೋಷಹರಾಯೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಕಣ್ಣುಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಮ್ರವಿಗ್ರಹಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕರ್ಮಾದಿಸಾಕ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾರಯಿತ್ರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ ೨೦
 ಓಂ ಏಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಾಕ್ಷರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಾನೇಕಾಕ್ಷರಾಕೃತ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏತತ್ತದಿತ್ಯನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಾನಂದಚಿದಾಕೃತ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏವಮಿತ್ಯಾಗಮಾಬೋಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಭಕ್ತಿಮದರ್ಶಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಿರ್ಧಾರ್ಥತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಷಣಾರಹಿತಾದೃತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಲಾಸುಗನ್ಧಿಚಿಕುರಾಯೈ ನಮಃ ೩೦
 ಓಂ ಏನಃಕೂಟವಿನಾಶಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಭೋಗಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕರಸಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕೈಶ್ವರೈಪ್ರದಾಯಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಾತಪತ್ರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಾನ್ತಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಧಮಾನಪ್ರಭಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಜದನೇಕಜಗದೀಶ್ವರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕವೀರಾದಿಸಂಸೇನ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಏಕಪ್ರಾಭವಶಾಲಿಣ್ಯೈ ನಮಃ ೪೦
 ಓಂ ಈಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶಿತ್ಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಸ್ಮಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಿನೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈದೃಗಿತೃನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶ್ವರತ್ವನಿಧಾಯಿನೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶಾನಾದಿಬ್ರಹ್ಮಮಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶಿತ್ವಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿದಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಕ್ಷಿತ್ರೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಕ್ಷಣಸೃಷ್ಟಾಣ್ಣಕೋಟೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶ್ವರವಲ್ಲಭಾಯೈ ನಮಃ

೫೦

ಓಂ ಈಡಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶ್ವರಾರ್ಥಾಜ್ಞಶರೀರಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶಾಧಿದೇವತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣಕರೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶತಾಣ್ಡವಸಾಕ್ಷಿಣೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶ್ವರೋತ್ಸಂಗನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈತಿಬಾಧಾನಿನಾಶಿನೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಹಾವಿರಹಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಶಶಕ್ತೈ ನಮಃ

ಓಂ ಈಷತ್ಸ್ಮಿತಾನನಾಯೈ ನಮಃ

೬೦

ಓಂ ಲಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಲಲಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಣೀನಿಷೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಲಾಕಿನೈ ನಮಃ

ಓಂ ಲಲನಾರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಲಸದ್ಗಾಡಿನುಪಾಟಲಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಲಲಂತಿಕಾಲಸತ್ಪಾಲಾಯೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಲಲಾಟನಯನಾರ್ಚಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಕ್ಷಣೋಜ್ಜ್ವಲದಿವ್ಯಾಂಗೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಕ್ಷಕೋಟ್ಯಣ್ಣನಾಯಿಕಾಯೈ ನಮಃ ೭೦
 ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾರ್ಥಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಕ್ಷಣಾಗಮ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಕಾಮಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲತಾತನ್ವೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಲಾಮರಾಜದಳಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲವಿಮುಕ್ತಾಲತಾಂಚಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲನ್ಬೋವರಸ್ರಸ್ತೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಭ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಜ್ಜಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಯವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ ೮೦
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರದಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮನ್ತ್ರಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಲಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಜಪಸುಪ್ರೀತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಮತ್ಸೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂವಿಭೂಷಣಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಶೀಲಾಯೈ ನಮಃ ೯೦
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಗರ್ಭಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಭಿಧಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪೂಜ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಸೀತಿಕಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಚಿನ್ಮಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂ ನಮಃ

ಓಂ ಹ್ರೀಂಶರೀರಿಣೈ ನಮಃ

೧೦೦

ಓಂ ಹಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಲಭೃತ್ಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿಣೇಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಸ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಂದಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಯಾರೂಢಾಸೇವಿತಾಂಘ್ರೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಯಮೇಧಸಮರ್ಚಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರೈಕ್ಷನಾಹನಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಂಸನಾಹನಾಯೈ ನಮಃ

೧೧೦

ಓಂ ಹತದಾನನಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹತ್ಯಾದಿಪಾಪಶಮನೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿದಶ್ವಾದಿಸೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಸ್ತಿಕುನ್ಛೋತ್ತುಜ್ಜಕುಚಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಸ್ತಿಕೃತ್ತಿಪ್ರಿಯಾಜ್ಞನಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿದ್ರಾಕುಜ್ಜುನಾದಿಗ್ಲಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರೈಶ್ವಾದ್ಯಮರಾರ್ಚಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿಕೇಶಸಖೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಾದಿವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಾಲಾಮದಾಲಸಾಯೈ ನಮಃ	೧೨೦
ಓಂ ಸಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವೇಶೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಮಜ್ಜಿಳಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಕತ್ರೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಭತ್ರೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಹತ್ರೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸನಾತನಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಾನನದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಾಜ್ಞಸುಂದರೈ ನಮಃ	೧೩೦
ಓಂ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಣೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಿಕಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯದಾತ್ರೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವವಿಮೋಹಿನೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಾಧಾರಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಗತಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಾವಗುಣವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಾರುಣಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಮಾತ್ರೇ ನಮಃ	
ಓಂ ಸರ್ವಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಯೈ ನಮಃ	೧೪೦
ಓಂ ಕಕಾರಾರ್ಥಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಕಾಲಹಸ್ತ್ರೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಕಾಮೇಶೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಕಾಮಿತಾರ್ಥದಾಯೈ ನಮಃ	
ಓಂ ಕಾಮಸಂಜೀವಿನೈ ನಮಃ	

ಓಂ ಕಲ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಠಿನಸ್ತನಮಣ್ಣಲಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕರಭೋರೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಲಾನಾಥಮುಖ್ಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಚಜಿತಾನ್ಬುದಾಯೈ

೧೫೦

ಓಂ ಕಟಾಕ್ಷಸ್ಯನ್ದಿಕರುಣಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಸಾಲಿಪ್ರಾಣನಾಯಿಕಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಾರುಣ್ಯವಿಗ್ರಹಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಾನ್ತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಾನ್ತಿಧೂತಜಪಾವಳೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಲಾಲಾಪಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಮ್ಬುಕಣೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕರನಿರ್ಜಿತಪಲ್ಲನಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಸಮಭುಜಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕಾಂಚಿತಾಯೈ ನಮಃ

೧೬೦

ಓಂ ಹಕಾರಾರ್ಥಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಂಸಗತ್ಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಾಟಕಾಭರಣೋಜ್ವಲಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಾರಹಾರಿಕುಚಾಭೋಗಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಾಕಿನ್ಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹಲ್ಯವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿತ್ಪತಿಸಮಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹತಾತ್ಕಾರಹತಾಸುರಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹರ್ಷಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಹನಿಭೋಕ್ತೈ ನಮಃ

೧೭೦

ಓಂ ಹಾರ್ದಸಂತಮಸಾಪಹಾಯೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಹಲ್ಲಿಸಲಾಸ್ಯಸಂತುಷ್ಟಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹಂಸಮನ್ತ್ರಾರ್ಥರೂಪಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹಾನೋಪಾಹಾಸನಿಮುಕ್ತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹರ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹರಿಸೋದರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹಾಹಾಹೂಹೂಮುಖಸ್ತುತ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿವಿನರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹಯ್ಯಂಗವೀನಹೃದಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹರಿಗೋಪಾರುಣಾಂಶುಕಾಯೈ ನಮಃ ೧೮೦
 ಓಂ ಲಕಾರಾಖ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲತಾಪೂಜ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಯಸ್ಥಿತ್ಯುತ್ಸವೇಶ್ವರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಾಸ್ಯದರ್ಶನಸಂತುಷ್ಟಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಾಭಾಲಾಭವಿನರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಂಘ್ಯೇತರಾಜ್ಞಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಾವಣ್ಯಶಾಲಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಘುಸಿದ್ಧಿದಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಸಸವರ್ಣಾಭಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಅಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ ೧೯೦
 ಓಂ ಲಭ್ಯೇತರಸ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಭಕ್ತಿಸುಲಭಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಾಂಗಲಾಯುಧಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಗ್ನಚಾನುರಹಸ್ತಶ್ರೀಶಾರದಾಪರಿವೀಜಿತಾಯೈ
 ನಮಃ
 ಓಂ ಲಜ್ಜಾಪದಸಮಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಮ್ಬಟಾಯೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಲಕುಳೇಶ್ವರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಮಾನಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧರಸಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಸಮ್ಪತ್ಸಮುನ್ಸತ್ಯೈ ನಮಃ ೨೦೦
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂನುಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಶಿಖಾಮಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕುಣ್ಡಾಗ್ನಿಶಿಖಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಶಶಿಚಂದ್ರಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಭಾಸ್ಕರರುಚ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಪ್ಪೋದಚ್ಛಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕನ್ದಾಜ್ಜುರಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರೈಕಪರಾಯಣಾಯೈ ನಮಃ ೨೧೦
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರದೀರ್ಘಿಕಾಹಂಸ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರೋದ್ಯಾನಕೇಕಿನೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಠಣ್ಯಹರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾವಾಲವಲ್ಲರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪುಷ್ಪಾಶುಕೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಜ್ಞಾನದೀಪಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕನ್ದರಾಸಿಂಹ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾವೋಜಭೃಂಗಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಸುಮನೋಮಾಧ್ವೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರತರುಮುಷ್ಣರೈ ನಮಃ ೨೨೦
 ಓಂ ಸಕಾರಾಖ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಮರಸಾಯೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಸಕಲಾಗಮಸಂಸ್ಕೃತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸರ್ವವೇದಾನ್ತತಾತ್ಪರೈಭೂಮ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸದಸದಾಶ್ರಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಕಲಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸದ್ಗತಿದಾಯಿನೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸನಕಾದಿಮುನಿಧೈಯಾಯೈ ನಮಃ ೨೩೦
 ಓಂ ಸದಾಶಿವಕುಟುಂಬಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಕಲಾಧಿಷ್ಠಾನರೂಪಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸತ್ಯರೂಪಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಮಾಕೃತ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಾನಿರ್ಮಾತ್ರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಮಾನಾಧಿಕವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸರ್ವೋತ್ತಂಗಳಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಜ್ಜನೇನಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸದ್ಗುಣಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಸಕಲೇಷ್ಟದಾಯೈ ನಮಃ ೨೪೦
 ಓಂ ಕಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾವ್ಯಲೋಲಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರನುನೋಹರಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಡ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶೋತ್ಸಜ್ಜನವಾಸಿನೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಾಲಿಂಗಿತಾಂಗೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಸುಖಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಣಯಿನೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರವಿಲಾಸಿನೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರತಪಸ್ವಿದ್ಧೈ ನಮಃ ೨೫೦
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಮನಃಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ತ್ರಾಣನಾಥಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರವಿಮೋಹಿನೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಗೃಹೇಶ್ವರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಾಹ್ಲಾದಕರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಮಹೇಶ್ವರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಮಕೋಟಿನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಕಾಂಕ್ಷಿತಾರ್ಥದಾಯೈ ನಮಃ ೨೬೦
 ಓಂ ಲಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧರೂಪಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಧಿಯೇ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧನಾಂಞಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಸಾಸನನೋದೂರಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಾಹಂಕಾರದುರ್ಗಮಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಶಕ್ತೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧದೇಹಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧೈಶ್ವರೈನಮುನ್ನತೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧವೃದ್ಧೈ ನಮಃ ೨೭೦
 ಓಂ ಲಬ್ಧಲೀಲಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಯೌವನಶಾಲಿನೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧಾತಿಶಯಸರ್ವಾಜ್ಞಸೌನ್ನರ್ಧಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧವಿಭ್ರಮಾಯೈ ನಮಃ

- ಓಂ ಲಬ್ಧ ರಾಗಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧ ಸತ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧ ನಾನಾಗಮಸ್ಥಿತ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧ ಭೋಗಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧ ಸುಖಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಲಬ್ಧ ಹರ್ಷಾಭಿಪೂರಿತಾಯೈ ನಮಃ ೨೮೦
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮೂರ್ತ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಸೌಧಶೃಂಗಕಪೋತಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಸುಧಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕಮಲೇಂದ್ರಿರಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಣಿದೀಪಾರ್ಚಿಸೇ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರತರುಶಾರಿಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪೇಟಕಮಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾದರ್ಶಬಿಂಚಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕೋಶಾಸಿಲತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಸ್ಥಾನನರ್ತಕೈ ನಮಃ ೨೯೦
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಶುಕ್ತಿಕಾಮುಕ್ತಾಮಣ್ಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಬೋಧಿತಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನುಯಸೌವರ್ಣಸ್ತಂಭವಿದ್ರುಮಪುತ್ರಿ-
 ಕಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನೇದೋಪನಿಷದೇ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ವರದಕ್ಷಿಣಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನಂದನಾಶಾಮನವಕಲ್ಪಕವಲ್ಲರೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಹಿಮವದ್ಗಂಗಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾರ್ಣವಕೌಸ್ತುಭಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮನ್ತ್ರಸರ್ವಸ್ವಾಯೈ ನಮಃ
 ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪರಸೌಖ್ಯದಾಯೈ ನಮಃ

॥ ೨ ॥

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯ ಭೂಮಿಕಾ

॥ ಅಗಸ್ಯ ಉನಾಚೆ ॥

ಹಯಗ್ರೀವ ದಯಾಸಿಂಧೋ ಭಗವನ್ ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲ ।

ತ್ವತ್ತಃ ಶ್ರುತಮಶೇಷೇಣ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಯದ್ಯದಸ್ತಿ ತತ್ ॥ ೧ ॥

ರಹಸ್ಯನಾಮಸಾಹಸ್ರಮಪಿ ತ್ವತ್ತಃ ಶ್ರುತಂ ಮಯಾ ।

ಇತಃ ಸರಂ ಮೇ ನಾಸ್ತೇವ ಶ್ರೋತವ್ಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ ॥ ೨ ॥

ತಥಾಪಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಸರ್ಯಾಪ್ತಿನೈವ ಜಾಯತೇ ।

ಕಾತ್ಸರ್ಯಾರ್ಥಃ ಸ್ರಾಪ್ಯ ಇತ್ಯೇವ ಶೋಚಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ

ಪ್ರಭೋ ॥ ೩ ॥

೧. ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅಗಸ್ಯಮುನಿಯು ಹಯಗ್ರೀವನೆಂಬ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು: ಪೂಜ್ಯನೂ, ಶಿಷ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಿಯೂ, ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೂ ಆದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯೇ, ಮಾನವನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಲು ಕೇಳಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿರುವೆನು.

೨. ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮವೆಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಇಷ್ಟುಹೊರತು ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಇನ್ನಾವ ವಿಷಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

೩. ಪ್ರಭುವೆ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದುದು

ಕಿಮಿದಂ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಂಶೋಽಸ್ತಿ ನಾ ಪುನಃ |
ಅಸ್ತಿ ಚೇನ್ಮಮ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ಬ್ರೂಹೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ಪೃಣನ್ಯತಮ್ ||

|| ಸೂತ ಉವಾಚ ||

ಸಮಾಲಲಂಬೇ ತತ್ಪಾದಯುಗಳಂ ಕಲಶೋದ್ಭವಃ |
ಹಯಾನನೋ ಭೀತಭೀತಃ ಕಿಮಿದಂ ಕಿಮಿದಂ ತ್ವಿತಿ || ೫ ||
ಮುಂಚ ಮುಂಚೇತಿ ತಂ ಚೋಕ್ತ್ವಾ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತೋ
ಬಭೂವ ಸಃ |
ಚಿರಂ ವಿಚಾರ್ಯ ನಿಶ್ಚಿನ್ವನ್ ವಕ್ತವ್ಯಂ ನ ನಯೇತ್ಯಸೌ || ೬ ||

ಸಾಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದೊಂದು ಆಶೆಯಿಂದ ನಾನು ಶೋಕಪಡುತ್ತೇನೆ.

೪. ಗುರುವೆ! ಈ ಚಿತ್ತ ಚಾಪಲಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣವು? ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವು ಇದೆಯೆ? ಹೇಳು. ಹಾಗೆ ಅಂತಹ ವಿಷಯವು ಇರುವುದಾದರೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಗುರುವಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು.

೫. ಸೂತ ಮುನಿಯು ಇಂತೆಂದನು: ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಗುರುವಿನ ಚರಣ ಯುಗಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡನು. ಆಗ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು, ಇದೇನು! ಎಂದು ಅತಿಯಾಗಿ ಭಯಗೊಂಡನು.

೬. ಮತ್ತು ಅಗಸ್ತ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, ಬಿಡು, ಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಆ ಕ್ರಾಂತನಾದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವಿಚಾರನಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು.

ತೂಷ್ಣೀಂ ಸ್ಥಿತಃ ಸ್ಮರನ್ನಾಜ್ಞಾಂ ಲಲಿತಾಂಬಾಕೃತಾಂ ಪುರಾ |
 ಪ್ರಣಮ್ಯ ವಿಪ್ರಂ ಸ ಮುನಿಸ್ತತ್ಪಾದಾವತ್ಯಜನ್ ಸ್ಥಿತಃ || ೭ ||
 ವರ್ಷತ್ರಯಾವಧಿ ತಥಾ ಗುರುಶಿಷ್ಯೌ ತಥಾ ಸ್ಥಿತೌ |
 ತಚ್ಛೃಣ್ವಂತಶ್ಚ ಪಶ್ಯಂತಃ ಸರ್ವೇ ಲೋಕಾಃ ಸುವಿಸ್ಮಿತಾಃ || ೮ ||
 ತತಃ ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾದೇವೀ ಕಾಮೇಶ್ವರಸಮನ್ವಿತಾ |
 ಸ್ರಾದುರ್ಭೂಯ ದಯಗ್ರೀವಂ ರಹಸ್ಯೇನಮಚೋದಯತ್ ||

|| ಶ್ರೀ ದೇವ್ಯನಾಚ ||

ಅಶ್ವಾನನಾವಯೋಃ ಪ್ರೀತಿಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಶ್ವಾಸಿನಿ ತ್ವಯಿ |
 ರಾಜ್ಯಂ ದೇಯಂ ಶಿರೋ ದೇಯಂ ನ ದೇಯಾ ಷೋಡಶಾಕ್ಷರೀ ||

೭. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಯು ತನಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಅಗತ್ಯಮುನಿಯು ಗುರುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

೮. ಹೀಗೆಯೇ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತರು. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡರು.

೯. ತರುವಾಯ ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾದೇವಿಯು ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ ಹಯಗ್ರೀವನುನಿಗೆ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿ (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ) ಮುನಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದಳು.

೧೦. ಶ್ರೀ ದೇವಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು: ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯೇ! ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಸಹಜವಾಗಿರುವುದು. ರಹಸ್ಯವಾದ ಷೋಡಶಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಶಿವನನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಟ್ಟವರೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವನೂತ್ಯಜಾರವದ್ಗೋಪ್ಯಾ ವಿದ್ಯೈಷೇತ್ಯಾಗಮಾ ಜಗುಃ |
 ತತೋಽತಿಗೋಪನೀಯಾ ಮೇ ಸರ್ವಮೂರ್ತಿಕರೀ ಸ್ತುತಿಃ ||೧೧||
 ಮಯಾ ಕಾಮೇಶ್ವರೇಣಾಪಿ ಕೃತಾ ಸಂಗೋಪಿತಾ ಭೃಶಮ್ |
 ಮದಾಜ್ಞಯಾ ವಚೋದೇವ್ಯಶ್ಚಕ್ರನಾಮಸಹಸ್ರಕಮ್ ||೧೨||
 ಆನಾಭ್ಯಾಂ ಕಥಿತಾ ಮುಖ್ಯಾ ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರೀ ಸ್ತುತಿಃ |
 ಸರ್ವಕ್ರಿಯಾಣಾಂ ವೈಕಲ್ಯಪೂರ್ತಿಯಂಜ್ವಪತೋ ಭವೇತ್ ||೧೩||
 ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರಂ ತಸ್ಮಾದಿದಂ ನಾಮ ಕೃತಂ ಮಯಾ |
 ತದ್ಭ್ರೂಹಿ ತ್ವಮಗಸ್ಯಾಯ ಪಾತ್ರಮೇವ ನ ಸಂಶಯ ||೧೪||

೧೧. ಪುತ್ರನು ಜಾರಿಣಿಯಾದ ತನ್ನ ಜನನಿಯ ಜಾರಪುರುಷನನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಡುವಂತೆ ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರಿಸಬೇಕೆಂದು ವೇದಗಳ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ನನ್ನ ಸ್ತುತಿಪಾಠವು ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪನೀಯವಾದುದು.

೧೨. ಈ ರಹಸ್ಯವಾದ ಸ್ತುತಿಯು ನನ್ನಿಂದಲೂ ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಂದಲೂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾವಶರಾಗಿ ವಾಗ್ದೇವಿಯರು ನಾಮ ಸಹಸ್ರ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.

೧೩. ಸಕಲ ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ಸ್ತುತಿಯು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಜಪ ಮಹಿಮೆಯು ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೧೪. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ತುತಿಗೆ “ ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರ ” ಎಂದು ನಾಮವು ನನ್ನಿಂದ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡು. ಈ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವನು, ಸಂಶಯ ಪಡಬೇಡ.

ಸತ್ಯಸ್ಯ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಖ್ಯಾ ನಾಮುಪಾಸ್ತೇತಿಭಕ್ತಿತಃ |
ಅಯಂ ಚ ನಿತರಾಂ ಭಕ್ತಸ್ತಸ್ಮಾದಸ್ಯ ವದಸ್ವ ತತ್ ||೧೫||

ಅನುಂಚಮಾನಸ್ತ್ವತ್ಪಾದೌ ವರ್ಷತ್ರಯಮಸೌ ಸ್ಥಿತಃ |
ಏತಜ್ಞಾತುಮತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಹೀದಮೇವ ನಿದರ್ಶನಮ್ ||೧೬||

ಚಿತ್ತಸರ್ಯಾಪ್ತಿರೇತಸ್ಯ ನಾನ್ಯಥಾ ಸಂಭವಿಸ್ಯತಿ | -
ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರಂ ತಸ್ಮಾದನುಜ್ಞಾತೋ ಮಯಾ ವದ ||೧೭||

|| ಸೂತ ಉವಾಚ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂತರಧಾದಂಬಾ ಕಾಮೇಶ್ವರಸಮನ್ವಿತಾ |
ಅಥೋತ್ಥಾಸ್ಯ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಸಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಕುಂಭಸಂಭವಮ್ ||

೧೫. ಇವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯಿತನಾದ ಭಕ್ತನಾಗಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡು.

೧೬. ಇವನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇ ನಿಂತಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

೧೭. ಇವನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಹೊರತು ಈತನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೀನು ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡು.

೧೮. ಸೂತ ಮುನಿಯು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜಗನ್ಮಾತೆಯು ಹೇಳಿ ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದನು.

ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ನಿಕಟೇ ನಾಚಮುನಾಚ ಭೃಶವಿಸ್ತೃತಃ |

|| ಹಯಗ್ರೀವ ಉನಾಚ ||

ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸಿ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸಿ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸಿ

ಘಟೋದ್ಭವ ||೧೯||

ತ್ವತ್ಸಮೋ ಲಲಿತಾಭಕ್ತೋ ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಜಗತ್ತಯೇ |

ಯೇನಾಗಸ್ಯ ಸ್ವಯಂ ದೇವೀ ತವ ವಕ್ತವ್ಯಮನ್ವಶಾತ್ ||೨೦||

ಸಚ್ಚಿಷ್ಯೇಣ ತ್ವಯೂ ಚಾಹಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸ್ಮಿ ತಾಂ ಶಿವಾಮ್ |

ಯತಂತೇ ದರ್ಶನಾರ್ಥಾಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿಸ್ತೀಶಪೂರ್ವಕಾಃ ||೨೧||

ಅತಃ ಪರಂ ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರಂ ಸ್ತವಮ್ |

ಯಸ್ಯ ಸ್ಮರಣಮೂತ್ರೇಣ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತೇ ಭವೇದ್ಭೃದಿ ||೨೨||

೧೯. ಮತ್ತು ಅತಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿ ರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ವಚನವನ್ನು ಆಡಿದನು. ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಹೇಳಿರುವುದೇ ನೆಂದರೆ ಅಗಸ್ಯನೇ, ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆ! ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆ! ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆ!!

೨೦. ಅಗಸ್ಯನೆ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಲಲಿತಾಂಬಾ ಭಕ್ತನು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ, ನಿನಗೋಸ್ಕರ ದೇವಿಯು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ನನಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

೨೧. ಸಚ್ಚಿಷ್ಯನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಕೂಡ ಶಿವರೂಪಿನಿಯಾದ ಜಗನ್ಮಾ ತೆಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದೆನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಗಳೇ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ಲಲಿತಾಂಬೆಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೨೨. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸರ್ವಪೂರ್ತಿಕರ ವೆಂಬ ದೇವೀ ಸ್ತೋತ್ರ ವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಿನ್ನ

ರಹಸ್ಯನಾನುಸಾಹಸ್ರಾದಪಿ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಮುನೇ |
 ಆವಶ್ಯಕಂ ತತೋಽಪ್ಯೇತಲ್ಲಲಿತಾಂ ಸಮುಪಾಸಿತುಮ್ ||೨೩||
 ತದಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಲಲಿತಾಂಬಾನುಶಾಸನಾತ್ |
 ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರ್ಯಾಃ ಕಾದಿವರ್ಣಾನ್ ಕ್ರಮಾನ್ಮುನೇ ||
 ಸ್ಪೃಥಗ್ನಿಂಶತಿನಾಮೂನಿ ಕಥಿತಾನಿ ಘಟೋದ್ಭವ |
 ಆಹತ್ಯ ನಾನ್ಮೂಂ ತ್ರಿಶತೀ ಸರ್ವಸಂಪೂರ್ತಿಕಾರಿಣೀ ||೨೪||
 ರಹಸ್ಯಾತಿರಹಸ್ಯೈಷಾ ಗೋಪನೀಯಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
 ತಾಂ ಶೃಣುಷ್ವ ಮಹಾಭಾಗ ಸಾವಧಾನೇನ ಚೇತಸಾ ||೨೫||

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನವು ಉದಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯು ಲಭಿಸುವುದು.

೨೩. ಮುನಿಯೇ! ರಹಸ್ಯವಾದ ಸಹಸ್ರನಾನು ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪನೀಯವಾದುದು. ಲಲಿತಾ ದೇವಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ಅತ್ಯಂತೋಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೨೪. ಮುನಿಯೆ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಲಲಿತಾದೇವಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರೀ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಾದಿವರ್ಣಗಳಿಂದ ಉಪಕ್ರಮವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಮಗಳು ಪಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೨೫. ಇವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ನಾಮತ್ರಿಶತಿಯು ಆಗುವುದು.

೨೬. ಇದು ಎಲ್ಲ ರಹಸ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯ ಶಾಲಿಯೆ! ಸಾವಧಾನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ನಾಮತ್ರಿಶತಿಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯ ಭೂಮಿಕಾ

ಕೇವಲಂ ನಾಮಬುದ್ಧಿಸ್ತೇ ನ ಕಾರ್ಯಾ ತೇಷು ಕುಂಭಜ |
ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕತ್ವಮೇತೇಷಾಂ ನಾಮ್ನಾಂ ನಾಮೂತ್ಮತಾಪಿ ಚ ||
ತಸ್ಮಾದೇಕಾಗ್ರಮನಸಾ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಚ ತ್ವಯೂ ಸದಾ |

|| ಸೂತ ಉವಾಚ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಂ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಪ್ರೋಚೇ ನಾಮಶತತ್ರಯಮ್ ||

೨೭. ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯೇ! ಈ ಮೂರುನೂರು ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಮ ಮಾತ್ರವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಈ ಒಂದೊಂದು ನಾಮ ಗಳು ನಾಮರೂಪವಾಗಿದ್ದು ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗುವಂತೆ ಇವು ಮಂತ್ರರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ.

೨೮. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕು. ಸೂತ ಮುನಿಯು ಮುಂದೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು:- ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮೂರುನೂರು ನಾಮಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

|| ಶ್ರೀ ||

|| ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ ||

ವಂದೇ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಂ ದೇವಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಯಿನಮ್ |
 ನಾನಾಂಕಾರೂಢನಾಮಾಕ್ಷೀಕರಪಲ್ಲವಪೂಜಿತಮ್ || ೧ ||

ಪಾಶಾಂಕುಶೇಕ್ಷುಸುನುರಾಜಿತಪಂಚಶಾಖಾಂ
 ಪಾಟಿಲ್ಯಶಾಲಿಸುಷಮಾಂಚಿತಗಾತ್ರವಲ್ಲಿನಮ್ |
 ಪ್ರಾಚೀನನಾಕ್ಷ್ಣತಪದಾಂ ಪರದೇವತಾಂ ತ್ವಾಂ
 ಪಂಚಾಯುಧಾರ್ಚಿತಪದಾಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ದೇವೀನಮ್ || ೨ ||

೧. ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂಕರ ಭಗವತ್ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ಸ್ತೋತ್ರಾಸ್ಯಪರದೇವತೆ ಯಾದ ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಯ ನಾಮತ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಉಪ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿಷ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಂಗಲ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನೂ, ವಾಮಭಾಗದ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಸುಂದರಿಯಾದ ಸತಿಯ ಹಸ್ತವೆಂಬ ಕಮಲದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲದಾನಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಗಣೇಶದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨. ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ತರುವಾಯ ತಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯಳಾದ ದೇವಿಯ ವಂದನಪರವಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ಮಂಗಳಪದ್ಯವನ್ನು ಪಠಿಸಿರುವರು. ಪಾಶ, ಅಂಕುಶ, ಇಕ್ಷುದಂಡ, ಕಮಲವುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಸ್ತ ಗಳುಳ್ಳ, ರಕ್ತವರ್ಣಮಯವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾಗಿರುವ ಲತೆಯಂತೆ

ಲೋಸಾಮುದ್ರಾಪತಿಂ ನತ್ವಾ ಹಯಗ್ರೀವಮುಪೀಶ್ವರಮ್ |

ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಾಜಸಂಸಿದ್ಧಿ ಕಾರಿಪಂಕಜವೀಕ್ಷಣಾಮ್ || ೩ ||

ವಿಸ್ತಾರಿತಾಂ ಬಹುನಿಧಾಂ ಬಹುಭಿಃ ಕೃತಾಂ ಚ

ಟೀಕಾಂ ವಿಲೋಕಯಿತುಮುಕ್ತಮತಾಂ ಜನಾನಾಮ್ |

ತತ್ರತ್ಯಸರ್ವಪದಯೋಗವಿವೇಕಭಾಸುಂ

ತುಷ್ಟೈಃ ಕರೋಮಿ ಲಲಿತಾ ಪದಭಕ್ತಿಯೋಗಾತ್ || ೪ ||

ಕೋಮಲ ಮತ್ತು ಕೃಶವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ, ಅನಾದಿಯಾಗಿರುವ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚರಣಗಳುಳ್ಳ, ಕಾಮದೇವನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಪರದೇವತೆಯಾದ ಲಲಿತಾದೇವಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೩. ಮುಂದೆ ಗುರು ನಮಸ್ಕಾರಪರವಾದ ಮಂಗಲಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿರುವರು. ಲೋಸಾಮುದ್ರಾ ಎಂಬ ಸತಿಯ ಪತಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿ, ಮತ್ತು ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರರಾಜದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಮಲ ಸಮಾನವಾದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಭಾಷ್ಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸುವೆನು.

೪. ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಟೀಕಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದ ಜನಗಳಿಗೆ ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳ ಅವಯವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿವೇಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ ಭಾಷ್ಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾಂಬಾ ದೇವಿಯ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗದಿಂದ ಪರವಶನಾಗಿ ಅಂಬಾತ್ಯಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ರಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಕಾರರೂಪಾ ಕಲ್ಯಾಣೀ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೀ |
 ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲನಿಲಯಾ ಕನುನೀಯಾ ಕಲಾವತೀ ||

೧. ಓಂ ಕಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಬಹುಕಾಲಂ ಸುಭಕ್ತಿನುಹಿನ್ನಾ ಗುರುಸಾದಾಂಬುಜನುನಲಂಬ್ಯ
 ಸ್ಥಿತಾಯ ಕುಂಭಯೋನಿಮುನಯೇ ಶಿವದಂಪತಿಕೃತನಾಮಶತತ್ರ
 ಯೋಕ್ತೌ ಪ್ರೇರಿತೋ ಹಯಗ್ರೀವ ಉನಾಚ.

ಕಕಾರರೂಪೇತಿ ಕಕಾರಃ ಕವರ್ಣಃ ರೂಪಂ ಜ್ಞಾಪಕವಿಶೇ
 ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ತಥಾ | ಕಾದಿವಿದ್ಯಾವಿಗ್ರಹೇತ್ಯರ್ಥಃ |
 ಅಥವಾ ಕಕಾರಃ ರೂಪಂ ನಾಚಕಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಕಕಾರ
 ರೂಪಾಃ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಉದಕಂ ಉತ್ತಮಾಂಗಂ ಸುಖಾ
 ದಯಶ್ಚ | ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಿಷ್ಠಜಗದ್ಧಾರಕತ್ವಜಗತ್ಕಾರಕತ್ವಾದಿ

೧. ಸೂತಮುನಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು :- ಅನೇಕ ಕಾಲ ಪರಭಕ್ತಿಯಿಂದ
 ಗುರುವಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಅಪಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗೆ ಶಿವದಂಪತಿ ರಚಿತ
 ನಾದ ಲಲಿತಾನಾಮತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಲು ದೇವಿಯಿಂದ
 ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಲು ಉಪ
 ಕ್ರಮಿಸಿದನು. ದೇವಿಯು “ಕ” ಎಂಬ ವರ್ಣವು ಬೋಧಕ ವಿಶೇಷಣವುಳ್ಳವ
 ಳಾಗಿ ಇರುವಳು. ಎಂದರೆ ಕಕಾರವು ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜಾಕ್ಷರ ಮಯ
 ನಾದ ಮಂತ್ರಶರೀರವುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ ಕ ವರ್ಣ
 ರೂಪವಾದ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮ, ನೀರು, ಶಿರ, ಮತ್ತು ಸುಖವೆಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ
 ನಾಚಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಕಾರವು ನಾಚಕವಾಗಿ ಇರುವ ಅರ್ಥಗಳು
 ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಂತಾದುವುಗಳಾಗಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಸಾಧಾ
 ರಣ ಗುಣಗಳು ದೇವಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿರೂಪಳಾಗುವಳು.
 ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಧಾರಕತ್ವ, ಜಗತ್ಕರ್ತೃತ್ವಗಳು ಇರುವಂತೆ ವರ್ಣಮಾಲೆ
 ಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಆದಿಯಾದ ಕಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಜಲ

ಗುಣವತ್ತ್ವಂ ಕಕಾರಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಾದಿಮವರ್ಣತ್ವೇನ ವರ್ತತ
 ಇತಿ ತದ್ವ್ಯಾಚ್ಯ ಇತಿ ತಥಾ | ಉದಕನಿಷ್ಠಾನ್ನಾದಿದ್ವಾರಾ
 ಜಗತ್ಸಂಜೀವನಹೇತುತ್ವನುಸಿ ಕಕಾರಸ್ಯ ನಿಧ್ಯಾಗ್ರಿಮವರ್ಣ
 ತಯಾಸ್ತೀತಿ ತದ್ರೂಪಾ ವಾ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ
 ಶಿರಸ್ಯನ್ಯತಮಸ್ತೀತಿ ಯೋಗನಾಗೇರ್ಣ ಕುಂಡಲಿನೀಗಹ್ವರೇ
 ತತ್ರತ್ಯತತ್ಪನಾಹಾ ಪ್ಲುತಯೋ ಗಿನಾಮಿಾ ಶ್ವರಸಾಮ್ಯಂ
 ಜಾಯತ ಇತಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್ | ತದ್ವತ್ಯ
 ವರ್ಣಃ ಮಂತ್ರಾದಿಮಭಾಗಸ್ಥಃ ತತ್ಪರಶ್ಚರ್ಯಾಪರಾಯ
 ಣಾನಾಂ ಶಿವಭಾವನೋನ ಯಚ್ಚೈತಿತಿ ನಾ ತದ್ರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೨. ಓಂ ಕಲ್ಯಾಣೈ ನಮಃ

ಕಲ್ಯಾಣೇತಿ | ಕಲ್ಯಾಣಾನಿ ಸುಖಾನಿ ಯುವಸಾರ್ವಭೌಮಾ-

ದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಪೋಷಣಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ಸಂಜೀವನ ಕಾರಿತ್ವವು
 ಇರುವಂತೆ ಮಂತ್ರದ ಆದ್ಯಕ್ಷರವಾದ ಕಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ
 ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವ್ಯುತವು ಇರುವುದರಿಂದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ಕುಂಡಲಿನೀ
 ಉತ್ಥಾಪನ ಮೂಲಕ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅವ್ಯುತ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ
 ನೆನೆದಿರುವ ಯೋಗಿಗಳ ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರಸಾಮ್ಯವು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು
 ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಅದರಂತೆ ಲಲಿತಾ ಮಂತ್ರದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ
 ರುವ ಕಕಾರವು ಪುರಶ್ಚರಣದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಶಿವಭಾವವನ್ನು ಕೊಡುವು
 ದಾಗಿದೆ. “ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಖಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ
 ದಹರಾಕಾಶ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಸುಖವು ಪರಮಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಮುಮು
 ಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಲಾಷ ಗೋಚರವಾಗಿರುವುದು. ಕಕಾರವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮಾ
 ಸ್ಪದವಾದ ಮೂಲ ಮಂತ್ರದ ಆದಿ ಅಕ್ಷರವಾದ್ದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾದುದರಿಂದ
 ಅಭಿಲಾಷಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಬೋಧಿ
 ಸುವ ಕಕಾರ ದೊಡನೆ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಮಂತ್ರ ಶರೀರಳಾದ ದೇವಿಯು ಹೊಂದಿರು
 ವಳು.

೨. ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದರೆ ಸುಖ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆ ಸುಖಗಳು ಯುವ ಸಾರ್ವ

ನಂದಾದಾರಭ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಪರ್ಯಂತಂ ತೈತ್ತಿರೀಯಕಾದೌ
ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾನಿ ತತ್ತದುಸಾಧಿಭೇದೇಷ್ವನಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವರೂಪತ
ಯಾ ತಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣಶಬ್ದನಾಚ್ಯಾನಿ ಏತಸ್ಯೈವಾನಂದಸ್ಯಾನ್ಯಾನಿ
ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಾ ಮುಪಜೀವಂತೀತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟಿ
ಮತ್ತ್ವಂ ಉಪಹಿತಸ್ವರೂಪೇಣ ಸಂಭವತೀತಿ ಮತುಪಃ
ಸಮಾಸೋಪಪತ್ತಿಃ | ತಥಾ ಚ ರಾಹೋಃ ಶಿರ ಇತಿವತ್
ಸಮಾಸಾಂತರ್ಗತಷ್ಷ್ಠಾರ್ಥಭೇದಸ್ಯ ಅವಿವಕ್ಷಿತತಯಾ
ಆನಂದೈಕವಿಗ್ರಹವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ
ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೩. ಓಂ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೀತಿ | ಕಲ್ಯಾಣಾ ಗುಣಾಃ ಸುಖಕರ್ತಾರೋ

ಭೌಮಸುಖ ನೊದಲುಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಪರ್ಯಂತ ವಿವಿಧವಾಗಿ ತೈತ್ತಿ
ರೀಯಾದಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವು “ಏತಸ್ಯೈವಾ
ನಂದಸ್ಯ ಅನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಾ ಮುಪ ಜೀವಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾ
ಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉತ್ತಮಾಧಮ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆಯಾಯ ಉಪಾಧಿ
ಗಳಿಂದ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದದ ರೂಪಳಾಗಿವೆ.
ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಶಬ್ದವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ
ಉಪಾಧಿಯೋಗದಿಂದ ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸುಖಗಳ ಆಧಾ
ರತ್ವವು ಸಂಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಆಧಾರತ್ವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮತುಪ್
ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಸಮಾಸವು ಅಬಾಧಿತವಾಗಿರುವುದು. ಆನಂದಸ್ಯ—ಮಾತ್ರಾಂ
ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ಲೇಶವೆಂದು ಒಂದುಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೇದಭಾವನೆ
ಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರುವುದು ಶಿರೋಮಾತ್ರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ರಾಹುವನ್ನು
ಕಂಡು ರಾಹುವಿನ ತಲೆ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಭೇದಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿ
ಸುವಂತೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾದುದು. ಭೇದವನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ
ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು “ ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಆನಂದರೂಪವಾದ
ಆಕಾರವುಳ್ಳವಳು-ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

೩. ಕಲ್ಯಾಣ ಶಬ್ದವು ಸುಖಕರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಯೇ ಗುಣಾಃ ಸತ್ಯಕಾಮಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯಸರ್ವೇ
ಶಾನತ್ಯನಾನುನೀತ್ಯಸಂಯದ್ವಾನುತ್ವಾದಯಃ | ತೇ ಅಸ್ಯಾಃ
ಶಾಲಂತ ಇತಿ ತಥಾ | ಏನಾಂ ಶೋಭಯಂತೀತಿ ನಾ | ತೈಃ
ಶಾಲ್ಯತ ಇತಿ ನಾ | ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೀ | ತಥಾ ಚ ಕಲ್ಯಾ
ಣಾಶ್ಚ ತೇ ಗುಣಾಶ್ಚ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಃ ಅಸ್ಯಾಃ ಶಾಲಂತ ಇತಿ
ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಃ ಶಾಲಯಂತೈನಾಮಿತಿ ನಾ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ
ಶಾಲಿನೀ | ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾಸೇ ದೇವತಾಯಾಂ ಪರಾಧೀನಗುಣ
ವತ್ತ್ವಂ ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧಚೈತನ್ಯತ್ವಂಚ ಸ್ಫುರಿತಮ್ | ಕಲ್ಯಾಣಗುಣೈಃ
ಶಾಲ್ಯತ ಇತ್ಯತ್ರ ತು ಗುಣವತ್ತ್ವನಾತ್ರಂ ದೇವತಾಯಾಃ
ಪ್ರತೀಯತೇ | ತಸ್ಯೋಪಾಧಿತ್ವಂ ವೈದಿಕಮಪಿ ಸ್ತುತೌ ತದ
ಪ್ರಥನಂ ನ ದೋಷಾಯ | ಯದಿ ಗುಣಾನಾಮಾರೋಪಿತ
ತ್ವೇನ ತತ್ಸಂಕೀರ್ತನಸ್ಯ ಭೇದಬುದ್ಧಿಸಮಯೇ ತತ್ಕೃಪಾ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುತ್ವೇನ ಅವಶ್ಯಕತ್ವಂ, ತಥಾಪಿ ತದಪನಾದ

ದೇವಿಯ ಸುಖಕರವಾದ ಅನೋಘಕಾಮ, ಸಂತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ, ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯ, ಸರ್ವ
ನಿಯಾಮಕತ್ವ, ಕರ್ಮಫಲದಾತ್ಯತ್ವ, ಸರ್ವಕಾಮಾವಾಪ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ
ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುವು. ಅಥವಾ ದೇವಿಯನ್ನು ಆ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಾರಪಡಿ
ಸುವುವು. ಅಥವಾ ಗುಣಗಳಿಂದ ದೇವಿಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಡುವಳು ಎಂದು
ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾಃ ಶಾಲಂತೇ ಅಸ್ಯಾಃ ಇತಿ ಶಾಲಯಂತಿ ಏನಾಮಿತಿ, ಕಲ್ಯಾಣ
ಗುಣೈಃ ಶಾಲ್ಯತೇ ಎಂದು ನಾನಾವಿಧದ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಅರ್ಥವು ತೋರುವುದು.
ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯು ಸ್ವತಃ
ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯರೂಪಳೂ ಪರಾಧೀನಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಳೂ ಎಂದು ಅರ್ಥ
ವಾಗುವುದು, ಮೂರನೆಯ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕವು
ತೋರುವುದು. ಅದು ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಔಪಾಧಿಕವೆಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದರೂ
ಅದನ್ನು ಈ ಸ್ತುತಿಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಮಾಡದಿರುವುದು ನ್ಯೂನ
ತಾಕರವಲ್ಲ. ಭೇದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣ ಸಂಪರ್ಕವು
ಆರೋಪಿತವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ದೇವೀಕೃಪಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುವಾಗುವುದಾದರೂ
ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಪವಾದಮಾಡಿ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯಭೇದದ ಅನುಸಂಧಾನವೆಂಬ

ಪುರಸ್ಕರಂ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಾಭೇದಧ್ಯಾನರೂಪಮುಖ್ಯಭಜನಂ
ಮುಖ್ಯನೇನೇತಿ ಸಂಸಾದಯಿತುಂ ಸ್ವಗುರೂಪದಿಷ್ಟಮಾ
ರ್ಗೀಣ ಸುಕರನೇನೇತಿ ನಾತಿವಿಸ್ತಾರ್ಯತೇ ।

೪. ಓಂ ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ ।

ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲನಿಲಯೇತಿ । ಶಿಲಾನಾಂ ವಿಕಾರಃ ಶೈಲಃ ಶಿಲಾ
ಘನಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಕಲ್ಯಾಣಂ ಸುಖನೇನ ಶೈಲಃ ಘನೀಭೂತ
ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಸ್ಮಿನ್ ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಆನಂದ
ಘನೇ ನಿಲಯತಿ ತಿಷ್ಠತಿ ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲನಿಲಯಾ । ಸ ಭಗವಃ
ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನೀತಿ ಹೋವಾಚ । ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ । ದೇವ ದತ್ತಃ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಸ್ವಯಂ ವರ್ತತ ಇತಿ ಲೌಕಿಕ
ಪ್ರಯೋಗಾಚ್ಚ ದೇವತಾಯಾಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಸ್ವಾವಸ್ಥಾನಂ

ಭಜನವು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಸದ್ಗುರೂಪದೇಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಂಸಾ
ದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಶಿಲೆಗಳ ಘನಾವಸ್ಥಾರೂಪವಾದ ವಿಕಾರವು ಶೈಲವೆನಿಸುವುದು.
ದೇವಿಯು ಘನಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸುಖವೆಂಬ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಲ್ಯಾಣ
ಶೈಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವಳು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲೇ ಆನಂದಘನೇ ನಿಲಯತಿ
ತಿಷ್ಠತಿ” ಎಂಬ ಸಮಾಸದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರದೇವ
ತೆಯು ಇರುವಳು ಎಂದು “ಸ ಭಗವಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ”
ಎಂಬ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ರೂಪವಾದ ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ದೇವ
ದತ್ತನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೋಕ
ಪ್ರಯೋಗವು ಇರುವಂತೆ ದೇವತೆಯು ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಂಬುದು ವಿರು
ದ್ಧವಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಶಿಲಾವಿಕಾರದಂತೆ ಘನಭಾವ ಹೊಂದಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣವು
ಕಲ್ಯಾಣಶೈಲವು. ಅದು ಆನಂದಮಯ ಕೋಶವು. ದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ಭವನ
ವನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಶೈಲೋ
ನಿಲಯೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಎಂಬ ಸಮಾಸವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು
ವುದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ. ಆನಂದಮಯ ಕೋಶವನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿ “ಬ್ರಹ್ಮ ಪುಚ್ಛಂ

ಯುಜ್ಯತ ಇತಿ | ಕಲ್ಯಾಣನೇವ ಶೈಲವದ್ವನೀಭೂತಂ ಕಲ್ಯಾಣ
ಶೈಲಃ ಆನಂದಮಯಕೋಶಃ ಸ ನಿಲಯಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಇತಿ
ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸೋ ನ ವಿರುದ್ಧಃ | ಬ್ರಹ್ಮ ಪುಚ್ಛಂ
ಪ್ರತಿಷ್ಠೇತಿ ಉಕ್ತಶ್ರುತಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾತ್ | ಅಥವಾ ಕಲ್ಯಾಣ
ಶೈಲಃ ಮಹಾನೇರೂಃ ನಿಲಯಂ ಗೃಹಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ತಥಾ
ಸುನೇರುಶ್ಯಂಗನುಧ್ಯಸ್ಥೇತ್ಯರ್ಥಃ ||

೫. ಓಂ ಕನುನೀಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕನುನೀಯೇತಿ ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ಪರಮಪ್ರೇಮಾ
ಸ್ವದಾ | ಕೋ ಹ್ಯೇವಾನ್ಯಾತ್ಯಃ ಪ್ರಾಣ್ಯಾತ್ | ಯದೇಷ
ಆಕಾಶ ಆನಂದೋ ನ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಸುಖಸ್ಯ ಮನೋ
ಹರತ್ವೇನ ಸರ್ವೇಷ್ಣಾವಿಷಯವ್ಯವತ್ ಮಾಯಾವೃತಾನಾಂ
ಸುಖಪ್ರಾಪಕತ್ವೇನ ಸ್ವಸ್ವೇಷ್ವದೇವತಾ ಸುಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯೇನ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಅಥವಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಶೈಲ ವೆಂದರೆ ಪರ್ವತವು, ಅದು ಗೃಹವಾಗಿರುವವಳು. ಈ
ಅರ್ಥವು “ ಸುನೇರುನುಧ್ಯಶ್ಯಂಗಸ್ಯಾ” ಎಂಬ ದೇವೀನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ವಾಗಿರುವುದು.

೫. “ ಕೋ ಹ್ಯೇವಾನ್ಯಾತ್ ಕಃ ಪ್ರಾಣ್ಯಾತ್, ಯದೇಷ ಆಕಾಶ ಆನಂ
ದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಆನಂದ ರೂಪವಾದ ವಸ್ತುವು ಜಗತ್ತಿಗೆ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ರೂಪವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯು ಚಲನ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಾಸಾದಿ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಬಲ್ಲದು? ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾ
ನಂದ ರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಪರಮ ಪ್ರೇಮಾಸ್ವದಳು.
ಅಥವಾ ಮನೋಹರವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೋರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಯಾ
ಪಾಶಬದ್ಧರಾದ ಜನಗಳು ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಸ್ವೇಷ್ವ ದೇವತೆಯ ಪೂಜಾ
ದಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೋರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ
ದೇವತೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮನೋಹರಳು. ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ

ತತ್ಸೂಜಾದೌ ಪ್ರವರ್ತತಾಂ ತತ್ಪಲದಾನೇನ ಮನೋಹರ
ತ್ವಾದ್ವಾ ಕಮನೀಯಾ| ಜ್ಞಾನಿನಾಮಾನಂದಘನೀಭಾವಾತ್ಕ
ಸುಂದರಮೂರ್ತಿನುತ್ಯಯಾ ವಾ ಕಮನೀಯಾ ||

೬. ಓಂ ಕಲಾವತ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಲಾವತೀತಿ | ಕಲಾಃ ಶಿರಃಸಾಣ್ಯಾದ್ಯವಯವಾಃ ಚತುಷ್ಟಷ್ಟಿ
ಕಲಾ ವಿದ್ಯಾರೂಪಾ ವಾ ಚಂದ್ರಕಲಾ ವಾ ಭಕ್ತಧ್ಯಾನಾಯ
ಅಸ್ಯಾಃ ಸಂತೀತಿ ಕಲಾವತೀ

ಪರಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪಳಾದ ದೇವಿಯು ಅನಂದ ಘನೀಭಾವರೂಪವಾದ ಸುಂದರ
ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗುವುದರಿಂದ ಮನೋಹರಳಾಗಿರುವಳು.

೬. ದೇವಿಯು ಭಕ್ತರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿ
ಯಲ್ಲಿ ಶಿರಸ್ಸು-ಸಾಣಿ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳು, ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಚತುಃ
ಷಷ್ಟಿ ಕಲೆಗಳು, ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಕಲೆ ಇವುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯು
ಕಲಾವತಿ ಎನಿಸಿರುವಳು.

೨

ಓಂ ಕಮಲಾಕ್ಷೀ ಕಲ್ಮಷಘ್ನೀ ಕರುಣಾನ್ಯುತಸಾಗರಾ |
ಕದಂಬಕಾನನಾವಾಸಾ ಕದಂಬಕುಸುಮಪ್ರಿಯಾ

೨. ಓಂ ಕಮಲಾಕ್ಷ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಮಲಾಕ್ಷೀತಿ | ಕಮಲೇ ಇವ ಅಕ್ಷೀಣೀ ಯಸ್ಯಾಸ್ವಾ ತಥಾ |
ಕಮಲಾಯಾಃ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಃ ಅಕ್ಷೀಶಬ್ದೇನ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಂ ಜ್ಞಾನಂ
ಲಕ್ಷ್ಯತೇ | ವಿಷಯತಾಸಂಬಂಧೇನ ತದ್ವತೀತ್ಯರ್ಥಃ |
ಕಮಲಾಯಾ ಐಹಿಕಾನುಷ್ಠಿಕಶ್ರಿಯಃ ಹೇತುಭೂತೇ
ಅಕ್ಷೀಣೀ ಅಸ್ಯಾಃ ಸ್ತ ಇತಿ ಸ್ವಕೀಯವೀಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರೇಣ
ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪಿಕೇತಿ ಭಾವಃ |

೪. ಓಂ ಕಲ್ಮಷಘ್ನೈ ನಮಃ |

ಕಲ್ಮಷಘ್ನೀತಿ | ಕಲ್ಮಷಾಣಿ ಪಾಪಾನಿ ಹಂತಿ ನಾಶಯತೀತಿ

೨. ಕಮಲಾಕ್ಷೀ ಶಬ್ದವು “ ಕಮಲೆ ಇವ ಅಕ್ಷೀಣೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ”
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹದಿಂದ ಕಮಲಗಳಂತೆ ನೇತ್ರವುಳ್ಳವಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವುದು, “ ಕಮಲಾಯಾಃ ಅಕ್ಷೀ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ” ಎಂಬ ಸಮಾಸದಿಂದ
ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೀ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಕಮಲಾಯಾಃ : ಅಕ್ಷೀಣೀ + ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂಬ ಸಮಾಸದಿಂದ
ಐಹಿಕಾನುಷ್ಠಿಕ ಭೋಗ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದರ್ಶನವುಳ್ಳವಳು ಎಂಬ
ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯಾಗುವುದೆಂದು ಮೂರನೇ ಅರ್ಥದ ಸಾರವು.

೪. “ ಕಲ್ಮಷಾಣಿ ಹಂತಿ, ” ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವಳು, ನಾನು
ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು “ ಅಹಂ ತ್ಯಾ ಸರ್ವ
ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ವೋಕ್ಷ್ಯಮಿಷ್ಯಾಮಿ ” ಎಂಬ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ವಚನವು ಇರುವುದು.
ಇದರಿಂದ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪ ವೋಚನ ಶಕ್ತಿಯು ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಅಥವಾ

ಕಲ್ಮಷಘ್ನೀ | ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ನೋಕ್ಷ್ಯ
ಯಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ | ಅಥನಾ ವೇದಾಂತ ಮಹಾ
ನಾಕ್ಯಜನ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ | ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಃ
ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕುರುತೇ ತಥಾ ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಃ |
ನ ಸ ಪಾಪಂ ಶ್ಲೋಕಂ ಶೃಣೋತಿತಿ ಶ್ರುತೇಶ್ಚ |

೯. ಓಂ ಕರುಣಾಮೃತಸಾಗರಾಯೈ ನಮಃ |

ಕರುಣಾಮೃತಸಾಗರೇತಿ | ಕರುಣಯಾ ಕೃಪಯಾ ಜಾತಂ
ಯದಮೃತಂ ನೋಕ್ಷ್ಯರೂಪಂ ತಸ್ಯ ಸಾಗರ ಇವ ಸಾಗರಾ
ಯಥಾ ಅಮೃತ ಸಮುದ್ರಃ ಸ್ವಯಮಮೃತ ಸ್ವರೂಪಸ್ಸನ್
ಅನ್ಯಾನಪಿ ಲೋಕಾನ್ ಅಮೃತಪಾಯಿನೋಘಾತ್
ಮುಕ್ತಾಮೃತೇನ ಸಂಜೀವಯತಿ | ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ
ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪೋತಿ ಪರಮಿತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ

ವೇದಾಂತ ಮಹಾ ನಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು
“ ನ ಸ ಪಾಪಂ ಶ್ಲೋಕಂ ಶೃಣೋತಿ, ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಃ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮ
ಸಾತ್ಕುರುತೇಂಜುನ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು
ಭಸ್ಮಮಾಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ವೇದಿಯು ಕಲ್ಮಷಘ್ನಿ
ಯಾಗಿರುವಳು.

೯. ಕರುಣಾಮೃತ ಸಾಗರಾ | ಕೃಪೆಯಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದೊರಕುವ
ನೋಕ್ಷ್ಯವೆಂಬ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರ ರೂಪಳು. ಅಮೃತ ಸಮುದ್ರದಿಂದ
ಮೇಘವು ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಜೀವನ ಗೊಳಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಮೇಘದ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನ
ಸಂಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಮೃತ ಸಮುದ್ರವು ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಅದರಂತೆ ವೇದಿಯು
“ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪೋತಿ ಪರಮಾ ” “ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಅಮೃತ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿರುವಳು, ಮತ್ತು ಆಯಾಯ
ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ- ಉಪಾಸನೆಗಳಿಂದ

ಸ್ವಯಮುನ್ಮತರೂಪಾ ಸತೀ | ಲಭತೇ ಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್
ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿತಾನಿತಿ ಭಗವದ್ಭವೇನ ತತ್ತದಾ
ಕಾರ ಕೃತಕರ್ನೋಪಾಸನಾದಿಫಲಸ್ಯ ದೇವತಾಪ್ರಾಪಣೇ
ಯಸ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ತತ್ತದಧಿಕಾರಿಣಾಂ ತತ್ತತ್ಪಲಂ
ಸ್ಥಿತಮಿತಿ ಸಂಭಾವ್ಯತ ಇತಿ ಸಾಗರೋಪಮಾ | ಅನ್ಯತವತ್ಸರ್ವ
ಸಂಜೀವಿನೀ ಕರುಣಾರಸಸ್ಯಾನ್ಮತಸ್ಯಾಭಿನ್ನಾಶ್ರಯತ್ವಾ ತ್ಸಾ
ಗರಾ ಚ | ಕರುಣಾ ಚ ಭಕ್ತವಿಷಯಕಪರಿಪಾಲ್ಯತಾ
ಬುದ್ಧಿಃ | ಯದ್ವಾ ಕರುಣಯಾ ಕೃಪಯಾ ಅನ್ಯತಾಃ
ಶಾಶ್ವತಕೀರ್ತಿಮತ್ವೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಲೋಕಂ ಗತಾಃ
ಸಾಗರಾಃ ಸಗರರಾಜವಂಶ್ಯಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಯದ್ವಾ
ಕರುಣಯಾ ದಯಯಾ ಹೇತುನಾ ಅನ್ಯತಾಯ ಪ್ರಾಪ್ತಃ
ಸಾಗರಃ ಸಮುದ್ರಃ ಯಯಾಸಾ ಭಾಗೀರಥೀ, ಕರುಣಾ
ನ್ಮತ ಸಾಗರಾ |

ಪ್ರಸನ್ನರಾದ ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಫಲಗಳೆಂಬ
ಅನ್ಯತಕ್ಕೆ ಸಾಗರ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿರುವಳು ಎಂದು ಸಾಗರದ ಉಪಮೆಯಿಂದ
ತಿಳಿಯುವುದು. “ ಲಭತೇ ಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್ ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿ
ತಾನ್ ” ಎಂಬ ಭಗವದುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ದೇವತಾರಾಧನದಿಂದ ಹೊಂದುವ
ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಭಗವದಾಯ ತ್ತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಕರುಣೆಯೆಂದರೆ
ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೀಯರೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು. ಇದು ಅನ್ಯತದಂತೆ ಸರ್ವ
ಸಂಜೀವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಜಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾಗರವೇ ಗತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ
ಇಂತಹ ಕರುಣಾನ್ಮತಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಆಶ್ರಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಗರ
ಸ್ವರೂಪಳು, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಕೃಪಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಅನ್ಯತರಾಗಿರುವಂತೆ ಶಾಶ್ವತ
ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಸಗರ ರಾಜಪುತ್ರರುಳ್ಳ
ವಳು ಅಥವಾ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅನ್ಯತ ಲಾಭಕ್ಕೋಸರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವ ಭಾಗೀರಥೀ ರೂಪಳು. ಇಲ್ಲಿ “ ಕರುಣಯಾ ಅನ್ಯತಂ ತಸ್ಯ
ಸಾಗರ ಇನ, ಕರುಣಯಾ ಅನ್ಯತಾಃ ಸಗರಸ್ಯ ಅಪತ್ಯಾನಿ ವುಮಾಂಸಃ, ಕರು
ಣಯಾ ಅನ್ಯತಾಯ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಾಗರೋ ಯಯಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಮಾಸ
ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೦. ಓಂ ಕದಂಬಕಾನನಾನಾವಾಸಾಯೈ ನಮಃ |

ಕದಂಬ ಕಾನನಾವಾಸೇತಿ | ಕದಂಬ ನಾಮಕ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ
ಯುಕ್ತಂ ಯತ್ಕಾನನಂ ತತ್ರಾವಾಸೋ ಗೃಹಂ
ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಾ ತಥಾ

೧೧. ಓಂ ಕದಂಬ ಕುಸುಮಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕದಂಬ ಕುಸುಮ ಪ್ರಿಯೇತಿ | ಕದಂಬಾನಾಂ ಕುಸುಮಾನಿ
ಕದಂಬ ಕುಸುಮಾನಿ | ತೇಷು ಪ್ರೀತಿಮತೀತಿ ಯಾವತ್ |
ಯದ್ಯಪಿ ಪ್ರಿಯಶಬ್ದಃ ಪ್ರೀತಿವಿಷಯವಾಚಕಃ | ತಥಾಪಿ
ಕುಸುಮಜನ್ಯ ಪ್ರೀತೇರ ಭಾವೇನ ತದ್ವಿಷಯತಾಯಾ ವಕ್ತು
ನುಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ತಥೋಕ್ತಮ್

೧೦. ಕದಂಬವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವು, “ಕದಂಬಯುಕ್ತಂ ಕಾನನಂ, ತತ್ರ, ವಾಸೋ, ಯಸ್ಯಾಃ” ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೧. ಕದಂಬವೆಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಅಚೇತನವಾದ ಕದಂಬ ಕುಸುಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಉದಯವು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕುಸುಮಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಿಷಯಳೆಂದು ಪ್ರಿಯ ಶಬ್ದದ ಯಥಾಶ್ರುತಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಕದಂಬಾನಿ ಚ ತಾನಿ + ಕುಸುಮಾನಿ ಚ ತೇಷು ಪ್ರಿಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩

ಕಂದರ್ಪವಿದ್ಯಾ ಕಂದರ್ಪಜನಕಾಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಾ |
ಕರ್ಪೂರವೀಟೀಸೌ ರಭ್ಯಕಲ್ಲೋಲಿತಕಕುಸ್ತುಟಾ

೧೨. ಓಂ ಕಂದರ್ಪವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಂದರ್ಪವಿದ್ಯೇತಿ | ಕಂದರ್ಪಸ್ಯ ವಿದ್ಯಾ ವಿತ್ತಿಃ ವಿದ್ಯಾ
ತನ್ನಿಷ್ಠಪ್ರತ್ಯಗ್ಭೃಹೈಕ್ಯಜ್ಞಾನನಿಮಿತ್ತರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾ
ಪ್ರಾಸಕ್ತತ್ವಾದ್ವಿದ್ಯಾನ್ಮೂಲನುಂತ್ರ ವರ್ಣಸಮುದಾಯೋ
ವಿದ್ಯೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ವೇದವಾಕ್ಯೇಷೂ ಪನಿಷತ್ಪದವತ್ | ತದ್ವಾ
ಚ್ಯಾರ್ಥತ್ವಾದ್ಧಾ ದೇವೀ ಸೂಚ್ಯತೇ |

೧೩. ಓಂ ಕಂದರ್ಪಜನಕಾಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಂದರ್ಪಜನಕಾಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣೇತಿ | ಅಪಾಂಗಾಭ್ಯಾಂ ವೀಕ್ಷ
ಣಂ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಂ ಈಷದ್ಧರ್ಶನ ಮಿತಿರ್ಯಾವತ್ | ಕಂದ

೧೨. ಕಂದರ್ಪನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ ಸರಮಾತ್ರರ ಐಕ್ಯಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂ
ಪಳು. ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾಮದೇವನಿಂದ ಉಪಾಸನೆ
ನಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂಲನುಂತ್ರ ವರ್ಣ ಸಮುದಾಯವು ವಿದ್ಯಾ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಆ ವಿದ್ಯೆಗೆ ದೇವಿಯು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪಳು. ಉಪನಿ
ಷತ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯು ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾ
ಸಾಧನವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ ಎಂದು ಕರೆದಂತೆ ವಿದ್ಯಾ
ಸಾಧನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವುದು.
ಕಂದರ್ಪಸ್ಯ + ವಿದ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅಲ್ಪವಾದ ನೋಟವು, ದೇವಿಯು
ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಲ್ಪಮಾತ್ರ ದರ್ಶನವುಳ್ಳವಳು. ಇದರಿಂದ
ಕುರೂಪಿಗಳಾದ ಜಡ ಜನರು ದೇವಿಯ ಸಕೃದ್ಧರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಮನ್ಮಥ

ರ್ಪಸ್ಯ ಜನಕಂ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | ಅನೇನ
ನಾನ್ನಾ ಯೇಷಾಂ ಜಡಾನಾನುಪಿ ಕುರೂಪಿಣಾಂ ಜನಾ
ನಾಂ ಉಪರಿ ಸಕೃದೀಷದ್ವೀಕ್ಷಣಮುಭಿಜಾಯತೇ ತೇ ಕಂದರ್ಪ
ವದ್ರೂಪಯೌವನಸಾಮರ್ಥ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಭಾಜೋ ಭವಂತೀತಿ
ಧ್ವನಿತಮ್ | ಯದ್ವಾ ಕಂದರ್ಪಸ್ಯ ಮನ್ಮಥಸ್ಯಜನಕಃ
ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಃ ಸ ಯಸ್ಯಾ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣೇ
ಈಷದ್ಧ್ರುವಲ್ಲಿಚಲನೇ ವರ್ತತೇ, ಯಸ್ಯಾ ಆಜ್ಞಾವಶ್ಯ
ತಯಾ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಃ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಂ ಕರೋತಿ
ಸಾ ತಥೇತಿ | ಅಥವಾ ಕಂದರ್ಪಜನಕಾ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಃ |
ಯಸ್ಯಾ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣೇ ಪ್ರೇರ್ಯತಯಾ ವರ್ತತೇ |
ಸಾ ತಥಾ | ಕಂದರ್ಪಸ್ಯ ಮನ್ಮಥಸ್ಯ ಜನಕಾಃ ಉತ್ಪಾದಕಾಃ
ಸೃಷ್ಟಂದನಾದಿಭೋಗ್ಯವಿಷಯಾಃ ತೇ ಯಸ್ಯಾ ಅಪಾಂಗ
ವೀಕ್ಷಣೇ ಭವಂತಿ ಸಾ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಸ್ಯ ವಾಮು

ನಂತೆ ರೂಪಯೌವನ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗುಣಪೂರ್ಣ
ರಾಗುವರು, ಎಂಬ ದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ವರ್ಣಿತವಾಗುವುದು. ಅಥವಾ
ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಜನಕನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಹುಬ್ಬಿನ ಚಲನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿ
ಸುವುದೆಂಬ ದೇವಿಯ ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣಾದಿ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಜ್ಞಾ
ಕರನಾದ ನಾರಾಯಣನುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಕಂದರ್ಪ ಜನಕಳಾದ ಮಹಾ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ದೇವಿಯ ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದುವಳಾಗಿ ಇರು
ವಳು. ಅಥವಾ ಕಂದರ್ಪ ವಿಕಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪ
ಮೊದಲಾದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಪಾಂಗ ದರ್ಶನ
ವುಳ್ಳವಳು, ಅಥವಾ ಚಂದ್ರನು ವಾಮನೇತ್ರ ರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೀಕ್ಷ
ಣವು ಚಂದ್ರಿಕಾ ರೂಪವಾಗುವುದು. ಮನ್ಮಥ ವಿಕಾರ ಜನಕವಾದ ಚಂದ್ರಿಕೆ
ಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ವಾಮನೇತ್ರವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಕಂದರ್ಪಜನಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಆಧಾರವಾದ ಕಮಲ ಎಂದು ಅರ್ಥ.
ಆ ಕಮಲದಂತಿರುವ ನೋಟದಿಂದ ಜಗತ್ಸಂಜೀವನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ

ನೇತ್ರತಯಾ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಂ ಚಂದ್ರಿಕೋಚ್ಯತೇ |
 ಕಂದರ್ಪಜನಕಂ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |
 ಕಂದರ್ಪಜನಕ ಶಬ್ದೇನ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸ ಕಮಲಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯತೇ
 ತದ್ವದಪಾಂಗಂ ಕಮಲಾಕ್ಷೀತ್ಯರ್ಥಃ, ತನ್ನಿರೂಪಿತ ವೀಕ್ಷಣಂ
 ಲೋಕಸಂಜೀವನಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ವಾ ತಥಾ |

೧೪. ಓಂ ಕರ್ಪೂರವೀಟೀಸೌ ರಭ್ಯಕಲ್ಲೋಲಿತ
 ಕಕುಪ್ತಟಾಯೈ ನಮಃ

ಕರ್ಪೂರವೀಟೀಸೌ ರಭ್ಯಕಲ್ಲೋಲಿತಕಕುಪ್ತಟೀತಿ | ಕರ್ಪೂರ
 ಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ತಾ ವೀಟ್ಯಶ್ಚ ತಾಂಬೂಲಕಬಲಾನಿತಾಸಾಂ
 ಸೌ ರಭ್ಯಂ ಸೌಗಂಧ್ಯಂ ತೇನ ಕಲ್ಲೋಲಿತಾನಿ ಅಸಕ್ಯ
 ತ್ಪರಿಮುಳೀಕೃತಾನಿ ಕಕುಭಾಂ ದಿಶಾಂ ತಟಾನಿ ಪ್ರದೇಶಾ

ವೀಕ್ಷಣವುಳ್ಳವಳು. “ಅಪಾಂಗಾಭ್ಯಾಂ ವೀಕ್ಷಣಮ್, ಕಂದರ್ಪಸ್ಯ ಜನಕಂ
 ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ, ಕಂದರ್ಪ ಜನಕಃ ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣೇ
 ಯಸ್ಯಾಃ, ಕಂದರ್ಪ ಜನಕಾ ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣೇ ಯಸ್ಯಾಃ ಕಂದರ್ಪ,
 ಜನಕಾಃ ಅಪಾಂಗ ವೀಕ್ಷಣಾತ್ ಯಸ್ಯಾಃ, ಕಂದರ್ಪ ಜನಕವತ್ ಅಪಾಂಗಂ
 ತೇನ ವೀಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಯಾಯ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತ
 ವಾದ ವಿಗ್ರಹ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೪. ಕರ್ಪೂರ ಚೂರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ತಾಂಬೂಲಗಳ ಸುವಾಸನೆ
 ಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಿಗಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳುಳ್ಳ
 ವಳು, ಮುಖದ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ತಾಂಬೂಲವು ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ
 ಸುಗಂಧ ಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದೆಂದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತ
 ವಾದ ಅರ್ಥವು. ಮಹಾರಾಜ ಭೋಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಳು ಎಂದು
 ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಯಸ್ಯಾಸ್ಲಾ, ಮುಖವಾಸಿತಪರಿಮಳೇನ ಜಗನ್ಮಾತ್ರಂ ಸುರಭೀ
ಕೃತಮಿತಿ ಸ್ವರೂಪಾತಿಶಯೋಕ್ತಿಃ ಅಸ್ಮಿನ್ನಾಮ್ನಿ ವ್ಯಜ್ಯತೇ |
ನುಹಾರಾಜಭೋಗಿನೀತ್ಯರ್ಥಃ |

ಕರ್ಪೂರಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ತಾ ವೀಟ್ಯಶ್ಚ, ತಾಸಾಂ ಸಾರಭ್ಯಂ, ತೇನ
ಕಲ್ಲೋಲಿತಾಸಿ ದಿಕ್ತಟಾಸಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪

ಕಲಿದೋಷಹರಾ ಕಂಜಲೋಚನಾ ಕಮ್ರವಿಗ್ರಹಾ |
ಕರ್ಮಾದಿಸಾಕ್ಷಿಣೀ ಕಾರಯಿತ್ರೀ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾ

೧೫. ಓಂ ಕಲಿದೋಷಹರಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಲಿದೋಷಹರೇತಿ | ಕಲೀಃ ನಿಂದ್ಯಾಜ್ವಾಯಮಾನಾನಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಜನ್ಮಮಾತ್ರೇಣ ಯೇ ದೋಷಾಃ ಪಾಪಾನಿ ಆಯಾಂತಿ, ತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರುತಾ ಸಂಸ್ತುತಾ ಕೀರ್ತಿತಾ ಪೂಜಿತಾ ಧ್ಯಾತಾ ಸತೀ ಹರತೀತಿ ತಥಾ, ಕಲೇರನೋನ್ಯವಾದಿ ನಾಂ ಕಲಹಾತ್ಪ್ರತ್ಯನ್ಮತಾಭಿನಿವೇಶನಶಾಜ್ವಾಯಮಾನಾಃ ಯೇ ದೋಷಾಃ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಾಸ್ತಿತ್ವ ದೇಹಾದಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತತ್ವ ಭಿನ್ನತ್ವಾಭಿನ್ನತ್ವ ಗುಣಿತ್ವಾದಿಸಾಧಕಯುಕ್ತ್ಯಾಭಾಸ ತದನುಗುಣಸಮ್ಮತ್ಯಾಭಾಸ ಶ್ರುತಿತಾತ್ಪರ್ಯವಿಘಟನಾನ್ಯಥಾಕರಣ ದುರಾಗ್ರಹಜನ್ಯಕಾಮಕ್ರೋಧಪರವಶಪುರುಷಕ್ರಿಯಮಾಣ ನಿಂದಾಸಹನಾದಿರೂಪಾ ಬಹುಧಾದೋಷಾಃ ತಾನದ್ವೈತ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಾಧನ ಮುಕ್ತಿರೂಪೇಣ ಹರತೀತಿ ಕಲಿದೋಷ ಹರಾ |

೧೫. ಕಲಿಯುಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮಾನವ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಮಾತ್ರದಿಂದ ಕಂಡುಬರುವ ಪಾಪಗಳನ್ನು ದರ್ಶನ, ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ಸ್ತುತಿ, ಪೂಜಾ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವಿಯು ಅಪಹರಿಸುವವಳಾಗಿರುವಳು. ಅಥವಾ ಆಯಾಯ ಮತ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನೋನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ನಾಸ್ತಿತ್ವ ದೇಹಾದಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತತ್ವ, ಅವ್ಯತಿರಿಕ್ತತ್ವ, ಭೇದ, ಅಭೇದ ಮುಂತಾದ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷಸಾಧಕವಾದ ಯುಕ್ತ್ಯಾಭಾಸ, ಸಮ್ಮತ್ಯಾಭಾಸ, ಶ್ರುತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಘಟನ, ಅನ್ಯಥಾಕರಣ, ದುರಾಗ್ರಹ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಪರುಷ ಭಾಷಣ, ನಿಂದಾ, ಅಸಹನ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅದ್ವೈತ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಪಹರಿಸುವವಳು. ಕಲೀಃ + ದೋಷಾಃ, ತಾನ್ ಹರತೀತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಓಂ ಕಂಜಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ

ಕಂಜಲೋಚನೇತಿ | ಕೇಭ್ಯಃ ಜಾಯಂತ ಇತಿ ಕಂಜಾನಿ
 ಕಂಜ ಶಬ್ದೇನ ಅರವಿಂದ ನೀಲೋತ್ಪಲ ದಳಾನಿ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ
 ತದ್ವಲ್ಲೋಚನೇ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಾ | ತಥಾ | ಅಥ ನಾ ಕಂಜಂ
 ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ || ಶ್ಲೋ “ ಅಯಂ ಪೂರ್ವಮಪಸ್ಪೃಷ್ವಾತ್
 ತಾಸು ವೀರ್ಯಮನಾಸೃಜತ್ | ತದಂಡಮಭವದ್ಭೈಮು ”
 ಮಿತಿ ವಚನಾತ್ | ಕಂಜಾನಿ ಅನೇಕಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಿ
 ಲೋಚನಯೋಃ ಕೃತವೀಕ್ಷಣಾತ್ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಾ ತಥಾ
 “ ಸೇಯಂ ದೇವತೈಕ್ಷತೇ ” ತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೭. ಓಂ ಕಮ್ರವಿಗ್ರಹಾಯೈ ನಮಃ

ಕಮ್ರವಿಗ್ರಹೇತಿ | ಕಮ್ರಃ ಅತಿಮನೋಹರಃ ಗಾಂಭೀರ್ಯ
 ಧೈರ್ಯ ಮಾಧುರ್ಯಾದಿಬಹುಗುಣೋಪೇತತ್ವಾತ್ ವಿಗ್ರಹಃ

೧೬. ಕಂಜ ಶಬ್ದವು ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕನ್ನೈದೆಲೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅದರಂತೆ ಇರುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಲೋಚಿತಳು, ಅಥವಾ ಕಂಜ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಕ=ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಜ=ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. “ ಅಯಂ ಪೂರ್ವಮಪಸ್ಪೃಷ್ವಾತ್ ತಾಸು ವೀರ್ಯಮನಾಸೃಜತ್, ತದಂಡ ಮಭವದ್ಭೈಮುಂ ” ಎಂಬ ಪುರಾಣ ವಚನದಿಂದ ನೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಜಲದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಜನಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಕಣ್ಣುಗಳ ವೀಕ್ಷಣದಿಂದ ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವಳು. “ ಸೇಯಂ ದೇವತೈಕ್ಷತ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಈಕ್ಷಣದಿಂದ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವುದು. ಕಂಜವತ್ + ಲೋಚನೇ ಯಸ್ಯಾಃ, ಕಂಜಾನಿ ಲೋಚನಾತ್ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಬಹು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. “ ಅನಂದ

ಮೂರ್ತಿಯು ಸ್ಯಾಸ್ತಾ ತಥಾ | ಆನಂದರೂಪಮಮೃತಂ
ಯದ್ವಿಭಾತೀತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಆನಂದಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ಕಮ್ರ
ನಿಗ್ರಹಾ—ಲಲಿತಾ ರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೮. ಓಂ ಕರ್ಮಾದಿಸಾಕ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ

ಕರ್ಮಾದಿ ಸಾಕ್ಷಿಣೀತಿ | ಕರ್ಮ ಆದಿಯೇಷಾಂ ತಾನಿ
ಕರ್ಮಾದೀನಿ ಉಪಾಸನಾ ಯೋಗ ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿಧಿಧ್ಯಾ
ಸನಾನಿ ತೇಷಾಂ ಸಾಕ್ಷಿಣೀ ಅಸಂಬಂಧಿ ದ್ರಷ್ಟೀ “ಸಾಕ್ಷೀ ಚೇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ” ಅಥವಾ ಕರ್ಮಾದಯಃ ಸಾಕ್ಷಿ ಭೂತಾಃ ಜೀವ
ನಿಷ್ಠಾಃ ತದನಾಶ್ರಯತಯಾ ಆತ್ಮದರ್ಶನ ಸಾಧನಾನಿ ಸೃಜ್ಯ
ಮಾನ ಜಗದುಪಾದಾನಭೂತಾನಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

ರೂಪಮಮೃತಂ ಯದ್ವಿಭಾತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು
ಆನಂದ ರೂಪವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಅತಿ ಮನೋಹರತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
ಆದ್ದರಿಂದ ಆನಂದ ರೂಪತ್ವದಿಂದ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳ
ವಳು. ಲಲಿತಾ ರೂಪಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಕಮ್ರಃ ವಿಗ್ರಹಃ ಯಸ್ಯಾಃ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಕರ್ಮವು ಆದಿಯಾಗಿರುವ ಉಪಾಸನಾ, ಯೋಗ, ಶ್ರವಣ,
ಮನನ, ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ರೂಪಳು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ
“ಸಾಕ್ಷೀ ಚೇತಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಮಾಣವು, ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ
ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮಾದಿಗಳು ಅಕರ್ಮಾತ್ಮ ದರ್ಶ
ನಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಿ ಭೂತಗಳಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಸಂಗಾತ್ಮ
ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಾದಿಗಳುಳ್ಳವಳು. ಕರ್ಮ ಆದಿಯೇಷಾಂ
ತಾನಿ, ತೇಷಾಂ ಸಾಕ್ಷಿಣೀ, ಕರ್ಮಾದಯಃ ಸಾಕ್ಷಿ ಭೂತಾಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಓಂ ಕಾರಯಿತ್ಯೈ ನಮಃ

ಕಾರಯಿತ್ರಿತಿ | ಕಾರಯಿತ್ಯತ್ವಂ ನಾಮ ಕುರ್ವಿತ್ಯಾಜ್ಞಾಪಯಿತ್ಯತ್ವಂ ಜಾಯಮಾನ ಕಾರ್ಯಗೋಚರಕೃತ್ಯತ್ವತ್ರಿಹೇತು ಕರ್ಮಬೋಧಕತ್ವಂ, ಇದಂ ಚ ಲಿಜ್ಞಾಲೋಟಿವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಮರ್ಥಃ ವಿಧಿನಿಷ್ಕಭಾವನೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ತೇಷಾಂ ಶಬ್ದಾತ್ಮಕತಯಾ ಜಡಾನಾಂ ತಥಾತ್ವಾಸಂಭವಾತ್ ತದಧಿಷ್ಠಾನಚೈತನ್ಯರೂಪತಯಾ ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಯತ್ರೈಕಂ ಭವಂತೀತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ವೇದಸ್ಯಾತ್ಮಾಭೇದೇನ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಯಾ ಅರ್ಥಪ್ರಕಾಶನದ್ವಾರಾ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ವಿಧೀನಾಮಪಿ ವೇದೈಕದೇಶತಯಾ ಪ್ರೇರಣರೂಪತ್ವಾತ್ತದಧಿಷ್ಠಾನಚೈತನ್ಯಾತ್ಮನಾ ಕಾರಯತಿತಿ ತಥಾ | ಏಷ ಹ್ಯೇವ ಸಾಧು ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೨೦. ಓಂ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ

ಕರ್ಮಫಲಪ್ರದೇತಿ | ಕೃತಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಕಾಲಾಂತರ

೧೯. ಸೃಷ್ಟ್ಯವ್ಯವಸ್ಥುವಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ಹುಟ್ಟಿಲು ಕಾರಣವಾದ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮೋದ್ಬೋಧಕವಾದ ವಿಧಿಪ್ರತ್ಯಯ ರೂಪವಾದ ಶಬ್ದ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಕೇತದಂತೆ ವಿಧಿ ಭಾವನೆಯು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಅಚೇತನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಕತ್ವ ಧರ್ಮವು ಅಸಂಗತವಾದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದಾಧಿಷ್ಠಾನ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ವೇದಗಳಿಗೆ ಕಾರಯಿತ್ಯತ್ವವು ಬರುವುದು. “ ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಯತ್ರೈಕಂ ಭವಂತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವೇದಗಳು ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಗಳಾದ ವೇದಗಳು ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರೇರಕವಾದ ವೇದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವಳು.

೨೦. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸತ್ಕರ್ಮ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಭಾವಿಫಲಪ್ರದಾನೇ ಅದೃಷ್ಟಂ ಕಾರಣಮಿತ್ಯನೀಶ್ವರ
ಮೀಮಾಂಸಕಾದಿಮತಂ; ತನ್ನ ಜಡಾನಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಾಂ
ಅದೃಷ್ಟಾನಾಂ ಚೇತನಧರ್ಮಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾನ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಯೋಗಾತ್ ಕೃತಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಫಲಾ
ವಶ್ಯಂ ಭಾವೇ ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ್ಯ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ, ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿತಾನ್
ತಾನ್ ಹಿ ತಾನಿತಿ ಸ್ಮೃತೇಶ್ಚ, ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೇರಿತಿ
ನ್ಯಾಯಾಚ್ಚ ಪರದೇವತಾ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾ.

ಇತಿ ತ್ರಿಶತಾಂ ನಿಧ್ಯಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಯಾಂ
ಕಕಾರವರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶಃ ಪ್ರಥಮಃ

ಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಳು. ಅದೃಷ್ಟವು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವು
ದೆಂದು ಕರ್ಮ ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಅದು ಸಮಂಜ
ಸವಾಗಲಾರದು. ಅಚೇತನವೂ ಜಡವೂ ಆದ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಚೇತನ ಧರ್ಮ
ವಾದ ಕರ್ಮಫಲದಾನ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಿತವಾದ
ಕರ್ಮಗಳು ಫಲವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ್ಯ
ಳಾದ ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಪರದೇವತೆಯು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು
ಕೊಡುವುದೆಂಬುದನ್ನು “ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ್ಯಃ” “ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿತಾನ್”
“ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೇಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ನ್ಯಾಯಗಳು ಸಾರಿ
ಹೇಳುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಕರ್ಮ ಫಲ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವವಳು.
ಕರ್ಮಣಾಂ ಫಲಂ ಪ್ರದದಾತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

ಏಕಾರರೂಪಾ, ಚೈಕಾಕ್ಷಯೇಕಾನೇಕಾಕ್ಷರಾಕೃತಿಃ |
ಏತತ್ತದಿತ್ಯನಿದೇಶ್ಯಾ ಚೈಕಾನಂದಚಿದಾಕೃತಿಃ

೧. ಓಂ ಏಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಕಾರ ರೂಪೇತಿ | ಏಕಾರಃ ರೂಪಂ ಮಂತ್ರದ್ವಿತೀಯಾವ
ಯವ ಜ್ಞಾಪಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಏಕಾಕ್ಷಯೈ ನಮಃ |

ಏಕಾಕ್ಷರೀತಿ | ಏಕಂ ಮುಖ್ಯಂ ಈಶ್ವರೋಪಾಧಿತ್ವೇನ
ನ ಕ್ಷರತ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ವಿನಾ ಮುಕ್ತೇಃ ನ ನಶ್ಚತೀತ್ಯಕ್ಷರಂ
ಕೂಟಸ್ಥಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯಂ ಮಾಯಾ, ತತ್ತತಿಬಿಂಬ ನಿಷ್ಕ
ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದ್ಯಾಧಾಯಕವಿಶೇಷಣತ್ವೇನ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ
ಏಕಾಕ್ಷರೀ | ಏಕಂ ಅಕ್ಷರಂ ಸರ್ವಪ್ರಕೃತಿತ್ವಾತ್ ಪರಾಪರ

೧. ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರವಾಗಿದ್ದು ಮಂತ್ರ ಶರೀರಕಾದ ದೇವಿ
ಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಏಕಾರವೆಂಬ ರೂಪವುಳ್ಳವಳು.
ಏಕಾರಃ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಮುಖ್ಯನಾದ ಅಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಉಪಾಧಿಯುಳ್ಳ
ವಳು. ಮಾಯೆಯು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಉಪಾಧಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ
ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಅಂತಹ ಮಾಯೆಯು
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವವರೆಗೂ ನಾಶವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ
ಕೂಟಸ್ಥವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡು
ವುದು. ಅಥವಾ ಓಂಕಾರವೆಂಬ ಏಕಾಕ್ಷರವುಳ್ಳವಳು. ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ
ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಓಂಕಾರವು. ಇದನ್ನು

ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತೀಕತಯಾ ತದುಪಾಸನಯಾ ತದುಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿ
 ಸಾಧನತ್ವೇನ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮರೂಪಲಕ್ಷಿತಲಕ್ಷ್ಯಕಶಬ್ದಃ ಪ್ರಣವಃ
 ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ನಾ | ಏಕಃ ಅಖಂಡೈಕಚೈತನ್ಯರೂಪಃ
 ಅಕ್ಷರಃ ಅನಶ್ವರಃ ಅವಿನಾಶೀ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಅರ್ಥಶರೀರತ್ವೇನ
 ಅಸ್ಯಾಮಸ್ತೀತಿ ನಾ | ಏಕಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಮಾಯಾ
 ಬೀಜಾದೀನಿ ತದುಪಾಸನಾಪ್ರತೀಕತ್ವೇನ ಅಸ್ಯಾಃ ಸಂತೀತಿ
 ನಾ | ಅಥ ಪರಾ ಯಯಾ ತದಕ್ಷರ ಮಧಿಗಮ್ಯತೇ ಇತಿ
 ಶ್ರುತೇಃ | ಅಖಂಡಾಕಾರವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಫಲನಯೋಗ್ಯಚೈತನ್ಯ
 ರೂಪತಯಾ ತದ್ವೃತ್ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿನಾತ್ರೇಣ ಅಕ್ಷರ ಪದಲಕ್ಷ್ಯ
 ಚೈತನ್ಯಂ ವಿಷಯತಾಸಂಬಂಧೇನ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ನಾ
 ಏಕಾಕ್ಷರೀ | ಚಕಾರಃ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಪಿ ಸಗುಣ
 ಬ್ರಹ್ಮವಿಶೇಷಸದ್ಭಾವಸಮುಚ್ಚಯಪರಃ ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ
 ದ್ವಷ್ಟವ್ಯಃ | ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಃ ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಸ್ಯಾನಂದಮಯೀ
 ಶಿವಾ | ಇತಿ ವಚನೇನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಾಂ ಚಿಂತಯೇದ್ಧೇವೀಂ
 ಪುಂರೂಪಮಥನೇಶ್ವರಮ್ | ಅಥನಾ “ ನಿಷ್ಕಲಂ ಧ್ಯಾಯೇ

ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಪರ-ಅಪರ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ
 ಪರಾಪರ ಬ್ರಹ್ಮತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು
 ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ, ಅಖಂಡಾನಂದ
 ಚೈತನ್ಯರೂಪನಾದ, ಅನಶ್ವರನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅರ್ಥ ಶರೀರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ
 ರುವವಳು. ಅಥವಾ ಮಾಯಾಬೀಜ ಮುಂತಾದ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನಾ
 ಪ್ರತೀಕವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವಳು. ಅಥವಾ ಅಖಂಡಾಕಾರವಾದ ವೃತ್ತಿ
 ಯಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾತ್ರ
 ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಕ್ಷರ ಪದದ ಅರ್ಥವಾದ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯಳಾಗುವವಳು.
 “ ಅಥಪರಾ ಯಯಾ ತದಕ್ಷರಮಧಿಗಮ್ಯತೇ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ವೃತ್ತಿ
 ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷರ ರೂಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು.
 ಸುಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಣ ಧರ್ಮಗಳು ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮ
 ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿ ಸಂಸಕ್ತವಾಗುವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಚಕಾರವು
 ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಧರ್ಮಕವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಔಪಾಧಿಕ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧಗಳು

ತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹಾಮ್” ಇತಿ ಸ್ತೂತ್ಯಾ ಚ “ತ್ವಂ ಸ್ತ್ರೀ
ತ್ವಂ ಪುನಾಮ್” ಇತಿ ಶ್ಲೋತಾರ್ಷತರೋಪನಿಷದಿ ಉಪಾಧಿ
ಕೃತ ನಾನಾರೂಪಸಂಭವೋಕ್ತೇಶ್ಚ | ಅತ ಏನ “ ಸೇಯಂ
ದೇವತೈಕ್ಷತ” ಇತ್ಯಾದೌ “ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸ ಆತ್ಮಾ” ಇತ್ಯಂತೇ
ಚ ಶ್ರುತೌ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಾಂತದೇವತಾದಿಸದಾನಾಂ ತತ್ಸತ್ಯ
ಮಿತಿ ನಪುಂಸಕಾಂತಸ್ಯ ಸ ಆತ್ಮೇತಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗಾತ್ಪರಬ್ಧಸ್ಯ
ಏಕಾರ್ಥತ್ವಂ ಅಸಿವಕ್ಯತೋಪಾಧಿಮುತ್ಪಯಾ ತತ್ತ್ವಂಪದ
ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯೈಕತ್ವಾತ್ | ತಸ್ಮಾತ್ ತತ್ತ್ವಂ ಪದಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥೇ
ಸರ್ವೇಷು ಗುಣಾ ವರ್ಣಿತುಂ ಸಂಭವಂತೀತಿ ಹಯಗ್ರೀವೇಣ
ಅಸ್ಯಾಂ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ಬಹವಶ್ಚಕಾರಾ ಉಪಾತ್ತಾಃ | ತೇನ
ವಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವತ್ರ ನ ಪಾರ್ಥಕ್ಯೇನ ಪ್ರಯೋಜ
ನಾಂತರಂ ಪಶ್ಯಾಮಃ ||

ಸಂಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ “ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹಾಮ್, ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಸ್ಯಾನಂದಮಯಿಾ
ಶಿವಾ, ಸ್ತ್ರೀರೂಪಾಂ ಚಿಂತಯೇದ್ದೇವೀಂ ಪುಂರೂಪಾಮಥವೇಶ್ಚರೀಮ್ |
ಅಥವಾ ನಿಷ್ಕಲಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹಾಮ್,” “ ತ್ವಂ ಸ್ತ್ರೀ
ತ್ವಂಪುನಾನಸಿ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ವಚನಗಳು ಪ್ರಮಾಣ ಭೂತಗಳಾ
ಗಿವೆ. ಔಪಾಧಿಕ ಧರ್ಮಗಳು ನಿರ್ಧರ್ಮಕ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ
“ ಸೇಯಂ ದೇವತೈಕ್ಷತ, ತತ್ ಸತ್ಯಂ ಸ ಆತ್ಮಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಾಂತವಾದ ದೇವತಾ ಶಬ್ದ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಾಂತವಾದ ತತ್ಸತ್ಯಂ
ಎಂಬ ಶಬ್ದ “ ಸ ಆತ್ಮಾ” ಎಂಬ ಪುಲ್ಲಿಂಗಾಂತ ಶಬ್ದಗಳು ಉಪಾಧಿ ವಿವಕ್ಷ್ಯ
ಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ತತ್ತ್ವಂಪದಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ಏಕಾರ್ಥವನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ತತ್ತ್ವಂಪದ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಗುಣ
ಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಲು ಅವಕಾಶ ವಿದೆಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಈ ನಾಮ ತ್ರಿಶತೀ
ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಅನೇಕ ಚಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮುಚ್ಚಯ
ವೆಂಬ ಅರ್ಥಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವನು, ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವ
ಚಕಾರಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
ಏಕಂ + ಅಕ್ಷರಂ = ಯಸ್ಯಾಃ, ಏಕಃ + ಅಕ್ಷರಃ = ಯಸ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಓಂ ಏಕಾನೇಕಾಕ್ಷರಾಕೃತಯೇ ನಮಃ |

ಏಕಾನೇಕಾಕ್ಷರಾಕೃತಿಃ ಏಕಂ ಈಶ್ವರಪ್ರತಿಬಿಂಬೋಪಾಧಿ
ತಯಾ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನಂ ಅಕ್ಷರಮಜ್ಞಾನಂ, ಅನೇಕಾನಿ
ಮಲಿನಸತ್ತ್ವ ಪ್ರಧಾನತಯಾ ಜೀವೋಪಾಧಿ ಭೂತಾನ್ಯಕ್ಷ
ರಾಣ್ಯಜ್ಞಾನಾನಿ, “ಮಾಯಾ ಚಾವಿದ್ಯಾ ಚ ಸ್ವಯಮೇವ
ಭವತಿ”ತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಏಕಂ ಚಾನೇಕಾನಿ ಚ ಏಕಾನೇಕಾನಿತಾನಿ
ಚ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ತಥಾ “ಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿ” ನಿತಿ
ಶ್ರುತೇಃ | ತೇಷ್ವಾ ಕೃತಯಃ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾನ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ವಾ
ಚೈತನ್ಯಾನಿ ಘಟಿಸ್ಥೋದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತಾಕಾಶವದ್ಯ
ಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಏಕಾನಿ ಚ ಪ್ರಣವಾದ್ಯಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ
ಚ ಅಕಾರಾದಿ ಕ್ಷಕಾರಾಂತಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ವರ್ಣಾಃ ಆಕೃತಿಃ
ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ಮಾತೃಕಾಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ವಾ
“ಅಕಾರಾದಿ ಕ್ಷಕಾರಾಂತಾ ಮಾತೃಕೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ” ಇತಿ

೩. ಏಕ, ಮತ್ತು ಅನೇಕವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಗಳು;
ಈಶ್ವರ ರೂಪವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಉಪಾಧಿಯಾಗಿರುವ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವ
ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಜ್ಞಾನವು ಏಕಾಕ್ಷರವು. ಜೀವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬೋಪಾಧಿ
ರೂಪವಾಗಿರುವ ಮಲಿನ ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಜ್ಞಾನಗಳು ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳು.
“ಮಾಯಾ ಚಾವಿದ್ಯಾ ಚ ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಜೀವೇ
ಶ್ವರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬೋಪಾಧಿಗಳ ಭೇದವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಇವು ಮಾಯಾ
ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವೂ ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಮಾಯಾಂತು
ಪ್ರಕೃತಿಂ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು.
ಆ ಅಕ್ಷರವೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಅಥವಾ ಅವಚ್ಛಿನ್ನ
ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಗಡಿಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವು ಪ್ರತಿ
ಬಿಂಬರೂಪ ಅಥವಾ ಅವಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವುದು. ಅದರಂತೆ ಇರುವ
ಚೈತನ್ಯವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಪ್ರಣವ ಮುಂತಾದುದು ಏಕಾಕ್ಷರವು. ಅಕಾರ
ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕ್ಷಕಾರ ಸರ್ಯಂತವಿರುವ ವರ್ಣಗಳು ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳು
ಅಂತಹ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಗಳು ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳೂ “ಅಕಾರಾದಿ ಕ್ಷಕಾರಾಂತಾ

ವಚನಾತ್ | ಅಥನಾ ಏಚ ಕಶ್ಚ ಏಕಾರಕಕಾರೌ ತೌ ಚೇತ
ರಾಣ್ಯ ನೇಕಾಕ್ಷರಾಣಿ ಚ ಸರ್ವಂ ಮಿಳಿತಾ ಸಂಚದಶ
ವರ್ಣಾತ್ಮಿಕಾ ಮೂಲವಿದ್ಯಾ ಆಕೃತಿಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ |
ಸಾಕ್ಷಿತಯಾ ಏಕೀ ಭೂತಾ ಅನೇಕಾಕ್ಷರೇಷು ಅನೇಕಾಜ್ಞಾ
ನೇಷು ಆಕೃತಿಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಶೋಧಿತ ತತ್ತ್ವಂ ಸದಾರ್ಥ
ಸಾನುರಸ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೪. ಓಂ ಏತತ್ತದಿತ್ಯನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಏತತ್ತದಿತ್ಯನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ | ಏತತ್ ಏತತ್ಕಾಲೇಸಿ ಇಯತ್ತಾ ಪರಿ
ಚ್ಛೇದವದ್ಯಸ್ತು ತತ್ ಪರೋಕ್ಷಮನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರೂಪಂ | ಏತಚ್ಚ
ತಚ್ಚ ಏತತ್ತತ್ ಇತಿಕಾರಃ ಇತ್ಯಂಭಾನೇ ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ
ತಥಾಚ ಏತತ್ತ್ವ ತತ್ತ್ವಾಭ್ಯಾ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಏತತ್ತದಿತ್ಯನೇನ
ನಿರ್ದೇಷ್ಯಂ ನಿರ್ವಕ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ ಸಾ ನ ಭವ

ಮಾತೃಕೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ವರ್ಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾತೃಕಾ
ರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಮಾತೃಕಾಕಾರವುಳ್ಳವಳೂ ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಅಥವಾ
“ ಏ ” + “ ಕ ” ಎಂಬ ಎರಡು ವರ್ಣಗಳು, ಮಿಕ್ಕ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿ
ಹದಿನೈದು ವರ್ಣಸ್ವರೂಪವಾದ ಮಂತ್ರದ ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ
ಏಕಭೂತವಾಗಿ ಅನೇಕಾಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶೋಧಿತತತ್ತ್ವಂ ಸದಾರ್ಥಸಾಮಾ
ನ್ಯವೆಂಬ ಆಕಾರವುಳ್ಳವಳು. ಅಕ್ಷರಂ ಚ + ಅಕ್ಷರಾಣಿ-ಚ ಅಕ್ಷರಾಣಿ= ಏಕಂ
ಚ + ಅನೇಕಾನಿ ಚ + ಏಕಾನೇಕಾನಿ ತಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಚ, ತೇಷು ಆಕೃತಿಃ
ಯಸ್ಯಾಃ, ಏಕಾನಿಚ ಅನೇಕಾನಿಚ, ತಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಆಕೃತಿಯಸ್ಯಾಃ,
ಏ- ಚ + ಕಶ್ಚ-ಏಕೌ, ತೌಚ + ಅನೇಕಾಕ್ಷರಾಣಿ ಚ, ತಾನಿ ಆಕೃತಿಯಸ್ಯಾಃ,
ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯವು.

೪. ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಯತ್ತೆಯಿಂದ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ವಸ್ತುವು
ಏತತ್ ಎಂದೂ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಪರೋಕ್ಷ ವಸ್ತುವು ತತ್ ಎಂದೂ ಕರೆಯ
ಲ್ಪಡುವುವು. “ ಇತಿ ” ಶಬ್ದವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬೋಧಕ
ವಾಗಿದೆ. ಇಯತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛೇದ ರೂಪದಿಂದಾಗಲಿ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಪರೋಕ್ಷರೂಪ

ತೀತಿ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಃ | ಲೋಕೇ ಸನಿಶೇಷೋ ಹಿ ಪದಾರ್ಥಃ
 ಪರೋಕ್ಷತ್ವಾಪರೋಕ್ಷತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮವಿಶೇಷೇಣ ತದ್ಗತೇನ
 ನಿರ್ವಕ್ತುಂ ಶಕ್ಯಃ | ಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಸುತ್ತಜಾತಿಗುಣ
 ಕ್ರಿಯಾಷಷ್ಯಾರ್ಥಾನಾಂ ಯತ್ರ ಸಂಬಂಧೋ ನಾಸ್ತಿ “ಅಶಬ್ದ
 ಮಸ್ಪರ್ಶಮರೂಪಮನ್ಯಯನ್” “ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿಷ್ಕಲಂ”
 ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯಾ’ ತಾದ್ಯಗ್ವಸ್ತು ಕೇನ ಕರಣೇನ ಕೇನ ನಾ
 ವಚನೇನನಿರ್ದೇಷ್ಯುಂ ಶಕ್ಯಮ್ | ಯದ್ವಾಚಾನಭ್ಯುದಿತಮ್”
 ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅತಃ ಏತತ್ತದಿತ್ಯನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ ನಾಜ್ಞಾನಸಾ ತೀತೇ
 ತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥನಾ ಏತತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಂ
 ಕಾರ್ಯಂ ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿ | ತತ್ ಪರೋಕ್ಷತ್ವಾದಿ ನಿಶಿಷ್ಟಂ
 ಪೂರ್ವಕಾಲಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಹಿತಂ ಕಾರಣಮುಚ್ಯತೇ | ಇತಿ
 ಶಬ್ದಃ ಉಭಯತ್ರ ಸಂಬಂಧನೀಯಃ | ಕಾರ್ಯಮಿತಿ ಕಾರಣ
 ಮಿತ್ಯಪಿ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯರೂಪಾ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ, ಕಾರ್ಯತ್ವ

ದಿಂದಾಗಲಿ ದೇವಿಯು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅಶಕ್ಯಳಾಗಿರುವಳು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಸಹಿತನಾದ ಪದಾರ್ಥವು ಪರೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಎಂಬ
 ಬಗೆಯಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಬೋಧಿಸಲು ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಗುಣ, ಕ್ರಿಯಾ
 ಸಂಬಂಧಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಇರುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು. ಸರಬ್ರಹ್ಮ
 ವಸ್ತುವು “ಅಶಬ್ದಮಸ್ಪರ್ಶಮರೂಪಮನ್ಯಯಂ” ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿಷ್ಕಲಂ
 ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಜಾತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮರಹಿತನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
 ಅಂತಹ ವಸ್ತುವು ಯಾವ ಸಾಧನದಿಂದ ಯಾವ ವಚನದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು
 ಅರ್ಹವಾದೀತು? ಶಬ್ದವು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅನರ್ಹವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು “ಯದ್ವಾ
 ಚಾನಭ್ಯುದಿತಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏತತ್
 ತತ್ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅನರ್ಹಗಳು. ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ
 ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾರ್ಯವು ಏತತ್
 ಎಂದೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಹಿತ ವಸ್ತುವು ತತ್
 ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇತಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಏತತ್ + ತತ್ ಎಂಬ ಎರಡು

ಕಾರಣತ್ವಘಟಿಕೋಪಾಧಿವಿರಹಿತತ್ವೇನ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ
ಭಾವಾಭಾವೇ ತದ್ವ್ಯಾಚಕಶಬ್ದೈರ್ನಿಷಯೀಕರ್ತುಮಶಕ್ಯ
ತ್ಯಾತ್ | ಅಥವಾ ಏತತ್ ಅಪರೋಕ್ಷತಯಾ ಅಹಮಿತಿ
ಪ್ರತೀಯಮಾನಂ ಜೀವಚೈತನ್ಯಂ ತ್ವಂಪದವಾಚ್ಯಾರ್ಥಃ, ತತ್
ಪರೋಕ್ಷತಯಾ ಪ್ರತೀಯಮಾನಮಿಶ್ವರಚೈತನ್ಯಂ ತತ್ಪದ
ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಃ ಇತಿ-ಶಬ್ದ ಏವಕಾರಾರ್ಥಃ | ತಥಾ ಚ ನಾದಿಭೇದ
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಅನೂದಿತಃ | ಸಾಂಖ್ಯಮತೇ ಪ್ರಕೃತಿಜಗತ್ಪ್ರತಿಫಲ,
ಜೀವೋ ನಾನಾಚೇತನೋ ಭೋಕ್ತಾ ಇತ್ಯತ ಈಶ್ವರ ಏವ
ನಾಸ್ತೀತ್ಯಂಗೀಕೃತಮ್ | ಭಾಗವತಮತೇ ತು “ ಗುಣೇ
ಸರ್ವವಿತ್ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ನಿತ್ಯಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಾತ್
ಪರಮೇಶ್ವರಾದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ಜೀವಾನಾನುತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶವತ್ತ್ವೇನ
ಅನಿತ್ಯತ್ಯಾತ್ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಸಾರಮಾರ್ಥಿಕಃ ಏಕ
ಇತ್ಯಂಗೀಕೃತಮ್ | ತದುಭಯವಾದಿಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಯ ಔಷನಿಷದ

ಶಬ್ದಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪಳಾದ
ದೇವಿಯು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸರ್ವೋಪಾಧಿಸರ್ಜಿತಳಾಗಿ
ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪ
ಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶನಾರ್ಹಳು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಅಪರೋಕ್ಷ
ವಾಗಿ ಆಹಂ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಲಿರುವ ತ್ವಂಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಜೀವ
ಚೈತನ್ಯವು ಏತತ್ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರುವ ತತ್ಪದ ವಾಚ್ಯಾ
ರ್ಥವಾದ ಈಶ್ವರ ಚೈತನ್ಯವು ತತ್ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು. ಇತಿ ಎಂಬುದು ಅವಧಾರ
ಣಾರ್ಥವನ್ನು, ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಅನೇಕವಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂ
ತವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಸಾಂಖ್ಯಮತದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಪ್ರತಿಫಲವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ
ತತ್ತ್ವ ಭೋಕ್ತೃಸ್ವರೂಪಾನೇಕಚೇತನಾತ್ಮಕ ಜೀವತತ್ತ್ವಗಳೆರಡರಿಂದ
ಸಕಲಾರ್ಥಗಳು ನಿರ್ವಾಹವಾಗುವುದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು
ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. “ ಗುಣೇ ಸರ್ವವಿತ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ
ನಿತ್ಯಾನೇಕ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಜೀವಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವ
ಭಾಗವತಮತದಲ್ಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿನಾಶಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಶಾಶ್ವತರಾಗಿರು

ನುತೇ ನಿರಸ್ತತ್ಯಾತ್ ತದುಭಯ ವಿಧಯಾ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ, ಪರ
ಮಾರ್ಥಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪತಯಾ ಛಾಂದೋಗ್ಯಗತ ದೇವತಾ
ಶಬ್ದಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರತಿಸಾದನಾದಿತಿ ಭಾವಃ | ಅಥವಾ
ತಟಸ್ಥೇಶ್ವರವಾದಿಕಾಣಾದಾದಿಸಿದ್ಧಾಂತವತ್ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ
ಭೇದವಜ್ಜೀನೇಶ್ವರ ರೂಪತಯಾ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ ಭೇದವ್ಯವ
ಸ್ಥಾಯಾ ಏನ ಸಾಧಿತುನುಶಕ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಏತತ್ತ ದಿತ್ಯ
ನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ |

೫. ಓಂ ಏಕಾನಂದಚಿದಾಕೃತಯೇ ನಮಃ |

ಏಕಾನಂದಚಿದಾಕೃತಿಃ | ಏಕಾ ಮುಖ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷರೂಪತ್ವೇನ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತಾ | ಆನಂದಃ ಸುಖಂ | ಚಿತ್ ಚೈತನ್ಯಂ ಪ್ರಕಾಶ
ಜ್ಞಾನಂ | ಆನಂದಾಶ್ಚಾಸೌಚಿಚ್ಛ ಆನಂದಚಿತ್ ಏಕಾ ಚಾಸಾ
ವಾನಂದಚಿಚ್ಛ ಏಕಾನಂದಚಿತ್ ಆಕೃತಿಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಲಕ್ಷಣವತೀತ್ಯರ್ಥಃ “ ವಿಜ್ಞಾ

ವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಒಬ್ಬನೇ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ತ್ವವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅಂಗೀ
ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಔಪನಿಷದ ಮತದಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ
ರುವುದರಿಂದ ಜೀವನೇ ತತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಈಶ್ವರನೇ ತತ್ತ್ವವೆಂದು ಜೀವೇಶ್ವರ
ಮಾತ್ರ ರೂಪದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅನರ್ಹಳು. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ರುವ ದೇವತಾ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪರವೆಂದು ಪ್ರತಿಸಾದಿಸಿದೆ, ಅಥವಾ
ತಟಸ್ಥೇಶ್ವರವಾದಿ ತಾರ್ಕಿಕಾದಿಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ ಭೇದವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತ
ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭೇದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವ
ಈಶ್ವರ ತತ್ತ್ವಗಳ ರೂಪದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅನರ್ಹಳು. ಏತಚ್ಚ + ತಚ್ಚ =
ಏತತ್ತತ್, ಏತತ್ತತ್ + ಇತಿ ಏತತ್ತದಿತಿ, ಏತತ್ತದಿತಿ ನಿರ್ದೇಷ್ಟಂ ಶಕ್ಯಾ
ನ ಭವತೀತಿ ತಥಾ, ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆನಂದ
ರೂಪವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವಳು, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ
ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆನಂದ ಪ್ರಕಾಶಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಸ್ವರೂಪ

ನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ” “ಆನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವ್ಯಜಾನಾತ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ “ಆನಂದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ” ಇತಿನ್ಯಾಯಾಚ್ಛದೀಪ್ತಿಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ್ಯವಸ್ಥಾಯಾಂ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನವತ್ ಪುರುಷಾನುಭವರೂಪಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಗೋಚರತ್ವಮಸ್ಯಾ ಇತಿ ವಾ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಏಕೇಷಾನಮಾನುಭಾವಿಕಾನಾಂ ಯೋಗಿನಾಮಾನಂದಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪಾ ಆಕೃತಿಃ ನಿರಾವರಣಪ್ರಕಾಶರೂಪಾಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಆನಂದಃ ಶಿವಾ, ಚಿತ್ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಏಕೇ ಮೂರ್ತಿಭೇದರಹಿತೇ ಆನಂದಚಿತೌ ಆಕೃತಿಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

ಲಕ್ಷಣವೆಂಬುದನ್ನು “ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಆನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವ್ಯಜಾನಾತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನಗಳೂ ಆನಂದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೋಕ್ತ ನ್ಯಾಯವೂ, ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ದೀಪ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪವು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನದಂತೆ ಅನುಭವ ಗೋಚರವಾಗುವುದರಿಂದ ಆನಂದಾನುಭವರೂಪವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವಳು, ಅಥವಾ ಆನಂದರೂಪಳಾದ ಶಿವಾ, ಚಿದ್ರೂಪನಾದ ಈಶ್ವರ, ಎಂಬೀರ್ವರ ಅಭಿನ್ನವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಅನುಭವಿಕ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಆನಂದಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ರೂಪವಾದ ನಿರಾವರಣಪ್ರಕಾಶದ ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಆನಂದಶ್ವಾಸೌ ಚಿಚ್ಚ + ಆನಂದ ಚಿತ್, ಏಕಾ ಚಾಸೌ ಆನಂದ ಚಿಚ್ಚ ಏಕಾನಂದಚಿತ್, ಸಾ ಆಕೃತಿಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಏಕೇಷಾಂ + ಆನಂದಚಿತ್ + ಆಕೃತಿಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ, ಏಕೇ + ಆನಂದಚಿತೌ + ಆಕೃತಿಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬

ಏವಮಿತ್ಯಾಗಮಾಬೋಧ್ಯಾ ಚೈಕಭಕ್ತಿಮದರ್ಚಿತಾ |
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಿರ್ಧಾರತಾ ಚೈಷ್ವಕಾರಹಿತಾದೃತಾ

೬. ೬.೦ ಏವಮಿತ್ಯಾಗಮಾಬೋಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಏವಮಿತ್ಯಾಗಮಾಬೋಧ್ಯಾ | ನನು ಆನಂದ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ
ಣಯಾ ಆನಂದಮಯೋ ವಾಚ್ಯಃ “ಯ ಏಕೋ ಜಾಲ
ವಾನೀಶತ ಈಶನೀಭಿಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತೈಕತ್ವಮಪಿ
ಜೀವೇ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ | ತಥಾ ಚ ಏಕಶ್ವಾಸಾನಾನಂದಶ್ಚ ತಸ್ಯ ಚಿತ್
ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕಾಶಕ ಚೈತನ್ಯಮಾಕೃತಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ
ವಿಗ್ರಹಃ ಸಂಭವತಿ “ಬ್ರಹ್ಮಪುಚ್ಛಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ” ಇತಿ ತತ್ತ್ವ
ಕಾಶಕ ಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ಪುಚ್ಛಶಬ್ದೀನ ಪರಾಮರ್ಶಾತ್ ಏವಂ ಚ
ಸತಿ ಪ್ರಕಾಶಕ ನಿತ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ್ಯ ನಿತ್ಯತ್ವಾಪೇ ಕ್ಷತ್ವಾತ್
“ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ
ಲಕ್ಷ್ಯ ಣವಾಕ್ಯೇಷು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವಾಧಾನ್ಯೇನ ವಿಧಿಸುಖೇ

೬. ಇಂತಹ ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಗಮ
ಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಲು ಅಶಕ್ಯವಾದವಳು. ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಆಗಮ ಬೋಧ್ಯತ್ವವು
ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧ್ಯತ್ವವನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸಬೇಕಾದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
ಯನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಆನಂದ ಶಬ್ದವು ಲಕ್ಷ್ಯಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಆನಂದ
ಮಯನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. “ಯ ಏಕೋ ಜಾಲವಾನ್ ಈಶತ ಈಶನೀ
ಭಿಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಜಾಲವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಜೀವನು ಅನೇಕ
ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಏಕತ್ವವು
ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಆಗ ಆನಂದಮಯನೆಂಬ ಏಕಾ
ನಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಚೈತನ್ಯವು ಆಕೃತಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು
ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯದಿಂದ ತೋರಿಸಬಹುದು. “ಬ್ರಹ್ಮಪುಚ್ಛಂ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು

ನೈವ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಿಪಾದನೇ ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿರೂಪನಿಷೇಧ
ಮುಖೇನ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣ
ಪ್ರತಿಪಾದನಾಯೋಗೇ ತತ್ತ್ವಮುಸಿನಾಕೈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ
ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ ಸಂಭವತೀತಿ ಚೇತ್, ನೇತ್ಯಾಹ, ಏವಮಿತಾಗಮಾ
ಬೋಧ್ಯೇತಿ, ಏವಂ ನಿಶಿಷ್ಟತಯಾ ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧತ್ವೇನ
ಆಗಮೈಃ ವೇದೈಃ ಜ್ಞಾಪನೀಯಾ ನ ಭವತಿ ಆನಂದಶಬ್ದಸ್ಯಾ
ನಂದನಾತ್ರ ವಾಚಕಸ್ಯ ತತ್ಪಚುರೇ ಸಂಭಾವಿತೇಷದ್ಧಃ ಖೇ
ಜೀನೇ ಲಕ್ಷಣಾಯಾಂ ತ್ರಯೋ ದೋಷಾಃ | ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ
ಭಿನ್ನಸತ್ತಾಕವಸ್ತುಂತರಾಭಾವೇನ ತತ್ತ್ವಂ ಪದವಾಚ್ಯಾರ್ಥ
ನಿಷ್ಠವಿಶೇಷಣದ್ವಯಸ್ಯಾನ್ಯೋನ್ಯವಿರೋಧವತ್ತಯಾ ತಮಃ
ಪ್ರಕಾಶವದ್ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಯೋಗೇ ಅಖಂಡಾರ್ಥೋ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ
ಸಂಪದ್ಯತೇ | ತಥಾ ಚ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯೇಷು ವಾಚ್ಯಾ

ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಮುಂತಾದ
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶವಸ್ತುವಿನ
ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನಿತ್ಯತ್ವ ಧರ್ಮಾಕ್ರಾಂತವಾದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮ
ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿಧಿರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿ ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ=ತದ್ವೈತಿಕ್ತವಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬ ರೀತಿಯ ನಿಷೇಧ
ರೂಪದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಪ್ರತಿಪಾದನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವ
ಮುಸಿನಾ ವಾಕ್ಯವು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಬಾಧವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಬಲ್ಲದು
ಎಂದು ಆಗಮ ಬೋಧ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು
ನಿರ್ದುಷ್ಪವಾಗಲಾರದು. ಆನಂದಶಬ್ದವು ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು
ಬೋಧಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಪ ದುಃಖ ಸಂಪೃಕ್ತನಾದ ಜೀವನನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವುದೆಂದು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ
ಶ್ರುತಹಾನಿ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದೈತ
ವಸ್ತುವು ಸಂಭವಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ತತ್ತ್ವಂ ಪದಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ
ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ ತಮಃಪ್ರಕಾಶಗಳಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯು ಅಸಂಗತ
ವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಗತ್ಯಾಗ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅಖಂಡಾರ್ಥ

ರ್ಥಸ್ಯ “ಅತೋಽನ್ಯದಾರ್ತಮ್” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ನಿಠ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದನಾರ್ಥ ನಿಷೇಧಮುಖೇನೈವ ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಪ್ರತಿಪಾದನೇನ ಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಾನಿ ಸಮಂಜಸಾನಿ ಭವಂತೀತಿ ಭಾವಃ |

೭. ಓಂ ಏಕಭಕ್ತಿಸುದರ್ಶಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಏಕಭಕ್ತಿಸುದರ್ಶಿತಾ | ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಭೇದೇ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋಃ ಭಕ್ತಿಃ ಭಜನೀಯತ್ವಬುದ್ಧಿಃ ತತ್ಪರಿಬಿಜ್ಞಾಸಾ ಯೇಷಾಂ ಅಸ್ತಿ ತೈರರ್ಚಿತಾಪೂಜಿತಾ ಇತ್ಯೇತದಸಲಕ್ಷಣಂ ಸ್ತುತಾ ಧ್ಯಾತಾ ನಮಸ್ಕರಣೇನಮಾದೀನಾಂ, “ಯನ್ಮನಸಾ ಧ್ಯಾಯತಿ ತದ್ವ್ಯಾಚಾ ವದತಿ ತತ್ಕರ್ಮಣಾ ಕರೋತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ, ಮಾನಸಿ ಕನ್ಯಾಪಾರ ಪೂರ್ವಕಾಣಿ ಹಿ ಇತರೇಂದ್ರಿಯಕರ್ಮಾಣಿ ಭವಂತೀತ್ಯಭಿಸಪ್ರಾಯಃ! ಅಥವಾ ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಂಸಾರಮಂಡಲೇತತ್ಸ್ವರೂಪಪರಿಜ್ಞಾತಾರಃ ಯೇ ಕೇಚನ ತೇಷಾಂ ಭಜನೀಯತ್ವಾಧ್ಯವ

ವನ್ನು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಪದವಾಚಾರ್ಥಗಳು “ಅತೋಽನ್ಯದಾರ್ತಮ್” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾಭೂತವಾದುವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ನಿಷೇಧ ರೂಪದಿಂದ ಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಗಳು ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದೆಂಬುದು ಉಚಿತವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗಮಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪದಿಂದ ಬೋಧಿಸಲು ಅಶಕ್ಯವಾದವಳು. ಏವಮಿತಿ ಆಗಮೈರ್ಬೋಧಯಿತುಂ ರಕ್ಯಾ ನ ಭವತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುಗಳ ಅಭೇದದಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೆಂಬ ಭಜನೀಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿ ಧ್ಯಾನ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂಜಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸತ್ಪರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. “ಯನ್ಮನಸಾ ಧ್ಯಾಯತಿ ತದ್ವ್ಯಾಚಾ ವದತಿ ತತ್ಕರ್ಮಣಾ ಕರೋತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಮಾನಸ ವ್ಯಾಪಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇತರೇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಅರ್ಚಿತ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ

ಸಾಯೋ ಭಕ್ತಿಃ ತದೇಕಪ್ರವಣತಾ ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯಾ
ಅಷ್ಟವಿಧಾ ತೈರೇಕಭಕ್ತಿಮದ್ಧಿ ರ್ಚಿತಾ ಅಂತರ್ಯಾಗ- ಬಹಿ
ರ್ಯಾಗ- ಮಹಾಯಾಗ ಪ್ರಕಾರೈಃ ಪೂಜಿತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

೮. ಓಂ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಿರ್ಧ್ಯಾತಾಯೈ ನಮಃ

ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತ ನಿರ್ಧ್ಯಾತಾ | ಏಕಂ ಏಕೈರೂಪಂ ಅಗ್ರಂ ಅಲಂ
ಬನಂ ವಿಷಯಃ ನಿಜಾತೀಯ ಪ್ರತ್ಯಯ ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ
ಸಜಾತೀಯವೃತ್ತಿಕಾಭಿಃ ನಿರಂತರವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಷಯಾಕೃತ
ಚೈತನ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ತತ್ತಾದ್ಯರು ಚಿತ್ತಮಂತಃಕರಣಂ ಯೇಷಾಂ
ತೈಃ ಯಮನಿಯಮಾಸನ - ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ - ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ
ಧಾರಣಾ-ಧ್ಯಾನ- ಸಮಾಧೀನಾಂ ಪರಿಪಾಕಾತಿರಹೀನ ಪಶ್ಚಾ
ತ್ತಂ ಸ ದ್ಯಮಾನಾಂ ಸಂಪ್ರಚ್ಛಾತಸಮಾಧೇಃ ತ್ರಿವಿಧಾ ಭೂಮಿಕಾ |

ಧ್ಯಾನಾದಿ ಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಅರ್ಥವೂಡ
ಬೇಕು. ಅಥವಾ ಏಕ ಭಕ್ತಿಮಂತರೆಂದರೆ ಈ ಸಂಸಾರಮಂದಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಜನೀಯತೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠ
ಯುಳವರು, ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪದವಾದ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಅಂತಹ ಸುಕೃತಿಗಳಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಗ-ಬಹಿರ್ಯಾಗ- ಮಹಾಯಾಗ
ವೆಂಬ ಹೇಳು ಅರ್ಚನಾಕಲ್ಪೋಕ್ತ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಏಕ
ಸ್ತ್ರೀನ್ + ಭಕ್ತಿಃ, ಸಾ ಯೇಷಾಮಸ್ತಿ, ತ್ರೈಶಿತಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಏಕೈವೇವ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಲಂಬಿಸಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಿಜಾತೀಯ
ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಾಹನಾಗಿ ದುಟ್ಟುತ್ತಲಿರುವ ಸವಾತೀಯ
ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯವು ವಿಷಯವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ವಿಷಯಾಕರಿ
ಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳ ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಅಸಂಪ್ರಚ್ಛಾತ
ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಯಮ-ನಿಯಮ
ಆಸನ- ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ- ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ-ಧಾರಣಾ-ಧ್ಯಾನ- ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಪರಿಪಾಕದಿಂದ

ಋತಂಭರಾ, ಪ್ರಜ್ಞಾಲೋಕಾ, ಪ್ರಶಾಂತನಾಹಿತಾ ಚೇತಿ |
 ಋತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಲಕ್ಷಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭರತಿ
 ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಾ ವಿಷಯಾಕರೋತಿತಿ ಪ್ರಥಮಾ ತಥಾ| “ಆತ್ಮ
 ನ್ಯೇವ ವಶಂ ನಯೇತ್” ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ | ಪ್ರಜ್ಞಾ
 ಲೋಕಾ | ಪ್ರಜ್ಞಾಯಾಂ ಅಖಂಡಾಕಾರ ವೃತ್ತೌ ನಿತ್ಯನಿರಂತ
 ರಾಭ್ಯಾಸೇನ ಪರಿಪಾಕಂ ನೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಿಣ್ಯಾಂ
 ಆವರಣಾಭಿಭವಂ ಕುರ್ವಂತ್ಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ, “ಪ್ರಜ್ಞಾ
 ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಪ್ರಜ್ಞಾಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾಯಾ
 ಆಲೋಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಃ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಂಪದ್ಯತೇ
 ಸಾ ಕಾರಣವಿಜ್ಞಾನಂ “ಯಸ್ಮಿನ್ ವಿಜ್ಞಾತೇ ಸರ್ವಮಿದಂ
 ವಿಜ್ಞಾತಂ ಭವತಿ” ತ್ಯೇಕವಿಜ್ಞಾನೇನ ಸರ್ವವಿಜ್ಞಾನರೂಪಂ |
 ಸ್ವಾರಬ್ಧನಶಾತ್ರದಾ ಚಿತ್ತಂ ತದಧ್ಯಸ್ತಂ ಸರ್ವಜಗದ್ಗುಪ್ತು
 ಮಿಚ್ಛತಿ ಯದಿ, ತದಾನೀಂ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಕಾಶೇನೈವ ಪ್ರಕಾಶಿತಂ

ಹುಟ್ಟುವ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯು ಮೂರು ಭೂಮಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರು
 ವುದು. ಆ ಭೂಮಿಕೆಗಳಿಗೆ ಋತಂಭರಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಲೋಕಾ, ಪ್ರಶಾಂತನಾ
 ಹಿತಾ ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಸರು. ಋತಂ ಭರತಿ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ
 ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷಯಾ
 ಕರಿಸುವ ಸಮಾಧಿಭೂಮಿಕೆಯು ಆ ರಬ್ಧಿಯಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು “ಆತ್ಮನೈವ
 ವಶಂ ನಯೇತ್” ಎಂದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಕೃಮೃತಿಯು ಇರುವುದು.
 ಪ್ರಜ್ಞಾಲೋಕಾ ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಭೂಮಿಕೆಯು. ಪ್ರಜ್ಞಾಯಾಂ
 ಆಲೋಕೇ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ಎಂದು ಆ ಸಂಜ್ಞಾ ರಬ್ಧದ ವೃತ್ತಿಯು. ಅಖಂಡಾ
 ಕಾರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ ನಿರಂತರಾಭ್ಯಾಸಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಆವರಣವು ಭಗ್ನವಾಗಿ
 “ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ
 ವಸ್ತುವಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅದು “ಯಸ್ಮಿನ್ ವಿಜ್ಞಾತೇ ಸರ್ವ
 ಮಿದಂ ವಿಜ್ಞಾತಂ ಭವತಿ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸರ್ವವಿಜ್ಞಾನರೂಪ
 ವಾದ ಕಾರಣವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವು ಸ್ವಾರಬ್ಧಾ
 ಧೀನತೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಸ್ತವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಬಯಸುವುದಾದರೆ ಚೈತನ್ಯ

ಜಗತ್ಪಾಪ್ಯ ಸದಾರ್ಥವದಶೇಷಂ ಭಾಸತೇ | ಇದಂ ಚ ಭರದ್ವಾ
 ಜಾದೀನಾನುಸ್ತೀತಿ ಪುರಾಣಾದಿಸ್ತಮಾಣವೇದ್ಯಮಸ್ಮಾಕಮ್ |
 ತಥಾ ಚ ತಸ್ಯಾಂ ಭೂಮಿಕಾಯಾಂ ನಿರುದ್ಧಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ
 ಸದನ್ವತಕರಣಂ ಸಾಕಾರಸ್ವರೂಪಂ ನಿರ್ವಾಸನಂ ಯದಾ ನಶ್ಯತಿ
 ತದಾ ಪ್ರಶಾಂತವಾಹಿತಾ ಭವತಿ | ವಹಃ ಪ್ರವಾಹಃ ಸಂತತ
 ವೃತ್ತಿಃ ಧಾರಾ ಅಸ್ಯ ಅಸ್ತೀತಿ ವಾಹೀ, ವಾಹಿನಃ ಭಾವೋ
 ವಾಹಿತಾ, ಪ್ರಶಾಂತಾ ಚ ಸಾ ವಾಹಿತಾ ಚ ಪ್ರಶಾಂತವಾಹಿತಾ |
 ಅಥವಾ ಪ್ರಶಾಂತಃ ವಾಹಃ ಅಸ್ಯ ಅಸ್ತೀತಿ ಪ್ರಶಾಂತ ವಾಹೀ,
 ಪ್ರಶಾಂತವಾಹಿನಃ ಭಾವಃ ಪ್ರಶಾಂತವಾಹಿತಾ “ಮನಸೋ
 ವೃತ್ತಿ ಶೂನ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರತಯಾ ಸ್ಥಿತಿಃ | ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ
 ನಾಮೇತಿ ಸಮಾಧಿಯೋಗಿನಾಂ ಪ್ರಿಯಃ” ಇತಿ ವಚನಾತ್
 “ಪ್ರಶಾಂತಮನಸಂ ಹ್ಯೇನಂ” ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್
 “ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಜೋಽನಿಲಖೇ ಸಮುತ್ತಿ ತೇ ಪಂಚಾತ್ಮಕೇ

ವೃಕಾರದಿಂದ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸ್ವಪ್ನವಸ್ತುವು ಭಾಸವಾಗುವಂತೆ
 ತೋರುವುದು. ಇಂತಹ ಜಗದ್ವರ್ತನವು ಭರದ್ವಾಜಾದಿ ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಂ
 ಬುದು ಪುರಾಣಾದಿಸ್ತಮಾಣದಿಂದ ನಮಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕ್ಷಯದಿಂದ ಅಂತಃಕರಣವು ಸಾಕಾರಸ್ವರೂಪವಾಸನೆಯನ್ನು
 ತ್ಯಜಿಸಿ ಲಯಹೊಂದಿದರೆ ಆಗ ಪ್ರಶಾಂತವಾಹಿತಾ ಎಂಬ ಭೂಮಿಕೆಯು
 ಉದಯಿಸುವುದು. ಪ್ರವಹ ಏವ ಪ್ರವಾಹಃ ಸೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವಾಹೀ,
 ತಸ್ಯ ಭಾವಃ, ಪ್ರಶಾಂತಾ ಚ ಸಾ ವಾಹಿತಾ ಚ ಎಂದು ಒಂದು ವಿಧದ ವ್ಯುತ್ಪ
 ತ್ತಿಯು. ಅಥವಾ ಪ್ರಶಾಂತೋ ವಾಹೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ತಸ್ಯ ಭಾವಃ ಎಂದು
 ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯು. ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂತತ
 ವೃತ್ತಿಯು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದೆಂಬುದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಲಭ್ಯಾರ್ಥವು. “ಮನಸೋ
 ವೃತ್ತಿ ಶೂನ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರತಯಾ ಸ್ಥಿತಿಃ | ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತನಾಮೇತಿ ಸಮಾ
 ಧಿಯೋಗಿನಾಂ ಪ್ರಿಯಃ” “ಪ್ರಶಾಂತಮನಸಂ ಹ್ಯೇನಮ್,” “ಪೃಥಿವ್ಯ
 ಪ್ತೇಜೋಽನಿಲಖೇ ಸಮುತ್ತಿ ತೇ ಪಂಚಾತ್ಮಕೇ ಯೋಗಗುಣೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ | ನ
 ತಸ್ಯ ರೋಗೋ ನ ಜರಾ ನ ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯಂ ಶರೀ

ಯೋಗಗುಣೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ | ನ ತಸ್ಯ ರೋಗೋ ನ ಜರಾ ನ
 ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯಂ ಶರೀರಮ್” ಇತಿ
 ಶ್ರುತ್ಯಾ ಉಕ್ತಲಕ್ಷಣಸಾಧನಪರಿಪಾಕವಶಾದ್ಭವತಿ | ತೈ
 ನಿರ್ಧ್ಯಾತಾ ಧ್ಯಾನಸ್ಯ ನಿರ್ಗತತ್ವಾತ್ | ಭೇದಾಸ್ಪೂರ್ತೌ ಧ್ಯಾನ
 ವಿಷಯೋ ನ ಭವತಿ ಧ್ಯಾನತುಃ ಸ್ವರೂಪನೇನ ಪ್ರಕಾಶತೇ,
 “ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ” ಇತಿಶ್ರುತೇಃ | ನಿರ್ಧ್ಯಾತಾ
 ಇತಿ ಸಾಶೇ ನಿತರಾಂ ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನೇನ ಸಾಕ್ಷಾ
 ತ್ಪ್ರತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ

೯. ಓಂ ಏಷಣಾರಹಿತಾದ್ಯತಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಷಣಾರಹಿತಾದ್ಯತಾ | ಏಷಣಾ ಇಚ್ಛಾ | ಸಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಏತ
 ಲ್ಲೋಕಜಯಾಯ ಪುತ್ರೈಷಣಾ | ಪಿತೃಲೋಕ ಜಯಸಾಧನ
 ಕರ್ಮಸಂಪಾದನಾಯ ವಿತ್ತೈಷಣಾ | ಉಪಾಸನಾದಿನಾ ಜಯ

ರಮ್” ಎಂಬ ವಚನಗಳಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಕೆಯು ಸಾಧನಾಭ್ಯಾಸಪರಿಪಾಕ
 ದಿಂದ ಬರುವುದು. ಇಂತಹ ಅಸಂಪ್ರಚ್ಛಾತಸಮಾಧಿಭೂಮಿಕಾರೂಢರು
 ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರು. ಇವರಿಂದ ಧ್ಯಾನರೂಪವೃತ್ತತಿಕಾಂತಳಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ
 ವಳು. ಆಗ ಧ್ಯಾತ - ಧ್ಯೇಯಭೇದವು ತೋರದಿದ್ದರೆ ಧ್ಯೇಯವಸ್ತುವು ಧ್ಯಾನ
 ವಿಷಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಧ್ಯಾತೃಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿ ದ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಈ ಅಂಶ
 ವನ್ನು “ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಬೋಧಿಸು
 ವುದು. ನಿರ್ಧ್ಯಾತಾ ಎಂದು ಮೂಲವಾತನನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅಂತಹ ಯೋಗಿ
 ಗಳಿಂದ ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
 ವಳು. ಏಕಂ + ಅಗ್ರಂ ಯಸ್ಯ ತತ್, ತಾದ್ಯಶಂ ಚಿತ್ತಂ ಯೇಷಾಂ, ತೈಃ
 ನಿರ್ಧ್ಯಾತಾ (ನಿರ್ಧ್ಯಾತಾ) ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಏಷಣಾ ಎಂದರೆ ಇಚ್ಛೆಯು, ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಭೇದ
 ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇಹ ಲೋಕಜಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಸಂತತಿಯ ಬಯ
 ಕೆಯು ಒಂದು ಪುತ್ರೈಷಣೆಯು, ಪಿತೃಲೋಕಜಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಕರ್ಮ

ಸಾಧನಂ ದೇವಲೋಕಃ, ತಸ್ಮಿನ್ನೇಷಣಾ ಲೋಕೈಷಣಾ | ಆಭಿಃ
 ರಹಿತೈಃ ಅನಾಕೃಷ್ಯಚಿತ್ತೈಃ | “ ತೇ ಹ ಸ್ಮ ಪುತ್ರೈಷಣಾಯಾರ್ಶ್ವ
 ನಿತ್ತೈಷಣಾಯಾರ್ಶ್ವ ಲೋಕೈಷಣಾಯಾರ್ಶ್ವ ವ್ಯುತ್ಥಾಯಾಥ
 ಭಿಕ್ಷಾ ಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ” ಇತಿ ರ್ಪುತ್ರೇಃ, ಏಷಣಾರಹಿತಾ ಯೇ
 ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಃ ಸನ್ನಾಸಿನಃ ತೈಃ ಆದರೇಣ ಅತಿ
 ಶಯಪ್ರೇಮಾ ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪೇಣ ಆದೃತಾ ಅಂಗೀಕೃತಾ ನಿರಂತರ
 ಧ್ಯಾನೇನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪುತಾ ಸತೀ ನೋಕ್ಷ್ಯರೂಪತಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತೇ
 ತ್ಯರ್ಥಃ |

ಸಂಸಾರನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಪೂಜಾ ಆಶೆಯು ವಿತ್ತೈಷಣೆಯು, ಉಪಾಸ
 ನಾದಿಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯು ಲೋಕೈಷಣೆಯು. ಈ ಏಷ
 ಣಾತ್ರಯದಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತರಾದ ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾದಿಯೋಗಿವರ್ಯ
 ರಿಂದ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರಂತರಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸ
 ಲ್ಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯಾದುದಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟವಳು. “ ತೇ ಹ ಸ್ಮ ಪುತ್ರೈಷ
 ಣಾಯಾರ್ಶ್ವ ನಿತ್ತೈಷಣಾಯಾರ್ಶ್ವ ಲೋಕೈಷಣಾಯಾರ್ಶ್ವ ವ್ಯುತ್ಥಾಯಾಥ ಭಿಕ್ಷಾ
 ಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಏಷಣಾತ್ರಯರಹಿತರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವು
 ಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಏಷಣಾಭಿಃ ರಹಿತಾಃ, ತೈಃ ಆದೃತಾ
 ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಏಲಾಸುಗಂಧಿಚಿಕುರಾ ಚೈನಃಕೂಟಿವಿನಾಶಿನೀ |
ಏಕಭೋಗಾ ಚೈಕರಸಾ ಚೈಕೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಾಯಿನೀ

೧೦. ಓಂ ಏಲಾಸುಗಂಧಿ ಚಿಕುರಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಲಾಸುಗಂಧಿ ಚಿಕುರಾ ಏಲಾವದಿತಿ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಪ್ರದರ್ಶನಂ
ಸೌಗಂಧ್ಯನಾತ್ರ ಸದ್ಭಾವಪ್ರದರ್ಶನೇನಾಕಲ್ಪಿತದಿವ್ಯಪರಿ
ಮಲಸದ್ಭಾವೇ ಹೇತುಃ | ಸ ತು ಪ್ರಾಕೃತತ್ವದರ್ಶನಪರಮ್
ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಯತ್ವಾರ್, ತದ್ವತ್ ಸುಗಂಧ ಇತಿ
ಸಾಜಾತ್ಯನಾತ್ರಂ ವ್ಯಜ್ಞತೇ ಗುಣನಾತ್ರಾದಾನೇನ ಸರ್ವತ್ರ
ಪದಾರ್ಥಾಂತರಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತೀಕರಣಾತ್ | ಸುಗಂಧಾ
ಯೇಷಾಂ ಸಂತೀತಿ ಸುಗಂಧಿನಃ ತಾದೃಶಾಃ ಚಿಕುರಾಃ

೧೦. ಏಲಕ್ಕಿಯಂತೆ ಸುಗಂಧ ಯುಕ್ತವಾದ ಮುಂಗೂದಲುಗಳಿಂದ
ಶೋಭಿತಳು. ಇಲ್ಲಿ ಏಲಾ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತಸುಗಂಧವನ್ನು ದೇವಿ
ಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ
ಮಾಯೆಯು ಸ್ವಾಧೀನವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಗುಣ
ವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಸುಗಂಧ
ವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವುದು ಆಕಲ್ಪಿತವಾದ ದಿವ್ಯಪರಿಮಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಏಲಾಗಂಧಕ್ಕೆ ಸಜಾತಿಯವಾದ ದಿವ್ಯಸುಗಂಧವು ದೇವೀಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ
ಯೆಂದು ಈ ನಾಮದಿಂದ ವಿವಕ್ಷಿತವಾದುದು. ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದು
ಸಾಮಾನ್ಯಗುಣವನ್ನು ಸ್ವರೂಪವರ್ಣನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪರಿಗ್ರಹ
ಸಲ್ಪಡುವುದು. ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೇ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಉಪಮೇಯವಸ್ತು
ವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಲಾಗದು, ಇಲ್ಲಿ ನಿಖಿಲ ಅವಯವ
ಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಬದಲು ಚಿಕುರವೆಂಬ ಒಂದು ಅವಯವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿ

ಕುಂತಲಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ, ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ ದಿವ್ಯಪರಿಮಲ ಶಾಲಿ ಸರ್ವಾಂಗಸೌ ರಭ್ಯವತೀ, ಚಿಕುರಪದಸ್ಯ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣ ತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ |

೧೧. ಓಂ ಏನಃಕೂಟವಿನಾಶಿನೈಶ್ಚ ನಮಃ |

ಏನಃ ಕೂಟವಿನಾಶಿನೀ | ಏನಸಾಂ ಪಾಪಾನಾಂ ಕೂಟಂ ಸಮುದಾಯಃ ಆಗಾಮಿಸಂಚಿತಪ್ರಾರಬ್ಧಭೇದೇನ ಸಮಷ್ಟಿರೂಪೇಣ ದೃಢತರಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೇನ ವಿನಾ ಅನ್ಯಸ್ಯ ಭೋಗಮಾತ್ರಸ್ಯ ತದ್ವಿನಾಶಕತ್ವಾವಗಮಾತ್ | ತೇಷಾಂ ಚ ಕಲ್ಪಕೋಟಿಕಾಲಂ ಕ್ರಮಿಕಭೋಗಪ್ರದಾನಂ ವಿನೋಪಾಯಾಂತರೇಣ ಕ್ಷಯೇ ಪ್ಲೂನಾಮಾತ್ಮಬ್ರಹ್ಮಾ ಭೇದಜ್ಞಾನ ವಿಷಯತಯಾ ಚೈತನ್ಯಂ ನಾಶಯತೀತಿ ತಥಾ “ ಏವಂವಿದಿ ಪಾಪಂ ಕರ್ಮ ನ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ ”

ರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕದಿವ್ಯಪರಿಮಳದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ನಿಖಿಲಾವಯವ ಗಳುಳ್ಳವಳೆಂಬುದು ವಿವಕ್ಷಿತವಾದ ಅರ್ಥವು. ಏಲಾವತ್ ಸುಗಂಧಾಃ + ಯೇಷಾಂ ತೇ, ತಾದ್ಯಶಾಃ ಚಿಕುರಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾದ ಹೊರತು ಫಲಾನುಭವಮಾತ್ರದಿಂದ ನಾಶ್ಯವಾಗಿರುವ ದೃಢವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿರುವ ಆಗಾಮಿ-ಸಂಚಿತ-ಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂಬ ಮೂರುವಿಧವಾದ ಪಾಪಗಳ ಸಮಷ್ಟಿಯು ಏನಃಕೂಟವೆಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ತುತಿ ಪಾಡ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೋಟಿಕಲ್ಪಗಳು ಕಳೆದರೂ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡದೆ ನಾಶ ವಾಗದಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯಮಾಡುವ ಉಪಾಯಾನೇಷಣಪರರಿಗೆ ಆತ್ಮಬ್ರಹ್ಮಾಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆ ಪಾಪಕರ್ಮಪುಂಜವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವಳು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ “ ಅಶರೀರಂ ವಾವ ಸಂತಂ ನ ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರಿಯೇ ಸ್ಪೃಶತಃ ” “ ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿವಚನಗಳು ಆಧಾರವು. ಅಥವಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಕಾರಣವಾದ ಕಸಟವಚನೋಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣ

“ಅಶರೀರಂ ನಾನ ಸಂತಂ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ನ ಸ್ಪೃಶತ”
 ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ, “ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷ
 ಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಇತಿ ಸ್ತೃತೇ ಶ್ಲಃ | ಅಥವಾ ಏನಾಂಸಿ ಚ
 ತತ್ಕಾರಣೇ ಭೂತಂ ಕೂಟಂ ಕಪಟನಚನಾಭಿಧಾನಂ ಚ
 ತತ್ಕಾರಣಂ ನಾಯಾಂ ಚ ನಾಶಯತೀತಿ ತಥಾ |

೧೨. ಓಂ ಏಕಭೋಗಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಕಭೋಗಾ | ಏಕೇನ ಕಾಮೇಶ್ವರೇಣ ಸಾಕಂ ಭೋಗಃ
 ಮುಕ್ತಿಃ ಭೋಗಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನಂದಾನುಭವಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
 ತಥಾ | ಅಥವಾ ಏಕಸ್ಯ ಅಜ್ಞಾನತತ್ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಕಾರ್ಯ
 ಕಾರಣರೂಪೇಣ ಅಭಿನ್ನಸ್ಯ ತದಧಿಷ್ಠಾನತಯಾ ಸ್ವಸತ್ತಾ
 ಧಾಯಕತ್ವೇನ ಭೋಗಃ ಪರಿಪಾಲನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ |

ನಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವವಳು. ಏನನಾಂ + ಕೂಟಂ + ವಿನಾಶಯ
 ತೀತಿ | ಏನಶ್ಚ + ಕೂಟಂ ಚ ನಾಶಯತಿ ಇತಿ ಎಂದು ಎರಡುಬಗೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳು.

೧೨. ಕಾಮೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನುಭವವೆಂಬ ಭೋಗವುಳ್ಳ
 ವಳು. ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪದಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಾದ ಅಜ್ಞಾನ ತತ್ಕಾರ್ಯ
 ಗಳ ಪರಿಪಾಲನವೆಂಬ ಭೋಗವುಳ್ಳವಳು. ಪ್ರವಂಚೋತ್ಪತ್ತಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ನಾಶ
 ಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಮಾಯೋಪಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕಳು ಎಂದು
 ಅರ್ಥವು. ಅಥವಾ “ಏಕಾಕೇ ನ ರಮತೇ ತತಃ ಪತಿಶ್ಚ ಪತ್ನೀ ಚಾಭವ
 ತಾಮ್” ಎಂಬ ಪುರುಷವಿಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಚನದಿಂದ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಐಚ್ಛಿಕ
 ವಾದ ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ಏಕಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ
 ಭೋಗವು ಅಭಿನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಏಕಭೋಗವುಳ್ಳವಳು, ಏಕೇನ +
 ಭೋಗೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಅಥವಾ, ಏಕಃ + ಭೋಗಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಪ್ರಸಂಚೋತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿನಾಶಹೇತುಮಾಯೋಪಾಧಿಕಚೈತನ್ಯ
ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ “ ಏಕಾಕೀ ನ ರಮತೇ ತತಃ ಪತಿಶ್ಚ ಪತ್ತೀಚಾ
ಭವತಾನಾಂ ” ಇತಿ ಪುರುಷವಿಧಬ್ರಾಹ್ಮಣವಚನಾತ್ ದಂಪ
ತ್ಯೋರೈಚ್ಛಿಕಭೇದಕತ್ವಾವಗಮೇನ ಪರಮಾರ್ಥತಃ ಏತ
ತ್ಸ್ವರೂಪಸ್ಯೈಕ ಚೈತನ್ಯರೂಪತಾವಗಮಾತ್, ತದುಭಯ
ಭೋಗಸ್ಯಾಪಿ ತದ್ವತೀತಿ ವಾ |

೧೩. ಓಂ ಏಕರಸಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಕರಸಾ | ಏಕಃ ಅಭಿನ್ನಃ, ರಸಃ ಸಾಮರಸ್ಯಂ ಯಸ್ಯಾಃ | ಸಾ
“ ರಸಗ್ಂ ಹ್ಯೇವಾಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾನಂದೀ ಭವತಿ ” ತಿ ಶ್ರುತೇಃ
ಏಕಃ ನವರಸೇಷು ಮುಖ್ಯಃ ಶೃಂಗಾರರಸಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ
ಅಥವಾ ಏಕೇನ ಪರಮೇಶ್ವರೇಣ ಆಸ್ಯಾಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣಃ
ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯರೂಪಃ ರಸಃ ಏತದ್ವಿಷಯಕಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ |
ಅಥವಾ ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಸ್ವಭರ್ತರಿ ರಸಃ ನಿರತಿಶಯಪ್ರೀತಿಃ

೧೩. ಭೇದವಿಲ್ಲದ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂಬ ಏಕ ರಸವುಳ್ಳವಳು, “ ರಸಂ
ಹ್ಯೇವಾಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾನಂದೀ ಭವತಿ ” ಎಂಬ ಉಪನಿಷದ್ವಚನವು ರಸರೂಪ
ವನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ನವರಸಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ
ವಾಗಿರುವ ಶೃಂಗಾರವೆಂಬ ರಸವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ
ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯವೆಂಬ ರಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದವಳು. ಅಥವಾ
ತನ್ನ ಭರ್ತೃವಾದ ಕಾಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನುರಾಗವೆಂಬ ನಿರತಿಶಯಪ್ರೀತಿ
ಯುಳ್ಳವಳು. ಸತ್ತ್ವಗುಣಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಾಯೋಪಾಧಿಕವಾದ ಚೈತನ್ಯ
ಸ್ವರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಷಡ್ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಧುರರಸವು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಿಯ
ವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. “ ರಸ್ಯಾಃ ಸ್ತಿಗ್ಧಾಃ ಸ್ಥಿರಾ ಹೃದ್ಯಾ ಆಹಾರಾಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ
ಪ್ರಿಯಾಃ ” ಎಂಬ ಗೀತೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಧುರಾದಿರಸವು ಸಾತ್ತ್ವಿಕಪ್ರಿಯ
ವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಏಕಃ + ರಸಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಏಕೇನ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ವಾ
ರಸಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹಗಳು.

ಅನುರಾಗಸಂಜ್ಞಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | ಅಥವಾ ಷಡ್ರಸೇಷು
ಮುಖ್ಯಃ ಮಧುರರಸಃ ಪ್ರಿಯತ್ವೇನ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | ಸತ್ತ್ವ
ಗುಣಪ್ರಧಾನಮಾಯೋಸಾಧಿಕಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ |
“ರಸ್ಯಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾಃ ಸ್ಥಿರಾ ಹೃದ್ಯಾ ಆಹಾರಾಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ
ಪ್ರಿಯಾ” ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ |

೧೪. ಓಂ ಏಕೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಾಯಿನೈಃ ನಮಃ |

ಏಕೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಾಯಿನೀ | ಈಷ್ವೇ ಪ್ರೇರಯತಿ ಅಂತ
ರ್ಯಾಮಿತ್ವೇನ ಸರ್ವಾಣಿ ಇತಿ ಈಶ್ವರಃ ಯಃ ಸರ್ವೇಷು
ಭೂತೇಷು ತಿಷ್ಠನ್ ಯಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನ್ಯಂತರೋ
ಽಮಮಯತಿ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ತತ್ರೈರ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ಜೀವಾ
ನಾಂ ಭೂತಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾನಾಂ ಅಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವಾರ್ಯಾಂತಃಕರ
ಣೋಪಹಿತಪ್ರತಿಬಿಂಬಚೈತನ್ಯರೂಪಾಣಾಂ ಜಾಗ್ರದಾದ್ಯವ
ಸ್ಥಾಭಿಮಾನಿನಾಂ ಅಖಂಡಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇಲಾಯಾಂ ಅ
ಭೇದಾನುಭವಾತ್ “ತತ್ತ್ವಮಸೀ” ತಿ ಶ್ರುತೇಶ್ಚ ಏಕಮೇ
ವಾದ್ವಿತ್ತೀಯಮಿತಿ ವಿಶೇಷಿತತ್ತ್ವಾಚ್ಚ | ಏಕಶ್ಚಾಸಾನೀಶ್ವರಶ್ಚ

೧೪. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು
ಈಶ್ವರನು, “ಯಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಿಷ್ಠನ್ ಯಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ
ಅಂತರೋ ಯಮಯತಿ” ಎಂಬುದು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸು
ತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಡುವ ಭೂತಗಳು ಅಜ್ಞಾನತ
ತ್ವಾರ್ಯಗಳೆಂಬ ಉಪಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯರೂಪಗಳಾಗಿಯೂ
ಜಾಗ್ರದಾದಿ ಅವಸ್ಥಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಜೀವರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.
ಅಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಖಂಡಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಮಯದಲ್ಲಿ “ತತ್ತ್ವ
ಮಸೀ” “ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತ್ತೀಯಂ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಸಾರಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ
ರುವ ಈಶ್ವರೈಕ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾಧನಾದಿಸಂಪನ್ನರಾದ
ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ವಿದ್ಯಾಧನಾದಿಸಂಪನ್ನನೆಂದು ನಿರ್ದೇ
ಶಿಸಿದರೆ ಅವನ ವಿದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವು ತೋರುವುದು. ಅದರಂತೆ ನಿರತಿಶಯ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಏಕೇಶ್ವರಃ ತಸ್ಯ ಭಾವಃ ತದೈಕ್ಯಂ ತತ್ ಪ್ರದದಾತಿಲೀತಿ ತಥಾ |
ಬಹುಷು ವಿದ್ಯಾಧನವತ್ಸು ತೇಷ್ಯೇಕೋ ವಿದ್ಯಾಧನವಾನಿ
ತ್ಯುಕ್ತೇ ತತ್ರತ್ಯಜನನಿಷ್ಠ ವಿದ್ಯಾಭಾವೇ ತದತಿಶಯಪ್ರತೀತಿ
ವತ್ | ಏಕಂ ಚ ನಿರತಿಶಯಮಣಿಮಾದಿಕಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ನಿಶ್ಚ್ರೇ
ಯಸಂ ಪ್ರದದಾತಿಲೀತಿ ನಾ | ಯದ್ವಾ ಏಕಂ ಮಾನುಷಂ
ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಾದಿಲಕ್ಷಣಮುಚ್ಯುತಯ
ಸಾಮಾನ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪ್ರದದಾತಿಲೀತಿ ನಾ ತಥಾ |

ವಾದ ಅಣಿಮಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಅಥವಾ ಮಾನುಷವೂ
ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಾದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು.
ಈಷ್ಟೇ ಇತಿ ಈಶ್ವರಃ ಏಕಪ್ತಾಸಾವೀಶ್ವರಶ್ಚ, ತಸ್ಯ ಭಾವಃ ಏಕೈಶ್ವರ್ಯಂ
ತತ್ ಪ್ರದದಾತಿಲೀತಿ, ಅಥವಾ ಏಕಂ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಪ್ರದದಾತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ
ವಿಗ್ರಹವು.

ಏಕಾತಸತ್ರಸಾನ್ರಾಜ್ಯಸ್ರದಾ ಚೈಕಾಂತಪೂಜಿತಾ |
ಏಧನಾನಪ್ರಭಾ ಚೈಜದನೇಕಜಗದೀಶ್ವರೀ ||

೧೫. ಓಂ ಏಕಾತಸತ್ರಸಾನ್ರಾಜ್ಯಸ್ರದಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಕಾತಸತ್ರಸಾನ್ರಾಜ್ಯಸ್ರದಾ | ಆತಸಾತ್ ಆ ಸಮಂತಾತ್
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಧಿದೈವತಾಧಿಭೂತಾನಿ ಆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಃ ತೇಭ್ಯೋ
ಜಾತಾಃ ತಾಸಾಃ ಆತಸಾಃ ತಪಂತಿ ಶೋಷಯಂತೀತಿ ತಸಾಃ
ಆತಸೇಭ್ಯಃ ತ್ರಾಯತಿ ರಕ್ಷತೀತಿ ಆತಸತ್ರಂ ಸರ್ವಸಂಸಾರ
ದುಃಖೋಪಶಮಾತ್ಮಕನಾತ್ಮಜ್ಞಾನಂ | “ಯಜ್ಞಾತ್ಮಾ ನ
ವುನಮೋಹಮೇವಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ” ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ |
ಅಖಿಲದುಃಖನಿದಾನಾಜ್ಞಾನನಿವರ್ತಕಮೇಕಂ ಲಕ್ಷಣಯಾ
ಅಭಿನ್ನಬ್ರಹ್ಮನಿಷಯಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಏಕಂ ಚ ತದಾತಸತ್ರಂ
ಚ ಆಖಂಡಾಕಾರಜ್ಞಾನಂ ತೇನ ಜಾಯಮಾನಂ ಯತ್

೧೫. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ-ಅಧಿದೈವ-ಅಧಿಭೂತಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ
ಮುತ್ತಲೂ ನ್ಯಾಸಿಸಿರುವ ತಾಸಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಅದ್ವೈತ ಬ್ರಹ್ಮ
ನಿಷಯಕವೂ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶ
ಮಾಡುವುದೂ ಆದ ಸರ್ವಸಂಸಾರದುಃಖೋಪಶಮರೂಪವಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ
ವನ್ನು ಏಕಾತಸತ್ರ ಎಂಬ ಪದವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಅಖಂಡಾಕಾರ
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಸಾನ್ರಾಜ್ಯರೂಪವಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು
ಕೊಡುವವಳು. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ದುಃಖೋಪಶಮ ರೂಪವಾದುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ
“ಯಜ್ಞಾತ್ಮಾ ನ ವುನಮೋಹಮೇವಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ” ಎಂಬ ಗೀತಾವಚ
ನವು ಆಧಾರವು. ಆಥವಾ ಏಕಚೈತ್ರಾಧಿಸತ್ಯರೂಪವಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮಪದ
ವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಆ+ ಸಮಂತಾತ್ + ತಪಂತೀತಿ=ಆತಸಾಃ ತೇಭ್ಯಃ
ತ್ರಾಯತ ಇತಿ ಆತಸತ್ರಂ, ಏಕಂ ಚ ತತ್ ಆತಸತ್ರಂ ಚ, ತೇನ ಸನ್ಮಾಜೋ

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂ ಸನ್ಮಾಜೋ ಭಾವಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂ ತತ್ಪದ
ದಾತೀತಿ ತಥಾ | ಅಥನಾ ಏಕಾಂತಪತ್ರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂ ಚಕ್ರ
ವರ್ತಿತ್ವಂ ತತ್ಪದದಾತೀತಿ ನಾ ||

೧೬. ಓಂ ಏಕಾಂತಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಕಾಂತಪೂಜಿತಾ | ಏಕಸ್ಯ ಅದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ಶೋಧಿತತ್ವಂ
ಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ಅಂತೇ ಉಸಾಧೌ ಹೃದಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಕತ್ವಾತ್
ಪೂಜಿತಾ ಅಹಮಿತ್ಯಪರೋಕ್ಷೀಕೃತಾ “ಯತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್
ಪರೋಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಏಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಅಂತೇ
ಉಪಪೂಜಿತಾ ಷಡ್ ಗತ್ಯವಸಾನಾರ್ಥಯೋರಿತಿ | ಧಾತು
ಸಾರಾತ್ ಉಪನಿಷದ್ಬ್ರಹ್ಮನಾತ್ರತಯಾ ಪರ್ಯವಸ್ಯತೀ
ತ್ಯರ್ಥಃ | ಏಕಾಂತಪೂಜಿತೇತಿ ನಾನೋಪನಿಷದ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ |
ಅಥನಾ ಏಕಾಂತೇ “ಗುಹಾನಿನಾತಾಶ್ರಯೇಣ ಪ್ರಯೋಜ

ಭಾವಃ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂ ತತ್ ಪ್ರದದಾತೀತಿ, ಆತಪಾತ್ ತ್ರಾಯತೀತಿ, ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು. ದ್ವಿತೀಯವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕಭಾಗವು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಇದೆಯೆಂದು
ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

೧೬. ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಶೋಧಿತತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಭಾವದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಬ್ರಹ್ಮ
ವಸ್ತುವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವಿಷಯವೆಂಬುದನ್ನು “ಯತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರೋಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಅದ್ವಿತೀಯಬ್ರಹ್ಮನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ
ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುವ ಉಪನಿಷದ್ರೂಪಳು “ಷಡ್ ಗತ್ಯವಸಾನಯೋಃ”
ಎಂಬ ಧಾತುಪಾಠಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ರಲ್ಲವು, ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ
ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಏಕಾಂತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ
“ಗುಹಾನಿನಾತಾಶ್ರಯೇಣ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ವಿಷಯಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು,
ಅಥವಾ ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರವರ್ತನಕ್ಕೊಸ್ಕರ ಮೊದಲನೆಯ
ಸಾಧನಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಬಹಿಯಾಗಕ್ರಮದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ

ಯೇತ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಏಕಾಂತಸ್ಥಲೇ ಧ್ಯಾನಾದಿನಾ ಯೋಗಿ
ಭಿರ್ವಿಷಯಾಕೃತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಕಾಮೇಶ್ವರೇಣ ಏಕಾಂತೇ
ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗೇ ಪೂಜಿತಾ | ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮಾದೌ
ಈಶ್ವರೇಣ ಬಹಿಯರ್ಗಕ್ರಮೇಣ ಆದಿನುಸಾಧನೇನ ಸರ್ಗಾ
ದ್ಯಕಾಲೇ ಪೂಜನಾದಿನಾ ಸಂತೋಷಿತತ್ವಾತ್ ಭೂತಾರ್ಥವ್ಯ
ಪದೇಶಃ | ಏಕಾಂತೇ ಸರ್ವಪ್ರವಿಲಾಸನಸಮಯೇ ಪೂಜಿತಾ
ಧ್ಯಾನಾದಿನಾ ಸಂಪಾದಿತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತೇತ್ಯರ್ಥಃ “ ಕಶ್ಚಿದ್ಧೀರಃ
ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಮೈಕ್ಯದಾವೃತ್ತಚಕ್ಷುರನ್ಯತತ್ಸಮಿಚ್ಛನ್ ”
ಇತಿ ಶ್ರುತೇರಿತಿ ನಾ ||

೧೨. ಓಂ ಏಧಮಾನಪ್ರಭಾಯೈ ನಮಃ |

ಏಧಮಾನಪ್ರಭಾ | ಏಧಮಾನಾ ವಿವರ್ಧಮಾನಾ ಸರ್ವಾತಿ
ಶಾಯಿನೀ ಪ್ರಭಾ ಕಾಂತಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | “ ತಮೇವ ಭಾಂತ
ಮನುಭಾತಿ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಭಾಸಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ ”
ತಿಶ್ರುತೇಃ |

ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಅಥವಾ ಸರ್ವಪ್ರವಿಲಾ
ಸನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು, ಸರ್ವಪ್ರವಿಲಾಸನ ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವುದೆಂಬುದು “ ಕಶ್ಚಿದ್ಧೀರಃ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಮೈಚ್ಛದಾ
ವೃತ್ತಚಕ್ಷುರನ್ಯತತ್ಸಮಿಚ್ಛನ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಲಭಿಸು
ವುದು. ಏಕಸ್ಯ + ಅಂತೇ + ಪೂಜಿತಾ, ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. “ ತಮೇವ ಭಾಂತಮನುಭಾತಿ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಭಾಸಾಸರ್ವಮಿದಂ
ವಿಭಾತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಸರ್ವಾತಿಶಯವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯೊಂದುತ್ತಿ
ರುವ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಏಧಮಾನಾ ಪ್ರಭಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಓಂ ಏಜದನೇಕಜಗದೀಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ |

ಏಜದನೇಕಜಗದೀಶ್ವರೀ | ಏಜಂತಿ ಕಂಪಮಾನಾನಿ ಚೇಷ್ಟ
ಮಾನಾನಿ ಸ್ರಾಣವಂತಿ ಜೀವಂತಿ ಅನೇಕಾನಿ ನಾನೋಪಾಧಿ
ಕಾನಿ ಜಗಂತಿ ಜಂಗಮಾನಿ ವಿಚರತ್ ಪ್ರಾಣಿನ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ಈಷ್ಟೇ
ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಈಶ್ವರೀ | ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಸುಖದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಾನಭಿಜ್ಞತ್ವೇಂಪಿ ಸ್ವಜೀವನಹೇತು
ಭೂತೋದಕಪಾನಾದಿಪ್ರವೃತ್ತಿದರ್ಶನಾಚ್ಚೇಷ್ಟಾವತ್ಸಂತತಾ
ಪ್ರಸಿದ್ಧೀತಿ ಜಗಚ್ಛಬ್ದೋ ನಿರ್ವಿಶೇಷಪ್ರಪಂಚಮಾತ್ರ
ಪರೋ ವಕ್ತವ್ಯಃ | ಅನ್ಯಥಾ “ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ”
ಇತಿಶ್ರುತೌ ಚರಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಪರತ್ವೇ ಸಂಕೋಚಾಪತ್ತೇಃ |
ಅಸತಿ ವಿರೋಧೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಚಕಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಿಶೇಷ
ಲಕ್ಷಣಾಂಗೀಕಾರಸ್ಯ ಅನ್ಯಾಯ್ಯತ್ವಾತ್ | ಅನ್ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ

೧೮. ಪ್ರಾಣವ್ಯಾಪಾರಾದಿ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ, ಅನೇಕೋಪಾಧಿ
ಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಚರ-ಅಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವವಳು.
ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸುಖದುಃಖಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಪರಿಹಾರಗಳ ಉಪಾಯ
ಗಳನ್ನು ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಧನವಾದ ಉದಕಪಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ಚೇಷ್ಟಾಶ್ರಯತ್ವವು ಸ್ಥಾವರಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ
ಜಗತ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚಸಾಮಾನ್ಯವು ಅರ್ಥವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವುದು
ಉಚಿತವು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ “ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ” ಎಂಬ ವಚನ
ದಲ್ಲಿರುವ ಭೂತಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಚರಪ್ರಾಣಿಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬ
ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಕೋಚಮಾಡಿದ ದೋಷವು
ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಚಕವಾದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ
ವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅನ್ಯಾಯವು.
ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ
ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯ ಕರ್ತೃತ್ವವೆಂಬ ಕಾರಣತ್ವವು ಸಿದ್ಧಿ
ಸಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ

ಪ್ರಪಂಚನಾತ್ರೋತ್ಪತ್ತಾದಿಹೇತುತ್ವಂ ಸಂಕುಚಿತಂ
ಭವೇತ್ | ಅತ ಏನಾಕರೇ ಏಜತ್ವದನುಪಾತ್ತಮ್ | ಯಥಾ
ಕಥಂಚಿತ್ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವೇನ ಪ್ರಾಣವತ್ತ್ವನಾತ್ರಸ್ಯ ಸನು
ಷ್ಠಿಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಶ್ರಯತ್ವೇನ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹೈರರ್ಯತ್ವಂ
ಸಂಭವತೀತಿ ಭಾವಃ ||

ಚಲನಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಏಜತ್ ಎಂಬ ಪದವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
ಚಲನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಪ್ರಾಣಿಸಾಮಾನ್ಯವು ಸಮುಷಿ. ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ
ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಡುವಿಕೆಯು ಸಂಭವಿ
ಸುವುದು. ಏಜಂತಿ ಚ ತಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ ಚ ತಾದೃಶಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಜಗಂತಿ ಚ,
ತಾನಿ ಈಷ್ಟೇ ಇತಿ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯವು.

೯

ಏಕನೀರಾದಿಸಂಸೇನ್ಯಾ ಚೈಕಸ್ರಾಭವಶಾಲಿನೀ ।

ಈಕಾರರೂಪಾ ಚೇಶಿತ್ರೀ ಚೇಸ್ವಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಿನೀ ॥

೧೯. ಓಂ ಏಕನೀರಾದಿಸಂಸೇನ್ಯಾಯೈ ನಮಃ ।

ಏಕನೀರಾದಿಸಂಸೇನ್ಯಾ । ಏಕಃ ಅನಿತರಸಾಧಾರಣಃ ನೀರಃ ಪುರಶ್ಚರ್ಯಾದಿನಾ ಕೃತಮಂತ್ರದೇವತಾಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಲಬ್ಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಪುಮಾನ್ ನಿಜಯಸಾಸ್ತಾಭ್ಯುದಯಶಾಲೀ । ರಾಜರಾಜನಿಷ್ಯಧೈರ್ಯಗಾಂಭೀರ್ಯಾದಿಗುಣವತ್ತ್ವೇನ ತತ್ತ್ವದ್ವೇವತೋಪಾಸಕಾಃ ಪುರುಷಾಃ ನೀರಾಃ ಇತ್ಯುಚ್ಯಂತೇ । ಯಾಸಾಂ ಶಕ್ತೀನಾಮಾದಯೋ ಯೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿಕೋಟೀನಾಂ ತಾ ಏಕನೀರಾದಯಃ ತಾಸಾಂ ಕದಂಬೈಃ ಸಂಸೇನ್ಯಾ ಸಂಸೇವಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ । ಯದಾ ಈಶ್ವರೀ ಭಕ್ತಾನನುಗೃಹ್ಣಾತಿ ಸಗುಣನಿಗ್ರಹವತೀ ಸ್ಯಾತ್ ತದಾ ಅನೇಕಪರಿವಾರದೇವತಾಪರಿಸೇವಿತಾ ಮಂತ್ರದೇವತಾತ್ವೇನೋಪಾಸನೀಯೇ

೧೯. ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲದವರೂ ಪುರಶ್ಚರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರದೇವತಾಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ನಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆಯಾಯ ದೇವತೋಪಾಸಕರು ರಾಜಾಧಿರಾಜರಲ್ಲಿರುವ ಧೈರ್ಯಗಾಂಭೀರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಏಕನೀರರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಅವರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಶಕ್ತಿಪರಿವಾರದೇವತೆಗಳ ಕದಂಬದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರು. ದೇವಿಯು ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಸಗುಣವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪರಿವಾರದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರದೇವತಾರೂಪಳಾಗಿ ಉಪಾಸ್ಯಕಾಗಿರುವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ ಉಪಾಸಕರ ಇಷ್ಟಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲೂ ದೇವಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟವರಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಲೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೀತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೇಣುಕಾ, ಶ್ಯಾಮಲಾ ಮುಂತಾದ ಪರಿವಾರ

ತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥನಾವಿ ಕವೀರಾ ರೇಣುಕಾ ತದಾದಯಃ ಶಕ್ತಯಃ
ಶ್ಯಾನುಲಾಪ್ರಮುಖಾಸ್ತಾಭಿಸ್ತತ್ಕಾಲಪ್ರಸಂಚೇ ಸ್ವಸ್ವಪೀಲೇ
ಸ್ಥಿತಾಃ ಸತ್ಯಃ ಉಸಾಸಕಾನಾಂ ಅಭೀಷ್ಟವರಪ್ರದಾತ್ಪೋ
ದೃಶ್ಯಂತೇ | ತಾ ಅಸ್ಯಾಃ ಪರಿಸೇವಕತ್ವೇನ ಸ್ವಯಮಭೀಷ್ಟ
ವರಕಾನಾಃ ಇತ್ಯಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತಾಯಾಃ ಮಹಿಮಾತಿಶ
ಯೋಕ್ತಿಃ |

೨೦. ಓಂ ಏಕಪ್ರಾಭವಶಾಲಿನೈ ನಮಃ

ಏಕಪ್ರಾಭವಶಾಲಿನೀ | ಪ್ರಭೋಃ ಭಾವಃ ಪ್ರಾಭವಂ ರಕ್ಷ
ಕತ್ವಂ ಏಕಂ ಅನಿತರಸಾಧಾರಣಂ ಚ ತತ್ ಪ್ರಾಭವಂ ಚ
ತಚ್ಚಾಲತ ಇತಿ ತಥಾ | ಅಥನಾ ಪ್ರಾಭವಸ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಕರ್ತುಂ
ತ್ವಾದೇಕಪದಸ್ಯ ಚ ಅನನ್ಯಗಾಮಿತ್ವಾರ್ಥಸ್ಯ ಸಾಮಾನಾಧಿ
ಕರಣ್ಯೇನ ಸ್ವಾರಸ್ಯೇನ ಪರ್ಯಾಲೋಚ್ಯಮಾನೇನ ಅಯಮರ್ಥಃ

ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು. ಇದರಿಂದ ದೇವಿಯ ಮಹಿಮಾತಿ
ಶಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಏಕಶ್ಚಾಸೌ ವೀರಶ್ಚ, ಸ ಆದಿಯಾರ್ಸಾಂ
ತಾಃ, ತಾಭಿಃ ಸಂಸೇವಿತುಃ ಯೋಗ್ಯಾ, ಅಥನಾ ಏಕವೀರಾ ಆದಿಯಾರ್ಸಾಂ
ತಾಭಿಃ ಸಂಸೇವ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವಾದ ರಕ್ಷಕತ್ವ ವೆಂಬ ಪ್ರಭುತ್ವಗುಣದಿಂದ
ಕೂಡಿರುವವಳು. ಅಥನಾ ಅನ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವವಿಲ್ಲದ ನಿಯಾಮಕತ್ವ
ವೆಂಬ ಧರ್ಮದಿಂದ ಅಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವಾದ ನಿಯಮ್ಯ
ಪ್ರಸಂಚದಿಂದ ಸಹಿತಳಾದವಳು. ಇಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕತ್ವಕ್ಕೆ ಏಕಶಬ್ದವು ವಿಶೇಷಣ
ವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ಏಕಾರ್ಥಬೋಧಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಉತ್ಪರ್ಗ
ಸಿದ್ಧವು. ಅದರ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಿಂದ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ನಿಯಾಮಕತ್ವವು ತೋರು
ವುದು. ನಿಯಾಮಕತ್ವವು ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದರೆ
ವಟರ್ಬಿಜದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗುವ ಮಹಾವೃಕ್ಷವು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದಂತೆ
ಕೂಟಸ್ಥಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿ ನಿಖಿಲನಿಯಮ್ಯಲೋಕಗಳೂ ಇವೆ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶಲೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಸೂಚ್ಯತೇ | ಪ್ರಾಭವಂ ಚ ನಿಯಮ್ಯ ಲೋಕೋದ್ಭವಂ ವಿನಾ
 ಅನುಸಪದ್ಯಮಾನಂ ತದಂತರ್ಗತತತ್ಕಾರ್ಯನುರ್ಧಾಪತ್ಯಾ
 ಸಿದ್ಧತಿ | ತಥಾ ಚ ವಟಿಬೀಜವಸ್ತುಂತರ್ಗತಪಶ್ಚಾದ್ಭಾ
 ವಿಕಾರ್ಯವತ್ಕೂಟಿಸ್ಥಚೈತನ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ | ಅಥವಾ
 ಪ್ರಾಭವಂ ನಾನೋಶ್ವರತ್ವಂ ತದಾ ಕ್ಲಪ್ತನಿಯಮ್ಯಜಗಚ್ಛೋಪ
 ಲಕ್ಷಣವಿಧಯಾ ಯಸ್ಯೈಕಸ್ಯಾಖಂಡಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ತದೇಕ
 ಪ್ರಾಭವಮ್ | “ಸಾದೋಽಸ್ಯ ಸರ್ವಾ ಭೂತಾನಿ; ಏಕಾಂಶೇ
 ನಸ್ಥಿತೋ ಜಗತ್” ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಭ್ಯಾಂ ಭೂತಪೂರ್ವಗತ್ಯಾ
 ಪ್ರಾಭವೋಪಲಕ್ಷಿತಮೇಕಂ ಸಚ್ಚಿಚ್ಛೈತನ್ಯರೂಪಂ ಶಾಲತೇ
 ಅವಿಷ್ಕರೋತಿ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಏಕಂ ಚ ತತ್ ಪ್ರಾಭವಂ ಚ
 ಏಕಪ್ರಾಭವಂ ಮುಖ್ಯಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಮಿತಿ ಯಾವತ್ |
 ಪ್ರಭುತ್ವಪರಂಪರಾಯಾಃ ಸನಿಶೇಷಾಯಾಃ ಕುತ್ರ ಚಿತ್
 ಪರ್ಯವಸಾನಾವಶ್ಯಂಭಾವೇ “ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಏಷ

ಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಥವಾ ಈಶ್ವರತ್ವವೂ ಅದರಿಂದ ಆಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ
 ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಅಖಂಡಚೈತನ್ಯವು
 ಏಕಪ್ರಾಭವಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು. ಅಂತಹ ಉಪಲಕ್ಷಣರೂಪಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ
 ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಅವಿಷ್ಕರಿಸುವವಳು. ಅಖಂಡಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಲಕ್ಷಣವೆಂಬ
 ಏಕಾಂಶದಿಂದ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವು ಇದೆಯೆಂದು “ಸಾದೋಽಸ್ಯ ಸರ್ವಾ
 ಭೂತಾನಿ” “ಏಕಾಂಶೇನ ಸ್ಥಿತೋ ಜಗತ್” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ
 ವಚನಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ಕೃ
 ಷ್ಣವಿಧಿರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವಳು.
 ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಅನೇಕೋತ್ಕರ್ಷನಿಕರ್ಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು
 ಕಡೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕು. “ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಏಷ ಭೂತಾಧಿ
 ಪತಿರೇಷ ಭೂತಪಾಲಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರ
 ಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಾಗಾದಿ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಪ್ರೇರಣಾರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ
 ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು

ಭೂತಾಧಿಸತಿರೇಷ ಭೂತಸಾಲ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಅಂತರ್ಯಾ
ಮಿತಯಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರತ್ಯಾದಕತ್ವಯುಕ್ತ್ಯಾ ಚ ಇತರ
ನಾಗಾದ್ಯನಯನಪ್ರೇರಣಾತಿಶಯಾನಾಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿರತ್ತೈ
ನಾಸ್ತೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ | ತಥಾ ಚ ನಿರಂಕುಶಸ್ವತಂತ್ರಜಗ
ತ್ಕಾರಣತ್ವರೂಪ ತಟಿಸ್ಥಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತನೇದಾಂತಸಮನ್ವಯ
ವಿಷಯಿಭೂತಾ ಅಖಂಡಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಾ ಪರ
ದೇವತಾ ಅವಶ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇಣೈವ ಧ್ಯಾತವ್ಯೇತಿ ನಿಷ್ಪ
ನ್ನಾರ್ಥಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಖ್ಯಾ
ಯಾಂ ಏಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ದ್ವಿತೀಯಃ |

೧. ಓಂ ಈಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಈಕಾರರೂಪಾ | ಈಕಾರಃ ರೂಪಂ ತೃತೀಯಾನಯನಃ
ಯದ್ವಾಚಕಮಂತ್ರಸ್ಯ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

ಪರ್ಯವಸಾನಭೂಮಿಯಾಗಿರುವಳು. ನಿರಂಕುಶಸ್ವತಂತ್ರ ಜಗದಾಪರಣತ್ವ
ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸರ್ವವೇದಾಂತಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯಳಾಗಿಯೂ
ಅಖಂಡ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿಯೂ ದೇವಿಯು ಇರುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪ
ರ್ಯವು. ಪ್ರಭೋರ್ಭಾವಃ ಪ್ರಾಭವಂ, ಏಕಂ ಚ ತತ್ ಪ್ರಾಭವಂ ಚ
ತಚ್ಚಾಲತೇಂಸ್ಯಾಪ್ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯನ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಪ್ರಕಾರವು ಸಮಾಪ್ತವು

೧. ಸ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಣವಾಗಿ ಈ ಕಾರ
ವುಳ್ಳವಳು ಈ ಕಾರಃ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧. ಓಂ ಈಶಿತ್ರೈ ನಮಃ

ಈಶಿತ್ರೀ | ಇಚ್ಛತಿ ಈಷ್ಟೇ ಇತಿ ಈಶಿತ್ರೀ ಸರ್ವಪ್ರೇರಿಕಾ
ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

೨. ಓಂ ಈಸ್ವಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಿನೈ ನಮಃ |

ಈಸ್ವಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಿನೀ | ಅರ್ಥ್ಯಂತೇ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಂತೇ
ಇತ್ಯರ್ಥಾಃ ಅಭ್ಯುದಯನಿಶ್ಚ್ರೇಯಸ್ವರೂಪಾಃ | ಆಪ್ತಂ
ಗಂತುಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಇಚ್ಛಾವಿಷಯಾಭೂತಾ ಈಸ್ವಿತಾಃ | ತೇ
ಚ ತೇ ಅರ್ಥಾರ್ಥೇತಿ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ ಈಸ್ವಿತಾರ್ಥಾನ್
ಪ್ರದದಾತಿತಿ ತಥಾ ಕೇವಲಕರ್ಮಣಾಮದೃಷ್ಟದ್ವಾರಾ
ಕಾಲಾಂತರಭಾವಿಫಲದಾತ್ಯತ್ವಮಚೇತನತ್ವಾನೋಪಪದ್ಯತೇ |
ತಾದೃಶಾನಾಂ ಕಸ್ಮಿನ್ಮಹ್ಯರ್ಥೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದರ್ಶನಾತ್ |
ಚೇತನಾಧಿಷ್ಠಿತಾನಾಂ ತು ಕರ್ಮಣಾಂ ಭೃತ್ಯಕೃತಸರಾ
ಕ್ರಮಾದಿತುಷ್ಟರಾಜನತ್ತದಾರಾಧಿತ ಸರಮೇಶ್ವರಃ ಕರ್ಮಾ
ಧ್ಯಕ್ಷಃ, ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ತತ್ತಧಿಕಾರಿಕೃತಪುಣ್ಯಾ

೧. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿನಿಯಾಮಕಳು ಅಥವಾ ನಿಯಮನವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ
ವಳು. ಈಷ್ಟೇ ಇತಿ ಈಶಿತ್ರೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಭ್ಯುದಯ ನಿಶ್ಚೇಯಸಗಳೆಂಬ
ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಈ ನಾಮದಿಂದ ಅನೀಶ್ವರನಾದಿಮಾ
ಮಾಂಸಕರ ಮತವು ಖಂಡಿಸಲ್ಪಡುವುದು, ಅವರು ಕೇವಲಕರ್ಮದಿಂದಲೇ
ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಫಲವು ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ವಾದಿಸುವರು. ಅದೃಷ್ಟದಮೂಲಕ
ಕೇವಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಚೇತನವಾದ್ದರಿಂದ ಫಲದಾನಶಕ್ತಿಯು ಸಂಭವಿಸುವು
ದಿಲ್ಲ. ಅಚೇತನವಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಚೇತನಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಫಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿ
ಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಚೇತನಸಹಾಯವುಳ್ಳ ಕರ್ಮ
ಗಳಿಂದ ಫಲವು ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಭೃತ್ಯರು ತೋರಿಸಿದ ಸರಾಕ್ರಮಾದಿ
ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ರಾಜನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು.

ಪುಣ್ಯಾನುರೂಪತಯಾ ಫಲಪ್ರದಾನೇ ಸಮರ್ಥಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವ
 ಕಲ್ಪನೇ ತದನ್ಯಸ್ಯ ಚೇತನಸ್ಯ ಜೀವಾದೇಶ್ಚ ತ್ರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
 ವಿರಹಾತ್ ಸ ಏವ ತತ್ತದನುಗುಣವಿಷಯೇಚ್ಛೋತ್ಪಾದನೇನ
 ತತ್ಪ್ರಾಧಾನುಷ್ಠಾಪಯಿತಾ ಸನ್ ತತ್ಪಲಕಾನುನಾಂ ಪೂರಯಂ
 ತೀತ್ಯನೀಶ್ವರಮೀನಾಂ ಸಕಮತನಿರಾಸೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ | ಅಥವಾ
 ಈಸ್ಥಿತಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಿತಾ ತಥಾ ಚ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪ್ರತಿಪಾದಕ
 ನೇದಾಂತಶ್ರವಣಮನನನಿದಿಧ್ಯಾಸನನವಿಷಯೀಕೃತಾ ಸತೀ
 ಅರ್ಥಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಮಾನಂ ಸರ್ವಾಭ್ಯರ್ಹಿತನೋಕ್ಷ ರೂಪಂ
 ಪುರುಷಾರ್ಥಂ ಪ್ರದದಾತೀತಿ ತಥಾ ||

ಆದರಂತೆ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಈಶ್ವರನು ಆಯಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಡಿದ
 ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ
 ಯಿಂದ ಕರ್ಮಗಳು ಫಲಸಾಧನವಾಗುವುವು. ಕರ್ಮಫಲದಾನಶಕ್ತಿಯು
 ಬೇರೊಬ್ಬ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಆಯಾಯ ವಿಷಯಪ್ರಾಪ್ತಿ
 ಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಸಾಧನಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿಸಿ
 ಆಯಾಯ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವನು.
 ಅಥವಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಿತಳಾಗಿ ಆ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು
 ಬೋಧಿಸುವ ನೇದಾಂತಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿಧ್ಯಾಸನಗಳಿಂದ ವಿಷಯಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
 ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಅರ್ಥ್ಯಂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ,
 ಆಪ್ತು ಮಿಷ್ಟಾ ಈಸ್ಥಿತಾಃ, ತೇ ಅರ್ಥಾರ್ಥ, ತಾನ್ ಪ್ರದದಾತೀತಿ. ಅಥವಾ
 ಅರ್ಥಂ ಪ್ರದದಾತೀತಿ ಅರ್ಥಪ್ರದಾಯಿನೀ, ಈಸ್ಥಿತಾ ಚ ಸಾ ಅರ್ಥ ಪ್ರದಾ
 ಯನಿ ಚ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦

ಈದ್ಯಗಿತೃನಿನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ ಚೇಶ್ವರತ್ವನಿಧಾಯಿನೀ |
 ಈಶಾನಾದಿಬ್ರಹ್ಮಮಯೀ ಚೇಶಿತ್ವಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿದಾ ||

೪. ಓಂ ಈದ್ಯಗಿತೃನಿನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಯೈ ನಮಃ

ಈದ್ಯಗಿತೃನಿನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ | ಈದ್ಯಕ್ ಎತಲ್ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತವಿತಾದ್ಯಶ
 ಪರಿಮಾಣ ಏವಂಸ್ವರೂಪಃ ಏತಾದ್ಯರಥಮರ್ವಾನಾಸಿಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ಯ
 ಸಿದ್ಧಾರ್ಥೋ ನಿರ್ದೇಶ್ಯಂ ಶಕ್ಯತೇ | “ ಯಚ್ಚಕ್ಷುಷಾ ನ
 ಪಶ್ಯತಿ ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯಾ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗೋಚರತ್ವನಿರಾಕರ
 ಣಾತ್ ನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ ನ ಭವತಿ ಔಪನಿಷದಾನಾಂ ಮತೇ ತು
 ಉಪನಿಷದಾಂ ವೇದ್ಯಕದೇಶತ್ವೇನ ಇತರಪ್ರಮಾಣಾನಪೇಕ್ಷ್ಯ
 ತಯಾ ಅಜ್ಞಾತಾರ್ಥಜ್ಞಾಪಕತ್ವೇನ ಪ್ರಮಾಣ್ಯನುರರೀ
 ಕೃತಮ್ | ಇದಮೇವ ಏತಾದ್ಯಗೇವೇತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಾರ್ಥ

೪. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಅರ್ಥವನ್ನು, ಈ ತರಹವಿರು
 ವುದು, ಇಷ್ಟು ಪರಿಮಾಣವು, ಈರೂಪವು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ
 ರುವುದೆಂದು ನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು “ಯಚ್ಚಕ್ಷುಷಾ ನ ಪಶ್ಯತಿ”
 ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಗೋಚರ ವಾಗದಿರುವ ಪರ
 ದೇವತೆಯು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅಶಕ್ಯಳು. ಆದ್ದರಿಂದ “ ಈದ್ಯಕ್ ” ಮುಂತಾದ
 ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಅನರ್ಹಳು. ಔಪನಿಷದರ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ವೇದಗ
 ಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವುದ
 ರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಮಾಣವಾದುವುಗಳು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು
 ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಬೋಧಿಸಿದರೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದ
 ರಿಂದ ಅನುವಾದಕವಾಗಿ ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವವೆಂಬ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು
 ಬರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಪೂರ್ವವಾದ, ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಗಮ್ಯವಾದ ಪರ
 ದೇವತೆಯನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಮಾಣ

ಜ್ಞಾಪನೇ ತಾಸಾನುನುವಾದಕತ್ವೇನ ಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವರೂಪ
ನುಪ್ರಾನ್ಮಾಣ್ಯಂ ಪ್ರಸಜ್ಯೇತೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

೫. ಓಂ ಈಶ್ವರತ್ವವಿಧಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಈಶ್ವರತ್ವವಿಧಾಯಿನೀ | ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಭಾವಃ ತಸ್ಯೈಕೈಕಂ ವಿದ
ಧಾತಿ | ಆವರಣವಿಕ್ಷೇಪಶಕ್ತಿಮದಜ್ಞಾನನಿವರ್ತಕಾಖಂಡಾ
ಕಾರಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪಾ ಸತೀ ಭೇದಬುದ್ಧಿಮಾತ್ರಸಂಸಾದಿತ್ಯೈ
ಶ್ವಯೇತ್ಯಾಚಾರ್ಯೋಗಭ್ರಮಂ ನಿವರ್ತಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಸ್ತೇನ
ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಯದ್ಯತೇ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅಥವಾ ಈಶ್ವರತ್ವಂ
ನಾನು ನಾನಾದೇಶವಿದ್ಯಾಧನೋತ್ಪರ್ಷಾದಿಮತ್ತ್ವಂ ತತ್ತತ್ತ್ವಾ
ಣಿ ನಿಕಾಯಪುಣ್ಯಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರೇಣ ಕರ್ಮಫಲಂ ಪ್ರಯು
ಚ್ಛತೀತಿ ವಾ |

ನಾಗುವು. ಈದೃಕ್ ಇತಿ ವಿನಿರ್ದೇಷ್ಟುಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ನ ಭವತಿ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಅಖಂಡಾಕಾರ ಚೈತನ್ಯರೂಪವಾದ ದೇವಿಯು ದ್ವೈತಭ್ರಮದಿಂದಂ
ಹಾದ ಅನೀಶ್ವರತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಆವರಣ-ವಿಕ್ಷೇಪ ಶಕ್ತಿದ್ವಯದಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನಿವಾರಣಮಾಡಿ ಈಶ್ವರನ ಧರ್ಮವಾದ ಐಕ್ಯವನ್ನು
ಕೊಡುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ದ್ವೈತಭ್ರಾಂತಿ
ಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿಜರೂಪದಿರುವುದು ಮುಕ್ತಿಯು. ಎಂಬ ಅಂಶವು
“ಸ್ತೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಯದ್ಯತೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ
ಅನೇಕ ದೇಶ-ವಿದ್ಯಾ-ಧನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪರ್ಷರೂಪವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು
ಆಯಾಯ ವಿಶಿಷ್ಟಶರೀರವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪುಣ್ಯಪರಿ
ಪಾಕಫಲವನ್ನಾಗಿ ಕೊಡುವವಳು. ಈಶ್ವರತ್ವಂ ವಿದಧಾತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧. ಓಂ ಈಶಾನಾದಿಬ್ರಹ್ಮನುಯ್ಯೈ ನಮಃ |

ಈಶಾನಾದಿಬ್ರಹ್ಮನುಯಾ | ಈಶಾನತತ್ಪುರುಷಾಘೋರ
ನಾಮದೇವಸದೋಜಾತಾಖ್ಯಾನಿ ಸಂಚ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ತಾನಿ
ನುಯಂ ಸ್ವರೂಪನುಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ | ಅಥನಾ
ಈಶಾನಃ ಆದಿಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ ಅಧಿಕಾರಿಪುರುಷಾಃ
ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದ್ರಾಯಃ, ತೇಷಾಮಸಿ ತತ್ತನ್ನಾನುರೂಪ
ವಿಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಅಹಂಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಸ್ವರೂಪೇಣ
ಬುದ್ಧಿಪ್ರೇರಕಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಸರಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಪ್ರಕಾ
ಶಾತ್ಮನಾ ಸ್ಫುರತೀತಿ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಈಶಿತ್ವಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿದಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಶಿತ್ವಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿದಾ | ಈಶಿತ್ವನಾದಿಯಾರ್ಥಾಂ ತಾಸ್ತಥಾ |
ಅಣಿಮಾ ಮಹಿಮಾ ಲಘ್ವೀ ಗರಿಮಾ ಪ್ರಾಸ್ತಿರೀಶತಾ | ಪ್ರಾ

೧. ಈಶಾನ-ತತ್ಪುರುಷ-ಅಘೋರ-ನಾಮದೇವ-ಸದೋಜಾತ, ಎಂಬ
ಸಂಚಬ್ರಹ್ಮನೂರ್ತಿಗಳು, ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಅಥನಾ ನಾಮರೂಪ
ಗಳೆಂದಲೂ ಅವಂಭಾವದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ ಈಶಾನ ಮುಂತಾದ ವಿಷ್ಣು
ಬ್ರಹ್ಮ-ಇಂದ್ರಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿಕ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ರೂಪಳಾಗಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವಳು. ಈಶಾನಃ + ಆದಿಯೇಷಾಂ ತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ನುಯಂ
ಯಸ್ಯಾಃ, ಅಥನಾಈಶಾನ ಆದಿಯೇಷಾಂ ತೇ ತೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮನುಯಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಈಶಿತ್ವನೆಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯೇ ಆದಿಯಾಗಿರುವ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವವಳು. ಅಣಿಮಾ, ಮಹಿಮಾ, ಲಘ್ವೀ, ಗರಿಮಾ, ಪ್ರಾಸ್ತಿ,
ಈಶಿತಾ, ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಂ ವಶಿತ್ವಂ-ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು "ಅಣಿಮಾ,
ಮಹಿಮಾ ಲಘ್ವೀ ಗರಿಮಾ ಪ್ರಾಸ್ತಿರೀಶತಾ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಂ ಚ ವಶಿತ್ವಂ ಚ ಯತ್ರ

ಕಾಮ್ಯಂ ಚ ವಶಿತ್ಸಂ ಚ ಯತ್ರ ಕಾಮಾಃ ಪರಾಗತಾ ಇತಿ
 ವಚನಾತ್ | ತಾಃ ಸಿದ್ಧೀರಷ್ಟ್ವಾದದಾತಿತಿ ತಥಾ | ಅಣಿಮಾ
 ಕ್ಷಣಮಾತ್ರೇಣ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವಃ | ಮಹಿಮಾ ಮಹತೋ
 ಭಾವಃ | ಲಘ್ವೀ ಲಾಘವಂ | ಗರಿಮಾ ಗುರೋರ್ಭಾವಃ |
 ಜಡತರಪರ್ವತಾದಿನತ್ ಭಾರವಶೇನಾಪ್ರಕಂಸಿತತ್ವನಿ
 ತ್ಯರ್ಥಃ | ಕ್ಷಣಮಾತ್ರೇಣ ನಿರಾಡಾಕೃತಿನುತ್ತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ |
 ಹಸ್ತೇನ ಚಂದ್ರನುಂಡಲಾದಿಸ್ಪರ್ಶಃ ಈಶಿತಾ, ಇಂದ್ರಾದಿ
 ನಾನುಸಿ ಪ್ರೇರಕತಾ | ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಂ ಅಪ್ರತಿಹತಕಾಮನಾನ
 ತ್ವಂ, ನಾಂಛಿತಾರ್ಥಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ | ವಶಿತ್ಸಂ ಸರ್ವ
 ಲೋಕವಶೀಕರಣಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ | ಯತ್ರ ಕಾಮಾಃ ಪರಾ
 ಗತಾಃ | ಕಾಮ್ಯಂತ ಇತಿ ಕಾಮಾ ವಿಷಯಾಃ ಯತ್ರ ಯಸ್ಮಿನ್
 ಐಶ್ವರ್ಯೇ ಸತಿ ಪರಾಗತಾಃ ಬಹಿರ್ಭೂತಾ ಭವಂತಿ | ವಿಷ
 ಯಾಣಾನುಭವಾಭಾವೇಽಪಿ ತಜ್ಜನ್ಯಸುಖವತ್ತ್ವಂ ಆಪ್ತ
 ಕಾಮತ್ವನಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಏತಾಃ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಯಃ |

ಕಾಮಾಃ ಪರಾಗತಾಃ” ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿವೆ. ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅತಿ
 ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅಣಿಮಾ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು, ಹಾಗೆಯೇ
 ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊಡ್ಡದಾಗುವಿಕೆಯು ಮಹಿಮಾ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು, ಹಗುರ
 ವಾಗಿರುವುದು ಲಘ್ವೀ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಅತಿಭಾರವಾದ ಸರ್ವತದಂತೆ ಚಲಿಸ
 ದಂತಾಗುವ ಭಾರಹೊಂದುವುದು ಗರಿಮಾ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಕ್ಕೆ
 ನಿರಾಡಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಹಸ್ತದಿಂದ
 ಚಂದ್ರನುಂಡಲ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು, ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು
 ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಈಶಿತಾ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು, ನಿರಂಕುಶವಾದ ಸರ್ವಕಾಮ
 ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು, ಸರ್ವಲೋಕವಶೀಕರಣಸಾಮ
 ರ್ಥ್ಯವು ವಶಿತ್ಸವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಆಪ್ತಕಾಮರಿಗೆ ವಿಷಯಾನುಭವವಿಲ್ಲದಿ
 ದ್ದರೂ ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಸುಖವು ಲಭಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಸಿದ್ಧಿ
 ಯಿಂದ ಕಾಮಗಳು ಲಯಹೊಂದುವುವು, ಇಂತಹ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡು
 ವವಳು, ಅಷ್ಟೈ ಚ ತಾಃ ಸಿದ್ಧಯಶ್ಚ ತಾ ದದಾತಿ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

ಈಕ್ಷಿತ್ರೀಕ್ಷಣಸೃಷ್ಟ್ವಾಣ್ಡಕೋಟಿಶ್ವರವಲ್ಲಭಾ ।
 ಈಡಿತಾ ಚೇಶ್ವರಾರ್ಥಾಂಗಶರೀರೇಶಾಧಿದೇವತಾ ॥

೮. ಓಂ ಈಕ್ಷಿತ್ರೈಶ್ಚ ನಮಃ ।

ಈಕ್ಷಿತ್ರೀ । ಉದಾಸೀನದ್ರಷ್ಟ್ವೀ ಸಾಕ್ಷೀಣೇ ಅಸಂಗೋದಾ
 ಸೀನಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸಾಕ್ಷೀ ಚೇತಾ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ।
 ಆವಿಃ ಸಂನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಂ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ।

೯. ಓಂ ಈಕ್ಷಣಸೃಷ್ಟ್ವಾಂಡಕೋಟಿಯೇ ನಮಃ ।

ಈಕ್ಷಣಸೃಷ್ಟ್ವಾಂಡಕೋಟೀಃ । ಅಂಡಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಾಂ
 ಕೋಟಿಯಃ । ಅಸಂಖ್ಯಾಕಾಃ, ಭೂತಭಾವಿಕಾಲಭೇದೇನ
 ಬಹುವಚನಂ ಕೋಟಿಶಬ್ದಸ್ಯ, ಅನಾದಿತ್ವಾತ್ ಸಂಸಾರಮಂಡ
 ಲಸ್ಯ, ಈಕ್ಷಣೇನ ಭಾವಿಕಾರ್ಯಾಲೋಚನೇನ ಸೃಷ್ಟ್ವಾಃ ಅಂಡ

೮. “ಸಾಕ್ಷೀ ಚೇತಾ” “ಆವಿಃ ಸಂನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಂ” ಇತ್ಯಾದಿ
 ರ್ಪುತಿವಚನದಿಂದ ಅಸಂಗೋದಾಸೀನಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಉದಾಸೀನಳಾಗಿ
 ಸಾಕ್ಷಿರೂಪಳಾಗಿರುವಳು ಸಾಕ್ಷಾದೀಕ್ಷತೇ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. “ತದೈಕ್ಷತ ಬಹು ಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯ, ಸ ಈಕ್ಷಾಂಚಕ್ರೇ,
 ಆತ್ಮಾವಾ ಇದಮೇಕ ಏವಾಗ್ರ ಆಸೀತ್ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂಚನ ಮಿಷತ್ ಸ ಈಕ್ಷತ
 ಲೋಕಾನ್ನು ಸೃಜಾ ಇತಿ ಸ ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನಸೃಜತ” ಮುಂತಾದ
 ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳು ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಿಕಾರ್ಯಾಲೋಚನ ರೂಪ
 ವಾದ ಈಕ್ಷಣವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಾರಣ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಾದಿಸುತ್ತವೆ,
 ಅಂತಹ ಈಕ್ಷಣದಿಂದ ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಭೂತ-ಭಾವಿ
 ವರ್ತಮಾನರೂಪಗಳಾದ ಗಣನಾತೀತವಾದ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ
 ಮಾಡಿರುವವಳು. ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚ ಪತಿಜ್ಞಾ-ದೃಷ್ಟ್ವಾಂತಾನುಪರೋಧಾತ್ ಎಂಬ

ಕೋಟಿಯೋ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ “ ತದೈಕ್ಷತ ಬಹು ಸ್ಯಾಂ
ಪ್ರಜಾಯೇಯೇತಿ ಸ ಈಕ್ಷಾಂಚಕ್ರೇ ” “ ಆತ್ಮಾ ವಾ ಇದ
ನೇಕಮಗ್ರ ಆಸೀತ್ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂಚನ ಮಿಷತ್ ಸ ಈಕ್ಷತ
ಲೋಕಾನ್ಸು ಸೃಜಾ ಇತಿ ಸ ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನಸೃಜತ ”
ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ । ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಮನಪೇಕ್ಷ್ಯ ಊರ್ಣ
ನಾಭ್ಯಾದಿದೃಷ್ಟಾಂತಪ್ರದರ್ಶನೇನಚೇತನಸ್ಯಾ ಭಿನ್ನನಿಮಿತ್ತೋ
ಸಾದಾನಪ್ರದರ್ಶನಯುಕ್ತೇಃ, “ ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚ ಸ್ತತಿಜ್ಞಾದೃಷ್ಟಾಂ
ತಾನುಸರೋಧಾತ್ ” ಇತ್ಯಾದೇಶ್ಚೇತಿ ಭಾವಃ ॥

೧೦. ಓಂ ಈಶ್ವರವಲ್ಲಭಾಯೈ ನಮಃ ।

ಈಶ್ವರವಲ್ಲಭಾ । ಈಶ್ವರಃ ಕಾಮೇಶ್ವರಃ ವಲ್ಲಭಃ ಪತಿಃ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ । ಈಶ್ವರಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುರುದ್ರಾ
ದೀನಾಂ ತತ್ತನ್ನಿಷ್ಠಮಹಿನೋತ್ಕರ್ಷರೂಪೇಣ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯ
ವಿಷಯತ್ವೇನ ಅಭ್ಯರ್ಹಿತೇತ್ಯರ್ಥೋ ವಾ ।

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೋಕ್ತ ನ್ಯಾಯಗಳಿಂದಲೂ, ಯಥೋರ್ಣನಾಭಿಃ ಮುಂತಾದ
ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಲೂ ಜೇತನವಸ್ತುವು ಜೇಡರಮಳುವಿನ ಬೆಗೆ ಆ ಹುಳುವು
ನಿಮಿತ್ತ ಮತ್ತು ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾದಂತೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಭಿನ್ನನಿಮಿತ್ತೋ
ಸಾದಾನವೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ
ವಳು. ಈಕ್ಷಣೇನ ಸೃಷ್ಟಾಃ । ಅಂದಾನಾಂ ಕೋಟಿಯಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಕಾಮೇಶ್ವರನೇ ಪತಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು, ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು
ರುದ್ರಮುಂತಾದ ಈಶ್ವರರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ
ಮಹಿಮೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಗೆ ಸಾತ್ರಳಾದುದರಿಂದ
ಅತಿಪೂಜ್ಯಳಾದವಳು. ಈಶ್ವರಃ ವಲ್ಲಭಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಅಥವಾ ಈಶ್ವರಾಣಾಂ
ವಲ್ಲಭಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಓಂ ಈಡಿಶಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಡಿಶಾ | ಈಡ ಸ್ತುತಾನಿತಿ ಧಾತುಸಾರಾತ್ ಸ್ತುತಿಭಿಃ ನಿಷಯಿಾಕೃತಾ, ನೈದಾಂತೈರಿತಿ ಶೇಷಃ | ಏಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ |

೧೨. ಓಂ ಈಶ್ವರಾರ್ಥಾಂಗಶರೀರಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಶ್ವರಾರ್ಥಾಂಗಶರೀರಾ | ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ಅರ್ಥಂ ಚ ತತ್ ಅಂಗಂ ಚ ಅರ್ಥಾಂಗಂ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪತಾ ಶರೀರಂ ಶರೀರವತ್ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಃ ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಸ್ಯಾನಂದಮಯಿಾ ಶಿವಾ ಇತಿ ಸ್ತೃತೇಃ | ಅಥವಾ ಈಶ್ವರಸ್ಯಾರ್ಥಾಂಗಂ ನಾಮುಭಾಗಃ ಶರೀರಂ ಮೂರ್ತಿಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | ಅಥವಾ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಹಕಾರಸ್ಯ ಅರ್ಥಾಂಗಂ ಶಕ್ತಿಬೀಜಂ ಶರೀರಂ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಿಕಾ ಮೂರ್ತಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೧೧. ವೇದಾಂತಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಈಡ ಧಾತುವು ಸ್ತುತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧಾತುಸಾರದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. “ಏಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ” ಮುಂತಾದ ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯಗಳು ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

೧೨. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವು ಶರೀರದಂತೆ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಥಾಂಗವಾದ ಆನಂದವೆಂಬ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವಳು. ಇದು “ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಃ ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಸ್ಯಾನಂದಮಯೀ ಶಿವಾ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾದುದು. ಅಥವಾ ಈಶ್ವರವಾಮುಭಾಗವೆಂಬ ಅರ್ಥಾಂಗವು ಶರೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಹಕಾರ, ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾಂಗವಾಗಿ ಸೇರಿದ ಶಕ್ತಿಬೀಜ ಎಂಬ ಈ ವರ್ಣಮಯವಾದ ಮಂತ್ರವೆಂಬ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಅರ್ಥಾಂಗಂ ಶರೀರಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಓಂ ಈಶಾಧಿದೇವತಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಶಾಧಿದೇವತಾ | ಈಶಸ್ಯೇತ್ಯುಪಲಕ್ಷ್ಯಣಂ ಜೀವಸ್ಯಾಪಿ, ಈಶಸ್ಯ ತತ್ಪದವಾಚ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಮಾಯೋಪಾಧಿಕಸ್ಯ ನಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಅಧಿ ಉಪರಿ ವಿಶೇಷಣದ್ವಯಸ್ಯ ಪರಿತ್ಯಾಗೇ ದೇವತಾ ದ್ಯೋತ ಮಾನಾ ಕೂಟಸ್ಥಚಿನ್ಮಾತ್ರಶೋಧಿತತತ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥರೂಪೇ ತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಈಶಃ ಕಾಮೇಶ್ವರಃ ಅಧಿದೇವತಾ ಪೂಜ್ಯಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಪರಮಹತಿವ್ರತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೩. ತತ್ಪದಕ್ಕೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಮಾಯೋಪಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈಶ್ವರನ ಮತ್ತು ತ್ವಂ ಪದವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಅಂತಃಕರಣೋಪಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವನ ಮೇಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣಾಂಶಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾಗಿ ಕೂಟಸ್ಥ ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವಳು. ಶೋಧಿತ ತತ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ ಕಾಮೇಶ್ವರನು ಪೂಜ್ಯ ದೇವತೆ ಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು, ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈಶಸ್ಯ + ಅಧಿ + ದೀವ್ಯತೀತಿ, ಅಥವಾ ಈಶಃ + ಅಧಿ ದೇವತಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨

ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣಕರೀ ಚೇಶತಾಂಡವಸಾಕ್ಷಿಣೀ ।
 ಈಶ್ವರೋತ್ಸಂಗನಿಲಯಾ ಚೇತಿಬಾಧಾವಿನಾಶಿನೀ॥

೧೪. ಓಂ ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣಕರ್ಯೈ ನಮಃ ।

ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣಕರೀ । ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಬಿಂಬಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾ
 ಸತೀ ಜಗತ್ಪರ್ಜನಾದಿಕಾರ್ಯಪ್ರೇರಯಿತ್ರೀ ಪ್ರೇರಣಕರೀ
 ಅಜ್ಞಾಸಿಕೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ್ಯಾವರಣವಿಕ್ಷೇ
 ಪರಕ್ತಿಪ್ರತಿಫಲಿತಚಿತ್ತ್ವರೂಪಾ ಭಾವಿಕಾರ್ಯಾನುಕೂಲ
 ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಧ್ಯಕ್ಷಪರಮೇಶ್ವರೇಕ್ಷಣನಾ ಮುಢೇಯುಪ್ರಕಾಶಾ
 ತ್ಮಿಕಾ ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ । ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣಂ ತದಾಜ್ಞಾನಮನು
 ಳ್ಲಂಘನೇನ ಕರೋತಿತಿ ವಾ । ತದೀಯಾಭಾರ್ಯಾತ್ಪ್ರೇನ
 ನಿತರಾಂ ತದ್ವಶ್ಯೇತಿ ಯಾನತ್ ।

೧೫. ಓಂ ಈಶತಾಂಡವಸಾಕ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ ।

ಈಶತಾಂಡವಸಾಕ್ಷಿಣೀ । ಈಶಸ್ಯ ತತ್ಪದನಾಚ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ತಾಂಡ
 ವಂ ನರ್ತನವದಪ್ರಯತ್ನ ಸಂಪಾದ್ಯಂ ಲೀಲಾಮಾತ್ರ

೧೪. ಬಿಂಬಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಜಗತ್ಪ್ರಾಣ್ಯಾದಿ
 ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವಳು. ವೇನಿಯು ಇಚ್ಛಾ-ಜ್ಞಾನ-ಕ್ರಿಯಾ
 ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಳೂ ಅವರಣ-ವಿಕ್ಷೇಪ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯರೂಪಳೂ
 ಆಗಿ ಭಾವಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಆರಿತ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈಕ್ಷಣವೆಂಬ
 ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಳಾಗುವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ ಈಶ್ವರನ
 ಭಾರ್ಯೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದಂತೆ ನೆರವೇರಿಸುವವಳು,
 ಈಶ್ವರನಿಗೆ ವಶ್ಯವಾದವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರೇರಣಂ
 ಕರೋತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ತತ್ಪದಕ್ಕೆ ನಾಚ್ಯಾರ್ಥಸ್ವರೂಪನಾದ ಈಶ್ವರನ ನರ್ತನವಂತೆ ಅನಾ
 ಯಾಸದಿಂದ ಅಚರಿಸುವ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಲೀಲಾಮಾತ್ರ

ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಜಗತ್ಪರ್ಜನಾದಿರೂಪಾ ಕ್ರಿಯಾ ಚಲನರೂಪ ಕರ್ಮತ್ವಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ ತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಣೀ ಅಸಂಸರ್ಗ ಪ್ರಕಾಶ ರೂಪಿಣೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಸಂಗೋ ನ ಹಿ ಸಜ್ಜತ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅಥವಾ ಈಶತಾಂಡವಸ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರ ನೃತ್ಯನಾಟ್ಯಾಭಿವ್ಯಂಜಿತ ಚತುಃಷಷ್ಟಿಕಲೋಪದೇಶಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಣೀ | ತದುಕ್ತಂ-
 “ನರ್ತನಾಡ್ಧಿ ಪರೇಶಸ್ಯ ಚತುಃಷಷ್ಟಿಕಲಾ ಜನಿಃ” ಇತಿ ಪ್ರದೋಷಸ್ತೋತ್ರೇ | ಈಶತಾಂಡವನರ್ತನವರ್ಣನ ಮುತಿಸ್ಫುಟಮಿತಿ ನೇಹ ಲಿಖ್ಯತೇ |

೧೬. ಓಂ ಈಶ್ವರೋತ್ಸಂಗನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಶ್ವರೋತ್ಸಂಗನಿಲಯಾ | ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವಭರ್ತುಃ ಉತ್ಸಂಗಃ ಊರೂ ತೌ ನಿಲಯಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

ವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿರೂಪದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವಳು. ನರ್ತನವು ಚಲನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಚಲನಧರ್ಮದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಲಕ್ಷಣಾನ್ವತ್ತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. “ಅಸಂಗೋ ನ ಹಿ ಸಜ್ಜತೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಸರ್ಗ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಈಶ್ವರನು ಆಚರಿಸುವ ನೃತ್ಯನಾಟ್ಯಾದಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಚತುಃಷಷ್ಟಿಕಲೋಪದೇಶವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವವಳು. “ನರ್ತನಾಡ್ಧಿ ಪರೇಶಸ್ಯ ಚತುಃಷಷ್ಟಿಕಲಾಜನಿಃ” ಎಂಬ ಪ್ರದೋಷಸ್ತೋತ್ರವೊಳನದಿಂದ ನರ್ತನದಿಂದ ಚತುಃಷಷ್ಟಿಕಲೆಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾಗುವವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ಈಶಸ್ಯ + ತಾಂಡವಂ, ತಸ್ಯ : ಸಾಕ್ಷಿಣೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಪತಿಯಾದ ಈಶ್ವರನ ಉತ್ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡವಳು. ಈಶ್ವರಸ್ಯ + ಉತ್ಸಂಗಃ ಸ ನಿಲಯಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ- ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಓಂ ಈತಿಬಾಧಾವಿನಾಶಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಈತಿಬಾಧಾವಿನಾಶಿನೀ | ಈತಿಬಾಧಾ | ದೈವಾದ್ಯುಪದ್ರವಃ |
ಕ್ಷುದ್ರಜಂತುಪೀಡಾ ನಾ | ತಾಂ ವಿನಾಶಯತೀತಿ ತಥಾ |

---

೧೭. ದೈವಾದ್ಯುಪದ್ರವ, ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವ ಪೀಡಾ-
ಮುಂತಾದ ಈತಿಬಾಧೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವಳು. ಈತೀನಾಂ + ಬಾಧಾ
ತಾಂ ವಿನಾಶಯತೀತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩

ಈಹಾವಿರಹಿತಾ ಚೇಶಶಕ್ತಿರೀಷತ್‌ಸ್ಥಿತಾನನಾ |
ಲಕಾರರೂಪಾ ಲಲಿತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಣೀನಿಷೇವಿತಾ ||

೧೮. ಓಂ ಈಹಾವಿರಹಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಹಾವಿರಹಿತಾ | ಅಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಂ ಪ್ರತಿ ಇಚ್ಛಾ ಈಹಾ |
ತಯಾ ವಿರಹಿತಾ, ಅಪ್ತಕಾಮತ್ವಾತ್ಪದ್ವಿರಹಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೯ ಓಂ ಈಶಶಕ್ತಿಯೇ ನಮಃ |

ಈಶಶಕ್ತಿಃ | ಈಶಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಸ್ವರೂಪಸಾಮಾ-
ನ್ಯಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | “ದೇವಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ” ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ |

೨೦. ಓಂ ಈಷತ್ಸ್ಥಿತಾನನಾಯೈ ನಮಃ |

ಈಷತ್ಸ್ಥಿತಾನನಾ | ಈಷತ್ಸ್ಥಿತಂ ಮಂದಹಾಸಃ ಯಸ್ಯ ತತ್
ತಥಾ | ತಾದ್ಯಗಾಸನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಪರ್ಯಾಪ್ತ

೧೮. ಅಪ್ತಕಾಮಳಾದುದರಿಂದ ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು
ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ನಿಶೇಷದಿಂದ ರಹಿತಳಾದವಳು. ಈಹಯಾ+
ವಿರಹಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಈಶ್ವರನ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವವಿಧ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳು.
“ದೇವಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಈಶ್ವರನ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಶಕ್ತಿ
ಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಶಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಖದಿಂದ ಶೋಭಿತಳಾದವಳು.
ಅಪ್ತಕಾಮಳಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖದಿಂದ ರಾಜಿ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಕಾನುತ್ವೇನ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖೀತ್ಯರ್ಥಃ | ದುಃಖಾ
ಸ್ಪರ್ಶಿಪರಮಾನಂದರೂಪತಯಾ ವಾ ತಥಾ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಈಕಾರವರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶಃ ತೃತೀಯಃ |

೧. ಓಂ ಲಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಕಾರರೂಪಾ | ರೂಪ್ಯತ ಇತಿ ರೂಪಂ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಚತುರ್ಥ
ವರ್ಣತ್ವೇನ ಜ್ಞಾಪಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಲಲಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಲಿತಾ | ಲಲಿತಂ ತ್ರಿಷು ಸುಂದರಂ ಇತಿ ವಚನಾತ್ ಅತ್ಯಂತ
ಸೌಂದರ್ಯವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಅನುಪಮಸೌಂದರ್ಯಾ ವಾ |

ಸುತ್ತಿರುವವಳು. ಅಥವಾ ದುಃಖ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ
ಳಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖದಿರುವವಳು. ಈಷತ್- ಸ್ಮಿತಂ, ಯಸ್ಯ ತತ್, ತಾದ್ಯಕ್ + ಆನನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯನ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ಪ್ರಕಾರವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧. ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆವಯವವಾದ ಲಕಾರವೆಂಬ ಬೋಧಕ
ವಿರೇಷಣವುಳ್ಳವಳು. ಲಕಾರಃ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. “ಲಲಿತಂ ತ್ರಿಷು ಸುಂದರಂ” ಎಂಬ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ಸುಂದರವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅತಿರಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ಅಥವಾ
ನಿರುಪಮವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವಳು.

೩. ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಣೀನಿಷೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಣೀನಿಷೇವಿತಾ | ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಮಾ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯ
ಶಕ್ತಿಃ, ವಾಣೀ ಸರಸ್ವತೀ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಃ, ತಾಭ್ಯಾಂ
ನಿತರಾಂ ಅಕೃತ್ರಿಮಪ್ರೇಮ್ನಾ ಅನನ್ಯಭೂತಾ ಸತೀ ಸೇವಿತಾ |
ಸೇನಾ ನಾಮ ಉನ್ಮೀಲಿತಾಜ್ಞಾಪ್ರತೀಕ್ಷಾ | ತದ್ವತ್ತ್ವಾದಿ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

೨. ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಾಭಿಮಾಸಿ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ
ಯಿಂದಲೂ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾದ ವಾಣೀದೇವಿಯಿಂದಲೂ ಅಕೃ
ತ್ರಿಮಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನನ್ಯಭಾವನೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು.
ನೇತ್ರದ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೊಡುವ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು
ಸೇವೆಯು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ವಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸೇವಾಧರ್ಮವು ಇರುವುದು.
ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ + ವಾಣೀ ಚ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಿಷೇವಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪

ಲಾಕಿನೀ ಲಲನಾರೂಪಾ ಲಸದ್ಧಾಡಿಮುಪಾಟಲಾ |
ಲಲಂತಿಕಾಲಸತ್ಪಾಲಾ ಲಲಾಟಿನಯನಾರ್ಚಿತಾ ||

೪. ಓಂ ಲಾಕಿನೈ ನಮಃ |

ಲಾಕಿನೀ | ಕಂ ಸುಖಂ, ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ, ತನ್ನ ಭವ ತೀತ್ಯಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಭಿನ್ನತಯಾ ಪ್ರತೀಯಮಾನಂ ದುಃಖಾತ್ಮಕಂ ಜಗತ್ ಅಕಂ ಲೀಯತ ಇತಿ ಲಂ ಉಪಲಕ್ಷಣ ಮುತ್ಸ್ಯ ತ್ಯಾದೇಃ | ಲಮಕಂ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಲಾಕಿನೀ ಅನ್ಯತ ಜಡದುಃಖ ರೂಪಜಗತ್ಕಾರಣ ತದ್ವ್ಯಾ ವೃತ್ತಸ್ಯ ರೂಪಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

೫. ಓಂ ಲಲನಾರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಲನಾರೂಪಾ | ರೂಪ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ ಅನೇನೇತಿ ರೂಪಂ ಜ್ಞಾಪಕಂ ತದ್ವ್ಯಾಪ್ಯಲಿಂಗಂ ಚಿಹ್ನನಿತಿ ವಾ | ಲಲನಾನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ರೂಪಂ ನೇಷಃ ಆಭರಣಾದ್ಯಲಂಕಾರೋ ವಾ ಆಕೃ

೪. ಉತ್ಪತ್ತಿ-ನಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮಭಿನ್ನವಾಗಿ ಭಾಸ ನಾಗುವ ದುಃಖರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಅನ್ಯತ-ಜಡ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತು ಉಳ್ಳವಳು. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಗದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. “ಲ” ಶಬ್ದವು ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನೂ “ಅಕ” ಶಬ್ದವು ದುಃಖರೂಪವಾದ ಜಗ ತ್ತನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ಲಂ ಚ + ತತ್ ಅಕಂ ಚ ಲಕಂ, ತದಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ರೂಪವೆಂದರೆ ವಸ್ತು ಬೋಧಕವಾದ ವ್ಯಾಪ್ಯವಿಶೇಷಣ, ಅಥವಾ ಚಿಹ್ನವು, ಲಲನೆಯರ ನೇಷ, ಆಭರಣಾದ್ಯಲಂಕಾರ, ಆಕಾರ ಮುಂತಾದುವು ಗಳುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಲಲನೆಯರು ವಿಭೂತಿರೂಪರಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. “ಲಿಂಗಾಂ

ತೀರ್ನಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಲಲನಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ರೂಪಾಣಿ
ಭೂತಯಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ “ ಲಿಂಗಾಂಕಿತಮಿದಂ ಸಶ್ಯ
ಜಗದೇತದ್ಭಗಾಂಕಿತಮ್ ” ಇತಿ ಪುರಾಣವಚನಾತ್ .

೬. ಓಂ ಲಸದ್ಧಾಡಿಮಸಾಟಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಸದ್ಧಾಡಿಮಸಾಟಲಾ | ದಾಡಿಮಶಬ್ದೇನ ನಿಕಸಿತಂ ತತ್ಪುಷ್ಪಂ
ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯತೇ, ಲಸತ್ ಸದ್ಯೋ ನಿಕಸನಪ್ರಕಾಶಂ ಚ ತತ್
ದಾಡಿಮಂ ಚ, ಇದಮುಸಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಬಂಧೂಕಾದೀನಾಂ ತದ್ಭ
ತ್ಸಾಟಲಾ ಶ್ಲೇತಮಿಶ್ರರಕ್ತವರ್ಣಪ್ರಧಾನಮೂರ್ತಿಮತೀ
ತ್ಯರ್ಥಃ | “ ಶ್ಲೇತರಕ್ತಂ ತು ಸಾಟಲಂ ” ಇತಿ ವಚನಾತ್ |

೭. ಓಂ ಲಲಂತಿಕಾಲಸತ್ಪಾಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಲಂತಿಕಾಲಸತ್ಪಾಲಾ | ಲಲಂತಿಕಯಾ ಪರಿತಃ ಮುಕ್ತಾಫಲ
ಖಚಿತನವರತ್ನಮುಧ್ಯಯಾ ಲಲಾಟಮುಧ್ಯದೇಶಭೂಷಯಾ

ಕಿತಮಿದಂ ಸಶ್ಯ ಜಗದೇತದ್ಭಗಾಂಕಿತಮ್ ” ಎಂಬ ಪುರಾಣ ವಚನದಿಂದ
ದೇವಿಗೆ ಸಿರೇಷಣ ಅಥವಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಲಲ
ನಾನಾಂ + ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ಅಥವಾ ಲಲನಾಃ + ರೂಪಾಣಿ ಯಸ್ಯಾಃ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಹೊಸದಾಗಿ ಅರಳಿರುವ ದಾಳಿಂಬ, ದಾರವಾಳ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪ
ಗಳಂತೆ ಬಿಳಿಯ ವರ್ಣದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಕೆಂಪುವರ್ಣವೆಂಬ ಸಾಟಲವರ್ಣ
ತಿಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಸಾಟಲ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು
ಶ್ಲೇತರಕ್ತ ವೆಂಬುದಾಗಿ “ ಶ್ಲೇತರಕ್ತಂ ತು ಸಾಟಲಂ ” ಎಂಬ ಸಿಘಂಟುವಿ
ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ಲಸಚ್ಚ ತತ್ ದಾಡಿಮಂ ಚ, ತದ್ಭತ್ ಸಾಟಲಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಮುಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಇರಿಸಿರುವ
ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಲಲಂತಿಕಾ ಎಂಬ ಒಂದು ಪದಕವು ಆಭರಣ
ವಿಶೇಷವು. ಅದರಿಂದಲೂ ಲಲಾಟಸಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಇತರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ

ಇದಮುಪಲಕ್ಷಣಂ ಲಲಾಟಪಟ್ಟಾದೀನಾಮ್ | ಲಸತ್ ಘಾಲಂ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೮. ಓಂ ಲಲಾಟನಯನಾರ್ಚಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಲಾಟನಯನಾರ್ಚಿತಾ| ಲಲಾಟೇ ನಯನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ |
ಅತ್ರ ಲಲಾಟಶಬ್ದೀನ ಭ್ರೂಮಧ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ನಯನಶಬ್ದೀನ
ಜ್ಞಾನಮುಪಿ | ತಥಾ ಚೋರ್ಧ್ವದೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಖೇಚರೀ
ಮುದ್ರಯಾ ವಿಲೀನಚಿತ್ತೈಃ ಅಸಿವರುಣಯೋರ್ಮಧ್ಯದೇಶಾಭಿ
ಧಾನಾವಿಮುಕ್ತ ಕೃತಪರಮೇಶ್ವರಾರಾಧನಪರಪುರುಷಪ್ರಾಪ್ತ
ತ್ವಾಭಿಧಾಯಕಾತ್ರಿ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಜಾಬಾಲ ಶ್ರುತಿಗತ ಯಾಜ್ಞ
ವಲ್ಕೋತ್ತರ ನಾಕ್ಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಮಿಕಾ ಜಯಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು
ರುಷೈಃ ಅರ್ಚಿತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ತೃತೀಯಾ
ನೇತ್ರವತಾ ಶಿವೇನ ತತ್ಸ್ವರೂಪರುದ್ರೈರ್ವಾ ಪೂಜಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಹಣೆಯುಳ್ಳವಳು. ಲಲಂತಿಕಯಾ + ಲಸತ್ + ಘಾಲಂ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಲಲಾಟ ನಯನ ಎಂಬ ಉತ್ತಮಭೂಮಿಕಾರೂಢರಾದ ಯೋಗಿ
ಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಲಲಾಟವೆಂದರೆ ಭ್ರೂಮಧ್ಯವು. ನಯನ
ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಊರ್ಧ್ವದೃಷ್ಟಿಗಳೂ
ಖೇಚರೀ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಲಯಹೊಂದಿದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರೂ ಜಾಬಾಲಶ್ರುತಿ
ಯಲ್ಲಿ ಅತ್ರಿಮುನಿಯಪ್ರಶ್ನ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಮುನಿಯ ಉತ್ತರಗಳೆಂಬ ಸಂವಾದ
ರೂಪವಾದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ, ಅವಿಮುಕ್ತವೆಂದು ಸಂಕೇತವಾದ
ಅಸಿವರುಣ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾದ ಭೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರಾರಾಧನದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ
ಭೂಮಿಕಾ ಜಯವುಳ್ಳವರೂ, ಆದ ಪುರುಷರು ಲಲಾಟನಯನರೆಂಬ ಮಹಾ
ಯೋಗಿಗಳು. ಅಥವಾ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯನೇತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿವ
ನಿಂದ ಅಥವಾ ಶಿವರೂಪರಾಗಿರುವ ರುದ್ರರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಲಲಾಟೇ
ನಯನಂ ಯೇಷಾಂ ತೈಃ ಅರ್ಚಿತಾ, ಲಲಾಟೇ ನಯನಂ ಯಸ್ಯ ತೇನ
ಅರ್ಚಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫

ಲಕ್ಷಣೋಜ್ಜ್ವಲದಿವ್ಯಾಂಗೀ ಲಕ್ಷಕೋಟ್ಯೆಣ್ಣನಾಯಿಕಾ ।
ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಾ ಲಕ್ಷಣಾಗಮ್ಯಾ ಲಬ್ಧಕಾಮಾ ಲತಾತನುಃ ॥

೯. ಓಂ ಲಕ್ಷಣೋಜ್ಜ್ವಲದಿವ್ಯಾಂಗೈ ನಮಃ ।

ಲಕ್ಷಣೋಜ್ಜ್ವಲದಿವ್ಯಾಂಗೀ ದೀಪ್ಯತೇ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ದಿವ್ಯಂ
ಲಕ್ಷಣೈಃ ಸ್ವರೂಪತಟಸ್ಥನಾನುಕ್ಯೈಃ ಉಜ್ಜ್ವಲಂ ಶೋಭಿತಂ
ಶುದ್ಧಂ ಅಂಗಂ ಸ್ವರೂಪಂ ವಿಗ್ರಹೋ ವಾ । ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯ
ನ್ಯಾಯೇನ “ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಯಮಕುರುತ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ
ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಘನೀಭೂತಜೀವಾತ್ಮಕೋ ವಿಗ್ರಹೋ ಯ
ಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ । ಅಥವಾ ಸಾಮುದ್ರಿಕಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತದಿವ್ಯಲಕ್ಷ
ಣೈ ರುಜ್ಜ್ವಲಾನಿ ಸಂಪೂರ್ಣಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಅಂಗಾನ್ಯವ
ಯನಾಃ ಶಿರಃಸಾಣ್ಯಾದಯಃ ಅಸ್ಯಾಃ ಸಂತೀತಿ ವಾ ತಥಾ ।

೯. ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ತಟಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿ
ಸುವ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. “ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಯ
ಮಕುರುತ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಘನವಾದ ಜೀವರೂಪವಾದ
ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಬೋಧಿಸು
ತ್ತಿದೆ. ಘೃತಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಠಿನ್ಯ-ದ್ರವತ್ವಗಳೆಂಬ ಪಂ
ಣಾಮ ಭೇದಗಳು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಜೀವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಚ್ಯುತಿ
ಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯ ನ್ಯಾಯವು ಪೋಷಕವು. ಅಥವಾ
ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ತ ದಿವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಶಿರಃ-ಸಾಣ್ಯಾದಿ ನಿಖಿಲಾವಯವಗಳುಳ್ಳವಳು. ಲಕ್ಷಣೈರುಜ್ಜ್ವಲಂ
ದಿವ್ಯಂ ಅಂಗಂ ಯಸ್ಯಾಃ, ಲಕ್ಷಣೈರುಜ್ಜ್ವಲಾನಿ ದಿವ್ಯಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯಾಃ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮಕೋಟ್ಯಿಣ್ಣನಾಯಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಕ್ಷ್ಮಕೋಟ್ಯಿಣ್ಣನಾಯಿಕಾ | ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಚ ಕೋಟ್ಯಿಶ್ಚ ಅಸಂಖ್ಯಾತಾಪರಿಮಿತಾನೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಸಂಸಾರಸ್ಯಾನಾದಿತ್ಯೇನ ಭೂತಭವಿಸ್ಯದಾದಿಭೇದೇನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾವತ್ತಮುಂಡಾನಾಮ್, ತಾನಿ ಚ ತಾನ್ಯಂಡಾನಿ ಚ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭವಿರಾಡ್ರೂಪಾಣಿ ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟಾತ್ಮನಾ ವಿಶ್ವತೈಜಸೋಪಾಧಿಭೂತಾನಿ, ತೇಷಾಂ ಅಧಿಷ್ಠಾನಬಿಂಬಚೈತನ್ಯಾತ್ಮನಾ ನಯತಿ ಸ್ವಸ್ತಾ ಮಾಸಾದಯ ತೀತಿ ನಾಯಿಕಾ |

೧೧. ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಾ | ಲಕ್ಷ್ಮಣಯಾ ಶೋಧನಯಾ ಜಹದಜಹಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಣಯಾ ವಾ ಪ್ರತಿಸಾದ್ಯತೇ ನೇದಾಂತನುಹಾವಾಕ್ಯಾನಾಂ

೧೦. ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭೂತ-ಭವಿಸ್ಯತ್-ವರ್ತಮಾನಗಳೆಂಬ ಗಣನೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮ-ಕೋಟಿ ಎಂದು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ತೋರುವ ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದ ವಿಶ್ವ-ತೈಜಸೋಪಾಧಿರೂಪವಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭವಿರಾಟ್, ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಚೈತನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸತ್ತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣಿಚ + ಕೋಟ್ಯಿಶ್ಚ, ತಾಃ ಚ ತಾನ್ಯಂಡಾನಿ ಚ ತೇಷಾಂ + ನಾಯಿಕಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಶೋಧನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಅಥವಾ ಜಹದಜಹಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೇದಾಂತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಸಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಅರ್ಥಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಸಂಕೇತವಾಗಿಯೂ ಗುರುವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪಾನಂದವೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಳಾದವಳು. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ-ಆಂತರ-ಊರ್ಧ್ವ-ಆಧೋಭಾಗ, ಎಂಬ

ಯೋರ್ಥಃ ತತ್ಸ್ವರೂಪಾ | ಅಥವಾ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಬಹಿರಂತ ರೂರ್ಧ್ವಾರ್ಥಃ ಪ್ರದೇಶವಿಶೇಷರೂಪ ಭೂಮಿ ಕಾಸು
ಸ್ವಸ್ವಮನೋವಾಂಛಾವಿಷಯವಿಶೇಷಣತ್ವೇನ ನಿರ್ಗುಣತ್ವೇನ
ನಾ ಮನೋವಿಲಯರೂಪ ಹತ-ರಾಜಯೋಗಾದಿ ಸಾಧನಪರಿ
ಸಾಕವಶೇನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಂ ಚೈತನ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ |
ಆರ್ಥ್ಯತೇ ಯಾಚ್ಯತೇ ಗುರುಂ ಪ್ರತಿ ಇತಿ ಅರ್ಥಃ, ಲಕ್ಷ್ಯೋ
ಯೋರ್ಥಃ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪಪರಮಾನಂದರೂಪಃ, ಸೋಽಪಿ
ಸೈವೇತಿ ತಥಾ | “ ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಮನ್ಮೃತಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ಬ್ರಹ್ಮ
ಪಶ್ಚಾದ್ಬ್ರಹ್ಮ ದಕ್ಷಿಣತಶ್ಚೋತ್ತರೇಣ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೨. ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗಮ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗಮ್ಯಾ | ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ನಾನು ಶಕ್ಯಾರ್ಥೇ ವಾಚಕಸ್ಯ
ಪದಸ್ಯ ಅನ್ವಯಾದ್ಯನುಪಪತ್ತ್ಯಾ ತತ್ಸಂಬಂಧಿಸದಾರ್ಥಾಂತರ
ಜ್ಞಾನಹೇತುಃ ಶಕ್ಯಸಂಬಂಧಾದಿಸದಜನ್ಯಪದಾರ್ಥಾಂತರ

ಭೂಮಿಕಾ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳ ಮನೋವಾಂಛಾವಿಷಯವಾದ ವಿಶೇಷಣ
ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ಗುಣವಾಗಿ ದಶಯೋಗ ರಾಜಯೋಗಾದಿ ಸಾಧನ
ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಚಿತ್ತವಿಲಯ ಸ್ತೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚೈತನ್ಯ
ವು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವೆಂದು ಸಂಕೇತದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉರ್ಧ್ವಾರ್ಥೋಭಾಗ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಭೂಮಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಇದೆ ಯೆಂಬುದು “ ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಮನ್ಮೃತಂ ಪುರಸ್ತಾತ್
ಬ್ರಹ್ಮ ಪಶ್ಚಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮ ದಕ್ಷಿಣತಶ್ಚೋತ್ತರೇಣ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣ
ಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಲಕ್ಷ್ಯಃ + ಅರ್ಥಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಲು ಆಗದಿರುವವಳು.
ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಎಂಬುದು ಶಬ್ದವು ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ
ಒಂದು ಶಬ್ದವೃತ್ತಿಯು. ವಾಚಕ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಪಪತ್ತಿಯಿಂದ

ಜ್ಞಾನಹೇತುಃ ಶಬ್ದವೃತ್ತಿರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ತಸ್ಯಾ ವಾಚ್ಯವಾಚಕ
 ತತ್ಸಂಬಂಧಾದಿ-ಭೇದಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಿಕಾಯಾಃ ಸರಿಚ್ಛಿನ್ನ-
 ಸಾವಯವ-ಸದಾರ್ಥಸಂಬಂಧ-ಜ್ಞಾನಹೇತೋಃ ಕೇವಲ
 ಚಿನ್ಮಾತ್ರೇ ನಿರುಪಾಧಿಕೇ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠೀ-ಜಾತ್ಯಾದೀನಾಂ
 ಲಕ್ಷ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮಾಣಾಮುಭಾವೇ ಪ್ರವೃತ್ತಯೋ
 ಗಾತ್ ತಯಾ ಅಗಮ್ಯಾ, ಗಂತುಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಗಮ್ಯಂ
 ತನ್ನ ಭವತೀತ್ಯಗಮ್ಯಾ | ವೇದಾಂತಮತೇ ಜಹದಜಹಲ್ಲ
 ಕ್ಷಣಯಾ ವಿಶೇಷಣಮಾತ್ರಪರಿತ್ಯಾಗಸ್ಯ ಅನ್ಯೋನ್ಯ-ತಾದಾ
 ತ್ಮಾನುಸಸತ್ತ್ಯಾ ಬೋಧಿತತ್ವಾತ್ಪದರ್ಥಂ ಸಾ ಅವಶ್ಯಮಂಗೀ
 ಕರ್ತವ್ಯಾ | ವಿಶೇಷ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ನಿತ್ಯತಯಾ
 ಲಕ್ಷಣಾಜನ್ಯತ್ವಾತ್ ತದರ್ಥಂ ಸಾ ನ ಅಪೇಕ್ಷ್ಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ |
 ತಥಾ ಚ ಪ್ರಕೃತಾಯಾ ದೇವತಾಯಾಃ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರ

ಬಾಧವು ಬರುವಾಗ ಆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ಮತ್ತೊಂದು ಸದಾರ್ಥ ಸ್ತೂತಿಯನ್ನು ಶಬ್ದವು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಗಂಗೆ
 ಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯು ಇರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯು ನಿಲ್ಲ
 ಲಾರದಾದ್ದರಿಂದ ಗಂಗೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದರ ತೀರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ
 ಈ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು
 ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯು
 ವಾಚಕಶಬ್ದ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ, ಅನುಸಸತ್ತಿ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಸಂಬಂಧ, ಇವು
 ಗಳ ಭೇದಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ-ಸಾವಯವ-ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೋಧಿ
 ಸುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರುಪಾಧಿಕವೂ ಜಾತಿ-
 ಗುಣ-ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ರೂನ್ಯವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮ
 ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜ್ಞೇಯ
 ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಾಂತಮತದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಐಕ್ಯವು ಬಾಧಿತ
 ವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಶೇಷಣಾಂಶ ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಜಹದಜಹಲ್ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು
 ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ವಿಶೇಷ್ಯಾಂಶವು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ
 ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನ ಜನ್ಯವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ

ಸ್ವರೂಪತಯಾ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶತ್ವೇನ ಲಕ್ಷಣಾಗೋಚರ
ತ್ವಾತ್ ಲಕ್ಷಣಾಗಮ್ಯೇತಿ ನಾನು ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ |

೧೩. ಓಂ ಲಬ್ಧಕಾಮಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಕಾಮಾ | ಲಬ್ಧಾಃ ಕಾಮ್ಯಂತ ಇತಿ ಕಾಮಾಃ ಐಹಿಕಾ
ನುಷ್ಠಿಕಸುಖಸಾಧನಾನಿ, ಲಕ್ಷ್ಯಣಯಾ ತತ್ರಜ್ಞನ್ಯಸುಖಾನಿ
ನಾ ತಥಾಭೂತಾಃ ಕಾಮಾಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತ
ಕಾನೇತ್ಯರ್ಥಃ | “ ಪರ್ಯಾಪ್ತಕಾಮಸ್ಯ ಕೃತಾತ್ಮನಸ್ತು
ಇಹೈವ ಸರ್ವೇ ಪ್ರವಿಲೀಯಂತಿ ಕಾಮಾಃ ”, ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ||

೧೪. ಓಂ ಲತಾತನನೇ ನಮಃ |

ಲತಾತನುಃ | ಲತಾ ಇನ ಲತಾಃ ಕಲ್ಪಾದಿವಲ್ಯಃ ಸಕಲ ಪುರು
ಷಾರ್ಥಪ್ರದತ್ವೇನ ಜಗತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ; ತಾ ಇನ ಸುಕುಮಾರ
ತ್ವಾದ್ಯಾಶ್ರಯಾ ತನುಃ ಮೂರ್ತಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಳಾದ
ಸರದೇವತೆಯು ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯರೂಪಳಾಗಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶರೂಪಳಾದುದರಿಂದ
ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಗೆ ಅಗೋಚರವೆಂಬುದು ಯುಕ್ತವಾಗುವುದು. ಲಕ್ಷ್ಯ
ಣಯಾ ಗಂತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಸ ಭವತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಹೊಂದಿರುವ ಐಹಿಕಾನುಷ್ಠಿಕ ಸುಖ ಸಾಧನ ಅಥವಾ ಸುಖಗಳು
ಉಳ್ಳವನು. ಪರ್ಯಾಪ್ತ ಕಾಮಕಾದವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸರ್ವ
ಕಾಮಗಳು ಪರ್ಯಾಪ್ತಕಾಮನಲ್ಲ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು “ ಪರ್ಯಾಪ್ತ
ಕಾಮಸ್ಯ ಕೃತಾತ್ಮನಸ್ತು ಇಹೈವ ಸರ್ವೇ ಪ್ರವಿಲೀಯಂತಿ ಕಾಮಾಃ ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತಿಯು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಲಬ್ಧಾಃ ಕಾಮಾಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಕಲ್ಪಲತಾದಿಗಳಂತೆ
ಸುಕುಮಾರತ್ವಾದಿ ಗುಣ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಲತಾ ಇನ +
ತನುಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬

ಲಲಾನುರಾಜದಲಿಕಾ ಲಂಬಿನುಕ್ತಾಲತಾಂಚಿತಾ |
ಲಂಬೋದರಪ್ರಸೂರ್ಲಭ್ಯಾ ಲಜ್ಜಾಢ್ಯಾ ಲಯವರ್ಜಿತಾ ||

೧೫. ಓಂ ಲಲಾನುರಾಜದಲಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಲಾನುರಾಜದಲಿಕಾ | ಲಲಾನ್ಮಾ ಕಸ್ತೂರೀ ತ್ರಿಕೀನ
ಕಸ್ತೂರೀಪತ್ರೇಣ ನಾ ರಾಜತ್ ವಿಭ್ರಾಜತ್ ಪರಮಶೋಭಿ
ಅಲಿಕಂ ಲಲಾಟಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೧೬. ಓಂ ಲಂಬಿನುಕ್ತಾಲತಾಂಚಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಂಬಿನುಕ್ತಾಲತಾಂಚಿತಾ | ಲಂಬಿನ್ಯಃ ಲಂಬಮಾನಾಃ ಅಥಃ
ಪ್ರಸ್ಯತಾ ಮುಕ್ತಾಲತಾಃ ಹಾರಾ ಮುಕ್ತಾಫಲಾನಿ ವಾ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ನವರತ್ನಖಚಿತಸುವರ್ಣಮುಕ್ತಾಗುಚ್ಛೈಃ
ಸರ್ವಾಂಗೇಷು ಪ್ರಲಂಬಮಾನೈಃ ಲಲಾಟಪರ್ಯಂತಂ ಲಂಬ
ಮಾನ ಕಿರೀಟಿ ಪ್ರಥಮಭಾಗ ಲಲಾಟಿ ಪಟ್ಟಿನಾ ಸಾಗ್ರತಾಟಂ
ಕಾಢ್ಯಃ ಕರ್ಣದೇಶ ಕಂಠಪ್ರದೇಶ ಹಸ್ತ ಚತುಷ್ಟಯಾಂಗದಸ-

---

೧೫. ಕಸ್ತೂರೀ ತ್ರಿಕದಿಂದ ಅಥವಾ ಕಸ್ತೂರೀ ರಚಿತವಾದ ಪತ್ರರಚನೆ
ಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಲಲಾಟಭಾಗವುಳ್ಳವಳು. ಲಲಾನ್ಮಾ ರಾಜತ್ +
ಅಲಿಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ-ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಂಬಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳು ಅಥವಾ
ಮುತ್ತಿನ ಮಣಿಗಳುಳ್ಳವಳು. ಕಿರೀಟ, ಲಲಾಟಪಟ್ಟಿ, ನಾಸಾಮಣಿ, ತಾಟಂಕ,
ಕಂಠಾಭರಣ, ಹಸ್ತಾಭರಣ, ಅಂಗದ, ಕೂರ್ವಾಸ, ಪದಕ, ಕಾಂಚೀ, ಮುಂತಾದ
ನವರತ್ನಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಆಭರಣಗಳ ಅಧೋಭಾಗ

ನಾನಪ್ರದೇಶಕೂರ್ಪಾಸಪರಿತಃಪದಕಾಗ್ರದೇಶಕಟಿಬಿಬದ್ಧ--
ಕಾಂಚ್ಯಾದಿಷು ಪರಿಲಂಬನೋನ್ನೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೭. ಓಂ ಲಂಬೋದರಪ್ರಸವೇ ನಮಃ |

ಲಂಬೋದರಪ್ರಸೂಃ | ಲಂಬೋದರಸ್ಯ ಮಹಾಗಣೇಶಸ್ಯ
ಪ್ರಸೂಃ ಜನಯಿತ್ರೀ ಮಾತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಲಂಬೋದರಂ
ಪ್ರಸೂತ ಇತಿ ನಾ |

೧೮- ಓಂ ಲಭ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಭ್ಯಾ | ಸಂಸಾರದಶಾಯಾ ಮಾನಾರಕಾಜ್ಞಾನೇನ ಸ್ಫುಟಿಮು
ಪ್ರಕಾಶಮಾನಾ ಸತೀ ಶ್ರವಣಾದಿಸಂಸ್ಕೃತಾಂತಃಕರಣವೃತ್ತಾವ
ಖಂಡಾಕಾರಜ್ಞಾನಭೂಮಿಕಾಯಾಂ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಸ್ವರೂಪೇಣ
ವಿಸ್ಮೃತಕಂಠಗತಕನಕಭೂಷಣವತ್ ಸ್ರಾಪ್ತಸ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ
ತಯಾ ಲಬ್ಧಂ ಯೋಗ್ಯೇತಿ ತಥಾ |

ಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಯಮಾನವಾದ ಮುಕ್ತಾಮಣಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವಳು
ಲಂಬಿನೈಶ್ವ ತಾ ಮುಕ್ತಾಲತಾಶ್ಚ ತಾಭಿಃ + ಅಂಚಿತಾ-ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಲಂಬೋದರನಾಮವುಳ್ಳ ಗಣೇಶನ ತಾಯಿಯಾದವಳು. ಲಂಬೋ
ದರಸ್ಯ ಪ್ರಸೂಃ ಎಂದಾಗಲಿ ಲಂಬೋದರಂ ಪ್ರಸೂತೇ ಎಂದಾಗಲಿ ವಿಗ್ರಹವು

೧೮. ಸಂಸಾರದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಾವರಣದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಶೂನ್ಯಳಾಗಿದ್ದು
ಶ್ರವಣ-ಮನನಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಖಂಡಾ
ಕಾರ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದರಿಂದ ಮರೆತ ಕಂಠಾ
ಭರಣವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಂದುವ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದವಳು. ಲಬ್ಧಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದ.
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಓಂ ಲಜ್ಜಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಜ್ಜಾಧ್ಯಾಯಃ | ಲಜ್ಜಯಾ, ಉಸಲಕ್ಷಣಮಂತಃಕರಣಧರ್ಮಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ, ಆಧ್ಯಾ ತದ್ವತ್ಪ್ರೀನ ಆಕಾರವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ತಿರೋಧಾನಾದಿನಾ ಅಂತರ್ಹಿತಾ ಸತೀ ವರಾದಿ ಪ್ರಯಚ್ಛತೀತಿ ಲಜ್ಜಾಧ್ಯಾ ಭವತೀತಿ ಚ ಉಪಚರ್ಯತೇ |

೨೦. ಓಂ ಲಯವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಯವರ್ಜಿತಾ “ ಅವಿನಾಶೀ ವಾ ಅರೇಯಮಾತ್ಮಾ ಅನುಚ್ಛಿತ್ತಿಧರ್ಮಾ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಲಯೋ ವಿನಾಶಃ | ತೇನ ರಹಿತಾ ವರ್ಜಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಇದಮುಸಲಕ್ಷಣಂ ಷಡ್ಭಾವವಿಕಾರಾಣಾಂ | “ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ತುರೀಯಾಕ್ಷರನಾನುಷ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಲಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಚತುರ್ಥಃ

೧೯. ಅಂತಃಕರಣ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಲಜ್ಜಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವಳು. ತಿರೋಧಾನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದೃಶ್ಯಳಾಗಿದ್ದು ವರಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಲಜ್ಜಾದಿಗುಣಗಳು ಪರದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವೆಂಬುದು ಉಪಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಲಜ್ಜಯಾ + ಆಧ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಲಯ ಮುಂತಾದ ಷಡ್ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತಳಾದವಳು “ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವಿಕಾರಶೂನ್ಯತ್ವವನ್ನೂ “ ಅವಿನಾಶೀ ವಾ ಅರೇ ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಅನುಚ್ಛಿತ್ತಿಧರ್ಮಾ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಾಶಾಭಾವವನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವುದು. ಲಯೇನ + ವರ್ಜಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧೭

ಹ್ರೀಂಕಾರರೂಪಾ ಹ್ರೀಂಕಾರನಿಲಯಾ ಹ್ರೀಂಪದಪ್ರಿಯಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಲಕ್ಷಣಾ ||

೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರರೂಪಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ರೂಪ್ಯತೇ ನಿರೂಪ್ಯತೇ
ನಿರ್ದೇಶ್ಯತ ಇತಿ ರೂಪಂ ಮಂತ್ರಸಂಚಮಾವಯನಃ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರನಿಲಯಾ | ಹ್ರೀಮುಕ್ಸರಂ ನಿಲಯಃ ಗೃಹವದವಚ್ಛೇ
ದಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ಸ್ವೀಯವಾಚಕತ್ವಾರೋಪಿತವಾಚ್ಯ
ತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನತಾದಿಸಂಪಾದನೇನ ಗೃಹವರ್ತಿ
ಪುರುಷವತ್ ವ್ಯಾವೃತ್ತಸ್ವರೂಪೇಣ ಜ್ಞಾಪಕಂ ಭವತಿ |
ಅನ್ಯಥಾ ನಾನೋ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೋಗಾದಿತಿ
ಭಾವಃ |

೧. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಸಂಚಮಾಕ್ಷರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರಮಯ
ವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವಳು. ರೂಪವೆಂದರೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಸಂಚಮ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ + ರೂಪಂ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಗೃಹದಂತೆ ಅವಚ್ಛೇದಕವಾಗಿರುವವಳು. ಗೃಹವು
ಅಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಮಿ ಪುರುಷನನ್ನು ವ್ಯಾವೃತ್ತನನ್ನಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವಂತೆ ಹ್ರೀಂ
ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ತನ್ನ ವಾಚಕತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಾಚ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮ
ಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾವೃತ್ತಾಕಾರದಿಂದ
ಬೋಧಿಸುವುದು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಾರದು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ-ನಿಲಯಃ-ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂಪದಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಪದಪ್ರಿಯಾ | ಪದ್ಯತೇ ಗನ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಯತೇ ಅನೇನೇತಿ ಪದಂ ; ಪದ್ಯತೇ ಗನ್ಯತೇ ಪ್ರಾಪ್ಯತ ಇತಿ ನಾ ಪದಮ್ | ಹ್ರೀಂ ಕಾರಸ್ಯ ಮಂತ್ರಾನಯನತಯಾ ತದ್ದೇವತಾಪ್ರಕಾಶಕತ್ವೇನ ತಸ್ಯಾಂ ಶಕ್ತತ್ವಾತ್ ಶಕ್ತಂ ಪದಂ ಇತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ತಥಾ ಪ್ರಥಮಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮ್ | ಹಕಾರರೇಫೇಕಾರಾನುಸ್ವಾರಾಣಾಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಸಮಷ್ಟಿಸ್ವರೂಪೇಣ ಸಮುದಾಯಾತ್ಪ್ರಕತ್ವಾತ್ “ವರ್ಣಸಮುದಾಯಃ ಪದಂ” ಇತ್ಯಪಿ ಪದಲಕ್ಷಣತ್ವಂ ಅಸ್ಯ ಘಟಿತೇ | ಪುರಶ್ಚರ್ಯಾವತಾಂ ಸ್ವದೇವತಾಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ದ್ವಾರಾ ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪಕತ್ವಾತ್ ದ್ವಿತೀಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ತಥಾ ಕೃತಮ್ | ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರೀತಿನುತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಬೀಜಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಾ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಬೀಜಂ ಸ್ವನಾಚಕಮಂತ್ರ ಭಾಗಃ | “ಜ್ಞಾಪಕಂ ದೇವತಾನಾಂ ಯತ್ ಬೀಜಮುಕ್ತರ

೩. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬುವ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಯುಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಮಂತ್ರದ ಅವಯವನಾದ್ದರಿಂದ ಪರದೇವತಾ ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ವಾಚಕತ್ವವೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಅದು “ಶಕ್ತಂ ಪದಂ” ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಪದರೂಪವಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪಕ ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಕಾರ-ರೇಫ-ಈಕಾರ-ಅನುಸ್ವಾರಗಳು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ “ವರ್ಣಸಮುದಾಯಃ ಪದಂ” ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಅದು ಪದರೂಪವಾಗುವುದು. ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣವನ್ನು ಅಚರಿಸಿದವರಿಗೆ ಪರದೇವತಾ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅಂತಹ ಪದದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯು ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವಳು. ಹ್ರೀಂಪದದೇಪ್ರಿಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ದೇವತಾವಾಚಕ ಮಂತ್ರಭಾಗವಾದ ಬೀಜವರ್ಣ

ಮುಚ್ಯತೇ” ಇತಿ ವಚನಾತ್ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಮಾಯಾಪ್ರಕಾಶಕತ್ವೇನ, ವಟಿಧಾನಾದಿಃ ಸ್ವನಿಷ್ಠವ್ಯಕ್ತ್ಯಾ ಭಿವ್ಯಂಜಕತ್ವೇನ ಕಾರಣತಯಾ ಯಥಾ ಬೀಜಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಸತ್ಕಾರ್ಯವಾದಿ ನಾಮವ್ಯಕ್ತನಾಮರೂಪಕಾರಣಂ ಬೀಜಂ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕಂ ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿ ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯಂಗೀಕಾರಃ; ಸಕಲ ಕಾರಣಸಮವಧಾನೇ ವಿಶೇಷನಾಮರೂಪವತ್ತಯಾ ಕಾರಣ ಸ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿರುತ್ಪತ್ತಿಃ; ತಥಾ ಚೋಕ್ತಬೀಜಸ್ಯ ಮಾಯಾ ನ ಚೈನ್ನ ಚೈತನ್ಯಾಭಿವ್ಯಂಜಕತ್ವೇನಾಪಿ ಬೀಜತ್ವಂ; ತಾದೃಶಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ।

೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರಾಯೈ ನಮಃ।

ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರಾ, ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಮನನಾತ್ ತ್ರಾಯತೇ

ವುಳ್ಳವಳು. ಜ್ಞಾಪಕಂ ದೇವತಾನಾಂ ಯತ್ ಬೀಜಮಕ್ಷರಮುಚ್ಯತೇ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ದೇವತಾ ಬೋಧಕವಾದ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಬೀಜವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬುದು ಮಂತ್ರಭಾಗವಾದ್ದರಿಂದ ದೇವತಾ ಬೋಧಕವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅದು ಅವ್ಯಕ್ತನಾಮರೂಪಸಮಸ್ಥಿರೂಪವಾದುದು. ಸತ್ಕಾರ್ಯವಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ ದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ತತ್ತ್ವವು ಕಾರಣವು. ಸಕಲ ಕಾರಣಗಳು ಸೇರಿ ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರಣದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ತತ್ತ್ವವು ಕಾರ್ಯವು. ವಟಿಬೀಜವು ಮುಂದೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವ ಮಹಾವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೀಜವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ವರ್ಣವು ಮಾಯೋಪಕಿತ ಚೈತನ್ಯಾ ಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೀಜವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಬೀಜಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಹ್ರೀಂ ಕಾರವನ್ನು ಮನನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ವಾಚ್ಯದೇವತೆ- ಮತ್ತು ವಾಚಕಶಬ್ದಗಳ ಐಕ್ಯೋಪಚಾರದಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ರೂಪವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವವಳು.

ರಕ್ಷತಿ ನಾಚ್ಯನಾಚಕಯೋರಭೇದಾದಿತಿ ತಥಾ| ಹ್ರೀಂಕಾರ
ಘಟಿತೋ ಮಂತ್ರೋ ನಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಇತಿ ನಾ ತಥಾ|

೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಲಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಲಕ್ಷಣಾ| ಹಕಾರಃ ಶಿವಃ ಆಕಾಶಬೀಜತ್ವಾದಾಕಾಶ
ವನ್ನಿರ್ಲೇಪಃ | ರೇಫಃ ವಹ್ನಿಬೀಜಂ ಕಾರ್ಯೋತ್ಪಾದನನ್ನಿಹಿತ
ಶಕ್ತಿನುದೀಶ್ವರನಾಚಕಮ್| ತಥಾ ಚ ಹಕಾರಯುಕ್ತರೇಫಃ
ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯವೇನಕಾರಣತಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಇತಿ ವದತಿ ಈಕಾರಃ
ಮನ್ಮಥಬೀಜಂ ತತ್ಕಾರಣಲಕ್ಷಕತಯಾ ಸ್ಥಿತಿಹೇತುವಿಷ್ಣು
ರೂಪಚೈತನ್ಯಮಭಿದಧಾತಿ| ಅನುಸ್ವಾರಸ್ತಸ್ಥಿನ್ನೇನ ಪದಾರ್ಥೇ
ಅಭಿನ್ನನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನೇ ಲಯಂ ವಕ್ತಿ ತಥಾ| ಚ ಹ್ರೀಮಿ
ತ್ಯುಕ್ತೇ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯಕಾರಣಂ ಚೈತನ್ಯಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ

ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರವುಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ
ಮನನಾತ್ + ತ್ರಾಯತೇ ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಘಟಿತಃ ಮಂತ್ರಃ ಯಸ್ಯಾಃ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಕಾರ-ರೇಫ-ಈಕಾರ-ಮತ್ತು ಅನು
ಸ್ವಾರಗಳು ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ಬೀಜವಾದ ಹಕಾರವು
ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ವಹ್ನಿಬೀಜವಾದ
ರೇಫವು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹ ಮತ್ತು
ರೇಫ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಕಾರಣತಾ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು.
ಮನ್ಮಥ ಬೀಜವರ್ಣವಾದ ಈಕಾರವು ಮನ್ಮಥಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷಣಾ
ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಿತಿಹೇತುವಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಈಕಾರಕ್ಕೆ
ಅರ್ಥವು. ಅನುಸ್ವಾರವು ಅಭಿನ್ನ ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನ ರೂಪವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ಲಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಈ ಅವಯವಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿ-
ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಬೋಧಿಸು

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ನಾಚ್ಯಾರ್ಥಃ ಪ್ರತೀಯತೇ ತಸ್ಯೈವೋಪಾಧಿಪರಿತ್ಯಾಗ
ಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ| ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಲಕ್ಷಣಂ ತಟಸ್ಥ
ಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ನಾ ತಥಾ|

ತ್ತದೆ. ಹ್ರೀಂಕಾರದ ಉಪಾಧಿ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು.
ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ತಟಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
ಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ — ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮

ಹ್ರೀಂಕಾರಜಪಸುಪ್ರೀತಾ ಹ್ರೀಂಮತೀ ಹ್ರೀಂವಿಭೂಷಣಾ |
ಹ್ರೀಂಶೀಲಾ ಹ್ರೀಂಸದಾರಾಧ್ಯಾ ಹ್ರೀಂಗರ್ಭಾ ಹ್ರೀಂಸದಾ
ಭಿಧಾ ||

೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಸುಪ್ರೀತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಜಪಸುಪ್ರೀತಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಜಪಃ ಹ್ರೀಂಕಾರ
ಜಪಃ ತೇನ ಸುಪ್ರೀತಾ |

೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಮತೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಮತೀ | ವಾಚಕತ್ವೇನ ಲಕ್ಷ್ಯಕತ್ವೇನ ವಾ ಲಕ್ಷ್ಯಸದಾರ್ಥ
ರೂಪೇಣ ವಾ ವಾಚ್ಯವಾಚಕಯೋರಭೇದೇನ ವಾ ಅಸ್ಯಾ
ಅಸ್ತೀತಿ ಹ್ರೀಂಮತೀ |

೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂವಿಭೂಷಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂವಿಭೂಷಣಾ | ಕೇನಲ ಜಡನೂಯಾನಾಚಕಃ ಹ್ರೀಂ
ಕಾರಃ | ತಥಾ ಹಿ, ಹಕಾರಃ ಶ್ವೇತವಾಚಕಃ, ರೇಫಃ ರೋಹಿ

---

೭. ಹ್ರೀಂಕಾರದ ಜಪದಿಂದ ಸುಪ್ರೀತಳಾದವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ
ಜಪಃ, ತೇನ + ಸುಪ್ರೀತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ದೇವಿಗೆ ವಾಚಕ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಯಕ ವಾಗಿರುವುದರಿಂ
ದಲೂ ಮತ್ತು ವಾಚ್ಯ-ವಾಚಕಗಳ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಯ-ಲಕ್ಷ್ಯಕಗಳ ಅಭೇದೋಪ
ಚಾರದಿಂದಲೂ ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದವುಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬುವ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ವಾಚ್ಯವಾದ ನೂಯೆಯು ಭೂಷಣ

ತಾರ್ಥಕಃ, ಈಕಾರಃ ನೀಲಾರ್ಥಕಃ, ತಥಾ ಚ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಶುಕ್ಲ ರಕ್ತನೀಲವತ್ಸ ದಾರ್ಥನಾಚಕತಯಾ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತನೋ ಗುಣವತ್ಪ್ರಕೃತಿನಾಚಕತ್ಯೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನೃತಜಡದುಃಖ ಸ್ವರೂಪವಾಚ್ಯಾರ್ಥಕತಯಾ ಪ್ರಕಾಶರಾಹಿತೈನ ಅನು ಸಾದೇಯತಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವಪ್ರಕಾಶಚೈತನ್ಯಾ ಕಾರತಯಾ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯ ಅಸಾದನುಸ್ತಕಭೂಷಿತತರುಣೇನದಾನಂದಸ್ವರೂಪತಯಾ ತದ್ವಾಚಕಹ್ರೀಂಪದಸ್ಯ ಅಷ್ಟೈಶ್ಚ ಶ್ವರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಧಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಾಯಕತಯಾ ಶೋಭಾಯ ಮಾನಂ ಭೂಷಣವತ್, ಕುಂಡಲೀ ಪುರುಷಃಇತ್ಯತ್ರ ಕುಂಡಲ ಸ್ಯೋಪಲಕ್ಷಣತಯಾ ಇತರಸಜಾತೀಯಾದಿವ್ಯಾವರ್ತಕತ್ವಂ,

ವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹಕಾರ-ರೇಫ-ಈಕಾರಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಹಕಾರವು ಶ್ವೇತಗುಣವನ್ನೂ ರೇಫವು ಕೆಂಪುವರ್ಣವನ್ನೂ ಈಕಾರವು ನೀಲ ವರ್ಣವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಬ್ದವು ಮೂರುಗುಣ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ವರ್ಣತ್ರಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮ ಎಂಬ ಗುಣಮಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು, ಅದು ಮಾಯಾರೂಪವು, ಅದು ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಅನ್ಯತ-ಜಡ-ದುಃಖ ರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದ ತನೋರೂಪವಾಗಿ ಉಪಾದೇ ಯವಾಗಲಾರದು. ಅಂತಹ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಉಪಹಿತವಾದ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಚೈತನ್ಯರೂಪವಾದ ಮೂರ್ತಿಯು ಸಾದಾದಿಕೇಶಾಂತವಾದ ಭೂಷಿತ ಅವಯವ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆನಂದ ರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಅದು ಅಷ್ಟೈಶ್ಚ ಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದಲೂ ಆನಂದಾಂಶರೂಪದಿಂದಲೂ ಉಪಾ ದೇಯವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಮೂರ್ತಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹ್ರೀಂಪದವು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದು. “ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರ ಪುರುಷರಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ಕುಂಡಲ ಪದವು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಹ್ರೀಂ ಎಂಬುದು ಇತರ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವ್ಯಾವರ್ತನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಕುಂಡಲದಂತೆ

ತಥಾಸ್ಯಾಪಿ ಬೀಜಸ್ಯೇತರ ವ್ಯಾವೃತ್ತನಾಚ್ಯಾರ್ಥಗೋಚರ
 ಸ್ವಭಾವನಕತ್ವೇನ ಭೂಷಣವತ್ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೧೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂಶೀಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಶೀಲಾ | ಹ್ರೀಮಿತ್ಯನೇನ ತದ್ವ್ಯಾಚ್ಯಾರ್ಥಾಃ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು
 ರುದ್ರಾ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಂತೇ | ತೇಷಾಂ ಶೀಲಂ ಸ್ವಭಾವಃ ಪಾರಮಾ
 ರ್ಥಿಕಂ ರೂಪಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕತಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |
 ತನ್ನಿಷ್ಠಧರ್ಮಾಃ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾದಯೋ ವಾ
 ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | “ ಶೀಲಂ ಸ್ವಭಾವೇ ಧರ್ಮೇ ಚ ” ಇತಿ
 ವಚನಾತ್ |

ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಅಂತಹ ಮಾಯಾವಿಶಿಷ್ಟ, ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ತರುಣೀಮೂರ್ತಿಗೆ
 ಭೂಷಣವಾಗುವುದು. ಹ್ರೀಂ + ವಿಭೂಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಹ್ರೀಂ ಪದಾರ್ಥಭೂತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರ ರೆಂಬ
 ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕರೂಪವಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕತ್ವವುಳ್ಳವಳು.
 ಹ್ರೀಂ ಶಬ್ದವು ಗುಣೋಪಾಧಿಯಿಂದ ಇರುವ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸು
 ವುದು. ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವೆಂಬ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕರೂಪವು ದೇವಿಯ
 ದಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮ-ಎಂಬ
 ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳು ದೇವಿಯ ಅಧೀನವಾದ ಮಾಯಾ ಸಂಬಂಧವಾದುವುಗಳಾ
 ಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸತ್ತ್ವಾದಿಧರ್ಮಗಳುಳ್ಳವಳು. “ ಶೀಲಂ
 ಸ್ವಭಾವೇ ಧರ್ಮೇ ಚ ” ಎಂಬ ಕೋಶದಿಂದ ಶೀಲಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವ-ಧರ್ಮ
 ಗಳು ಅರ್ಥವಾಗಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಹ್ರೀಂ + ಶೀಲಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
 ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂಪದಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಪದಾರಾಧ್ಯಾ | ಹ್ರೀಂಪದೇನ ಏಕಾಕ್ಷ ರಬೀಜಮಂತ್ರೇಣ
ಆರಾಧಯಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ತಥಾ | “ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣೈವ
ಸಂಸಿದ್ಧೋ ಭುಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ ಚ ವಿಂದತಿ” ಇತಿ ಭುವನೇ
ಶ್ವರೀಕಲ್ಪವಚನಾದಿತಿ ಯಾವತ್ |

೧೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಗರ್ಭಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಗರ್ಭಾ | ಹ್ರೀಂಶಬ್ದಾರ್ಥಾಃ ಸಗುಣಮೂರ್ತಯಸ್ತಿಸ್ರಃ
ಗರ್ಭೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಸಶಕ್ತಿಕಾಃ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧೇನ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ, “ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಭ್ರಹ್ಮ
ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್” ಇತಿ ವಚನಾತ್ |

೧೧. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು. “ಹ್ರೀಂ”
ಎಂಬುದು ಏಕಾಕ್ಷರರೂಪವಾದ ಭುವನೇಶ್ವರೀ ಮಂತ್ರವು. “ಹ್ರೀಂಕಾರೇ
ಣೈವ ಸಂಸಿದ್ಧೋ ಭುಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ ಚ ವಿಂದತಿ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಭೋಗಾವ
ವರ್ಗಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಆ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಭುವನೇಶ್ವರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸು
ವರು. ಹ್ರೀಂಪದೇನ + ಆರಾಧ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಹ್ರೀಂ ಶಬ್ದಾರ್ಥವಾದ ಸಗುಣ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಉಳ್ಳವಳು. ಶಕ್ತಿ ಸಹಿತರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ
ದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು. “ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಭ್ರಹ್ಮ
ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್” ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ
ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಗರ್ಭರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಹ್ರೀಂ
ಗರ್ಭೇ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂಪದಾಭಿಧಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಪದಾಭಿಧಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಅಭಿಧಾ ನಾನು ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ ತಥಾ | ಸಮಷ್ಟಿರೂಪಾಯಾಃ ಸಮಷ್ಟಿಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವ
ನಿಯಮಾದಿತ್ಯಭಿಸಂಧಿಃ |

೧೩.. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಸಮಷ್ಟಿಸದವು ನಾಮರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು.
ಸಮಷ್ಟಿ ರೂಪಳಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ಹಕಾರಾದಿ ಸಮಷ್ಟಿರೂಪವಾದ ಪದವು
ಬೋಧಿಸುವುದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದವಾದುದು. ಹ್ರೀಂಪದಂ ಅಭಿಧಾ
ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯

ಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಪೂಜ್ಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸೀತಿಕಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದ್ಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಚಿಂತ್ಯಾ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೀಂಶರೀರಣೀ||

೧೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯಾ | ನಾಯೋಸಾಧಿಕಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಕಲ್ಪಿತ
ಧರ್ಮೇಣ ಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತೃಪಪತ್ತೇಃ ಹ್ರೀಂಸದಸ್ಯ ನಾಚ್ಯಾ
ರೂಢೈತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪೂಜ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಪೂಜ್ಯಾ| “ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಪೂಜಯೇತ್ ” ಇತಿ
ಪೂಜಾಂಗತ್ವೇನ ಮೂಲಮನೋರ್ವಿನಿಯೋಗಃ ಶ್ರೂಯತೇ |
ಮೂಲಮನುಶ್ಚ ದೇವತಾಯಾಃ ಸ್ವಕಂ ನಾನೇತಿ ವಚನಾತ್ ,

೧೪. ಹ್ರೀಂ ಕಾರದಿಂದ ಅಭಿಧಾ ಅಥವಾ ರೂಢಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವವಳು. ನಾಯೋಸಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರಬ್ರಹ್ಮ
ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು
ಉಚಿತವು. ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣ ನಾಚ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದವಳು. “ ಮೂಲ
ಮಂತ್ರೇಣ ಪೂಜಯೇತ್ ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಮೂಲಮಂತ್ರವು ಪೂಜೆ
ಯಲ್ಲಿ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಮೂಲಮಂತ್ರವು
ಉಸಾಸ್ಯದೇವತೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾನುಧೇಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಮಂತ್ರ
ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತರ್ಮುರಾದವರು ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ
ಗತವಾದ ಆಯಾಯ ಮಂತ್ರನಾಮಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯುತ್ಪನ್ನರಾಗಿರುವರು. ಆದುದ
ರಿಂದ “ ಹ್ರೀಂ ” ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು “ ನಮಃ ” ಎಂಬ ಸದವನ್ನು

ಅಂತರ್ನುಂಭಾನಾನೇನ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ತನ್ನಾಮ್ನಾ
 ವ್ಯತ್ನನ್ನತ್ವಾತ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರಂ ನನೋಽಂತನುಂಚ್ಚಾರ್ಯ
 ಯಥಾ ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯಂ ಶ್ರೀಚಕ್ರಾದೌ ಮೂಲದೇವತಾ
 ಪೂಜನೀಯೇತ್ಯಾಗಮರಹಸ್ಯಾತ್ ಹ್ರೀಂಬೀಜೇನೈವ ಪೂಜ
 ಯಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ | ಅತಿಪ್ರಿಯಬೀಜನಾಮತ್ವಾದಿತ್ಯಭಿ
 ಪ್ರಾಯಃ |

೧೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪೀಠಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಪೀಠಿಕಾ | ಅತ್ರ ಪೀಠಶಬ್ದಃ ಆಧಾರಶಬ್ದಃ | ನಾ
 ಚ್ಯಾಥೋಽಹಿ ನಾಚಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಸತ್ತಾಪ್ರದತ್ವೇನ ಆಧಾರೋ
 ಭವತಿ | ಮಂತ್ರದೇವತಯೋರಭೇದೇಽಪಿ ಅರ್ಥನಿಷ್ಠ
 ಮಹಿಮ್ನಃ ತದ್ವ್ಯಾಚಕಪದೇಽದ್ಯಶ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಕಲ್ಪಿತಭೇದಂ
 ಸಂಸಾದ್ಯೇದಮುಚ್ಯತೇ | ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಪೀಠಿಕಾ ವೃತ್ತಿ
 ಸ್ಥಾನಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಗೋಚರತಯಾ ವಿಷಯಾಭೂತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಜೊತೆಗೆಸೇರಿಸಿ “ಹ್ರೀಂನಮಃ” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಗುರು ಸಂಪ್ರದಾಯಾ
 ನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಲದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಗಮ
 ರಹಸ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹ್ರೀಂ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಿಂದ ಪೂಜಿ
 ಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವಳೆಂಬುದು ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ.
 ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣ ಪೂಜ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಪೀಠ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ
 ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ನಾಚ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವು ನಾಚಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸತ್ತೆಯನ್ನು
 ಕೊಟ್ಟು ಆಧಾರವಾಗುವುದು. ಮಂತ್ರ-ವೇದವೆಗಳಿಗೆ ಅಭೇದವಿದ್ದರೂ
 ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಮೆಯು ಪದದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವುದರಿಂದ ಭೇದವನ್ನು
 ಕಲ್ಪಿಸಿ ಈ ಆಧಾರಾರ್ಥವುಭಾವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಈ ಉಕ್ತಿಯು ಪ್ರಸಕ್ತ
 ವಾಗಿರುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷಯವಾಗುವಳು ಎಂದು
 ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ + ಪೀಠಿಕಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದ್ಯಾ | ಸ್ವರೂಪತಃ ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮತಯಾ ಅಜ್ಞಾನವಿಷಯತ್ವಾ ಶ್ರಯತ್ವಾಭ್ಯಾಮುಪ್ರಾಪ್ತಪುರುಷಾರ್ಥ ರೂಪತಯಾ ಸಂಸಾರದಶಾಯಾಂ ಪ್ರತೀಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಗುರೂಪಸದನ ಶ್ರವಣಾದಿರೂಪನಿಧ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯನಿರಾಸಾಯ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪಪರಮಾನಂದತಯಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್, ಶ್ರವಣಾದಿಜನ್ಯವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವರೂಪವೇದನಾವಿಷಯತ್ವಮ್ | “ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಜ್ಞಾನನಾಶಾಯ ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತೀರ್ಯತೇ ಮಾನೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾನೇತಾಂ ” ಇತ್ಯಾದಿವಚನಾತ್ ಭಗವತಾಪ್ಯಂಗೀಕೃತಮಿತಿ ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣ ಗುರುಮುಖೋದ್ಭೂತೇನ ವೇದ್ಯಾ ವೇದಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ | ತತ್ಸ್ವರೂಪಪರಿಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಪುರುಷಾರ್ಥಹೇತುತ್ವಾದಿತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ |

೧೭. ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಅರ್ಹಳು. ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವು ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವೂ ಆಶ್ರಯವೂ ಆಗಿ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಾರ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಗುರೂಪಸದನಶ್ರವಣಮನನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಿಂದ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವೇದಾಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುವುದು. “ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಜ್ಞಾನನಾಶಾಯ ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತೀರ್ಯತೇ ” “ ಮಾನೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾನೇತಾಮ್ ” ಎಂಬ ವಚನಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ವೃತ್ತಿವಿಷಯವಾಗುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೃತ್ತಿವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪಪರಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣ + ವೇದ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಚಿಂತ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಚಿಂತ್ಯಾ | ಅಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯ ಸಂಚಪ್ರಣವಾಂತರ್ಗತ ತ್ವೇನ ಓಂಕಾರಭೇದೇ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತೀಕತ್ವಾವಿಶೇಷಾತ್ | ಪ್ರಣವೇ ಯಥಾ ಪರಾಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನಹೇತುವದಸ್ಮಿನ್ ನಾ ಪ್ರತೀಕೇ ತದ್ಭವತೀತಿ ವಿಕಲ್ಪಃ | ಯದಾ ಭಕ್ತಿಃ ಸಾರ್ಥಕೈನ ಮಂತ್ರವಿಶೇಷೇಷು ಭವತೀತಿ ಯೋಗವೇದಸೂರ್ಗರಹಸ್ಯಂ ನ ವಾದಜಲ್ಪಾದ್ಯವಕಾಶಃ | ಹ್ರೀಂಕಾರೇ ಉಭಯವಿಧಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪತಯಾ ಚಿಂತಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ | ಧ್ಯಾನಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂ ಪ್ರತ್ಯಾರಾದುಸಕಾರಕತ್ವೇನ ಧ್ಯಾತವ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂ | ಹೃಷ್ಣ್ ಹರಣ ಇತಿ ಧಾತುಸಾಠಾತ್ ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯೈ

೧೮. ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಬೀಜವು ಸಂಚಪ್ರಣವಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಓಂಕಾರದಂತೆ ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತೀಕವೆಂಬುದು ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಣವವು ಪರಾಪರ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಸರ-ಅಪರ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಓಂಕಾರ-ಹ್ರೀಂಕಾರ ಗಳಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವು. ಭಕ್ತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾರಮ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮಾನವಾದ ಸಾಧ್ಯಾಂಶ ಗರ್ಭಿತ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇರುವುದು ಎಂಬ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಮಾರ್ಗದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ವಾದ-ಜಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸರ-ಅಪರ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಆರಾದುಸಕಾಂಗವಾದ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಹ್ರೀಂಕಾರೇ ಚಿಂತಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಸಮಸ್ತಾರೋಪಿತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವಳೂ ಅವಶೇಷ ರೂಪವಾದ ಸರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಳೂ ಆದವಳು. ಹೃಷ್ಣ ಹರಣೇ ಎಂದು

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಾನಾದಿಶಕ್ತ್ಯಾರೋಪಾಧಿಷ್ಠಾನತ್ವೇ ಸತ್ಯಸವಾ
ದಾವಶೇಷಿತಪರಮಾನಂದರೂಪಮುಕ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ |

೨೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂಶರೀರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಶರೀರಿಣೀ | ಮೂಲಮಂತ್ರಾತ್ಮಿಕೇತಿ ಯಾವತ್ | ಹ್ರೀ
ಮೇವ ಶರೀರಂ ಮೂರ್ತಿರಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಹ್ರೀಂ ಶರೀರಿಣೀ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಭ್ಯಾಯಾಂ
ಹ್ರೀಂಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಪಂಚಮಃ |

ಧಾತುಪಾಠವಿರುವುದು. ದೇವಿಯು ವಿದ್ಯಾ-ವಿಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು
ನೀಡುವ ಆರೋಪಿತ ಶಕ್ತಿ ಸಹಿತಳಾಗಿರುವಳು. ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಷೇ
ಧಿಸಿ ಕೇವಲ ಪರಮಾನಂದ ರೂಪಳೂ ಆಗಿರುವಳು. “ ಹರತೀತಿ ಹ್ರೀಂ”
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಮೂಲಮಂತ್ರ ರೂಪವಾದ ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಶರೀರವುಳ್ಳವಳು.
ಹ್ರೀಂ ಶರೀರಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮನ್ಯಾಭ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಸ್ತುಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು

ಹಕಾರರೂಪಾ ಹಲಧ್ಯಕ್ಪೂಜಿತಾ ಹರಿಣೇಕ್ಷಣಾ |
ಹರಸ್ರಿಯಾ ಹರಾರಾಧ್ಯಾ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಂದಿತಾ ||

೧. ಓಂ ಹಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಕಾರರೂಪಾ | ಹಕಾರಃ ರೂಪಂ ಷಷ್ಠಾವಯುನಃ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ, ಮೂಲನಿದ್ಯಾನಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾಚಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಹಲಧ್ಯಕ್ಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಲಧ್ಯಕ್ಪೂಜಿತಾ | ಹಲಂ ಯುಗಂ ಧರತಿ ಇತಿ ಹಲಧ್ಯಕ್
ಬಲರಾಮಃ ತೇನ ಪೂಜಿತಾ | ಧ್ಯಾನಾದಿಭಿಃ ಆರಾಧಿತೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

೩. ಓಂ ಹರಿಣೇಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿಣೇಕ್ಷಣಾ | ಹರಿಣ್ಯಾಃ ಏಣ್ಯಾಃ ಈಕ್ಷಣಮಿವ ಈಕ್ಷಣಂ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಅತಿಸಂತೋಷೇಣ ಕಾತರಾಕ್ಷೀತಿ

೧. ಹಕಾರವು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರನೆಯ ಅವಯವವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಆಧವಾ ಮೂಲಮಂತ್ರವಾಚ್ಯವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಾಚಕವಾದ ಹಕಾರವುಳ್ಳವಳು. ಹಕಾರಃ + ರೂಪಂ, ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ನೇಗಲನ್ನು ಆಯುಧವಾಗಿ ಧರಿಸಿದ ಬಲರಾಮನಿಂದ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಹಲಂ ಧರತೀತಿ ಹಲಧ್ಯಕ್-ತೇನ ಪೂಜಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯ ನೋಟದಂತೆ ಚಂಚಲವಾದ ನೋಟವುಳ್ಳವಳು. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾದರ-ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅತಿಚಂಚಲವಾದ ನೋಟ

ಭಾವಃ | ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವದ್ರಷ್ಟೀತಿ ನಾ | ಭಕ್ತೇ
ಷ್ವಾದರಹೇತುದರ್ಶನವತೀತಿ ಭಾವಃ |

೪ ಓಂ ಹರಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಪ್ರಿಯಾ | ಹರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ ಶಿವನಲ್ಲಭೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಹರಃ
ಪ್ರಿಯೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಇತಿ ನಾ |

೫. ಓಂ ಹರಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಾರಾಧ್ಯಾ | ಹರೇಣ ಸ್ವಭರ್ತ್ರಾ ಆರಾಧಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ,
ಕೇನಲಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ |

೬. ಓಂ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಂದಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಂದಿತಾ | ಹರಿಃ ರಮೇಶಃ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾಣೀಶಃ,
ಇಂದ್ರೋ ದೇವೇಶಃ, ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ಸರ್ವದೇವ ಭೇದಾನಾಂ,
ತೈರ್ವಂದಿತಾ ನಮಸ್ಕೃತಾ |

ದಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಹರಿಣ್ಯಾಃ ಈಕ್ಷಣಮಿವ ಈಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಹರನ ಅತಿಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದವಳು. ಅಥವಾ ಹರನೇ
ಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಹರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ ಅಥವಾ ಹರಃ ಪ್ರಿಯಃ ಯಸ್ಯಾಃ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ವಲ್ಲಭನಾದ ಹರನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದವಳು. ಸಚ್ಚಿ
ದಾನಂದರೂಪದಿಂದ ಹರನಿಗೆ ದೇವಿಯು ಪೂಜ್ಯಳಾಗುವಳು. ಹರೇಣ +
ಆರಾಧಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣು, ವಾಣೀಪತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ದೇವ
ರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಕಲದೇವತೆಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು.
ಹರಿಶ್ಚ + ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ + ಇಂದ್ರಶ್ಚ, ತೈರ್ವಂದಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೧

ಹಯಾರೂಢಾಸೇವಿತಾಂಘ್ರಿಹರ್ಯಮೇಧಸಮುಚ್ಚಿತಾ |
ಹರ್ಯಕ್ಷವಾಹನಾ ಹಂಸವಾಹನಾ ಹತದಾನವಾ ||

೭. ಓಂ ಹಯಾರೂಢಾಸೇವಿತಾಂಘ್ರಿನಮಃ |

ಹಯಾರೂಢಾಸೇವಿತಾಂಘ್ರಿಃ | ಹಯಾರೂಢಾ ನಾನು ಅಶ್ವ
ಮಾತ್ರಸೇನಾನೀಶಕ್ತಿಃ ವಶ್ಯಕರೀ | ತಯಾ ಸೇವಿತೌ ಅಂಘ್ರೀ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೮. ಓಂ ಹಯಮೇಧ ಸಮುಚ್ಚಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಯಮೇಧಸಮುಚ್ಚಿತಾ | ಹಯಮೇಧೇನ ಅಶ್ವಮೇಧೇನ
ಸಮುಚ್ಚಿತಾ ಪೂಜಿತಾ | ಪುರುಷತ್ವಾದಿಸ್ತ್ರಾಪ್ತೈ ಇಲಾದಿಭಿ
ರಿತ್ಯರ್ಥಃ |

೯. ಓಂ ಹರ್ಯಕ್ಷವಾಹನಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರ್ಯಕ್ಷವಾಹನಾ | ವಾಹಯಂತೀತಿ ವಾಹನಂ, ಹರ್ಯಕ್ಷಃ

೭. ಹಯಾರೂಢಾ ಎಂಬ ಅಶ್ವಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸೇನಾನೀ ಅಭಿ
ಮಾನಿಯಾದ ವಶ್ಯಕರಣಮಾಡುವ ದೇವತೆಯಿಂದ ಸೇವೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದ
ಕಮಲಗಳುಳ್ಳವಳು. ಹಯಾರೂಢಯಾ ಸೇವಿತೌ ಅಂಘ್ರೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಇಲಾದಿ ದೇವಿಯರಿಂದ ಪುರುಷತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಅಶ್ವಮೇಧ
ಯಾಗದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಹಯಮೇಧೇನ + ಸಮುಚ್ಚಿತಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಸಿಂಹವೆಂಬ ಮಹಾನಾಹನವುಳ್ಳವಳು. ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪ

ಕೇಸರೀ ವಾಹನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪ
ದುರ್ಗೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೦. ಓಂ ಹಂಸವಾಹನಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಂಸವಾಹನಾ | ಹಂತಿ ಗಚ್ಛತಿ ತಿ ಹಂಸಃ ಸೂರ್ಯಃ ಪ್ರಾಣೋ
ವಾ, ವಾಹನವತ್ ಆಧಾರಭೂತಪ್ರತೀಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
ಸ್ಥಾನನುತಿ ಯಾವತ್ | ಸ ಯಶ್ಚಾಯಂ ಪುರುಷೇ ಯಶ್ಚಾ ಸಾ
ವಾದಿತ್ಯೇ | ಸ ಏಕಃ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅಥವಾ ಹಂಸವಾಹನಾ
ಬ್ರಾಹ್ಮೀರೂಪೇಣೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೧. ಓಂ ಹತದಾನವಾಯೈ ನಮಃ |

ಹತದಾನವಾ | ಹತಾಃ ದಾನವಾಃ ಅನೇಕಪ್ರಕಾರಶಕ್ತಿರೂಪ
ಧರಯಾ ಭಂಡಾಸುರಾದಯಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ |

ಳಾದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಸಿಂಹವು ವಾಹನವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಾಹಯತೀತಿ
ವಾಹನಂ, ಹರ್ಯಕ್ಷಃ ವಾಹನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಸೂರ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣವು ವಾಹನದಂತೆ ಆಧಾರರೂಪವಾದ
ಪ್ರತೀಕವುಳ್ಳವಳು. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮ
ವಸ್ತುವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದೆಂಬುದನ್ನು “ ಸ ಯಶ್ಚಾಯಂ ಪುರುಷೇ
ಯಶ್ಚಾಸಾವಾದಿತ್ಯೇ ಸ ಏಕಃ ” ಎಂಬ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯವು ಬೋಧಿಸುವುದು
ಅಥವಾ ಹಂಸವೇ ವಾಹನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮಾತೃಸ್ವರೂಪಳು. ಹಂತಿ
ಗಚ್ಛತಿ ತಿ ಹಂಸಃ ಸ ವಾಹನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿದೇವತಾರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಿ
ಲ್ಪಟ್ಟ ಭಂಡಾಸುರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ದಾನವರುಳ್ಳವಳು. ಹತಾಃ + ದಾನ
ವಾಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೨

ಹತ್ಯಾದಿಸಾಪಶಮುನೀ ಹರಿದಶ್ವಾದಿಸೇವಿತಾ |
ಹಸ್ತಿಕುಂಭೋತ್ತುಂಗಕುಚಾ ಹಸ್ತಿಕೃತ್ತಿಪ್ರಿಯಾಂಗನಾ ||

೧೨. ಓಂ ಹತ್ಯಾದಿಸಾಪಶಮುನೈ ನಮಃ |

ಹತ್ಯಾದಿಸಾಪಶಮುನೀ | ಹತ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಆದಿಯೇಷಾಂ
ತಾನಿ ತಥಾ ಸಾಪಾನಿ ಶಮಯತೀತಿ ತಥಾ, “ಹರಿಹರತಿ
ಸಾಪಾನಿ” ಇತಿ ವಚನಾತ್ |

೧೩. ಓಂ ಹರಿದಶ್ವಾದಿಸೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿದಶ್ವಾದಿಸೇವಿತಾ | ಹರಿತ್ ಹರಿದ್ವರ್ಣಃ ಮರಕತ ಇವ
ಅಶ್ವೋ ಯಸ್ಯೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸ ತಥಾ ಆದಿಯೇಷಾಂ ದಿಕ್ಪತೀನಾಂ
ತೈಃ ಸೇವಿತಾ ಚರಣಾರವಿಂದಸನ್ನಿಧಿಂ ಕಿಂಕರತಯಾಶ್ರಿತೈಃ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

---

೧೨. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶ
ಮಾಡುವವಳು. “ಹರಿಹರತಿ ಸಾಪಾನಿ” ಮುಂತಾದ ವಚನಗಳ
ದೇವೀ ವಿಭೂತಿ ನಿರೇಷದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ರಮನಮಾಡುವುದೆಂದು ಹೇಳು
ವುವು. ಹತ್ಯಾ + ಆದಿಃ ಯೇಷಾಂ ತಾನಿ, ತಾನಿ ಶಮಯತೀತಿ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಮರಕತ ಮಣಿಯಂತೆ ಹಸುರು ಬಣ್ಣದ ಅಶ್ವವಾಹನವುಳ್ಳ ಇಂದ್ರ
ಮೊದಲಾದ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಂದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಚರಣಾರವಿಂದ
ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಹರಿದ್ವರ್ಣೋಽಶ್ವಃ ಯಸ್ಯ, ಸ + ಆದಿ
ಯೇಷಾಂ, ತೈಃ + ಸೇವಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಓಂ ಹಸ್ತಿಕುಂಭೋತ್ತಂಗಳಕುಚಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಸ್ತಿಕುಂಭೋತ್ತಂಗಳಕುಚಾ| ಹಸ್ತಃ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಹಸ್ತೀ,
ತಸ್ಯ ಕುಂಭೌ ತದ್ವದುನ್ನತೌ ಕುಚೌ ಸಾಂದ್ರಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
ತಥಾ |

೧೫. ಓಂ ಹಸ್ತಿಕೃತ್ತಿಪ್ರಿಯಾಂಗನಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಸ್ತಿಕೃತ್ತಿಪ್ರಿಯಾಂಗನಾ| ಹಸ್ತಿನಃ ಕೃತ್ತೌ ಚರ್ಮಣಿ ಪ್ರಿಯಃ
ಪ್ರೀತಿನಾನ್ ಶಿನಃ, ತಸ್ಯಾಂಗನಾ ಭಾಮಿನೀತ್ಯರ್ಥಃ |

---

೧೪. ಸೊಂಡಿಲರೂಪವಾದ ಹಸ್ತವುಳ್ಳ ಅನೆಯ ಕುಂಭಗಳಂತೆ ಉನ್ನತ
ವಾದ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾದ ಸ್ತನಗಳುಳ್ಳವಳು. ಹಸ್ತಃ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಹಸ್ತೀ
ತಸ್ಯ + ಕುಂಭೌ, ತದ್ವದುತ್ತುಂಗೌ + ಕುಚೌ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಗಜದ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಶಿವನೆಂಬ ವಲ್ಲಭನ
ಭಾಮಿನಿಯಾದವಳು. ಹಸ್ತಿನಃ ಕೃತ್ತೌ ಪ್ರಿಯಃ, ತಸ್ಯ + ಅಂಗನಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೩

ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುನಾದಿಗ್ಧಾ ಹರ್ಯಶ್ವಾದ್ಯಮರಾರ್ಚಿತಾ |
ಹರಿಕೇಶಸಖೀ ಹಾದಿವಿದ್ಯಾ ಹಾಲಾನುದೋಲ್ಲಸಾ ||

೧೬. ಓಂ ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುನಾದಿಗ್ಧಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುನಾದಿಗ್ಧಾ | ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುನಾಭ್ಯಾಂ ಉಪ
ಲಕ್ಷಣಂ ಕಸ್ತೂರೀಪತ್ರಾದೀನಾಮ್ | ದಿಗ್ಧಾ ಲಿಪ್ತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೭. ಓಂ ಹರ್ಯಶ್ವಾದ್ಯಮರಾರ್ಚಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರ್ಯಶ್ವಾದ್ಯಮರಾರ್ಚಿತಾ | ಹರ್ಯಶ್ವಃ ಸುರೇಶ ಆದಿ
ಯೇಷಾಂ ಅನುರಾಣಾಂ ತೈರರ್ಚಿತಾ ಕಿಂಕರತಯಾ ನಿಯಾ
ಮಕತ್ವೇನ ಪೂಜಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೮. ಓಂ ಹರಿಕೇಶಸಖ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿಕೇಶಸಖೀ | ಹರಯಃ ಹರಿದ್ವರ್ಣಾಃ ಕೇಶಃ ಶಿರೋರುಹಾಃ
ಯಸ್ಯ “ಹಿರಣ್ಯಶ್ರುಶ್ರುಹಿರಣ್ಯಕೇಶಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

---

೧೬. ಹರಿದ್ರಾ, ಕುಂಕುನು ಮತ್ತು ಕಸ್ತೂರೀ ಪತ್ರ ಮುಂತಾದುವು
ಗಳಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಹರಿದ್ರಾ ಚ + ಕುಂಕುನುಂ ಚ ತಾಭ್ಯಾಂ
ಆದಿಗ್ಧಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ದೇವರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕಿಂಕರ
ರೂಪದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿಯಾಮಕಳಾಗಿರುವವಳು. ಹರಿಃ + ಅಶ್ವಃ
ಸ + ಆದಿಯೇಷಾಂ, ತೇ ಚ ತೇ + ಅನುರಾಶ್ವ, ತೈರರ್ಚಿತಾ- ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣದ ಕೇಶಗಳುಳ್ಳ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜ
ನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಉಪಕಾರಮಾಡುವವಳು. ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಶ್ರುಶ್ರು

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ತಸ್ಯ ಸಖೀ ಪ್ರಯೋಜನಮನಪೇಕ್ಷ್ಯ ಉಪಕಾರಿಣೀತ್ಯರ್ಥಃ |
ಯದ್ವ್ಯಾ ವರ್ಣೇನ ನೀಲೇನ ಹರಿಣಾ ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಮಾಃ ಕೇಶಾ
ಅಸ್ಯ ಸಂತೀತಿ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರನಿತ್ಯಯೌವನಚಿದ್ರೂಪ
ಸಹಿತಕಾಮೇಶ್ವರಃ | ತಸ್ಯ ಸಖೀ |

೧೯. ಓಂ ಹಾದಿನಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾದಿನಿದ್ಯಾ | ಲೋಪಾಮುದ್ರೋಪಾಸಿತಮನುರೂಪೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

೨೦. ಓಂ ಹಾಲಾಮದಾಲಸಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾಲಾಮದಾಲಸಾ | ಹಾಲಾಯಾಃ ಅಮೃತಮಥನೋ
ದ್ಭೂತನಾರುಣಾಃ ಮದೇನ ಉಲ್ಲಾಸೇನ ಅಲಸಾ ಆರಕ್ತ
ನೇತ್ರಾಂತ್ರೋಮಾಂಚಾದಿ ಚಿಹ್ನವತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ನಿದ್ಯಾಯಾಂ ಷಷ್ಠಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಹಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಷಷ್ಠಃ

ಹಿರಣ್ಯಕೇಶಃ ಮಂತಾದ ಶ್ರುತಿಯು ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣದ ಕೇಶಾದಿ ಸಗುಣಾ
ಕಾರದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ನೀಲವೇಘ್ರಚ್ಯಾಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ
ಸಮಾನವಾದ ಕೇಶಗಳುಳ ವನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರ ನಿತ್ಯಯೌವನ ಚಿದ್ರೂಪ
ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಮೇಶ್ವರನು, ಅವನ ಸಖಿಯಾಗಿರುವವಳು. ಹರಯಃ +
ಕೇಶಾ ಯಸ್ಯ, ತಸ್ಯ + ಸಖೀ- ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಹಕಾರವೇ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರ ರೂಪಳಾಗಿರುವಳು. ಹಃ + ಆದಿಯರ್ಥಃ- ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಅಮೃತಮಥನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾರುಣಿ ಎಂಬ ಮದ್ಯದ ಮದದ
ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ರಕ್ತನೇತ್ರ - ರೋಮಾಂಚ ಮಂತಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಅಲಸಭಾವ ವುಳ್ಳವಳು. ಹಾಲಾಯಾಃ + ಮದಃ, ತೇನ + ಅಲಸಾ | ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೨೪

ಸಕಾರರೂಪಾ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ಸರ್ವೇಶೀ ಸರ್ವಮಂಗಲಾ |
ಸರ್ವಕರ್ತ್ರೀ ಸರ್ವಭಕ್ತ್ರೀ ಸರ್ವಹಂತ್ರೀ ಸನಾತನಾ||

೧. ಓಂ ಸಕಾರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಕಾರರೂಪಾ | ದ್ವಿತೀಯಖಂಡದ್ವಿತೀಯಾನಯವತ್ಪೇನ
ಜ್ಞಾಪಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಜ್ಞಾ | ಅಲುಪ್ತನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪೇಣ ಸಾಮಾನ್ಯ
ರೂಪೇಣ ಸರ್ವಂ ಜಾನಾತಿತಿ ಸರ್ವಜ್ಞಾ | “ಯಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ
ಸರ್ವವಿತ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೩. ಓಂ ಸರ್ವೇಶೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವೇಶೀ | ಸರ್ವಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಅಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪೇಣ
ಈಶೈ ಪ್ರೇರಯತಿತಿ ತಥಾ |

---

೧. ದ್ವಿತೀಯ ಖಂಡದ ಮಂತ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರ ರೂಪವಾದ ಅವ
ಯವದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುವವಳು. ಸಕಾರಃ + ರೂಪಂ = ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ-
ಸಕಾರ ರೂಪಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಲೋಪವಿಲ್ಲದ ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಸರ್ವ
ವನ್ನು ತಿಳಿದವಳು. “ಯಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವವಿತ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನವು
ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಂ ಜಾನಾತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸು
ವವಳು. ಸರ್ವಸ್ಯ ಈಶೈ ಇತಿ ಸರ್ವೇಶೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಓಂ ಸರ್ವಮಂಗಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಮಂಗಲಾ | ಸರ್ವಪ್ರಕಾರೇಣ ಶುದ್ಧವಿಶಿಷ್ಟಚೈತನ್ಯ
ರೂಪೇಣ ಮಂಗಲಾ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಾ | ಅತ್ರ ಬಹು
ವ್ರೀಹೇರವಿನಕ್ಷಿತ್ತ್ವಾತ್ ವಿನಕ್ಷಿತಾಯಾಂ ವಾ ಸುಂದರ
ಕಾಯೋ ರಾಜೇತ್ಯಾದಿನತ್ ಸಮಾಸಾರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಸರ್ವೇ
ಷಾಂ ಮಂಗಳಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರಕಾರೈಃ
ಧ್ಯಾನಕೀರ್ತನಪೂಜಾನಮಸ್ಕಾರಾದ್ಯರ್ಚನಚಕ್ರಿಜನ್ಯಕೈಂಕರ್ಯೈಃ
ಜಡಾನಾನುಪಿ ಮಂಗಳಂ ಸುಖಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಜಾಯತೇ
ಸಾ ತಥಾ | ಸರ್ವೇಷಾಮಾತ್ಮರೂಪತಯಾ ಪ್ರತೀಯಮಾನಂ
ಮಂಗಲಂ ಸುಖಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ವಾ | ಸರ್ವಶಬ್ದ
ವಾಚ್ಯಃ ಸರ್ವಕಾರಣಂ ಶಿವಃ, ತಸ್ಯ ಮಂಗಲಂ ಸುಖಂ ಯ
ಸ್ಯಾಃ ಜಾಯತೇ ಸಾ ತಥಾ | “ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಃ ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್
ತಸ್ಯಾನಂದಮಯಿಾ ಶಿವಾ” ಇತಿವಚನಾತ್ | ಅಥವಾ ಮಂಗಳ

೪. ಶುದ್ಧವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ಆಕಾರದಿಂದ ಸಕಲ ಪ್ರಕಾರ
ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಮಂಗಲವುಳ್ಳವಳು ಎಂಬ ಬಹು
ವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸದಿಂದ ತೋರುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿನಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮಂಗಲ
ರೂಪವಾದ ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಳು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರು
ತ್ತದೆ. ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸವನ್ನು ವಿನಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಸುಂದರ ದೇಹ
ವುಳ್ಳ ರಾಜನು ಎಂಬ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶರೀರವು
ಸುಂದರವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನು
ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಅರ್ಥವು ಬಾಧಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಮಸ್ತರಿಗೆ
ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಕಾರಣ ಸ್ವರೂಪಳು. ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನ,
ಕೀರ್ತನ, ಪೂಜಾ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಅರ್ಚನ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಲಂಬಿ
ಸುವ ಕೈಂಕರ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಗಲ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವವಳು.
ಅಥವಾ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಮಂಗಳರೂಪವಾಗಿ
ತೋರುವ ಸುಖಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ್ದ

ಲಶಬ್ದೇನ ಮಂಗಲಹೇತು ಭೂತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಂತೇ । ಸ
 ವೇರ್ಷಾಂ ಪ್ರಾಣೇನಾಂ ಮಂಗಲಂ ಮಂಗಲಸಾಧನಭೂತಾಃ
 ಯೋಷಾಃ ಸ್ವಾಭಿನ್ನಸಚ್ಚಿದಾನಂದವತ್ತ್ವೇನ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
 ತಥಾ ; “ ಏತಸ್ಯೈವಾನಂದಸ್ಯಾನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಾಮುಪ
 ಜೀವಂತಿ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಶುಭಾನಿ ನಿರಾಚಷ್ಟೇ
 ತನೋತಿ ಶುಭಸಂತತಿಮ್ । ಸ್ತೃತಿಮಾತ್ರೇಣ ಯತ್ಪುಂಸಾಂ
 ಬ್ರಹ್ಮಾಂತ್ಮಗಲಂ ವಿದುಃ ॥ ಅತಿಕಲ್ಯಾಣರೂಪತ್ವಾನ್ನಿತ್ಯ
 ಕಲ್ಯಾಣಸಂಶ್ರಯಾತ್ । ಸ್ತೃತ್ಯಾಣಾಂ ವರದತ್ವಾಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮ
 ತನ್ಮಂಗಲಂ ವಿದುಃ ” ಇತ್ಯಾದಿವಚನಾತ್ ।

ರಿಂದ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಮಂಗಲಪ್ರದಳಾದವಳು. ಶಿವನಿಗೆ ಮಂಗಲ
 ರೂಪಳಾದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು “ ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಃ ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ಯಾನಂದ
 ಮಯಾ ಶಿವಾ ” ಎಂಬ ವಚನವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ಮಂಗಲ
 ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಾ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಕ್ತಿ
 ಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಂಗಳ ಸಾಧನರಾದ ಮತ್ತು
 ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪದಿಂದ ಇರುವ ವನಿತೆಯರುಳ್ಳವಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗದಿಂದ
 ಉಂಟಾಗುವ ಸೌಖ್ಯವು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಒಂದು ಮಾತ್ರಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು.
 “ ಏತಸ್ಯೈವ ಆನಂದಸ್ಯ ಅನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಾಮುಪ ಜೀವಂತಿ ”
 ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತು “ ಅಶು
 ಭಾನಿ ನಿರಾಚಷ್ಟೇ ತನೋತಿ ಶುಭ ಸಂತತಿಮ್ । ಸ್ತೃತಿಮಾತ್ರೇಣ
 ಯತ್ಪುಂಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತನ್ಮಂಗಲಂ ವಿದುಃ । ಅತಿ ಕಲ್ಯಾಣರೂಪತ್ವಾನ್ನಿತ್ಯ
 ಕಲ್ಯಾಣ ಸಂಶ್ರಯಾತ್ । ಸ್ತೃತ್ಯಾಣಾಂ ವರದತ್ವಾಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ತನ್ಮಂಗಲಂ
 ವಿದುಃ ” ಎಂಬ ವಚನಗಳು ಕೂಡ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಶುಭಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ
 ಶುಭ ಮಂಗಲರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸರ್ವೇಣ
 ಮಂಗಲಾನಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸ್ನಾ, ಅಥವಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಂಗಲಂ ಯಸ್ಯಾಃ,
 ಅಥವಾ ಸರ್ವೈಃ ಮಂಗಲಂ ಯಸ್ಯಾಃ, ಸರ್ವಸ್ಯ ಮಂಗಲಂ ಯಸ್ಯಾಃ
 ಎಂದು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

೫. ಓಂ ಸರ್ವಕರ್ತ್ರೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಕರ್ತ್ರೀ | ಸರ್ವಂ ಸಮಸ್ತಂ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಮಾಯಾ ರೂಪಯಾ ಕರೋತಿತಿ ತಥಾ, “ ಈಶತ ಈಶನೀಭಿಃ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೬. ಓಂ ಸರ್ವಭಕ್ತ್ರೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಭಕ್ತ್ರೀ | ಸರ್ವಂ ಬಿಭರ್ತಿತಿ ತಥಾ | “ ಏಷ ವಿಧೃತಿ ರೇಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೭. ಓಂ ಸರ್ವಹಂತ್ರೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಹಂತ್ರೀ | ಸರ್ವಂ ಹಂತೀತಿ ತಥಾ | ಏಭಿರ್ನಾಮ ತ್ರಯೈಃ “ ಯತೋ ನಾ ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತ ತಟಸ್ಥಲಕ್ಷಣತ್ರಯನುಭಿಹಿತಮಿತಿ ನೇದಿತವ್ಯಮ್ |

---

೫. ಮಾಯಾ ರೂಪವಾದ ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವವಳು, “ ಈಶತ ಈಶನೀಭಿಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ವಚನವು ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಆಧಾರವು. ಸರ್ವಂ ಕರೋತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಸರ್ವವನ್ನು ಭರಣಮಾಡುವವಳು “ ಏಷ ವಿಧೃತಿರೇಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧಾರಕತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಂ ಬಿಭರ್ತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವಳು. ಸರ್ವಕರ್ತ್ರೀ, ಸರ್ವಭಕ್ತ್ರೀ, ಸರ್ವಹಂತ್ರೀ ಎಂಬ ಮೂರು ನಾಮಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ ಕಾರಣತ್ವವೆಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ತಟಸ್ಥಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸರ್ವಸ್ಯ + ಹಂತ್ರೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

೮. ಓಂ ಸನಾತನಾಯೈ ನಮಃ |

ಸನಾತನಾ | “ ಅಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಪುರಾಣಃ ”
ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಸ್ವರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ |

---

೮. ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧವಾದ ಅನಾದಿ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವಳು, “ ಅಜೋ ನಿತ್ಯಃ
ಶಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಪುರಾಣಃ ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಈ ಅಂಶವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರು
ವುದು. ಸನಾ + ಭವತೀತಿ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

೨೨

ಸರ್ವಾನವದ್ಯಾ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರೀ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಣೀ |
ಸರ್ವಾತ್ಮಿಕಾ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯದಾತ್ರೀ ಸರ್ವವಿಮೋಹಿನೀ ||

೯. ಓಂ ಸರ್ವಾನವದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಾನವದ್ಯಾ | ಸರ್ವೈರ್ಜ್ಞಾನೈಶ್ಚರ್ಯಾದಿಗುಣೈರನವದ್ಯಾ |
ಅನವದ್ಯಾ ನಾಮ ವಿದ್ಯಯಾ ಹೀನಾ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಃ ಮಿಥ್ಯಾ
ಬಾಧ್ಯಮಾನತತ್ವಾತ್ | ತದ್ವಿಲಕ್ಷಣಾ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂದರೂಪ
ತ್ವಾದನವದ್ಯಾ |

೧೦. ಓಂ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರ್ಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರೀ | ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಅಂಗಾನಿ ಚ ಅವ
ಯನಾಃ ಶಿರಃಪಾಣ್ಯಾದಯಃ; ತೇಷ್ವನ್ಯೂನಾನತಿರಿಕ್ತ
ಭಾವನತ್ವಾತ್ ಯಥಾ ಸಾಮುದ್ರಿಕಲಕ್ಷಣಂ ತದ್ವತ್ತ್ವೇನ
ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರೀ | ಅಥವಾ ಸರ್ವೇಷಾಮಂಗೇಷು ಶರೀ

೯. ಜ್ಞಾನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಾ
ನಂದ ಸ್ವರೂಪಳಾದವಳು. ಅವದ್ಯಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪವೂ ವಿದ್ಯಾಹೀನವೂ
ಆದ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು, ಅನವದ್ಯಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅದಕ್ಕೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ
ಸರ್ವ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡುವವಳಾಗಿ ಸ್ತುತೃಳಾದವಳು.
ನ ಅವದ್ಯಾ, ಸರ್ವೈಃ ಅನವದ್ಯಾ, ಅಥವಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ + ಅನವದ್ಯಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಶಿರಸ್ಸು, ಪಾಣಿ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಾವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮುದ್ರಿಕ
ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಕಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನ್ಯೂನ-ಅಧಿಕ ಭಾವಗಳಿಲ್ಲದೆ
ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯಾಗಿರುವಳು. ಅಥವಾ

ತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪತಯಾ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೇಮವಿಷಯತ್ವೇನ
ಸುಂದರಪದಾರ್ಥವದವಿನಾಭಾವನಾಂಭಾವಿಷಯತ್ವಾತ್ ತಥಾ |

೧೧. ಓಂ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಣೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಣೇ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜಡಾನಾಂ ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ
ಸ್ಫೂರ್ತ್ಯಾಧಾಯಕತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾಶಕತ್ವೀ ತಥಾ | ಸರ್ವಂ
ಸಾಕ್ಷಾದೀಕ್ಷ್ಯತ ಇತಿ ವಾ ತಥಾ |

೧೨. ಓಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಾತ್ಮಿಕಾ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ “ಯಚ್ಚಾ
ಪ್ನೋತಿ ಯದಾದತ್ತೇ ಯಚ್ಚಾತ್ಮಿ ವಿಷಯಾನಿಹ | ಯಚ್ಚಾಸ್ಯ
ಸಂತತೋ ಭಾವಸ್ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮೇತಿ ಗೀಯತೇ” ಇತಿ ವಚ
ನಾತ್ಮಥಾ |

ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರೇಮ ವಿಷಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪದಿಂದ
ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಎಲ್ಲರ ಆದರ ವಿಷಯವಾಗಿರುವವಳು.
ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಅಂಗಾನಿ ಚ, ತೇಷು ಸುಂದರೀ, ಅಥವಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ
ಅಂಗೇಷು ಸುಂದರೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಸರ್ವ ಜಡವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪ
ದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು, ಅಥವಾ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ
ನೋಡುವವಳು. ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಾಕ್ಷಿಣೇ, ಅಥವಾ ಸರ್ವಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ +
ಈಕ್ಷ್ಯತ ಇತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವಳು. “ಯಚ್ಚಾಪ್ನೋತಿ
ಯದಾದತ್ತೇ ಯಚ್ಚಾತ್ಮಿ ವಿಷಯಾನಿಹ | ಯಚ್ಚಾಸ್ಯ ಸಂತತೋ ಭಾವಸ್ತಸ್ಮಾ
ದಾತ್ಮೇತಿ ಗೀಯತೇ” ಎಂಬ ವಚನವು ಆತ್ಮನಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವೂ ನಿತ್ಯವೂ
ಚೇತನವೂ ಆದ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿ
ಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವು ಆತ್ಮರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಸರ್ವೇಷಾಂ +
ಆತ್ಮಾ ಸರ್ವಾತ್ಮಿಕಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಓಂ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯದಾತ್ರೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಸೌಖ್ಯದಾತ್ರೀ | ಸುಖಿನಃ ಭಾವಃ ಸೌಖ್ಯಂ ಸರ್ವಾಣಿ
ಚ ತಾನಿ ಪ್ರಿಯನೋದಪ್ರನೋದಾನಂದ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾನಿ |
ಇಷ್ಟದರ್ಶನಜನ್ಯಂ ಸುಖಂ ಪ್ರಿಯಂ, ತಲ್ಲಾಭಜನ್ಯಂ ಮೋದಃ |
ತದನುಭವಜನ್ಯಂ ಪ್ರನೋದಃ | ಆನಂದಃ ಸಮಷ್ಟಿಃ | ಜೀವಃ
ಭೋಕ್ತಾ | ತಾನಿ ದದಾತೀತಿ ತಥಾ | ಸರ್ವಪ್ರಕಾರೈಃ ಸ್ಮರ
ಣಾದಿಭಿಃ ಸೌಖ್ಯಂ ದದಾತೀತಿ ವಾ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಅಬ್ರಹ್ಮ
ಸ್ತಂಬಸರ್ಯಂತಾನಾಂ ಯಥಾಕರ್ತೋಪಾಸನಂ ಪ್ರತ್ಯ
ಕ್ಷೇಣ ದೃಶ್ಯಮಾನಂ ಜ್ಞಾನೈಶ್ಚರ್ಯಾದಿಸಹಿತಂ ಸುಖಂ
ದದಾತೀತಿ ವಾ ತಥಾ | “ ಏಷ ಹ್ಯೇವಾನಂದಯಾತಿ ” ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ |

೧೩. ಸುಖಗಳು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟ ವಸ್ತು ದರ್ಶನದಿಂದ
ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಿಯವೆಂಬಸುಖವು ಒಂದು, ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಆಗುವ
ನೋದವು ಮತ್ತೊಂದುಬಗೆಯು, ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊಂದಬಹುದಾದ
ಪ್ರನೋದವೆಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯು. ಇವುಗಳ ಸಮಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆನಂದ
ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಭೋಕ್ತೃಸ್ವರೂಪನಾದ ಜೀವನು ಅನು
ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಸ್ತ ಭೋಕ್ತೃಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧವಾದ ಈ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವವಳು, ಅಥವಾ ಸ್ಮರಣ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಸೌಖ್ಯ
ವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು, ಅಥವಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಸರ್ಯಂತವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿ
ಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜ್ಞಾನ-ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ
ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು, ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರದಾನ
ಮಾಡುವವಳು ಎಂಬ ಅಂಶದಲ್ಲಿ “ ಏಷ ಹ್ಯೇವಾನಂದಯಾತಿ ” ಎಂಬ
ವಚನವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಸುಖಿನಃ + ಭಾವಃ ಸೌಖ್ಯಾನಿ, ಸರ್ವಾಣಿ
ಚ ತಾನಿ ಸೌಖ್ಯಾನಿ ಚ ತಾನಿ ದದಾತೀತಿ, ಅಥವಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸೌಖ್ಯದಾತ್ರೀ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಓಂ ಸರ್ವವಿಮೋಹಿನೈಃ ನಮಃ |

ಸರ್ವವಿಮೋಹಿನೀ | ಸರ್ವಾನ್ ವಿಮೋಹಯತೀತಿ ಅನ್ಯಥಾ
ಗ್ರಾಹಯತೀತಿ ವಾ ತಥಾ | “ ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಂ
ತೇನ ಮಹ್ಯಂತಿ ಜಂತವಃ, ಅನ್ಯತೇನ ಹಿ ಪ್ರತ್ಯೂಢಾಃ ”
ಇತಿ ಶ್ರುತಿಶ್ಚ್ಛ್ರೀಭ್ಯಾಂ ಅಜ್ಞಾನಾಸರಣಶಕ್ತಿಕಾರ್ಯಂ ಮೋಹ
ನಾದಿಸತ್ತಾಪ್ರಕಾಶಾದಿಪ್ರಧಾನಾಧಿಷ್ಠಾನತ್ವೇನ ಉಪಚಾರಾತ್
ಸರ್ವಂ ಮೋಹಯತೀತ್ಯುಚ್ಯತೇ, ಅಯೋ ದಹತೀತಿವತ್ |

೧೪. ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನ್ಯಥಾಗ್ರಹಣವೆಂಬ ಮೋಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡು
ವವಳು. “ ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಂ ತೇನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಜಂತವಃ ”
‘ ಅನ್ಯತೇನ ಹಿ ಪ್ರತ್ಯೂಢಾಃ ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಶ್ಚ್ಛ್ರೀತಿಗಳಿಂದ ಮಾಯೆಯು
ಆವರಣ ವಿಕ್ಲೇಪಗಳೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯ ಮೋಹಾವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ತಾ-ಸ್ಫೂರ್ತಿ
ಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಧಿಷ್ಠಾನಪ್ರಕಾಶರೂಪಳಾಗಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದ
ಮೋಹಕಳೆಂದು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಆರೋಪಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ದಹಿಸಿದರೂ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಲೋಹವು ಸುಡು
ವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಸರ್ವಾನ್ ವಿಮೋಹಯತಿ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೬

ಸರ್ವಾಧಾರಾ ಸರ್ವಗತಾ ಸರ್ವಾವಗುಣವರ್ಜಿತಾ ।
ಸರ್ವಾರುಣಾ ಸರ್ವಮಾತಾ ಸರ್ವಭೂಷಣಭೂಷಿತಾ ॥

೧೫. ಓಂ ಸರ್ವಾಧಾರಾಯೈ ನಮಃ ।

ಸರ್ವಾಧಾರಾ | ಸರ್ವಸ್ಯಾಧಾರಾ “ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುಚ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ”
ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹೃದಯಾನಿ ಆಧಾರಃ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
ಸ್ಥಾನಂ ಉಪಾಸನಾಯ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ತಥಾ ।

೧೬. ಓಂ ಸರ್ವಗತಾಯೈ ನಮಃ ।

ಸರ್ವಗತಾ | ಸರ್ವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ತಥಾ । “ ಅನೇನ ಜೀವೇ
ನಾತ್ಮನಾನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ।

೧೭. ಓಂ ಸರ್ವಾವಗುಣವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ ।

ಸರ್ವಾವಗುಣವರ್ಜಿತಾ | ಅವಮಾನಹೇತವಶ್ಚತೇ ಗುಣಾಶ್ಚ
ತಥಾ ; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಸಂಬಂಧೇನ ಆರೋಪಿತಾಃ ಸತ್ತ್ವಾದಯಃ

೧೫. ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಸ್ವರೂಪಳು. “ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುಚ್ಯಂ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಸರ್ವಾಧಾರತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ
ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯವು ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ಥಾನವಾದ ಆಧಾರ
ವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಸರ್ವಸ್ಯ + ಆಧಾರಾ ಅಥವಾ ಸರ್ವೇ ಆಧಾರಾ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಸರ್ವವನ್ನು ಅನುಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವಳು. “ ಅನೇನ ಜೀವೇ
ನಾತ್ಮನಾನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸರ್ವವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸರ್ವಂ + ಗಚ್ಛತೀತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಅಧವತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ವೆಂಬ
ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣ

ಸನುಷ್ಪ್ಲಾ, ಅಂತಃಕರಣಧರ್ಮಾಃ ಕಾನಾದಯಃ ವ್ಯುಷ್ಪ್ಲಾ;
 ಸರ್ವೇ ಚ ತೇ ಅವಗುಣಾಶ್ಚ ತಥಾ | ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವೇನ
 ಸರ್ವಾನುಸ್ಯೂತತ್ವೇಽಪಿ ತತ್ತದುಸಾಧಿನಿಷ್ಕೋತ್ತಮಾಧನು
 ಧರ್ಮೈಃ ನ ಸಂಬಧ್ಯತೇ | ಘಟಾದಿನಿಷ್ಕಾಕಾಶವತ್ .
 ಕೋಶಾಂತರ್ಗತಬದ್ಧವದ್ವಾ | “ಸೂರ್ಯೋ ಯಥಾ ಸರ್ವ
 ಲೋಕಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಃ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಚಾಕ್ಷುಷೈರ್ಬಾಹ್ಯದೋಷೈಃ |
 ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಲೋಕದುಃಖೇನ ಬಾಹ್ಯಃ” | ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೮. ಓಂ ಸರ್ವಾರುಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಾರುಣಾ | ಸರ್ವೇಷ್ವಂಗೇಷ್ವಾರುಣಾ ಆರಕ್ತವತೀ | “ಅಸೌ
 ಯಸ್ತಾವ್ರೋ ಅರುಣಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

ಗಳಿಂದಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾನಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಜಿತವಾದವಳು. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪದಿಂದ ಸರ್ವೋಪಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದರೂ ಉಪಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ-ಮಧ್ಯಮ-ಅಧಮಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಘಟದ ಒಳಗಿನ ಆಕಾಶ, ಒರೆಯ ಒಳಗಿನ ಬದ್ಧದಂತೆ ಹೊರಗಿನ ಉಪಾಧಿ ಧರ್ಮಗಳು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಾರವು. “ಸೂರ್ಯೋ ಯಥಾ ಸರ್ವ ಲೋಕಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಃ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಚಾಕ್ಷುಷೈರ್ಬಾಹ್ಯದೋಷೈಃ | ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಲೋಕದುಃಖೇನ ಬಾಹ್ಯಃ” ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೆಂದು ಅರಿಯಬೇಕು. ಅವಮಾನಹೇತವಶ್ಚ + ತೇ ಗುಣಾಶ್ಚ, ತೈಃ + ವರ್ಜಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. “ಅಸೌ ಯಸ್ತಾವ್ರೋ ಅರುಣಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಕಲ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತವರ್ಣವುಳ್ಳವಳು. ಸರ್ವೇಷು + ಅರುಣಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯- ಓಂ ಸರ್ವಮಾತ್ರೇ ನಮಃ |

ಸರ್ವಮಾತಾ | ಸರ್ವೇಣ ಕಾರ್ಯೇಣ ಮಿಯತೇ ಅನುಮಿಯತೇ ಅಭೇದೇನೇತಿ, ತಥಾ ಹಿ ಇದಂ ಜಗತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಭಿನ್ನಂ ತತ್ಸತ್ತಾಸ್ತೂರ್ತಿನಿಯತಸತ್ತಾಪ್ರಕಾಶಜ್ಞಾನವಿಷಯತ್ವಾತ್ | ಯಃ ಯನ್ನಿಯತಸತ್ತಾಪ್ರಕಾಶನಾನ್ ಸಃ ತದಭಿನ್ನಃ ಯಥಾ ತಂತುಕಾರ್ಯಃ ಪಟಿ ಇತಿ | ಸರ್ವಾನ್ ಮಿನೋತಿ ಸ್ವಾಭೇದೇನ ಜಾನಾತೀತಿ ತಥಾ |

೨೦. ಓಂ ಸರ್ವಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಭೂಷಣಭೂಷಿತಾ | ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವೇನ ಯೇ ಯೇ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಭೂಷಣಾಲಂಕಾರಭೋಜನಾದೀನಿ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುನ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥಂ ಸಂಸಾದಯಂತಿ ತೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಯಾ ತೈಃ ಸರ್ವೈರ್ಭೂಷಿತಾ ಉಪಕೃತೇತ್ಯರ್ಥಃ | “ಆತ್ಮನಸ್ತು ಕಾಮಾಯ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಿಯಂ ಭವತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅಥವಾ ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮಕ

೧೯. ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾರಣರೂಪಳಾಗಿ ಊಹಿಸಲ್ಪಡುವವಳು. ತಂತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಪಟವು ತಂತುವಿನ ಸತ್ತಾ-ಪ್ರಕಾಶಗಳಿಗೆ ನಿಯತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಂತುವಿನೊಡನೆ ಏಕತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದ ನಿಯತಸತ್ತಾ-ಪ್ರಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರಳಾಗುವಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಅಭೇದದಿಂದ ತಿಳಿಯುವವಳು. ಸರ್ವೇಣ + ಮಿಯತ ಇತಿ, ಅಥವಾ ಸರ್ವಾನ್ ಮಿನೋತಿ ಇತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅನುಭವಿಸುವ ಭೂಷಣ-ಅಲಂಕಾರ-ಭೋಜನ-ಮುಂತಾದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯಗ್ರೂಪಳಾದ ದೇವಿಯು ಉಪಕರಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. “ಆತ್ಮನಸ್ತು ಕಾಮಾಯ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಿಯಂ ಭವತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಸಮಸ್ತ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನಸ್ತುವಿಗೋಸ್ಕರ ಉಪಯೋಗಿ

ತ್ವೇನ ಸರ್ವಭಕ್ತಜನಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ವೇಷ್ಟದೇವತಾಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ
 ಭೂಷಣಭೂಷಿತತ್ವೇನ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಸರ್ವೈರ್ಭಕ್ತಜನೈಃ
 ತತ್ತದನಯನೇಷು ಭೂಷಣೈರಾರೋಪಿತಾಃ; ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಮಹಾ
 ರಾಜ್ಞೀತ್ವೇನ ಅಸಂಗೋದಾಸೀನಸ್ವಭಾವತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ |
 ಯದ್ವಾ ಸರ್ವದೇಶಕಾಲಲೋಕೇಷು ಭೂಷಣೈಃ ತತ್ರ ತತ್ರ
 ಭವೈಃ ಉಚ್ಚಾವಚೈಃ ಭೂಷಣೈರಾರೋಪಿತಾ ಹಸ್ತಶ್ಚಾದಿ
 ದೇಹೋಪಾಧಿಕಾ ಸತೀ ತತ್ತದೀಯಾಲಂಕಾರಾದಿಷು
 ಜುಗುಪ್ಸಾರಹಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಭೂಷಯಂತಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವೇನ
 ಪ್ರತಿಪಾದಯಂತೀತಿ ಭೂಷಣಾನಿ ನೇದಾಂತಮಹಾವಾಕ್ಯಾನಿ;
 ಸರ್ವೈಃ ಸಮಸ್ತ್ರೈಃ ಗತಿಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ ಏಕತಾತ್ಪರ್ಯೇಣ
 ಭೂಷಿತಾ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಪರ್ಯವಸಿತಾ ಸಮನ್ವಿತಾ
 ನೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸಪ್ತಮಾಕ್ಷರನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
 ಸಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಸಪ್ತಮಃ

ಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಸಕಲದೇವತಾಸ್ವರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ
 ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗೆ ಭಕ್ತರು ಅರ್ಪಿಸುವ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿ
 ಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಅಥವಾ ಸಮಸ್ತಭಕ್ತಜನರಿಂದ ಆಯಾಯ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ
 ಭೂಷಣ ಶೋಭೆಯುಳ್ಳ ವಳಂತೆ ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅಸಂ
 ಗೋದಾಸೀನ ಸ್ವಭಾವಳಾದ್ದರಿಂದ ಭೂಷಣಾದಿ ಸಂಪರ್ಕವು ದೇವಿಯಲ್ಲಿ
 ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸರ್ವದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
 ವಳಾಗಿ ಆಯಾಯ ಹಸ್ತಿ ಅರ್ಜ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಶರೀರಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ
 ನಾನಾವಿಧದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಪಡೆದ ಭೂಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಅಥವಾ
 ಸರ್ವೋತ್ತಮರೂಪದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ನೇದಾಂತ
 ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳು ಭೂಷಣಪ್ರಾಯವಾದುವುಗಳು. ಅಂತಹ ಸಕಲನೇದಾಂತ
 ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಏಕತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಸಮನ್ವಯ ಹೊಂದಿದವಳು.
 ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಭೂಷಣಾನಿ ಚ, ತ್ರೈಃ ಭೂಷಿತಾ, ಅಥವಾ ಭೂಷಣೈಃ,
 ಭೂಷಿತಾ ಸರ್ವೈರ್ಭೂಷಣಭೂಷಿತಾ, ಅಥವಾ ಸರ್ವೇಷು ಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಃ
 ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೨೭

ಕಕಾರಾರ್ಥಾ ಕಾಲಹಂತ್ರೀ ಕಾನೇಶೀ ಕಾಮಿತಾರ್ಥದಾ |
ಕಾಮಸಂಜೀವನೀ ಕಲ್ಯಾ ಕಠಿನಸ್ತನಮಂಡಲಾ ||

೧. ಓಂ ಕಕಾರಾರ್ಥಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಕಾರಾರ್ಥಾ | ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಕಕಾರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ
ರ್ಥಕತ್ವೇನ ತದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಸ್ಯಾತದರ್ಥಸ್ಯ ಬಾಧಿತತ್ವಾತ್ |

೨. ಓಂ ಕಾಲಹಂತ್ರೈ ನಮಃ |

ಕಾಲಹಂತ್ರೀ ಅಜಸಾರೂಪೇಣ ಪ್ರಾಣಾಪಾನನಾಮಕಚಂದ್ರ
ಸೂರ್ಯನಿಯಮನೇ ಪುರುಷಾಣಾಂ ನಿಯಮಿತಪರಿಮಿ
ತಾಯುಃ ಸ್ವರೂಪೈಕನಿಶತಿ ಷಟ್ಶತಾಧಿಕಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕ-
ನಿರ್ಗಮನರೂಪೇಣ ಕ್ಷಪಯಂತಿ ಅವಶೇಷಾಯುಷೋ

---

೧. ಕಕಾರವೆಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥಸ್ವರೂಪಳಾದವಳು. “ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಸಮಸ್ತಪ್ರಸಂಚವೂ ಅನರ್ಥರೂಪವಾದುದು. ಕಕಾರಸ್ಯ
ಅರ್ಥಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಕಾಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವಳು. ಅಜಸಾಮಂತೋಪಾಸನ
ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನ ವೆಂಬ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು
ನಿಯಮಿತವಾದ ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಆರು ನೂರು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯ
ಪರಿಮಿತ ಆಯುಃಸ್ವರೂಪವು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಹಾಗೆ ಯುಗ-ಕಲ್ಪಾದಿ ರೂಪ
ವಾದ ಕಾಲವು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲಾಗಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ
ಪಾಟವದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಜಯದಿಂದ ವೃತ್ತಿಯು ಲಯ
ವಾದರೆ ಮನೋನ್ಮನೀ ಎಂಬ ಅವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. “ಪೃಥಿವ್ಯ

ಯುಗಕಲ್ಪಾದ್ಯನಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ವೃದ್ಧೌ ಪುನಃ ಸಂಯಮನೇ ತಥಾ
 ತಥಾ ವೃದ್ಧೌ ಸಂಯುಂಜಾನಸ್ಯ ಸರ್ವಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ
 ವೃತ್ತಿಲಯೇ ಮನೋನ್ಮನ್ಯವಸ್ಥಾ ನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ | ತಥಾ ಚ
 ಶ್ರುತಿಃ-“ ಸೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಜೋಽನಿಲಖೇ ಸಮುತ್ಥಿತೇ ಪಂಚಾ
 ತ್ಮಕೇ ಯೋಗಗುಣೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ | ನ ತಸ್ಯ ರೋಗೋ ನ ಜರಾ
 ನ ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯಂ ಶರೀರಮ್ ”
 ಇತಿ | “ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯೋಗಾಧಿಗಮೇನ ದೇವಂ ಮತ್ಸ್ಯಾ
 ಧೀರೋ ಹರ್ಷಶೋಕೌ ಜಹಾತಿ ” ಇತಿ ಚ | ತಥಾ ಚ ತದಾ
 ನೀಮಾನಿಭರ್ತೃಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪೇಣ “ ತತಃ ಸಂವತ್ಸ
 ರೋಽಜಾಯತ ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಾಲೋ
 ತ್ಪತ್ತಿಶ್ರವಣಾತ್ ತಸ್ಮಿನ್ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇವ ಲಯೇ ಕಾಲಂ ಹಂತಿ
 ನಾಶಯತೀತಿ ತಥಾ ನಾನುನಿರ್ವಚನಂ ಯುಕ್ತಂ ವಕ್ತುಮಿತಿ
 ಭಾವಃ |

೩. ಓಂ ಕಾಮೇಶೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶೀ | ಕಾಮಾನಾಂ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಯಥಾ
 ದೃಷ್ಟಂ ಈಷ್ಟೇ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ತಥಾ |

ಪ್ತೇಜೋಽನಿಲಖೇ ಸಮುತ್ಥಿತೇ ಪಂಚಾತ್ಮಕೇ ಯೋಗಗುಣೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ | ನ
 ತಸ್ಯ ರೋಗೋ ನ ಜರಾ ನ ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯಂ ಶರೀ
 ರಮ್ ” “ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯೋಗಾಧಿಗಮೇನ ದೇವಂ ಮತ್ಸ್ಯಾ ಧೀರೋ ಹರ್ಷ
 ಶೋಕೌ ಜಹಾತಿ ” ಎಂಬ ವಚನಗಳು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
 ಮನೋನ್ಮನ್ಯವಸ್ಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಾಗಿ ಜರಾ-ರೋಗಾದ್ಯವದ್ರವಗಳ ಶೂನ್ಯ
 ತೆಯನ್ನೂ ಹರ್ಷ-ಶೋಕಾದಿ ವಿಗಮವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ
 ಸ್ವರೂಪವು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಸಂವತ್ಸರರೂಪವಾದ
 ಕಾಲವು ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ
 ವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಲಯಮಾಡುವಳೆಂದು ಈ ನಾನುದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವು.
 ಕಾಲಂ + ಹಂತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳೆಂಬ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅದೃಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ
 ಪ್ರೇರಿಸುವವಳು. ಕಾಮಾನ್ + ಈಷ್ಟೇ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಓಂ ಕಾಮಿತಾರ್ಥದಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮಿತಾರ್ಥದಾ | ಕಾಮಿತಾನರ್ಥಾನ್ ದದಾತೀತಿ ತಥಾ |
 ಆಪ್ತಕಾಮ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಸಂಸಾರದಶಾಯಾನಾವೃತಾನಂದ
 ಸ್ಯ ಅನಾಪ್ತವದವಭಾಸಮಾನಸ್ಯ ಆತ್ಯಂತಿಕಸುಖಾತ್ಮಿಕಾ
 ಮುಕ್ತೀರ್ನೇ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಕಾಮ್ಯನಾನತ್ವಾದಾತ್ಮನಃ ಕಾಮಿ
 ತತ್ವಮ್ | ಕಾಮಿತಶ್ಚ ಸಾವರ್ಥಶ್ಚೇತಿ ತಸ್ಯೈವ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾವರ
 ಣಾಭಿಭಾವಕತ್ವೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪತಯಾ ತಂ ದದಾತಿ
 ಪ್ರಯುಚ್ಛತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪೇಣ ಅನುಭಾವಯತೀ
 ತ್ಯರ್ಥಃ |

೫. ಓಂ ಕಾಮುಸಂಜೀವನೈ ನಮಃ

ಕಾಮುಸಂಜೀವನೀ | ಕಾಮುಂ ಮನ್ಮಥಂ ಪರಮೇಶ್ವರನೇತ್ರಾಗ್ನಿ
 ವಿಪ್ಲುಷ್ಠಂ ಭಂಡಾಸುರಾತ್ಮನಾ ಅನೇಕಕಾಲದೇವಲೋಕವಿ

೪. ಕಾಮಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಸಂಸಾರ ದಶೆಯಲ್ಲಿ
 ಆತ್ಮಾನಂದವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ ತೋರುವುದು.
 ಮುಮುಕ್ಷು ಮಾನವನಿಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದವು ದೊರಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿರುವುದ
 ರಿಂದ ಆತ್ಮವಸ್ತುವು ಕಾಮಿತವಾಗುವುದು. ಆದರ ಆವರಣವನ್ನು ನಾರಪಡಿಸಿ
 ಆತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆತ್ಮಾನಂದವೆಂಬ
 ಕಾಮಿತವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಳು. “ಆಪ್ತ
 ಕಾಮಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಿಯು ಆಪ್ತಕಾಮನಾಗಿರುವ
 ನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದು. ಕಾಮಿತಶ್ಚಾಸೌ ಅರ್ಥಶ್ಚ ತಂ ದದಾತೀತಿ ಎಂದು
 ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಪರಮೇಶ್ವರನ ತೃತೀಯನೇತ್ರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಭಸ್ಮವಾಗಿದ್ದ, ಮತ್ತು
 ಭಂಡಾಸುರರೂಪದಿಂದ ಅನೇಕಕಾಲದ ವರೆಗೆ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಶತ್ರುವಾಗಿದ್ದ
 ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಕಾಮುಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಸಮಯದಲ್ಲಿ ರತಿದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ
 ಯಂತೆ ನಮ್ರವಾದ ಪೂರ್ವಕಾಯದಿಂದಲೂ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಪಕ್ಷಂ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಸಮಯೇ ರತಿದೇವೀಸ್ರಾಫ್ಣಸ
ಸಮಿಜೀನತದೀಯಪೂರ್ವಕಾಯಂ ತಪಶ್ಚರ್ಯಾದಿಪರಿಪಾಕ
ಫಲಭೂತಂ ಕರುಣಾರಸಪೂರಿತಾಸಾಂಗಾವಲೋಕನೇನ
ಸಂಜೀವನಯತಿ ಸಪ್ರಾಣಂ ಕೃತ್ವಾ ತಸ್ಮೈ ನರಾದಿ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ
ತೇನ ತಂ ಹರ್ಷಯತೀತಿ ತಥಾ |

೬. ಓಂ ಕಲ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಲ್ಯಾ | ಕಲಯಿತುಂ ಧ್ಯಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ | ಅಥವಾ
ಸರ್ವೋತ್ತಮದೇವತೈನ ಧ್ಯಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಕಲ್ಯಾ |
ಕಲೇಃ ಕಾಮಧೇನುತೈನ ಯಥಾ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಕಾರಣಮ್ |

೭. ಓಂ ಕಠಿನಸ್ತನಮುಂಡಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಠಿನಸ್ತನಮುಂಡಲಾ | ಸ್ತನಯೋಃ ಮುಂಡಲೇ ಅದಿನುಭಾಗೌ
ಸಾಂತಃಪ್ರದೇಶೌ ಕಠಿನೇ ಅಪ್ರಕಂಪೇ ಅತಿಸ್ಥಿರೇ ವಾ
ಯಸ್ಯಾಃ ತಥಾ |

ಪರಿಪಾಕದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕರುಣಾ ರಸದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಟಾಕ್ಷ
ವೀಕ್ಷಣದಿಂದ ಸಂಜೀವನಮಾಡಿ ವರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು.
ಕಾಮಂ ಸಂಜೀವನಯತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು. ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ
ಳೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳು. ಕಲಿ ಎಂಬ ಧಾತುವು ಕಾಮಧೇನುವಿ
ನಂತೆ ಬೇಕಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಕಲಯಿತುಂಯೋಗ್ಯಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಚಲನವಿಲ್ಲದ ಅಥವಾ ಅತಿಸ್ಥಿರವಾದ ಮುಂಡಲಾಕಾರವಾದ ಸ್ತನ
ಗಳ ಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳವಳು. ಕಠಿನೇ + ಸ್ತನಯೋರ್ಮುಂಡಲೇ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೮

ಕರಭೋರೂಃ ಕಲಾನಾಥಮುಖೀ ಕಚಚಿತಾಂಬುದಾ |
ಕಟಾಕ್ಷ್ಯಸ್ಯಂದಿಕರುಣಾ ಕಸಾಲಿಸ್ರಾಣನಾಯಿಕಾ ||

೮. ಓಂ ಕರಭೋರವೇ ನಮಃ |

ಕರಭೋರೂಃ | ಕರಭ ಇವ ಊರೂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |
“ಮಣಿಬಂಧಾದಾಕನಿಷ್ಠಂ ಕರಸ್ಯ ಕರಭೋ ಬಹಿಃ” ಇತಿ ಪ್ರಮಾ
ಣಾದಿತಿ ಭಾವಃ |

೯. ಓಂ ಕಲಾನಾಥಮುಖ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಲಾನಾಥಮುಖೀ | ಕಲಾಃ ಚತುಃಷ್ಠ್ಯಕಲಾಃ ನಾಥಯತಿ
ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಕಲಾನಾಥಃ | “ನಿಶ್ಚಸಿತನೇತದ್ಯಗ್ನೇದೋ
ಯಜುರ್ವೇದಃ ಸಾಮನೇದಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಃ |
ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾದಿತಿ ನ್ಯಾಯಾಚ್ಛ | ತಾದ್ಯಶಮುಖಂ
ವದನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ತಥಾ | ಕಲಾನಾಥಶ್ಚಂದ್ರ ಇವ
ಮುಖಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಇತಿ ವಾ |

೮. ಕಿರಿಬೆರಳಿನವರೆಗಿರುವ ಹಸ್ತ ಪಾರ್ಶ್ವವೆಂಬ ಕರಭದಂತೆ ತೊಡೆಗಳುಳ್ಳ
ವಳು. “ಮಣಿಬಂಧಾದಾಕನಿಷ್ಠಂ ಕರಸ್ಯ ಕರಭೋ ಬಹಿಃ” ಎಂಬ ಕೋಶ
ದಿಂದ ಕರಭಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಂಗೈಯ ಪಾರ್ಶ್ವವೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಲಭಿಸುವುದು. ಕರಭ
ಇವ ಊರೂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಅರವತ್ತನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳೆಂಬ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ
ಮುಖವುಳ್ಳವಳು. “ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರೋಕ್ತನ್ಯಾಯ,
“ನಿಶ್ಚಸಿತನೇತದ್ಯಗ್ನೇದೋ ಯಜುರ್ವೇದಃ ಸಾಮನೇದಃ” ಮುಂತಾದ
ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ವೇದಾದಿಗಳಿಗೆ ಸರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.
ಅಥವಾ ಹದಿನಾರು ಕಲಾಧಿಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ರಾಜಿಸುವ ಮುಖವುಳ್ಳ
ವಳು. ಕಲಾಃ ನಾಥಯತೀತಿ ಕಲಾನಾಥಂ, ತಾದ್ಯಶಂ ವದನಂ ಯಸ್ಯಾಃ
ಅಥವಾ ಕಲಾನಾಂ + ನಾಥಃ ತದ್ವತ್ ವದನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಓಂ ಕಚಜಿತಾಂಬುದಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಚಜಿತಾಂಬುದಾ | ಕಚೇನ ಕೇಶಭಾರೇಣ ಕಬರೇಣ ನೇತ್ರ
ರ್ಥಃ | ಜಿತಾಃ ಅಧರೀಕೃತಾಃ ಅಂಬುದಾ ನೇಘಾ ಯಯಾ
ಸಾ ತಥಾ | ಮೇಘಃ ಮಂಡಲಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿ
ಶಿರೋರುಹಭಾರಾ ವ್ಯೋಮಕೇಶೀತಿ ಭಾವಃ | ಅಥವಾ ಕೇಶ
ವೃತ್ತಿ ನೀಲರೂಪೇಣ ಸಾದೃಶ್ಯಾಸಹತ್ವೇನ ಧಿಕೃತಾಃ
ಮೇಘಾಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ |

೧೧. ಓಂ ಕಟಾಕ್ಷಸ್ಯಂದಿಕರುಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಟಾಕ್ಷಸ್ಯಂದಿಕರುಣಾ | ಯದ್ಯಪಿ ದೀನೇಷು ಪರಿಪಾಲೃತಾ
ಬುದ್ಧಿದೇವಾನಾಂ ಮಹತಾಂ ಕರುಣೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ತಥಾಪಿ
ತಸ್ಯಾ ಆಂತರತ್ವೇನ ಅಜ್ಞಾಯನಾನತಯಾ ತೇಷು ಭಕ್ತ್ಯತಿ
ಶಯೇನ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಸೇವಾದೌ ತದ್ವತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಸ್ಯಾವಶ್ಯಕ
ಫಲಪ್ರದಾನಾದಿಹೇತುತಯಾ ನಿಶ್ಚಯೇನ ತದನುರೂಪಕ

೧೦. ಕೇಶಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥಿರೂಪವಾದ ಕಬರದಿಂದ
ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮೋಡಗಳುಳ್ಳವಳು ಮೇಘಮಂಡಲಕ್ಕಿಂತ
ಊರ್ಧ್ವಭಾಗವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಕೇಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯೋಮ
ಕೇಶೀ-ಆಕಾಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಕೂದಲುಗಳುಳ್ಳವಳೆಂಬ ಅರ್ಥವು ತೋರು
ವುದು. ಅಥವಾ ಕೇಶಗಳು ಅತಿಶಯವಾದ ತನ್ನ ನೀಲರೂಪದಿಂದ ಮೋಡ
ಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕೇಶಭಾರದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೋಡ
ಗಳುಳ್ಳವಳು. ಕಚೇನ + ಜಿತಾಃ + ಅಂಬುದಾಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಸಾತ್ವಿಕ ವೀಕ್ಷಣ ರೂಪವಾದ ಕಟಾಕ್ಷದರ್ಶನದಿಂದ ಸುರಿಯುವ
ಕರುಣಾರಸವುಳ್ಳವಳು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ದೀನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ರುವ ಪರಿಪಾಲ್ಯರಿಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಕರುಣೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ
ಆಂತಹ ಕರುಣೆಯು ಆಂತರವಾದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಅತಿಶಯವಿಂದ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಅದರ ಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯ

ಸಾತ್ವಿಕವೀಕ್ಷಣಸ್ಮೇರಸಂಭಾಷಣಾದಿಸತ್ತ್ವಂ ತತ್ರಾವಶ್ಯಂ
 ಭವತೀತಿ ಕಾರ್ಯಸತ್ತ್ವಪ್ರಸಂಜಿತಕಾರಣಸತ್ತ್ವವತ್ತ್ವಾತ್ |
 ಕರುಣಾಯಾ ನವರಸೇಷ್ಯಂತರ್ಭಾವಾತ್ ; ರಸಶಬ್ದಸ್ಯ ಮಧು
 ರಾದೌ ರೂಢತ್ವಾತ್ ತೇಷಾನ್ಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವೇಽಪಿ ಅನು
 ಭವಗೋಚರತಾಯಾಮಿಕ್ವಾನ್ವದಿಸಾರದ್ರವ್ಯಪದಾರ್ಥನಿಷ್ಠ-
 ತ್ಯೋಪಲಬ್ಧೀಃ ತತ್ಸಂಬಂಧವಶಾತ್ ಪರಂಪರಯಾ ದ್ರವ
 ದ್ರವ್ಯವೃತ್ತಿಸ್ಯಂದನರೂಪಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವಮುಪಚರ್ಯತೇ |
 ತಥಾ ಚ ಕಟಾಕ್ಷಸ್ಯಂದಿನೀ ಕರುಣಾ ಪರಿಸಾಲ್ಯತಾಬುದ್ಧಿ
 ರೂಪಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೧೨. ಓಂ ಕಸಾಲಿಸ್ಪ್ರಾಣನಾಯಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಸಾಲಿಸ್ಪ್ರಾಣನಾಯಿಕಾ | ಕಸಾಲನುಸ್ಯ ಅಸ್ತೀತಿ ಕಸಾಲೀ
 ಆನಂದಭೈರವಃ | ತಸ್ಯ ಸ್ಪ್ರಾಣನಾಯಿಕಾ | ಸ್ಪ್ರಾಣಸ್ಯೇತ್ಯುಪ

ಸೇವಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಳು ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
 ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕರುಣೆಯು ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾತ್ವಿಕ
 ವೀಕ್ಷಣ, ಮಂದಹಾಸ, ಮೃದುಸಂಭಾಷಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಅವಶ್ಯಕವು.
 ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಕಾರಣದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಊಹಿಸಿ ತಿಳಿಯ
 ಬಹುದು. ಕರುಣಾ ಎಂಬುದು ನವರಸಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ರಸಶಬ್ದವು
 ಮಧುರ ಮುಂತಾದ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಅದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾಗಿ
 ದ್ದರೂ ಇಕ್ವು ಮುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಾರದ ಪಾನದಿಂದ ಅನುಭವ ವೇದ್ಯ
 ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ದ್ರವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಯಂದನ ರೂಪ
 ವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಕಟಾಕ್ಷಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕರುಣೆಯು
 ಹರಿಯುವದೆಂಬುದು ಉಪಚಾರದ ವರ್ಣನೆಯು. ಕಟಾಕ್ಷಯೋಃ ಸ್ಯಂದಿನೀ
 ತಾದೃಶೀ ಕರುಣಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಕಸಾಲವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಆನಂದಭೈರವ ಮೂರ್ತಿಯ ಪಂಚಪ್ರಾಣ
 ಗಳಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವವಳು. “ ನ ಸ್ಪ್ರಾಣೇನ ನಾಪಾ,

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಛಾಂದಃ

ಲಕ್ಷಣಂ ಸಂಚಾನಾಂ ನಾಯಿಕಾ ಅಧಿಷ್ಠಾನತ್ವೇನ ಪ್ರೇರಿಕಾ |
“ ನ ಪ್ರಾಣೇನ ನಾಪಾನೇನ ಮರ್ತ್ಯೋರ್ಜೀವತಿ ಕಶ್ಚನ |
ಇತರೇಣ ತು ಜೀವಂತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತಾವುಪಾಶ್ರಿತೌ ” ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ ತಸ್ಯಾಪಿ ಹೃದಯಾಂತರ್ವರ್ತಿಸರಮೇಶ್ವರರೂಪೇತಿ
ಯಾವತ್ | ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭೇತಿ ವಾ, ಪ್ರಿಯೇತಿ ಭಾವಃ |

ನೇನ ಮರ್ತ್ಯೋರ್ಜೀವತಿ ಕಶ್ಚನ | ಇತರೇಣ ತು ಜೀವಂತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತಾವುಪಾ
ಶ್ರಿತೌ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾ
ನಾದಿ ಉಪಕರಣ ಸಮಷ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ರೂಪವೆಂದು ಅರಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ
ಆನಂದಭೈರವಮೂರ್ತಿಯ ಹೃದಯದ ಅಂತರ್ವರ್ತಿಯಾದ ಸರಮೇಶ್ವರರೂಪ
ವುಳ್ಳವಳು. ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭಿಯಾದ ಪ್ರಿಯೆಯು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಪಾಲ
ಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಕಪಾಲೀ, ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ನಾಯಿಕಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦

ಕಾರುಣ್ಯನಿಗ್ರಹಾ ಕಾಂತಾ ಕಾಂತಿಧೂತಜಪಾನಲಿಃ |
ಕಲಾಲಾಪಾ ಕಂಬುಕಂಠೀ ಕರನಿರ್ಜಿತಪಲ್ಲವಾ ||

೧೩. ಓಂ ಕಾರುಣ್ಯನಿಗ್ರಹಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾರುಣ್ಯನಿಗ್ರಹಾ | ಕಾರುಣ್ಯಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕೃಪಾಂ | ಕರುಣಸ್ಯ ಭಾವಃ | ತತ್ ವಿಗ್ರಹಃ ಮೂರ್ತಿಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ತಥಾ | ಕಾರುಣ್ಯಸ್ಯಾಂತಃಕರುಣಪರಿಣಾಮಬುದ್ಧಿರೂಪತ್ವೇನ ನೇತ್ರಾಂತವೀಕ್ಷಾಸಸ್ಮಿತಭಾಷಾದಿ ನಾನುಮಿಯಮಾನತ್ವೇಪಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯಮನೋವಾಂಛಿತವರಪ್ರದಾನಾದೀನಾಂ ಶರೀರಾವಯವವಿಶೇಷಜನ್ಯತಯಾ ಕಾರುಣ್ಯಂ ನಿಗ್ರಹೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ಸಮಾಸೋಪಪತ್ತಿಃ | ಮಾಯೋಪಾಧಿಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಜಗತ್ಪುಷ್ಪ್ಯನು ಕರಣಹೇತು ಭೂತಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಮಾತ್ರನಿಮಿತ್ತಕ-

೧೩. ಕಾರುಣ್ಯವೆಂಬ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವಳು. ದಯಾಮಯನ ಭಾವವು ಕಾರುಣ್ಯವು. ಅದು ಅಂತಃಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷ ರೂಪವಾಗಿ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣ ಮಂದಹಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಭಾಷಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಉಹಿಸಲ್ಪಡುವುದಾದರೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯವಾದ ಇಷ್ಟವರದಾನಾದಿಗಳು ಶರೀರಾವಯವಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದ ವಿಗ್ರಹರೂಪವಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಕಾರುಣ್ಯಮಯವಾದ ಉಪಾಸನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವಳು. ಮಾಯೋಪಾಧಿಯುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವ, ಕರ್ಮಾನಧೀನವಾದ ಮತ್ತು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಘನವಾದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿನಹ ಬುದ್ಧಿ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸಗುಣೋಪಾಸನವು ಅಶಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ವಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದುವು ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆಯೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಕರ್ಮಾನಧೀನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಘನೀ ಭೂತಾತ್ಮಕ ಭಕ್ತಾನು—
 ಗ್ರಾಹಕವಿಗ್ರಹವತ್ತಾಂ ವಿನಾ ದೇವತಾಯಾಃ ಬುದ್ಧಾವನಾ
 ರೊಪೇಣ ಸಗುಣೋಪಾಸನಮನುಸಪದ್ಯಮಾನಂ ಸ್ಯಾತ್,
 ತದರ್ಥಂ ದೇವತಾಧಿಕರಣೇ ಮಂತ್ರಪ್ರಕಾಶಿತಾ ದೇವಾಃ
 ‘ವಜ್ರಹಸ್ತಃ ಪುರಂದರ’ ಇತ್ಯಾದಿಸ್ವತಃಪ್ರಮಾಣವೇದ
 ನಾಕ್ಯವಶಾತ್ ಬಾಧಕಾಭಾವೇ ವಿಗ್ರಹವಂತಃ ಅಂಗೀಕರ್ತವ್ಯಾ
 ಇತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಮ್ | ತಥಾ ‘ಬಹುಶೋಭಮಾನಾ
 ಮುನಾಂ ಹೈಮವತೀಂ’ ಇತಿ ಕೇನೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯೇ
 ಹೈಮಾನಿ ಹೇಮವಿಕಾರಾಣಿ ಭೂಷಣಾನಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ನಾ
 ತಥಾ | ಹಿಮವತಃ ಅಪತ್ಯಂ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಚ ತಥೇತಿ ಪರದೇವ
 ತಾಯಾಃ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವತ್ತ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಮ್ | ತಥಾ ಚ
 ಮಹಾನುಭಾವಾನಾಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಚೈತನ್ಯರೂಪಾಣಾಮೇವಂ
 ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಸರ್ವೋತ್ತಮಾನಾಂ ಮೂರ್ತಿ
 ತ್ರಯದೇವಾನಾಂ ಧ್ಯಾನಾದ್ಯುಪಕಾರಾಯ ತಾದೃಶಮೂರ್ತಿ

‘ವಜ್ರಹಸ್ತಃ ಪುರಂದರಃ’ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಭಾಗಗಳು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಮಾಣ
 ವಾದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗೆ ವಿಗ್ರಹಾದಿಸತ್ತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ
 ‘ಬಹು ಶೋಭಮಾನಾಮುನಾಂ ಹೈಮವತೀಂ’ ಎಂಬ ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಿನ
 ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಆಭರಣವುಳ್ಳವಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೈಮ
 ವತೀಂ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ದೇವತಾವಿಗ್ರಹಾದಿಗಳನ್ನು
 ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿರುವುದು. ‘ಹೈಮವತೀಂ’ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಹಿಮ
 ವಂತನ ಮಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು
 ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ
 ವರೂ, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಚೈತನ್ಯರೂಪರೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮರೂ ಆದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ
 ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ಧ್ಯಾನ-ಅರ್ಚನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು
 ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿಗ್ರಹಾದಿಗಳು ಉಂಟೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಮತ್ತ್ವಂ ಅಸ್ತೀತಿ ನ ಕಿಂಚಿದನೀತ್ವರನಾದಪ್ರಸಂಗಾವಕಾಶ
ಇತಿ ಆಸ್ತಾಂ ವಿಸ್ತರಃ |

೧೪. ಓಂ ಕಾಂತಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾನ್ತಾ | “ ಕನ ದೀಪ್ತಾ ” ಇತಿ ಧಾತೋಃ ಅತ್ಯಂತಮನೋ
ಹರತನೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಮದನಗೋಪಾಲವಿಗ್ರಹಾ ನಾ, | “ ಕದಾ
ಚಿದಾದ್ಯಾ ಲಲಿತಾ ಪುಂರೂಪಾ ಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹಾ | ವಂಶನಾದ
ವಿನೋದೇನ ಕರೋತಿ ವಿನಶಂ ಜಗತ್ ”, ಇತಿ ತ್ರಿಪುರಾತಾಪ
ನೀಯೇ |

೧೫. ಓಂ ಕಾಂತಿಧೂತಜಸಾವಲ್ಕ್ಲೈ ನಮಃ |

ಕಾಂತಿಧೂತಜಸಾವಲಿಃ | ಜಸಾನಾಂ ಜಸಾಪುಷ್ಪಾಣಾಂ

ಇದರಿಂದ ಯಾವವಿಧವಾದ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತವು ತಲೆದೋರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.
ಕಾರುಣ್ಯಂ ವಿಗ್ರಹಃ= ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರಳಾದವಳು, ಅಥವಾ ಮದನಗೋಪಾಲರೂಪ
ವಾದ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವಳು. “ ಕನ ದೀಪ್ತಾ ” ದೀಪ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವ ಕನಧಾತುವಿನಿಂದ ಕಾಂತ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ರೂಪಗೊಂಡಿರುವುದ
ರಿಂದ ಮನೋಹರಳೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಮದನ
ಗೋಪಾಲಸುಂದರೀ ರೂಪದಿಂದಲೂ ರಾಮಣೀಯಕವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ
ವರ್ಣಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ.
“ ಕದಾಚಿದಾದ್ಯಾ ಲಲಿತಾ ಪುಂರೂಪಾ ಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹಾ ವಂಶನಾದವಿನೋದೇನ
ಕರೋತಿ ವಿನಶಂ ಜಗತ್ ” ಎಂಬ ವಚನವು ಆದ್ಯಳಾದ ಲಲಿತಾ ದೇವಿ
ಯು ಗೋಪಾಲರೂಪವಾದ ಪುರುಷ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಳೆಂಬ ಅಂಶ
ವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು.

೧೫. ಅಪ್ರಾಕೃತವೂ, ಸ್ವಚ್ಛವೂ, ಮತ್ತು ಪರಮಾನಂದರೂಪವೂ ಆದ
ಕಾಂತಿಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಕವಿಗಳು ಉಪಮಾನವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ರೂಢಿಗೆ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಛಾಸ್ಕಂ

ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ಅನ್ಯೇಷಾನ್ಮಾರಕ್ತವರ್ಣಾನಾಂ, ಆವಲಿಃ
ಪಂಕ್ತಿಃ ದೃಷ್ಟಾಂತತ್ವೇನ ಕವಿಭಿರುತ್ತ್ರೇಕ್ಷಿತಾ | ಕಾಂತ್ಯಾ
ಅಪ್ರಾಕೃತಸ್ವಚ್ಛಪರಮಾನಂದಚಿದ್ಭಾಸಾ ಧೂತಾಃ ಪರಿ
ತ್ಯಕ್ತಾಃ ಸ್ವಾಕೃತತ್ವೇನ ಅಲ್ಪಕಾಂತಿಮುತ್ತಯಾ ಉಪಮಾ
ಯೋಗ್ಯತಯಾ ಯಯಾ ಸಾ | “ನ ಹಿ ಮಹಾಂತೋ
ನೀಚೈರುಪಮಾಯಂತೇ” ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ |

೧೬. ಓಂ ಕಲಾಲಾಸಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಲಾಲಾಸಾ | ಕಲಾಃ ಚತುಃಷಷ್ಟಿಕಲಾಃ ಆಲಾಪೋ ವ್ಯಾವ
ಹಾರಿಕಶಬ್ದಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ, “ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಮಯೀ
ವಾಣೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಪರದೇವತಾ” ಇತಿ ವಚನಾತ್ | ಕಲಾಃ
ಅವ್ಯಕ್ತಮಧುರಃ ಸಪ್ರಯೋಜನಃ ಆಲಾಪಃ ಸಂಲಾಪೋ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ವಾ ತಥಾ | “ಅವ್ಯಕ್ತಾ ಭಾರತೀ ತಥಾ”
ಇತಿ ಮಹಾಪುರಷಸಾಮುದ್ರಿಕವಚನಾತ್ |

ಪಾತ್ರಗಳೂ ಅಲ್ಪಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುವುಗಳೂ ಆದ ಜಪಾಕುಸುಮ
ಮುಂತಾದ ಕೆಂಪು ಪುಷ್ಪಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಉದಾರ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಸ್ಸಾರವಸ್ತುಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವುದು ಅನ್ಯಾಯವು.
ಆದ್ದರಿಂದ ಜಪಾಕುಸುಮ ಪಂಕ್ತಿಯು ಉಪಮಾನ ಭಾವವನ್ನು ಕೂಡ
ಹೊಂದದೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಜಪಾನಾಂ + ಅವಳಿಃ, ಕಾಂತ್ಯಾ ಧೂತಾ,
ಕಾಂತಿಧೂತಾ ಜಪಾವಳಿಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಚತುಃಷಷ್ಟಿ ಕಲಾ ರೂಪವಾದ ವ್ಯವಹಾರವುಳ್ಳವಳು. “ವೇದ
ಶಾಸ್ತ್ರಮಯೀ ವಾಣೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಪರದೇವತಾ” ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ಪರದೇವತೆಯ ವ್ಯವಹಾರವು ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕಲಾರೂಪವಾಗಿದೆ
ಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ “ಅವ್ಯಕ್ತಾ ಭಾರತೀ ತಥಾ” ಎಂಬ
ಸಾಮುದ್ರಿಕ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಧುರವೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನ
ಗರ್ಭಿತವೂ ಆದ ವ್ಯವಹಾರವುಳ್ಳವಳು. ಕಲಃ + ಆಲಾಪಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಅಥವಾ
ಕಲಾಃ ಆಲಾಪಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಓಂ ಕಂಬುಕಂತ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಂಬುಕಂಠೀ | ಕಂಬುಶಬ್ದೇನ ಅತ್ರ ಶಂಖನಿಷ್ಕರೇಖಾತ್ರಯಂ
ಲಕ್ಷ್ಯತೇ | ತದ್ವಾನ್ ಕಂಠೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ತಥಾ ಗುಣ
ನಾನೋದಮ್ |

೧೮. ಓಂ ಕರನಿರ್ಜಿತಪಲ್ಲವಾಯೈ ನಮಃ |

ಕರನಿರ್ಜಿತಪಲ್ಲವಾ | ಕರಶಬ್ದೇನ ಕರತಲಂ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ | ಪಲ್ಲವಾ
ಶಬ್ದೇನ ತನ್ನಿಷ್ಕಪಾಟಲ್ಯಂ ಸ್ನಿಗ್ಧತಾ ಲಕ್ಷ್ಯಣಯಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |
ತಥಾ ಚ ಅನ್ಯೋನ್ಯಗುಣಯೋರ್ಜಯ ಪರಾಜಯೇ ಅರ್ಥಾತ್ತ್ವ
ದ್ವತೋರಸಿ ತೌ ಸಿದ್ಧಾವಿತಿ ತನ್ನಾನೋಪಪತ್ತಿಃ “ವಿವಾಹಶ್ಚ
ವಿವಾದಶ್ಚ ಸಮಯೋರೇವ ಶೋಭತೇ” ಇತಿ ವಚನಾತ್
ಕರತಲೇ ತತ್ಸಾನ್ಯಧ್ಯನಿರನೇನ ನಾನ್ನಾ ಕೃತಃ | ಕರೇಣ
ನಿರ್ಜಿತಾಃ ಪಲ್ಲವಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೧೭. ಶಂಖದಲ್ಲೀರುವಂತೆ ರೇಖಾತ್ರಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಂಠವುಳ್ಳವಳು.
ಶಂಖ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರೇಖಾತ್ರಯವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆ.
ಇದು ಸಗುಣಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗುಣವಿಶೇಷವಾಚಕವಾದ ಶಬ್ದವು, ಕಂಬು
ವತ್, ಕಂಬುಮಾನ್ ವಾ ಕಂಠಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಪಾಣಿಯ ತಲಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪಾಟಲ್ಯ-ಸ್ನಿಗ್ಧತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣ
ಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಕುರಗಳುಳ್ಳವಳು. ಪಾಣಿತಲದ ಗುಣ
ದಿಂದ ಪಲ್ಲವದ ಗುಣಕ್ಕೆ ಅಪಜಯವಾದರೆ ಪಾಣಿತಲದಿಂದ ಪಲ್ಲವವು ಅಪ
ಜಯ ಹೊಂದಿದಂತಾಗುವುದು. “ವಿವಾದಶ್ಚ ವಿವಾಹಶ್ಚ ಸಮಯೋರೇವ
ಶೋಭತೇ” ಎಂಬನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪಾಣಿತಲ ಪಲ್ಲವಗಳಿಗೆ ಸಾನ್ಯವು
ಈ ವಚನದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕರೇಣನಿರ್ಜಿತಾಃ ಪಲ್ಲವಾಃ ಯಯಾ ಸಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩೦

ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಸಮಭುಜಾ ಕಸ್ತೂರಿತೀಲಕಾಂಚಿತಾ ।
ಹಕಾರಾರ್ಥಾ ಹಂಸಗತಿಹಾರ್ತಿಕಾಭರಣೋಜ್ಜ್ವಲಾ ॥

೧೯. ಓಂ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಸಮಭುಜಾಯೈ ನಮಃ ।

ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಸಮಭುಜಾ । ಯಥಾ ದಿವ್ಯವೃಕ್ಷಾಃ ನಂದನೋದ್ಯಾನೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ ತಥಾ ತದಲಂಕಾರಾಯ ವಲ್ಲಭಾದಯೋಃಪಿ ಕಲ್ಪಯಂತಿ ಸಂಸಾದಯಂತೀತಿ ಕಲ್ಪಾಃ । ಕಲ್ಪಾಶ್ಚ ತಾ ವಲ್ಯಶ್ಚ ವ್ರತತ್ಯಃ ತಾಭಿಃ ಸಮಾಃ ಭುಜಾಃ ಹಸ್ತಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ । ಕನಿಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀಭುಜಾನಾಂ ವಲ್ಲಿಸಾನೋಕ್ತಿರಿತಿ ಮಂತವ್ಯಮ್ । ಅತ್ರ ಸಮಪದಸ್ವಾರಸ್ಯೇನ ತೇಷಾಮುಪಿ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಚೈತನ್ಯದ್ವಾರಾಯಥಾಪ್ರಾರಬ್ಧಂ ಚೇತನವಲ್ಲೋಕನಾಂಭಿತಫಲಕರ್ತೃತ್ಯಮಿತಿ ಧ್ವನಿತಮ್ । “ ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ

೧೯. ನಂದನೋದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಭುಜಗಳುಳ್ಳವಳು. ಬೇಕಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಕರಿಗೆ ಕೊಡುವ ವೃಕ್ಷ ಅಥವಾ ಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಅಥವಾ ಕಲ್ಪಲತೆಗಳೆನ್ನುವರು. ಕವಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಮೂರ್ತಿಯ ಭುಜಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಪಲತೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಕಲ್ಪಲತೆಯು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ದೇವಿಯ ಭುಜಗಳು ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. “ ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋಬಹಿಶ್ಚ, ತತ್ತದೇವಾವಗಚ್ಛತ್ಸಂ ಮನುತೇಜೋಂಶಸಂಭವಮ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿಗಳಂತೆ ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳು ಸರನಾತ್ಮನ ಅಂಶವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಕಲ್ಪಲತಾರೂಪ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಹಿಶ್ಚ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |
“ತತ್ತದೇನಾನಗಚ್ಛತ್ಸಂ ಮನು ತೇಜೋಂಶಸಂಭವನ್”
ಇತಿ ಸ್ತೂತೌ ಚ ಭಗವತಾ ಸ್ವಕೀಯಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂ
ಪಾವಸ್ಥಿತಿರೇವೋಕ್ತಾ | ಅತ ಏನ ಪರದೇವೀಭುಜಾನಾಂ
ನೈವ ಸಾನ್ಯೋಕ್ತಿರಿತಿ ಶಂಕಾ ನಿರಸ್ತಾ ವೇದಿತವ್ಯಾ, ಔಪಾಧಿಕ
ಚೈತನ್ಯೇನ ತಥಾಭೂತಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ಸಾನ್ಯೋಪಪತ್ತೇಃ |

೨೦. ಓಂ ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕಾಂಚಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕಾಂಚಿತಾ | ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕೇನ ಲಲಾಟದೇಶ
ಸಂಸ್ಥಾಪಿತಬಿಂದ್ವಾಕಾರವ್ಯುಗನಾಭಿನಾ ಅಂಚಿತಾ | ಚಿಹ್ನಿತಾ
ಅಲಂಕೃತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಅಷ್ಟನೂಕ್ಷರನಾಮವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಕಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಅಷ್ಟಮಃ |

ನಾದ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಸ್ವರೂಪಾನಂದ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ
ಉಪಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ದೇವೀಭುಜಗಳಿಗೆ ಉಪಮಾನವು ಇಲ್ಲ
ವೆಂದು ಶಂಕಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಪಯಂತೀತಿ ಕಲ್ಪಾಃ, ತಾಶ್ಚ ತಾ
ವಲ್ಲಶ್ಚ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಃ, ತಾಭಿಃ + ಸಮಾಃ, ತಾದೃಶಾ ಭುಜಾ ಯಸ್ಯಾ ಸ್ವಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಹಣೆಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಿಂದುವಿನ
ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಕಸ್ತೂರೀ ತಿಲಕದಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಕಸ್ತೂರ್ಯಾಃ +
ತಿಲಕಂ, ತೇನ ಅಂಕಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟನೂಕ್ಷರವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧. ಓಂ ಹಕಾರಾರ್ಥಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಕಾರಾರ್ಥಾ | ಹಕಾರಸ್ಯ ಆಕಾಶಬೀಜಸ್ಯ ಅರ್ಥಾ, ಅರ್ಥಃ ಸ್ವರೂಪಚೈತನ್ಯಂ ಆಕಾಶವಿಗ್ರಹೇತ್ಯರ್ಥಃ, “ ಆಕಾಶೋ ಹ ವೈ ನಾಮ ನಾಮರೂಪಯೋರ್ನಿರ್ವಹಿತಾ | ತೇ ಯದಂತರಾ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೨. ಓಂ ಹಂಸಗತ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹಂಸಗತಿಃ | ಹಂತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಹಂಸಃ ಪ್ರಾಣಃ | ಆದಿತೋಽ ನಾ, ಹಂಸಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಗತಿಃ ಗಮನಾಗಮನೇ ಲಕ್ಷಣಯಾ ತಜ್ಞಾಪ್ಯಾಜಸಾಮಂತ್ರರೂಪಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ “ ಹಕಾರೇಣ ಬಹಿಯಾರ್ಥಿ ಸಕಾರೇಣ ಪುನರ್ವಿಶೇತ್ ” ಇತಿವಚನಾತ್ | ಯದ್ವಾ ತದಭಿಮಾನಿದೇವತಾರೂಪಾಗ್ನೀಷೋನಾ

೧. ಆಕಾಶವೆಂಬ ಮಹಾಭೂತದ ಬೀಜಾಕ್ಷರವಾದ ಹಕಾರದ ಅರ್ಥವಾದ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದವಳು. “ ಆಕಾಶೋ ವೈ ನಾಮ ನಾಮರೂಪಯೋರ್ನಿರ್ವಹಿತಾ, ತೇ ಯದಂತರಾ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿವಚನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆಕಾಶ ಶರೀರವಾಗುವಳೆಂಬ ಅಂಶವು ಈ ನಾಮದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಕಾರಸ್ಯ + ಅರ್ಥಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಅಂತರ್ಭಾಗ-ಬಹಿರ್ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾಗಮನವುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಅಜಸಾಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ಜಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಂತ್ರಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವಳು. “ ಹಕಾರೇಣ ಬಹಿಯಾರ್ಥಿ ಸಕಾರೇಣ ಪುನರ್ವಿಶೇತ್ ” ಎಂಬ ವಚನವು ಹಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬಹಿರ್ಗಮನವನ್ನೂ ಸಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಣದ ಅಂತರ್ಗಮನವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಹ-ಸ-ಕಾರ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತಾರೂಪರಾದ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೋಮಸ್ವರೂಪರಾದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಗತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಹೋರಾತ್ರರೂಪವಾದ ಕಾಲರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಒಂದು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದೇಹಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ

ತ್ವಕಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಗತೀ ಅಹೋರಾತ್ರಾತ್ಮಕಕಾಲಸ್ವರೂಪಾಯಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | ಅಥವಾ ಹಂತಿ ದೇಹಾದ್ಧೇಹಾಂತರಂ ಗಚ್ಛತಿ ಸ್ವಕರ್ಮವಶೇನೇತಿ ಹಂಸೋ ಜೀವಃ | ತಸ್ಯ ಗತಿಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನಂ ಮುಕ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ | “ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮ್”, “ಯದ್ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತತೇ” ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿವಚನಾತ್ | ಅಥವಾ ಹಂತಿ ಸ್ವಕಾರ್ಯಭೂತಂ ಜಗತ್ಪವಿಶತೀತಿ ಹಂಸಃ | “ಹಂಸಸ್ತು ಪರಮೇಶ್ವರಃ” ಇತಿ ನೃಸಿಂಹುತಾಪನೀಯೇ | ಗಮ್ಯತೇ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಶರಣತ್ವೇನ ಪ್ರಸದ್ಯತೇ ಚತುರ್ವಿಧಭಕ್ತ್ಯಿರಿತಿ ಗತಿಃ ಹಂಸಶ್ಚಾಸೌ ಗತಿಶ್ಚ ಇತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸಮಾಸಃ | “ಹಂಸಃ ಶುಚಿಷತ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅಹೋಸ್ವಿತ್ ಹಂಸಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಾಹನಸ್ಯ ಗತಿರಿವ ಗಮನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಉತಾಹೋ ಹಂಸಶಬ್ದೇನ ನಾನೈಕದೇಶೇನ ಹಂಸಕಂ ಸಾದಕಟಿಕಮುಚ್ಯತೇ | ಗಮ್ಯತೇನೇನೇತಿ ಗತಿಃ ಚರಣಂ, ಹಂಸಯುಕ್ತೇ ಗತೀ ಸಾದಾರವಿಂದೇ

ಜೀವಾತ್ಮನ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನವಾದ ಮುಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾದವಳು. “ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮ್” “ಯದ್ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿವಚನಗಳಿಂದ ದೇವಿಯು ಪುನಃವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಮುಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪವು ಹಂಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು “ಹಂಸಸ್ತು ಪರಮೇಶ್ವರಃ” ಎಂಬ ನೃಸಿಂಹುತಾಪನೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಆರ್ತ ಮುಂತಾದ ಚತುರ್ವಿಧಭಕ್ತರಿಂದ ಪ್ರಸತ್ತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಲ್ಪಡುವವಳು. ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ವರೂಪಳು, ಭಕ್ತರಿಂದ ಭಜಿಸಲ್ಪಡುವವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. “ಹಂಸಃ ಶುಚಿಷತ್” ಎಂಬ ವಚನವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮನ ವಾಹನವಾದ ಹಂಸಸಕ್ತಿಯಂತೆ ಮಂದಮಾ ರಮ್ಯವೂ ಆದ ಗಮನವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಕಾಲುಕಡಗವೆಂಬ ಅಭರಣದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚರಣವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯ-ಸಾರಾಸಾರ-ಜಡಾಜಡವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ

ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಯದ್ವಾ ಹಂಸಶಬ್ದೇನ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಾ
 ಸಾರಾಸಾರ-ಜಡಾಜಡಾದಿನಸ್ತು ವಿವೇಕಸಮರ್ಥಾಃ ; ಹಂತಿ
 ಗಚ್ಛಂತಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಮಂ ಪ್ರತಿದೇಶಂ ಇತಿ ಹಂಸಾಃ ಪರಿವ್ರಾ
 ಜಕಾಃ ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮಿಣಃ ನಿಷ್ಕಾಮಾಃ | ತೇಷಾಂ ಗತಿಃ
 ಗನ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಯತೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಇತಿ ಗತಿಃ
 “ ಸನ್ಯಾಸಯೋಗಾದ್ಯತಯಃ ಶುದ್ಧಸತ್ತಾಃ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |
 “ ಯೇ ಪೂರ್ವಂ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ತದ್ವಿದುಃ ತೇ
 ತನ್ಮಯಾ ಅಮೃತಾ ವೈ ಬಭೂವುಃ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |
 ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷಾನುಭೂಯಮಾನಪರಮಾನಂದಮುಕ್ತಿ
 ಸ್ವರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೩. ಓಂ ಹಾಟಿಕಾಭರಣೋಜ್ವಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾಟಿಕಾಭರಣೋಜ್ವಲಾ | ಹಾಟಿಕಸ್ಯ ಸುವರ್ಣಸ್ಯ

ನೀರಕ್ಷೀರಗಳಂತೆ ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಗ್ರಾಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿ
 ಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಹಂಸರಾದ ನಿಷ್ಕಾಮಿಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವವಳು,
 ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಯೋಗದಿಂದ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತರು ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು
 ಹೊಂದುವರೆಂದು ಬೋಧಿಸುವ “ ಸನ್ಯಾಸಯೋಗಾದ್ಯತಯಃ ಶುದ್ಧಸತ್ತಾಃ ”
 ಎಂಬ ವಚನವು ಪ್ರಮಾಣವು. ಮತ್ತು “ ಯೇ ಪೂರ್ವಂ ದೇವಾ ಋಷ
 ಯಶ್ಚ ತದ್ವಿದುಃ ತೇ ತನ್ಮಯಾ ಅಮೃತಾ ವೈ ಬಭೂವುಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು
 ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ
 ರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವ ಪರಮಾನಂದರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ
 ಕೂಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹಂತೀತಿ + ಹಂಸಃ, ತಸ್ಯ
 ಗತಿಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಾ, ಹಂಸಯೋರ್ಗತೀ ಯಸ್ಯಾಃ, ಹಂಸಸ್ಯ + ಗತಿಃ, ಹಂಸ
 ಶ್ಚಾಸೌ + ಗತಿಶ್ಚ, ಹಂಸಸ್ಯ + ಗತಿರಿವ ಗತಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ಹಂಸಯುಕ್ತೇ
 ಗತೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ಹಂಸಾನಾಂ + ಗತಿಃ ಎಂದು ಆಯಾಯ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ
 ಉಚಿತವಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಗ್ರಹಗಳು.

೩. ಸುವರ್ಣನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು.
 ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣಾಂಡದಂತೆ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಆಭರಣದಂತೆ ಸತ್ತಾ

ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಅಭರಣಾನಿ ಚ ಹಾಟಿಕಾಭರಣಾನಿ
 ತೈರುಜ್ಜ್ವಲಾ ತಥಾ | ಪ್ರಕಾಶಿತಾ ಅಲಂಕೃತೇತ್ಯರ್ಥಃ |
 ಹಾಟಿಕಸ್ಯ ಸುವರ್ಣರೂಪಬ್ರಹಾಂಡಸ್ಯ ಅಭರಣವದುಜ್ಜ್ವಲಾ
 ಪ್ರಕಾಶಕರೀ ಸತ್ತಾಸ್ಫೂರ್ತಿಕರೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಯದ್ವಾ ತಸ್ಮಿನ್
 ಅಭರಣೈಃ ಮಂಗಲಸೂತ್ರಾದಿಭಿಃ ಸನಾಥಸ್ತ್ರೀಮಂಡಲಸ್ವ
 ರೂಪೈರುಜ್ಜ್ವಲತೀತಿ | ಅಹೋಸ್ವಿತ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಣದ್ವಯ
 ರೂಪವಸುದಾನೇನ ವಸುಸ್ವರೂಪೇಣ ನಾ ಉಜ್ಜ್ವಲತಿ
 ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ತಥಾ “ ವಸುರಂತರಿಕ್ಷಸತ್ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವವಳು. ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ
 ದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲಸೂತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸ್ವವಾಸಿನಿಯ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸು
 ವವಳು. ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣ, ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಒಡವೆಗಳೆಂಬ
 ದ್ವಿವಿಧವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದ ದಾನದಿಂದಲೂ ಐಶ್ವರ್ಯಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ
 ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವಳು. “ ವಸುರಂತರಿಕ್ಷಸತ್ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ
 ವಸು-ಐಶ್ವರ್ಯರೂಪತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಹಾಟಿಕಸ್ಯ + ಅಭರಣಾನಿ,
 ತೈರುಜ್ಜ್ವಲಾ, ಹಾಟಿಕಸ್ಯ + ಅಭರಣವದುಜ್ಜ್ವಲಾ, ಹಾಟಿಕೈಃ ಅಭರಣೈ
 ರುಜ್ಜ್ವಲಾ, ಹಾಟಿಕಂ ಚಾಭರಣಾನಿಚ ತೈರುಜ್ಜ್ವಲಾ ಎಂದು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ
 ವಿಗ್ರಹಗಳು.

೩೨

ಹಾರಹಾರಿಕುಚಾಭೋಗಾ ಹಾಕಿನೀ ಹಲ್ಯವರ್ಜಿತಾ |
ಹರಿತ್ಯತಿಸಮಾರಾಧ್ಯಾ ಹತಾತ್ಕಾರಹತಾಸುರಾ ||

೪. ಓಂ ಹಾರಹಾರಿಕುಚಾಭೋಗಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾರಹಾರಿಕುಚಾಭೋಗಾ | ಹರಸ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಇಮೇ ಸಂಬಂಧಿನಃ ಹಾರಾಃ ಈಶ್ವರತ್ವಾಪ್ತಕಾಮತ್ವನಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತತ್ವಾದಯೋ ಗುಣಾಃ, ತಾನ್ ಹರತಿ ತದ್ವಿಪರೀತನಿದ್ಯಾದ್ಯಾಧಾನೇನ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಹಾರಹಾರೀ ಕುಚಯೋರಾಭೋಗಃ ಪರ್ಯಂತಭೂಮಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ತದ್ವಿಷಯಕವಾಂಛಯಾ ತದೇಕಸಕ್ತಮನಸ್ತ್ವೇನ ತತ್ಕಾರಣೇ ಭೂತಾವಿದ್ಯಾವಶವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ವಶೀಕೃತಮಾಯತ್ಪಸ್ವರೂಪೇಶ್ವರತ್ವಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾಪ್ತಕಾಮತ್ವಾದಯಃ ಅಪಹೃತಾಃ ಜೀವೇಶ್ವರಯೋರೇಕತ್ರ ತೇಷಾಂ ತದ್ಗುಣಾನಾಂ ಚ ಸಾಮಾ

೪. ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರತ್ವ-ಆಪ್ತಕಾಮತ್ವ-ನಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತತ್ವಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅವಿದ್ಯಾ ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಬಲದಿಂದ ಅಪಹರಿಸುವ ಸ್ತನಾಗ್ರಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳವಳು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಾಯಾವಶನಾಗಿ ದೇವಿಯ ಕುಚಾಭೋಗದಲ್ಲಿ ಆಶಿಸುವ ಮಾನಸವುಳ್ಳವನಾಗಿ ವ್ಯಸನಿಯಾಗುವನು. ಅದರಿಂದ ವಶೀಕೃತಮಾಯತ್ವ-ಈಶ್ವರತ್ವ-ಆಪ್ತಕಾಮತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಜೀವ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಗುಣಗಳು ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾಧನತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯು ಉದಯಿಸುವುದೇ ಬಹುಭವನಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಆ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಜಗದಾಕಾರತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಅಧಿಕಗುಣಗಳಿಂದ ದೇವಿಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಳೆಂದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ

ನಾಧಿಕರಣ್ಯಾಯೋಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ | ತಥಾ ಚ ಈಶ್ವರಸ್ಯ
ನುದಿಷ್ಟಸಾಧನಮಿತ್ಯನ್ಯತ್ರ ಪದಾರ್ಥೇ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತಸ್ತೈವ
ಬಹುಭವನರೂಪತಯಾ ತಸ್ಯ ಜಗದಾಕಾರತ್ವಾಧಾಯಕಾ
ಇತ್ಯಧಿಕಗುಣೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ ವಿಷಯತ್ವೇನ ಭೋಗಸ್ಯಾತಿಶಯೋ
ಕ್ತಿರಿತಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ | ಅಥವಾ ಹಾರಾನ್ ನುಕ್ತಾಸ್ರಜಃ
ಹರತಿ ಆದತ್ತ ಇತಿ ಹಾರಹಾರೀ ಕುಚಾಭೋಗೋ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸೇತಿ ತಥಾ ಸಟ್ಟಿಕಾರೇಣ ಯಥೋಚಿತಕಾಲಂ ಭೂಷಿತವ
ತಿಲತಿ ಭಾವಃ |

೫. ಓಂ ಹಾಕಿನೈ ನಮಃ |

ಹಾಕಿನೀ | ಹಾಕಯತಿ ಜನ್ಮಮರಣಯೋಃ ಛೇದಯತೀತಿ
ಹಾಕಿನೀ; ಹಾಕ್ ಛೇದೇ ಇತಿ ಧಾತುಸಾಲಾತ್ |

೬. ಓಂ ಹಲ್ಯವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಲ್ಯವರ್ಜಿತಾ | ಹಲಸಂಬಂಧಿ ಹಲ್ಯಂ ಕೃಷ್ಯಾದಿವ್ಯಾರಾ ಜನ
ಕತ್ಯಂ ತದ್ವರ್ಜಿತಾ | ಕಾಮಾದಿವಿಹೀನಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ

ವಿವಿಧವಾದ ಮುತ್ತಿನಹಾರಗಳನ್ನು ಆಯಾಯಸಮಯ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ
ಕೊಂಡಿರುವ ಕುಚಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗವುಳ್ಳವಳು. ಹರಸ್ಯ + ಇಮೇ ಹಾರಾಃ
ತಾನ್ ಹರತೀತಿ ಹಾರಹಾರೀ, ಕುಚಯೋಃ + ಅಭೋಗಃ ಹಾರಹಾರೀ ಕುಚಾ
ಭೋಗಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಮರಣಗಳನ್ನು ಛೇದಿಸುವವಳು. ಛೇದನವೆಂಬ
ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾಕ್ ಎಂಬ ಧಾತುವು ಪಠಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಕಯತೀತಿ ಹಾಕಿನೀ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ನೇಗಲಿನಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಕೃಷಿ ಮುಂತಾದ ಜೀವನಸಾಧನವು
ಹಲ್ಯ ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಕಾಮಾದಿ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಹೀನವಾದ

ತ್ವಾತ್ | ಹಲ್ಯಂ ಕಪಟಿಃ ಮಿತ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯನ್ಯಥಾ ಸ್ವಾಂತಃ
ಕರಣಾವಿಸ್ಪೃತಿಃ ತೇನ ವರ್ಜಿತಾ | ಅವಿದ್ಯಾನಿರಹಿತ ತತ್ತ್ವಂಪದ
ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಭೂತತ್ವಾದಿತಿ ಯಾವತ್ |

೭. ಓಂ ಹರಿತ್ವತಿಸಮಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿತ್ವತಿಸಮಾರಾಧ್ಯಾ | ಹರಿತಾಂ ದಿಶಾಂ ಪತಯಃ ಮಹೇಂ
ದ್ರಾದಯಃ ತೈಃ ಸನ್ಯುಕ್ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಂ ಆರಾಧಿ
ತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ | ತದ್ವಿಪಕ್ಷನಿಬರ್ಹಣೇಷ್ವಪ್ರಾಪಕದೈವತತ್ವಾ
ದಿತ್ಯಭಿಸಂಧಿಃ |

೮. ಓಂ ಹಠಾತ್ಕಾರಹತಾಸುರಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಠಾತ್ಕಾರಹತಾಸುರಾ | ಹಠಾತ್ಕಾರೇಣ ಅತಿಶೀಘ್ರತಯಾ
ಹತಾಃ ಪುರಾಭೂತಾಃ ಅಸುರಾಃ ಅಸುರಪಕ್ಷಾ ಮಹಿಷಾದ

ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ನ್ಯಾಸಾರಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತಳಾದ
ವಳು. ಅಥವಾ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂತಃಕರಣ
ಭಾವನೆಯು ಕೃತ್ರಿಮವು. ಅದು ಹಲ್ಯ ವೆಂಬ ರಬ್ಬದ ಅರ್ಥವು. ಅವಿದ್ಯಾ
ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದ ತತ್, ತ್ವಂ ಪದಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯ
ಸ್ವರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕಪಟದಿಂದ ವರ್ಜಿತಳು. ಹಲ್ಯೇನ ವರ್ಜಿತಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಮಹೇಂದ್ರನು ಮೊದಲಾದ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಂದ ಅವರವರ ವಿಷತ್ತು
ಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಶ್ರದ್ಧಾ, ಭಕ್ತಿ, ಆದರ
ಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದವಳು. ಹರಿತಾಂ ಪತಯಃ ತೈಃ,
ಆರಾಧಯಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಬಹುಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿ ಅತಿತ್ವರೆಯಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಿ
ಷಾದಿ ಅಸುರರುಳ್ಳವಳು. ಸಮಬಲರಾದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಛಾಂದಃ

ಯೋ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ಸನುಬಲಯೋಃ ಕಿಲ ಲೋಕೇ
ಸಾನಾದ್ಯುಸಾಯಃ ಬಲಾಬಲವಿಚಾರಣಾ ಚ ಭವತಿ ಪ್ರಬಲ
ಸ್ಯ ತು ದುರ್ಬಲೇಷು ನೈರಿಷು ಸಿಹ್ಮಸ್ಯ ನೇಷೇಷ್ವಿವ ತದ
ಯೋಗೇನಾತಿತ್ವರಯಾ ಅನಿಚಾರೇಣೈವ ದೇವಲೋಕಸುಖ
ಪ್ರದಾ ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥವಿಚಾರಣಾಯಾನಿತರೇಷು ಕೈನು
ತಿಕ್ನಾಯೇನ ತತ್ಕಾರಣತ್ವಂ ಧ್ವನಿತನಿತಿ ಯೋಜನೀ
ಯಮ್ |

ಸಾಮ ಮುಂತಾದ ಉಪಾಯಪ್ರಯೋಗವೂ, ಬಲಾಬಲ ನಿರ್ಧಾರಣವೂ
ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಗಳು ವಿಲಂಬ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುವು.
ಸಿಹ್ಮಕ್ಕೆ ಕುರಿಮರಿಯೊಡನೆ ಬಲಾಬಲಚಿಂತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಆತಿ ಶೀಘ್ರ
ವಾಗಿ ಸುರ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು
ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸುವಳು, ಹಠಾತ್ಪಾರೇಣ + ಹತಾಃ + ಅಸುರಾಃ ಯಯಾ ಸಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೨

ಹರ್ಷಪ್ರದಾ ಹವಿರ್ಭೋಗೇಕ್ರೀ ಹಾರ್ದಸಂತಮಸಾಪಹಾ |
ಹಲ್ಲೀಸಲಾಸ್ಯಸಂತುಷ್ಠಾ ಹಂಸಮಂತ್ರಾರ್ಥರೂಪಿಣೀ ||

೯. ಓಂ ಹರ್ಷಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರ್ಷಪ್ರದಾ | ಹರ್ಷಃ ಆನಂದಕಾರಕಃ ಮುಖನಿಕಾಸಾದಿಕಾ
ಯೋಗನ್ನೇಯಃ ಸ್ವಾತ್ಮಸಂಭಾವನೇತರಪರಿಭವನಿಮಿತ್ತಚಿತ್ತ
ವೃತ್ತಿವಿಶೇಷಃ | ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಾನಿಭಾವಿತಯಾ
ತತ್ಪ್ರದಾನಂ ತದ್ಧೇತೋರಪ್ಯಾಕ್ಸಿಪತೀತಿ ಸುಖಪ್ರದೇತ್ಯರ್ಥಃ |
ಪ್ರದದಾತೀತಿ ಪ್ರದಾ | ಅಥವಾ ಹರ್ಷಂ ಧನಯೌವನಾ
ದಿಸುಖಂ ಪುತ್ರ ಬಂಧುವರ್ಗಾದಿರೂಪೇಣ ಪರಿಹೃತ್ಯ ಪ್ರಕ
ರ್ಷೇಣ ದೃತಿಖಂಡಯತೀತಿ ವಾ ತಥಾ |

೧೦. ಓಂ ಹವಿರ್ಭೋಗೇಕ್ರೈ ನಮಃ |

ಹವಿರ್ಭೋಗೇಕ್ರೀ | “ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ ಶಿವಃ ಸ ಹರಿಃ ಸೇಂದ್ರಃ

೯. ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ, ಮುಖ ವಿಕಾಸ ಮುಂತಾದ
ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಉಹಿಸಬಹುದಾದ, ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪರರಲ್ಲಿ ಅಪಕರ್ಷ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಚಿತ್ತ ವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ಹರ್ಷ
ವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸುಖವನ್ನೂ ಕೊಡುವವಳು. ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಿನಾಭೂತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಗುವು
ದೆಂಬುದು ಸಹಜವು, ಅಥವಾ ಧನ-ಯೌವನ ಮುಂತಾದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ
ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಪುತ್ರ ಬಂಧು ವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ರೂಪದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿ ಅಂತಹ
ಮಾದಕ ಹರ್ಷವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವವಳು. ಹರ್ಷಂ ಪ್ರದದಾತೀತಿ, ಹರ್ಷಂ
ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದೃತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. “ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ ಶಿವಃ ಸ ಹರಿಃ ಸೇಂದ್ರಃ ಸೋಽಕ್ಷರಃ ಪರಮಃ
ಸ್ವರಾಟ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಸು ರುದ್ರ ಮುಂತಾದ ನಾನಾ

ಸೋಽಕ್ಷರಃ ಪರಮಃ ಸ್ವರಾಟ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ನಸುರುದ್ರಾ
 ದಿತ್ಯಾಕಾರೇಣ ಹವೀಂಷಿ ಯಜಮಾನೇನ ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಕ್ಲಿಪ್ತಾನಿ
 ಸ್ವಾಹಾಮುಖೇನ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ತಥಾ | ಯದ್ವಾ ಹವೀಂಷಿ
 ಕಾಲಾಂತರಭಾವಿಫಲಾನಿ ಅದೃಷ್ಟ್ವಾತ್ಮನಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಾಣಿ
 ತತ್ತದ್ಯಜಮಾನಜೀವಗತಾನಿ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಭಿಧಾನಾನಿ
 ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟ್ವಾತ್ಮನೇಶ್ವರಜೀವೋಪಾಧಿಭೂತಾನಿ ಮಾಯಾ
 ವಿದ್ಯಾಶಬ್ದಿತಾನಿ ಮುಕ್ತಿಪರ್ಯಂತಂ ಭುನಕ್ತಿ ಪಾಲಯತೀತಿ
 ನಾ ತಥಾ | ಅನ್ಯಥಾ ಸಂಸಾರಸ್ಯ ಅನಾದಿತ್ವಾಭಾವೇನ ಆದಿ
 ನುಶರೀರಾದ್ಯತ್ವತ್ಪ್ರಾ ಅಂಗೀಕ್ರಿಯಮಾಣಾಯಾಂ ಪ್ರಪಂ
 ಚಸ್ಯಾಕಸ್ಮಿಕತ್ವಮುಕ್ಯತಾಭ್ಯಾಗಮಪ್ರಸಂಗಶ್ಚ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ |

೧೧. ಓಂ ಹಾರ್ದಸಂತಮಸಾಪಹಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾರ್ದಸಂತಮಸಾಪಹಾ | ಹೃದಯಾನಚ್ಛಿನ್ನಃ ಹಾರ್ದಃ
 “ಯೋ ವೇದ ನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಮ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನು ಹಾಕಿರುವ ಅನೇಕ ಹವಿಸ್ಸು
 ಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಭುಂಜಿಸುವವಳು. ಅಥವಾ ಕಾಲಾಂ
 ತರದಲ್ಲಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅದೃಷ್ಟ ವೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಆಯಾಯ
 ಯಜಮಾನ ಜೀವರಲ್ಲಿರುವ, ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಂಕಿತವಾದ
 ಜೀವ ಈಶ್ವರರಿಗೆ ಸಮಷ್ಟಿ ವ್ಯಷ್ಟಿ ರೂಪವಾದ ಉಪಾಧಿದ್ವಯದ ಆಕಾರದಿಂದ
 ಮಾಯಾ-ಅವಿದ್ಯಾ ಎಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು
 ಮುಕ್ತಿ ಪರ್ಯಂತವೂ ಪಾಲಿಸುವವಳು. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಸಂಸಾರದ ಅನಾ
 ದಿತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಆದಿ ಶರೀರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಾದರೆ,
 ಪ್ರಪಂಚವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಮತ್ತು ಅಕೃತಾಭ್ಯಾಗಮ, ಕೃತ
 ಪ್ರಣಾಶಗಳೆಂಬ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು. ಹವೀಂಷಿ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ
 ಹವೀಂಷಿ ಭುನಕ್ತಿ ಇತಿ, ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಹೃದಯದೇಶದಿಂದ ಅವಚ್ಛಿನ್ನನಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಾ
 ರಕವಾಗಿರುವ ಅತ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಆಶ್ರಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಜ್ಞಾನ

ಅಸ್ಮಿನ್ ಯತ್ಸಂತಮಸಂ ಆನಾರಕತ್ವಾತ್ “ ತಮ ಅಸೀತ್ ”
 ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಚ ಆತ್ಮವಿಷಯಕಂ ತದಾಶ್ರಯಮಜ್ಞಾನಂ
 ಅನರ್ಥಕರಂ ಅನ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ಮಹಾವಾಕ್ಯ
 ಶ್ರವಣಜನ್ಯಧೀವೃತ್ತಿಸ್ಪ್ರತಿಫಲಿತಾಕಾರೇಣಾಪಹಂತೀತಿ ಸಾ
 ತಥಾ | ನಾಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಸಂಸಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮ ನಾಸ್ಮಿ ನ ಭಾತಿ
 ಚ-ಇತ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸೋಽಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ
 ಲಕ್ಷಣಃ ಇತಿ ಏಕಾಕಾರವೃತ್ತಿಬಾಧ್ಯತ್ವನಿಮೇನ ಬಾಧಾ
 ಧಿಷ್ಠಾನಂ “ ನೇಹ ನಾನಾ ” ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಬ್ರಹ್ಮರೂಪೇತಿ
 ಯಾವತ್ |

೧೨. ಓಂ ಹಲ್ಲಿಸಲಾಸ್ಯಸಂತುಷ್ಟಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಲ್ಲಿಸಲಾಸ್ಯಸಂತುಷ್ಟಾ | ಹಲ್ಲಿಸ್ಯೈಃ ಚಿತ್ರದಂಡೈಃ ಕುಮಾರಿ

ವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವಳು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೃದಯಾವ
 ಚ್ಚಿನ್ನನಾಗಿರುವನೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು “ಯೋ ವೇದ ನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಮ್”
 ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ “ ತಮ ಅಸೀತ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು
 ಆತ್ಮಾನಾರಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ
 ಅನ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶವೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರುಂಟು. ಮಹಾವಾಕ್ಯ ಶ್ರವಣ
 ದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯಾಕಾರವು ಆ
 ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ, ಅಜ್ಞಾನವು “ ನಾಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಸಂಸಾರೀ
 ಬ್ರಹ್ಮ ನಾಸ್ಮಿ ನ ಭಾತಿ ಚ ” ಎಂಬಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ತಾ-ಭಾನಗಳನ್ನು
 ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಎಂಬ
 ಅಖಂಡಾಕಾರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅಂತಹ ಅಜ್ಞಾನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ
 ಹೊಂದುವುದರಿಂದ “ ನೇಹ ನಾನಾಸ್ಮಿ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿವಚನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವ
 ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಸ್ವರೂಪಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹೃದಾಅವಚ್ಚಿನ್ನಃ ಹಾರ್ದಃ,
 ತಸ್ಮಿನ್ ಸಂತಮಸಂ ತತ್ ಅಪಹಂತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಚಿತ್ರದಂಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕುಮಾರಿಕೆಯರು ಏಕತಾಲಾದಿಗಳಿಂದ
 ಕೂಡಿದ ಗೀತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂತು

ಕಾಭಿಃ ಏಕತಾಲಾದಿಯುಕ್ತಗೀತಪೂರ್ವಕಂ ಯತ್ ಲಾಸ್ಯಂ
ನರ್ತನಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಸಂತುಷ್ಟಾ ಪ್ರೀತಿನುತೀತ್ಯರ್ಥಃ | “ನಾರೀ
ಣಾಂ ಮಂಡಲೀನ್ಯತ್ಯಂ ಬುಧಾ ಹಲ್ಲೀಸಕಂ ವಿದುಃ” ಇತಿ
ಹಾರಾವಲೀಕೋಶಾತ್ ಮಂಡಲಾಕಾರನ್ಯತ್ಯಸಂತುಷ್ಟೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೩. ' ಓಂ ಹಂಸಮಂತ್ರಾರ್ಥರೂಪಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹಂಸಮಂತ್ರಾರ್ಥರೂಪಿಣೀ | ಹಂಸೈಃ ಪರಮಹಂಸೈಃ ಉಪಾ
ಸ್ಯೋ ಯೋ ಮಂತ್ರಃ ಪ್ರಣವಃ ತಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಬೋಧಿತ ತತ್ತ್ವಾ
ರ್ಥರೂಪಿಣೀ | ವಾಚ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಸ್ವರೂಪೇಣ ಜ್ಞಾಯ
ಮಾನೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಹಂಸಮಂತ್ರಃ ಅಜಪಾ | ಹಂಕಾರ
ಸಕಾರೌ ಶೋಧಿತತತ್ತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥೌ, ಹಂಕಾರಸ್ಯ ಪರೋಕ್ಷ
ವಾಚಿನಃ ಸಕಾರಸ್ಯ ತಾದೃಶಸ್ಯ ಚ ಭಾಗತ್ಯಾಗಲಕ್ಷಣಯಾ
ನಿಷ್ಪ್ರಸಂಚನಿತ್ಯಶುದ್ಧಮುಕ್ತಬುದ್ಧಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

ಷ್ಠಳಾಗುವವಳು. “ನಾರೀಣಾಂ ಮಂಡಲೀನ್ಯತ್ಯಂ ಬುಧಾ ಹಲ್ಲೀಸಕಂ ವಿದುಃ”
ಎಂಬ ಕೋಶದಿಂದ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಕೋಲಾಟವು ಹಲ್ಲೀಸವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪ
ಡುತ್ತದೆ. ಹಲ್ಲೀಸೈಃ + ಲಾಸ್ಯಂ, ತಸ್ಮಿನ್ ಸಂತುಷ್ಟಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಪರಮಹಂಸರಿಂದ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರಕ್ಕೆ
ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಳಾದವಳು, ಪ್ರಣವದಿಂದ
ಅಭಿಧಾವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ದೇವಿಯ ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣ
ರೂಪಗಳು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವವು, ಅಥವಾ ಅಜಪಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಹಂಸ
ವೆನಿಸಿರುವುದು. ಹಂಕಾರ, ಮತ್ತು ಸಕಾರಗಳು ಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತತ್ + ತ್ವಂ
ಪದಾರ್ಥಗಳು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರೋಕ್ಷಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿಶಿಷ್ಟ
ಚೇತನಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಹಂ-ಸ-ಕಾರಗಳಿಂದ ಭಾಗತ್ಯಾಗ ವೆಂಬ ಲಕ್ಷಣಾ
ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಮುಕ್ತಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವು ಬೋಧಿ
ಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಂಸೈಃ ಉಪಾಸ್ಯೋ ಮಂತ್ರಃ, ತಸ್ಯ + ಅರ್ಥಃ, ತಸ್ಯ
ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ಅಥವಾ ಹಂಸ ಇತಿ ಮಂತ್ರಃ, ತಸ್ಯ ಅರ್ಥಃ, ಸ್ವರೂ
ಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೨

ಹಾನೋಪಾಧಾನನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಹರ್ಷಿಣೀ ಹರಿಸೋದರೀ |
ಹಾ ಹಾ ಹೂಹೂಮುಬಸ್ತುತ್ಯಾ ಹಾನಿನೈವಿವರ್ಜಿತಾ ||

೧೪. ಓಂ ಹಾನೋಪಾಧಾನನಿರ್ಮುಕ್ತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾನೋಪಾಧಾನನಿರ್ಮುಕ್ತಾ | ಅನಿಷ್ಟಸಾಧನೇ ಹಾನಂ ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ರಿಯಾ | ಇಷ್ಟಸಾಧನೇ ಉಪಾಧಾನಂ ಸ್ವೀಕಾರ ಕ್ರಿಯಾ | ಪರಿಜಿಹೀರ್ಷಾ ಆದಿತ್ಸಾ ವಾ | “ಅಪ್ರಾಣೋ ಹ್ಯಮನಾಃ ಶುಭ್ರಃ” “ಆಕಾಯಂ” “ಅಶರೀರಂ ವಾನ ಸಂತಂ ನ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಸ್ಪೃಶತಃ” ಇತಿ ಬಹುಶ್ರುತೇಃ ಅಶರೀರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಂತಃಕರಣಾದಿ ಧರ್ಮಾಣಾಮುಸಂಭವಾತ್ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ನಿಸ್ಸಂಗೇ ತ್ಯರ್ಥಃ | ವಿಮುಕ್ತಶ್ಚ “ವಿಮುಚ್ಯತ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೫. ಓಂ ಹರ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹರ್ಷಿಣೀ | “ಏಷ ಹ್ಯೇವಾನಂದಯಾತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೪. ಅನಿಷ್ಟಸಾಧನವಸ್ತುವನ್ನು ವರ್ಜಿಸುವುದು, ಇಷ್ಟ ಸಾಧನವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೆಂಬ ಹಾನ-ಉಪಾಧಾನಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಆ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಶೂನ್ಯಳಾದವಳು. ಅಪ್ರಾಣೋ ಹ್ಯಮನಾಃ ಶುಭ್ರಃ, ಆಕಾಯಮ್, ಅಶರೀರಂ ವಾನ ಸಂತಂ ನ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಸ್ಪೃಶತಃ ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಅಶರೀರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಮಾನಸ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. “ವಿಮುಕ್ತಶ್ಚ ವಿಮುಚ್ಯತೇ” ಎಂಬುದು ಸರ್ವಧರ್ಮ ನಿರ್ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಹಾನಂ ಚ + ಉಪಾಧಾನಂ ಚ, ತಾಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಏಷ ಹ್ಯೇವಾನಂದಯಾತಿ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದಂತೆ ಆನಂದ ಪರಿ

ಹರ್ಷಯತಿ ಸಂತೋಷಯತೀತಿ ನಾ |

೧೬. ಓಂ ಹರಿಸೋದಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿಸೋದರೀ | ಹರಿಣಾ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸಮಾನಂ ಏಕಂ ಉದರಂ ಉತ್ ಈಷತ್ ಅರಂ ಭೇದಕಂ ಅನಚ್ಛೇದಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಉಚ್ಚೈರರಂ ಕೂಟೋ ನಾ ಅತ್ಯಲ್ಪಮಿಥ್ಯಾಭೂತ ಮಾಯೋ ಸಾಧಿಕಚೈತನ್ಯಾವಸ್ಥಾವಿಶೇಷರೂಪಾ | “ಅಪರೇಯಮಿ ತಸ್ತನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಮ್ | ಜೀವಭೂತಾಂ ನುಹಾಬಾಹೋ ಯಯೇದಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್” “ದೇವಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ ಸ್ವಗುಣೈರ್ನಿಗೂಢಾಮ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಭ್ಯಾಂ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ರೂಪಭೇದವತ್ತ್ವಾನಗಮಾದಿತಿ ಮಂತ ವ್ಯಮ್ |

೧೭. ಓಂ ಹಾಹಾಹೂಹೂಮುಖಸ್ತುತ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾಹಾಹೂಹೂಮುಖಸ್ತುತ್ಯಾ | ಹಾಹಾಹೂಹೂನಾಮು

ಪೂರ್ಣಳಾಗಿ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವವಳು. ಹರ್ಷಯತೀತಿ ಹರ್ಷಿಣೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಅಭಿನ್ನವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಭೇದಕವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಉದರ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಮಿಥ್ಯಾಸ್ವರೂಪವಾದ ಮಾಯೋಸಾಧಿ ಸಂಪರ್ಕವುಳ್ಳ ಚೈತನ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಅಂತಹ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವಳು. “ಅಪರೇಯಮಿ ತಸ್ತನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಮ್ | ಜೀವಭೂತಾಂ ನುಹಾಬಾಹೋ ಯಯೇದಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್, ದೇವಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ ಸ್ವಗುಣೈರ್ನಿಗೂಢಾಮ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿವಚನಗಳಿಂದ ಶಕ್ತಿಭೂತವಾದ ಮಾಯಾ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರರಿಗೆ ರೂಪಭೇದವುಂಟೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಹರಿಣಾ ಸ ಮಾನಂ ಏಕಂ ಉತ್ ಅರಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಹಾಹಾ ಹೂಹೂ ಮುಂತಾದ ಗಂಧರ್ವ ಮುಖ್ಯರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲು

ಕಗಂಧರ್ವೌ ಮುಖ್ಯೌ ಯೇಷಾಂ ಜನಾನಾಂ ತೈಸ್ತಥಾ |
ಸ್ತುತ್ಯಾ ಗುಣೈನಿಷ್ಠಗುಣಾಭಿಧಾನಂ ಸ್ತುತೀಃ | ತದಾಶ್ರಯತ್ವೇನ
ಪ್ರತಿಪಾದನೀಯೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೮. ಓಂ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿವಿವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಾನಿವೃದ್ಧಿವಿವರ್ಜಿತಾ | ಅವಯವೋಪಚಯರೂಪಾ ವೃದ್ಧಿಃ
ತದಪಚಯರೂಪಾ ಹಾನಿಃ; ತಾಭ್ಯಾಂ ವರ್ಜಿತಾ | “ನ
ಕರ್ಮಣಾ ವರ್ಧತೇ ನೋ ಕನೀಯಾನ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |
ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ಷಡ್ಭಾವವಿಕಾರಾಣಾಂ ಶರೀರಧರ್ಮತ್ವೇನ
ಕರ್ಮನಿಮಿತ್ತತ್ವಾದೀಶ್ವರೇ ತದಭಾವೇನ ನಿರ್ವಿಕಾರೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಯೋಗ್ಯಳಾದವಳು. ಗುಣವೈಕ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯು ಸ್ತೋತ್ರ
ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವಳಾಗಿರುವಳು. ಹಾಹಾಶ್ಚ
ಹೂಹೂಶ್ಚ ತೌ ಮುಖೇ ಯೇಷಾಂ, ತೈಃ ಸ್ತೋತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಅವಯವಗಳ ಉಪಚಯವೆಂಬ ವೃದ್ಧಿ ವಿಕಾರ, ಅವುಗಳ ಅಪ
ಚಯವೆಂಬ ಹಾನಿವಿಕಾರಗಳಿಂದ ರಹಿತಳಾದವಳು. “ನ ಕರ್ಮಣಾ ವರ್ಧತೇ
ನೋ ಕನೀಯಾನ್” ಎಂಬ ಉಪನಿಷದ್ವಚನದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು
ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು, ಷಡ್ಭಾವವಿಕಾರಗಳು ಶರೀರಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಈಶ್ವರ
ನಿಗೆ ಕರ್ಮನಿಮಿತ್ತವಾದ ಶರೀರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಜನ್ಮ ಮಂತಾದ ಯಾವ ಭಾವ
ವಿಕಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿ ಹಾನಿಗಳ
ರಾಹಿತ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾನಿಶ್ಚ + ವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ತಾಭ್ಯಾಂ ವರ್ಜಿತಾ, ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೨

ಹಯ್ಯಂ ಗವೀನಹೃದಯಾ ಹರಿಗೋಪಾರುಣಾಂಶುಕಾ |
ಲಕಾರಾಖ್ಯಾ ಲತಾಪೂಜ್ಯಾ ಲಯಸ್ಥಿತ್ಯುಧ್ಭವೇಶ್ವರೀ ||

೧೯. ಓಂ ಹಯ್ಯಂ ಗವೀನಹೃದಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹಯ್ಯಂ ಗವೀನಹೃದಯಾ | ಹಯ್ಯಂ ಗವೀನವತ್ ನವನೀತ
ಸದ್ಯಶನಿರಲಮೃದ್ವವಯನಪರಿಣಾಮದ್ರವತ್ಸಸಾದ್ಯಶ್ಯ—
ಯೋಗಿಹೃದಯಕೃಪಾರಸರೂಪಪರಿಣಾಮವತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ |
ಹೃದಯಾಭಾವೇಽಪಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತಯಾ ತದ್ವತ್ತ್ವಮ್ | ಈಕ್ಷಣ
ಣಾದಿನನ್ಮಾಯಾಪರಿಣಾಮರೂಪಾ ದಯಾ ನಾ ಹೃದಯ
ಶಬ್ದೇನ ಉಚ್ಯತೇ | “ಅನಾಗಮನಾಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ
ಸರ್ವನಿಷೇಧಾತ್ |

೨೦. ಓಂ ಹರಿಗೋಪಾರುಣಾಂಶುಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹರಿಗೋಪಾರುಣಾಂಶುಕಾ | ಹರಿಗೋಪಃ ಇಂದ್ರಗೋಪಃ |

೧೯. ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವಯವಗಳ ವಿರಲಭಾವವೆಂಬ ಮೃದುತ್ವ,
ದ್ರವಪರಿಣಾಮ ಮುಂತಾದ ಸಾದ್ಯಶ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹೃದಯದ ಕೃಪಾರಸ
ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳವಳು. ಹೃದಯರೂಪವಾದ ಕರಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರ್ವಾಂಶಗಳ
ಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಪಾರಸವೇ ಮೂರ್ತಿರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಈಕ್ಷಣ, ಸಂಕಲ್ಪಗಳಂತೆ
ಮಾಯಾಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ದಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೃದಯಶಬ್ದವು ಬೋಧಿ
ಸುವುದೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ
ದಕ್ಕೆ “ಅನಾಗಮನಾಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಮಾಣವು. ಹೈಯಂ ಗವೀನ,
ವತ್ + ಹೃದಯಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಆರ್ದ್ರಾ-ಮುಘಾನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಎಂಟುಕಾಲು,
ರಕ್ತವರ್ಣ, ಮೃದುನಾದ ದೇಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೀಟವನ್ನು

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಆದ್ರ್ಯಮಘಾನಕ್ಷತ್ರೇ ವರ್ಷಾಸೂದ್ಭವಾಃ ಅಷ್ಟಸಾದಾಃ
ರಕ್ತವರ್ಣಾಃ ವೃದ್ಧಾಂಗಾಃ ಕೀಟಿವಿಶೇಷಾಃ ತಥಾ ಶೋಣ
ಮಂಶುಕಂ ಅಂಬರಂ, ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಪ್ತತ್ಯಯಃ; ಕಿರಣಾನಿ
ನಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ನವನಾಕ್ಷರನಾಮಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಹಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ನವಮಃ |

೧. ಓಂ ಲಕಾರಾಖ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಕಾರಾಖ್ಯಾ | ಲಕಾರಯುಕ್ತಃ ಮೂಲಮಂತ್ರಃ ಆಖ್ಯಾ
ನಾಚಕಶಬ್ದಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಲಕಾರಸ್ಯ ಶಕ್ರಬೀಜಸ್ಯ
ನಾರ್ಥಃ; ಸೇಂದ್ರ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಲಕಾರಯುಕ್ತಸ್ಯ
ಮಾಯಾಬೀಜಸ್ಯ ನಾ ಸ್ತಬ್ಧಮಾಯೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಇಂದ್ರಗೋಪವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆ ಕೀಟದಂತೆ ಕೆಂಪಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಧರಿಸಿದವಳು. ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪಾದ ಅಂಶು-ಕಿರಣವುಂಜವುಳ್ಳವಳು.
ಹರಿಗೋಪವತ್ + ಅರುಣಂ + ಅಂಶುಕಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಅಥವಾ ಅಂಶವ
ಏವ ಅಂಶುಕಾಃ ಅರುಣಾ ಅಂಶುಕಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನವಮಸ್ರಕಾರವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧. ಲಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದ್ವಿತೀಯಖಂಡವುಳ್ಳ ಮೂಲಮಂತ್ರವು
ನಾಚಕವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಆ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ನಾಚ್ಯಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಅಥವಾ ಇಂದ್ರನ ಬೀಜವರ್ಣವಾದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥರೂಪಳಾದವಳು.
“ ಸೇಂದ್ರಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಇಂದ್ರಾತ್ಮಕತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.
ಅಥವಾ ಮಾಯಾಬೀಜಾಕ್ಷರದ ಅರ್ಥಸ್ವರೂಪಳು. ಸ್ತಬ್ಧವಾದ ಮಾಯಾ
ಸ್ವರೂಪಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಲಕಾರಃ ಆಖ್ಯಾ ಯಸ್ಯಾಃ, ಲಕಾರಸ್ಯ
ಆಖ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು,

೨- ಓಂ ಲತಾಪೂಜ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಲತಾಪೂಜ್ಯಾ | ಲನಂತಿ ವಿನಮಂತಿ ಅತ್ಯಂತನಮ್ರಾ ಭವಂ
ತೀತಿ ಲತಾಃ ಪರಮಪತಿವ್ರತಾಃ ಅರುಂಧತ್ಯಾದಯಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ
ತಾಭಿಃ ಸ್ಥಿರನಾಂಗಲ್ಯಾಯ ಸ್ವೇಷ್ಟದೇವತಾತ್ಮೇನ ಪೂಜ್ಯಾ
ಪೂಜನೀಯಾ, ತದುಕ್ತಂ-“ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಮಹೇಶಾನೀಂ
ಭುಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ ಚ ವಿಂದತಿ ” ಇತಿ | ಅಥವಾ ಕೇದಾರಾ
ರಾದಿಗೌರೀವಿಶೇಷಮೂರ್ತೌ ಲತಾಭಿಃ ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ವನ್ಯ
ಪೂಜೋಪಕರಣೈಃ ಪೂಜ್ಯಾ ಅಲಂಕೃತಾ | ಶಬರೀ ವಾ
ವನದುರ್ಗಾ ವೇತಿ ಭಾವಃ |

೩- ಓಂ ಲಯಸ್ಥಿತ್ಯುದ್ಭವೇಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ |

ಲಯಸ್ಥಿತ್ಯುದ್ಭವೇಶ್ವರೀ | ವೈಪರೀತ್ಯೇನ ವಿಶೇಷಣಂ
ಯೋಜ್ಯಮ್ | ಉದ್ಭವತೀತ್ಯುದ್ಭವಃ ಕಾರ್ಯಾತ್ಮನಾ ಅಭಿ
ವ್ಯಕ್ತಃ | ಸ್ಥಿತಿಃ ಜ್ಞಾನನಿಷಯತಾಯೋಗ್ಯಕಾಲಾವಚ್ಛೇದಃ

೨. ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿನಮನ (ಬಗ್ಗುವುದು) ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ
ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಅರುಂಧತೀ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮಾಂಗಲ್ಯ
ಲಾಭಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟದೇವತಾರೂಪದಿಂದ ಪೂಜ್ಯಳಾಗಿರುವವಳು. “ ಸಮಾರಾಧ್ಯ
ಮಹೇಶಾನೀಂ ಭುಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ ಚ ವಿಂದತಿ ” ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಭೋಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ದೇವೀಕೃಪಾಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅಥವಾ ಕೇದಾರ
ಮುಂತಾದ ಗೌರಿಯ ವಿಶೇಷಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಲತಾ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪೂಜಾ
ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜ್ಯಳಾದವಳು, ಮತ್ತು ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು.
ಅಥವಾ ಲತೆಯಿಂದ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಬರಮೂರ್ತಿ, ಅಥವಾ ವನದುರ್ಗಾ
ಮೂರ್ತಿಯು. ಲತಾಭಿಃ ಪೂಜ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯವು.

೩. ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವಿಕೆಯು ಉತ್ಪತ್ತಿಯು,
ಹುಟ್ಟಿದ ವಸ್ತುವು ಜ್ಞಾನ (ಅನುಭವ)ಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು.
ಸ್ಥಿತಿಯು, ಉತ್ಪನ್ನಕಾರ್ಯವು ಕಾರಣರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಂದುವುದು

ಅನುಭವಸತ್ತಾನತ್ವನಿಮಿತ್ತಿ ಯಾವತ್ | ಲಯಃ ಉತ್ಪನ್ನ
 ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಾತ್ಮನಾ ಅವಸ್ಥಿತಿಃ ನಾಚಾರಂಭಣ
 ಯೋಗ್ಯತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ತಾಸಾಂ ಕ್ರಿಯಾಣಾಂ ಅಚೇತನ
 ಕಾರ್ಯತ್ವಾಯೋಗೇನ ಘಟಾದಿಕಾರ್ಯೇ ಚೇತನಸ್ಯ ನಿಮಿ
 ತ್ತತಾದರ್ಶನಾತ್ ಏಕತಟಿಸ್ಥೇಶ್ವರತ್ವಂ ನಾ ಗೋಪುರಾದೌ
 ನಾನಾಚೇತನದರ್ಶನಾತ್ಪಾದ್ಯಶನಾನೇಶ್ವರತ್ವಂ ನೇತಿ ವಿಶಯೇ
 “ಯತೋ ವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ” ಇತಿ
 ಶ್ರುತೌ “ಯತಃ” ಇತ್ಯೇಕವಚನಸಂಚಯ್ಯಾ ನಾನಾತ್ವತಟಿ
 ಸ್ಥತ್ವೇ, “ಜನಿಕರ್ತುಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ” ಇತಿ ಸೂತ್ರಮ್ | ಜನಿಕರ್ತುಃ
 ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿರುಪಾದಾನಮುಪಾದಾನಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಯಾತ್ |
 “ಅಪಾದಾನೇ ಪಂಚಮಿಾ” ಇತಿ ಶಾಸನಾತ್ ಅಭಿನ್ನನಿಮಿ
 ತ್ತೋಪಾದಾನತ್ವನಿಮಿತ್ತಶ್ವರತ್ವನಿಮಿತ್ತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ | ತಟಿಸ್ಥಲಕ್ಷಣ

ಲಯವು. ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಸ್ವರೂಪವು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದುದು. ಕಾರ್ಯದ ನಾನು-ರೂಪಗಳು ವ್ಯವಹಾರ (ನಾಚಾರಂಭಣ) ಮಾತ್ರರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಂತಹ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳು ಅಚೇತನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯಸಾಮಾನ್ಯವು ಚೇತನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದು ಘಟಾದಿಕಾರ್ಯ-ಕುಲಾಲ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಚೇತನನಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬ ಈಶ್ವರನು ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ, ಅಥವಾ ಗೋಪುರ ಮುಂತಾದ ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚೇತನವರ್ಗವು ಸೇರಿ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಅನೇಕ ಚೇತನರು ಕಾರಣ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. “ಯತೋ ವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥದ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಆ ಸಂಶಯವು ನಿವಾರಣವಾಗುವುದು. ಯತಃ ಎಂದು ಪಂಚಮಿಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದವಿರುವುದು. “ಜನಿಕರ್ತುಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾದಾನ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಪಾದಾನ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಬಂದ ನಂತರ “ಅಪಾದಾನೇ ಪಂಚಮಿಾ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಬರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ

ನೇತತ್ ; ಜ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಲಕ್ಷಣಪ್ರಮಾಣ
ಯೋಃ ಅವಶ್ಯವಾಚ್ಯತ್ವಾದಿತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ | ಆದೌ ಲಯ
ಶಬ್ದೋಪಾದಾನೇನ ಅನಾದಿತ್ವಂ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ಸೂಚಿತಮ್ |
ಜಗತ ಇತಿ ಶಬ್ದಪೂರಣೇನ ನಾನು ಯೋಜನೀಯಮ್ | ತಥಾ
ಚ ಜಗತಃ ಲಯಶ್ಚ ಸ್ಥಿತಿಶ್ಚ ಉದ್ಭವಶ್ಚ ತೇಷಾಮೀಶ್ವರೀ
ಕೂಟಿಸ್ಥಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಧಾಯಕತಯಾ ವಿವ
ರ್ತಕಾರಣನಿತ್ಯರ್ಥಃ |

ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕಾರಣವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನ
ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನತ್ರವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದರಿಂದ ನಾನಾ ಈಶ್ವರವಾದ-ತಟಸ್ಥೇ
ಶ್ವರವಾದಗಳು ನಿರವಕಾಶವಾಗುವುವು. ಈ ನಾಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ “ಜಗತಃ”
ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಹಾರ ವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಲಯ-ಸ್ಥಿತಿ-
ಉದ್ಭವ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಲೋಮಕ್ರಮದಿಂದ ಪರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.
ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ- ಲಯಗಳಿಗೆ ಅಭಿನ್ನ ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನ ಸ್ವರೂಪಳು.
ಇದು ತಟಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣವು. ಜ್ಞೇಯಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವಿನ ಲಕ್ಷಣಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು
ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವು. ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಲಯ
ವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಅನಾದಿಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುವುದು.
ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರ ಕಾರಣತ್ವವೆಂಬ ತಟಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಲಕ್ಷಿತಳಾಗಿ ಸಚ್ಚಿ
ದಾನಂದಾತ್ಮಕತ್ವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿವರ್ತಕಾರಣಳೆಂದು ತಾತ್ಪ
ರ್ಯವು. ಲಯಶ್ಚ + ಸ್ಥಿತಿಶ್ಚ + ಉದ್ಭವಶ್ಚ, ತೇಷಾಮೀಶ್ವರೀ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೩೫

ಲಾಸ್ಯದರ್ಶನಸಂತುಷ್ಟಾ ಲಾಭಾಲಾಭವಿವರ್ಜಿತಾ ।
ಲಂಘ್ಯೇತರಾಜ್ಞಾ ಲಾವಣ್ಯಶಾಲಿನೀ ಲಘುಸಿದ್ಧಿದಾ ॥

೪. ಓಂ ಲಾಸ್ಯದರ್ಶನಸಂತುಷ್ಟಾಯೈ ನಮಃ ।

ಲಾಸ್ಯದರ್ಶನಸಂತುಷ್ಟಾ । ಯಥಾ ರಾಜಾ ಸಂಪೂರ್ಣಕಾಮಃ
ಪ್ರಯೋಜನಮನುದ್ದಿಶ್ಯಾಪಿ ಮೃಗಯಾದಿಲೀಲಾವಿಶೇಷಾನ್
ಪಶ್ಯತಿ ಬಾಲಕಾದಿನ್ಯತ್ಯಂ ನಾ ತಥಾ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ ಇಷ್ಟಾ
ನಿಷ್ಟಮಿಶ್ರೋದಾಸೀನಪದಾರ್ಥಚತುಷ್ಟಯಾನುಭವಜನ್ಯ-
ಹರ್ಷಶೋಕಾದಿಸಂಭವನ್ಮದೋದ್ರೇಕಶೋಕಾತಿರೇಕಹೇತುಕ
ವಿಹಿತಾದಿಕರಣಾಕರಣರೂಪಚರಣಾದ್ಯಂಗಪರಿಸ್ಪಂಜರೂಪ-
ನಾನಾವಿಧಪ್ರಾಣಿಕಾಯನಿಕಾಯಜನ್ಯಲಾಸ್ಯದರ್ಶನೇನ ಅನು-
ದ್ದಿಶ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಯೋಜನಂ ಸಂತುಷ್ಟಾ ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ
ಫಲಪ್ರಾಪಕೇಶ್ವರತಯಾ ಸರ್ವಸಮಾನತ್ಯಾತ್,

೪. ಅಜ್ಞಜನರ ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟ-ಮಿಶ್ರ ಮತ್ತು ಉದಾಸೀನವೆಂಬ
ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಹರ್ಷಾ
ತಿರೇಕ-ಶೋಕಾತಿರೇಕಗಳಿಂದ ವಿಹಿತಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ನಿಷಿದ್ಧಸೇವನ ಮುಂತಾದ
ಕ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಚರಣಾದಿ ಅವಯವಗಳ ಚಲನ ರೂಪವಾದ ನೃತ್ಯವನ್ನು
ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದವಳು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಮನಾದ ರಾಜನು ಬೇರೊಂದು
ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇಟಿ ಅಥವಾ ಬಾಲಕರ ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದುದನ್ನು
ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವನು. ಅದರಂತೆ ದೇವಿಯು ಸ್ವನ್ಯಾಪಾರಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ
ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯ-ಕರಣ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ
ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ಆಯಾಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮ
ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಳು. ನಾದತ್ತೇ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ತಾಪಂ ನ ಚೈವ ಸುಕೃತಂ
ವಿಭುಃ- ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಚನದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದು ಉಚಿತ
ಫಲ ಪ್ರದಾನದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

“ನಾದತ್ತೇ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ವಾಪಂ ನ ಚೈವ ಸುಕೃತಂ ನಿಭುಃ”
ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ | ಲಾಸ್ಯಂ ದೇವತಾದಿನಾರನನಿತಾದಿಭಿಃ
ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ತಾಲಗೀತಯುಕ್ತಂ ನೃತ್ಯಂ ತದ್ಧರ್ಶನೇನ
ಸಂತುಷ್ಟಾ | ತದೀಯಫಲಪ್ರದಾನೋನ್ಮುಖಕೃಪಾರಸವತೀ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

೫. ಓಂ ಲಾಭಾಲಾಭವಿವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಾಭಾಲಾಭವಿವರ್ಜಿತಾ | ಅಸ್ರಾಪ್ತಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಲಾಭಃ,
ಕೃತೇಂಪಿ ಯತ್ತೇ ತದಸ್ರಾಪ್ತಿರಲಾಭಃ | ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿವ
ರ್ಜಿತಾ, ಸರ್ಯಾಪ್ತಕಾಮತ್ಪೇನ ನಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತತ್ವಾತ್ “ನ
ಮೇ ಸಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚನ”
ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ |

ಅಥವಾ ದೇವವೇಶೈಯರಾದ ಅಪ್ಸರಃಸ್ತ್ರೀಯರ ತಾಲಗೀತಗಳ ಉಪಕರಣ
ಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವವಳು. ನೃತ್ಯ ದರ್ಶನ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಫಲದಾನದಲ್ಲಿ ಉನ್ಮುಖವಾದ ಕೃಪಾರಸವು
ಳ್ಳವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಲಾಸ್ಯಸ್ಯ ದರ್ಶನಂ ತೇನ ಸಂತುಷ್ಟಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಹೊಂದದಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಲಾಭವು. ಯತ್ನ
ಮಾಡಿದರೂ ಆ ವಸ್ತುವು ಲಭಿಸದಿರುವುದು ಅಲಾಭವು. ಲಾಭ-ಅಲಾಭಗಳು
ಅಭಿಸಂಧಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು.
ದೇವಿಯು ಸರ್ಯಾಪ್ತಕಾಮಳಾಗಿ ನಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಲಾಭಾಲಾಭ
ಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತಳಾದವಳು. “ನ ಮೇ ಸಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು
ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚನ” ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಚನದಿಂದ ಆಪ್ತಕಾಮತ್ವವು ಸ್ಪಷ್ಟ
ವಾಗುವುದು. ಲಾಭಶ್ಚ + ಅಲಾಭಶ್ಚ ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿವರ್ಜಿತಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಓಂ ಲಂಘೈತರಾಜ್ಞಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಂಘೈತರಾಜ್ಞಾ | ಇತರೇಷಾಂ ಜೀವಭ್ರಾಂತಿಕಲ್ಪಿತಾನಾಂ ಗುಣಮೂರ್ತ್ಯಾದೀನಾಂ ಉಪಾಸನಾವಿಧಿರೂಪಾ ನಾ ಕರ್ಮವಿಧಿರೂಪಾ ನಾ ಆಜ್ಞಾ ಪ್ರೇರಣಾ ಲಂಘ್ಯಾ ಅನಿಷಯಾಕೃತಾಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ| ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಕ್ರಿಯಾದ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಾಭಾವೇನ ವಿಧ್ಯವಿಷಯತ್ವಾದಿತಿ ಯಾವತ್| ಅಥವಾ ಕಿಂಕರೀತ್ವಾಭಾವೇನ ಇತರೇಷಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಆಜ್ಞಾ ಪ್ರೇರಣಾ ಲಂಘ್ಯಾ ಉಪೇಕ್ಷ್ಯಣೇಯಾ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ “ ಸರ್ವಸ್ಯಾಧಿಪತಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶಾನಃ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ, ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಸರ್ವನಿಯಂತ್ಯತ್ವೇನ ಸ್ವೇತರಾನಿಯಂತ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮ್ |

೭. ಓಂ ಲಾವಣ್ಯಶಾಲಿನೈ ನಮಃ |

ಲಾವಣ್ಯಶಾಲಿನೀ | ಲಾವಣ್ಯಂ ಸೌಂದರ್ಯಂ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪತಯಾ ಅತಿಶಯಪ್ರೀತಿವಿಷಯತ್ವಂ ಶಾಲತ ಇತಿ

೬. ವಿಷಯಾಕರಿಸದಿರುವ (ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಮಾಡದಿರುವ) ಜೀವಾತ್ಮರ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಸಗುಣ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಉಪಾಸನಾವಿಧಿ ಅಥವಾ ಕರ್ಮವಿಧಿ ಯೆಂಬ ಆಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವಳು. ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯವು ವಿಶಿಷ್ಟಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂಪವಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಕಿಂಕರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷಾರ್ಹವಾದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಆಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವಳು. ಸರ್ವಸ್ಯಾಧಿಪತಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶಾನಃ ಎಂಬ ವಚನಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ತಾನು ನಿಯಂತ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರೇಷಾಂ + ಆಜ್ಞಾ ಇತರಾಜ್ಞಾ ಲಂಘ್ಯಾ | ಇತರಾಜ್ಞಾ, ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಅತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವಿಕೆಯೆಂಬ ನಿರುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವಳು. ಅಥವಾ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ತಥಾ , ಸರ್ವಾನಯನಸಾಧಾರಣಸುಂದರಭಾವನತೀತಿ ನಾ |

೮. ಓಂ ಲಘುಸಿದ್ಧಿದಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಘುಸಿದ್ಧಿದಾ | ಲಘುನಾ ಉಪಾಯೇನ ಸಿದ್ಧಿಂ ನಾಂಛಿತಾರ್ಥ ಸ್ರಾಪ್ತಿಂ ದದಾತೀತಿ ತಥಾ | ಲಘುಶಬ್ದಃ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಲಘಿನಾಸಿದ್ಧಿಪರಃ | ತಥಾ ಚ ಲಘಿನಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ಯಪ್ರ ದೇತಿ ನಾ | ಅಥವಾ ಲಘೂನಾಂ ಅತ್ಯಂತಾಲ್ಪಜ್ಞಾನಭಾಗ್ಯ ಶರೀರರೂಪಚರಣವತಾನುಷ್ಠಾನಿಕ್ಯಷ್ಟಾನಾಂ ತೀರ್ಯಗಾದೀ ನಾನುಪಿಸಿದ್ಧಿಂ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯತಾಹೇತುಜ್ಞಾನಾದಿಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಂ ತತ್ಕಾರ್ಯಮಹಿಮಾತಿಶಯೋನ್ನೇಯಾಂ ದದಾ ತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ |

ಸರ್ವಾನಯನಗಳಲ್ಲಿ ಏಕವಿಧವಾದ ಉಜ್ವಲ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವಳು. ಲಾವಣ್ಯೇನ ಶಾಲತೇ ಇತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. ಲಘುವಾದ ಉಪಾಯದಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಅಥವಾ ಲಘಿನಾ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಲಘು ಶಬ್ದದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಘಿನಾ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತ ಅಲ್ಪ ಜ್ಞಾನ-ಭಾಗ್ಯ ಶರೀರ ಮುಂತಾದ ಉಪಕರಣವುಳ್ಳ ಅತಿ ನಿಕೃಷ್ಟರಿಗೆ ಕೂಡ ಅಕಸ್ಮಿತ್ವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಮಹಿಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ಮುಕ್ತಿಲಾಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಸಿದ್ಧಿಂ ದದಾತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿದಾ, ಲಘುನಾ ಸಿದ್ಧಿದಾ, ಅಥವಾ ಲಘೂನಾಂ ಸಿದ್ಧಿದಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩೬

ಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಸಸವರ್ಣಾಭಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಣಾಗ್ರಜಪೂಜಿತಾ |
ಲಭ್ಯೇತರಾ ಲಬ್ಧಭಕ್ತಿಸುಲಭಾ ಲಾಂಗಲಾಯುಧಾ ||

೯. ಓಂ ಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಸಸವರ್ಣಾಭಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಸಸವರ್ಣಾಭಾ | ಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಸೇನ ಲಾಕ್ಷ್ಮೀದ್ರವೇಣ
ಸಮಾನೋ ವರ್ಣೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ತಥಾಭೂತಾ ಶೋಭಾ
ಕಾಂತಿಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಅತಿಸಾಟಲವಿಗ್ರಹಪ್ರಭೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೦. ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಣಾಗ್ರಜಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಕ್ಷ್ಮೀಣಾಗ್ರಜಪೂಜಿತಾ | ಅಗ್ರೇ ಜಾಯೇತೇ ಇತ್ಯಗ್ರಜೌ
ರಾಮಭರತೌ ಲಕ್ಷ್ಮೀಣಸ್ಯಾಪಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭೂತರಾಮಾಚಾರಾನು
ಕಾರಿತ್ವೇನ ಚತುರ್ಭಿರಸಿ ದಾಶರಥಿಭಿಃ ಪೂಜಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೯. ಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವರ್ಣವುಳ್ಳ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವಳು.
ಅತ್ಯಂತ ಸಾಟಲ ವರ್ಣದ ವಿಗ್ರಹ ರೋಭಿಯು ಸ್ತುಕಾಶಿಸುವುದೆಂದು ತಾತ್ಪ
ರ್ಯವು. ಲಾಕ್ಷ್ಮೀಯಾಃ ರಸಃ ತೇನ ಸಮಾನಃ ವರ್ಣಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
ತಾದೃಶೀ ಶೋಭಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಲಕ್ಷ್ಮೀಣನ ಅಗ್ರಜರಾದ ರಾಮ ಭರತ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ದಶರಥ
ಪುತ್ರರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ರಾಮನ ಆಚಾರವನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ
ರೆಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವರು. ರಾಮನು ಶಿವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
ಮಾಡಿ ಶಿವದಂಪತಿ ಪೂಜಾ ನಿರತನಾಗಿರುವನೆಂದು “ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾತಾ”
ಮುಂತಾದ ನಾಮದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಆ ವಂಶದ ಸ್ತುತಿ
ಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗ್ರೇ

ರಾನುಸ್ಯ-“ ಶಿನಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾತಾ ”- ಇತಿ ನಾನುವತ್ತಾನ್ಯ
 ಥಾನುಸಪತ್ಯಾ ಶಿನದಂಪತಿಪೂಜಕತ್ವೇನ ತದಿತರೇಷಾಂ
 ತದ್ವಂಶಸ್ಮಿಪುರುಷಾಣಾಂ ತತ್ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಧ್ವನಿತೋಽರ್ಥಃ |

೧೧. ಓಂ ಲಭ್ಯೇತರಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಭ್ಯೇತರಾ | ಲಭ್ಯಾನಿ ಲಬ್ಧವ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮೋಪಾಸನಾವಿಶೇ
 ಷಾಣಾಂ ಫಲತ್ವೇನ ಸಾಧ್ಯಾನಿ ಭಾವ್ಯಾನೀತ್ಯರ್ಥಃ | ತೇಭ್ಯ ಇತ
 ರಾ ವಿಲಕ್ಷಣಾ | “ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸ ಆತ್ಮಾ, ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾ
 ನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಂ ಏಕೋ ಬಹುನಾಂ ಯೋ
 ವಿದಧಾತಿ ಕಾಮಾನ್ | ತಮಾತ್ಮಸ್ಥಂ ” ಇತಿ “ ಯತ್ಸಾಕ್ಷಾ
 ದಪರೋಕ್ಷಾದ್ಭ್ರೂಹ್ಮ ” ಇತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಶ್ರುತಿಭಿಃ ಆತ್ಮನಃ
 ನಿತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯರೂಪತಯಾ
 ಮೋಕ್ಷರೂಪತ್ವೇನ ಚತುರ್ವಿಧಕ್ರಿಯಾಫಲತ್ವಾಭಾವಾದಿತಿ
 ಮಂತವ್ಯಮ್ | ಅಥವಾ ಇತರಾಣಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮರೂ
 ಪತ್ರಿವರ್ಗರೂಪಾಣಿ ಫಲಾನಿ ಲಬ್ಧವ್ಯಾನಿ ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಾನಿ
 ಯಸ್ಯಾಃ ಸಕಾಶಾದಿತಿ ಸಾ ತಥಾ, ಉಕ್ತಶ್ರುತೇಃ |

ಜಾಯೇತೇ ಇತ್ಯಗ್ರಜೌ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಅಗ್ರಜೌ, ತಾಭ್ಯಾಂ ಪೂಜಿತಾ ಎಂದು
 ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನಾ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನ ಕಲಾಪಗಳಿಂದ ಜನಿಸುವ
 ಫಲರೂಪವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದವಳು. ತತ್ ಸತ್ಯಂ
 ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಮೇಕೋ ಬಹುನಾಂ ಯೋ ವಿದಧಾತಿ
 ಕಾಮಾನ್ | ತಮಾತ್ಮಸ್ಥಮ್, ಯತ್ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾದ್ಭ್ರೂಹ್ಮ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ
 ಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆತ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಮೋಕ್ಷರೂಪವೆಂದು
 ತಿಳಿಯುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಜನಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ
 ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಗ ಪುರುಷಾ
 ರ್ಥಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವಳು. ಲಭ್ಯೇಭ್ಯಃ ಇತರಾ, ಅಥವಾ ಲಭ್ಯಾನಿ
 ಇತರಾಣಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಓಂ ಲಬ್ಧಭಕ್ತಿಸುಲಭಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಭಕ್ತಿಸುಲಭಾ | ಭಕ್ತಿಃ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷಕಾರಣಾ ದ್ವಿವಿಧಾ| ತತ್ರಾದ್ಯಾ ಆರ್ತಜಿಜ್ಞಾಸ್ವರ್ಥಾರ್ಥಿಭಿಃ ಯೈರ್ಲಬ್ಧಾ ತತ್ತ್ವಲೋದ್ದೇಶೇನ ಸಮಯವಿಶೇಷೇ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ತೇಷಾಂ ಸುಲಭಾ ತತ್ತ್ವಾರಬ್ಧಾನುಸಾರೇಣ ಫಲದಾನೋನ್ಮುಖಸ್ವಾತ್ಮರೂಪತಯಾ ಸನ್ನಿಹಿತತ್ವಾತ್ | ದ್ವಿ ತೀಯಾ ಭಕ್ತಿಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವತಾ ಪುರುಷೇಣ ಯೇನೈಕಭಕ್ತಿತಯಾ ಲಬ್ಧಾ “ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಟತೇ ” ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಃ, ತಸ್ಯ ಸುಲಭಾ ಸ್ವಾತ್ಮರೂಪತಯಾ ಸದಾ ಜ್ಞಾಯಮಾನತ್ವಾತ್ | “ ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಮ್ ” ಇತಿ ಗೀತಾಸು | ಅಥವಾ ಲಬ್ಧಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಸತ್ಯಪಿ ಕಂಠಗತಚಾಮೀಕರವತ್ ಲಬ್ಧಭಕ್ತೀನಾಂ ಸುಲಭಾ ಸು ಖೇನ ಅನಾಯಾಸೇನ ಕಷ್ಟೇನ ವಿನಾ ಸಾಧ್ಯತಯಾ ಲಾಭಃ

೧೨. ಹೊಂದಿದ ಮುಖ್ಯಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಏಕಭಕ್ತಿ ಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆತ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಲಭಿಸುವವಳು. ಸಾಮಾನ್ಯ-ವಿಶೇಷ ರೂಪವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯು ಎರಡು ಬಗೆಯಿಂದಿ ರುವುದು. ಆರ್ತ, ಜಿಜ್ಞಾಸು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಭಕ್ತಿಯು ಆಯಾಯ ಫಲಕಾಮನೆಯಿಂದ ಆಯಾಯ ದೇವತಾರಾಧನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯಭಕ್ತಿಯು, ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಫಲದಾನದಲ್ಲಿ ಉನ್ಮುಖಳಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವಾತ್ಮರೂಪದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತಳಾದವಳು. “ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಟತೇ, ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಮ್ ” ಎಂಬ ಗೀತಾವಚನಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸ ತತ್ಪರನಿಂದ ಏಕಭಕ್ತಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಆತ್ಮರೂಪದಿಂದ ಗೋಚರಳಾದವಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಥವಾ ಪ್ರಾಪ್ತಳಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಸ್ಮೃತ ಕಂಠಚಾಮೀಕರ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಲಭಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದವಳು. “ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಾಮುಭಿಜಾನಾತಿ ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಗಮ್ಯತ್ವವು ಸ್ಪಷ್ಟ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಕತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ “ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೂನುಭಿಜಾ
ನಾತಿ ” ಇತಿ ಸ್ತುತೇಃ |

೧೩. ಓಂ ಲಾಂಗಲಾಯುಧಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಾಂಗಲಾಯುಧಾ | ಶೇಷರೂಪತಯಾ ಹಲಾಯು
ಧೇತ್ಯರ್ಥಃ | “ ಅನಂತಶ್ಚಾಸ್ತಿ ನಾಗಾನಾಮ್ ” ಇತಿ ಶ್ರೀ
ಭಗವದ್ಭವನಾತ್ |

ವಾಗಿರುವುದು. ಲಬ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತೇಷಾಂ ಸುಲಭಾ, ಭಕ್ತ್ಯಾ
ಸುಖೇನ ಲಬ್ಧಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಭಕ್ತಿಸುಲಭಾ, ಲಬ್ಧಾ ಚಾಸೌ ಭಕ್ತಿಸುಲಭಾ
ಚ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ನೇಗಿಲು ಬಲರಾಮನು ಧರಿಸಿರುವ ಆಯುಧವು. ಬಲರಾಮನು
ಆದಿಶೇಷನ ಅವತಾರವು. ನಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು
ಲಾಂಗಲಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿದವಳು, ಲಾಂಗಲಂ ಆಯುಧಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೩೭

ಲಗ್ನಚಾನುರಹಸ್ತಶ್ರೀಶಾರದಾಪರಿನೀಜಿತಾ ।

ಲಜ್ಜಾಪದಸಮಾರಾಧ್ಯಾ ಲಂಪಟಾ ಲಕುಲೇಶ್ವರೀ ॥

೧೪. ಓಂ ಲಗ್ನಚಾನುರಹಸ್ತಶ್ರೀಶಾರದಾಪರಿನೀಜಿತಾಯೈ
ನಮಃ ।

ಲಗ್ನಚಾನುರಹಸ್ತಶ್ರೀಶಾರದಾಪರಿನೀಜಿತಾ । ಲಗ್ನಾ ಕರ
ಸಂಬದ್ಧಾ ಧೃತಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಲಗ್ನಾ ಚಾನುರಾ ಯ
ಯೋಸ್ಮೌ ತಾದೃಶೌ ಹಸ್ಮೌ ಯಯೋಸ್ಮೇ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಮಹಾ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಶಾರದಾ ಚ ತೇ ತಾಭ್ಯಾಂ ನೀಜಿತಾ ಪರಿನೀಜಿತಾ
ಅನಾದಿಕಾಲಾದಾರಭ್ಯ ಪರಿಚರ್ಯಯಾ ವೀಜ್ಯಮಾನಾ ।
ಇತ್ಯರ್ಥಃ ।

೧೫. ಓಂ ಲಜ್ಜಾಪದಸಮಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ ।

ಲಜ್ಜಾಪದಸಮಾರಾಧ್ಯಾ । ಲಜ್ಜಾ ನಾಮ ಅಂತಃಕರಣಧರ್ಮಃ
ಜುಗುಪ್ಸಾಹೇತುಃ ಗೂಹನಸಾಧನಮ್, ಉಪಲಕ್ಷಣಂ

೧೪. ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಚಾನುರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು
ಶಾರದಾ ದೇವಿಯರಿಂದ ಚಾನುರಗಳನ್ನು ಬೀಸುವ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ವಳು. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಲಗ್ನಾ ಚಾನುರೌ ಯಯೋಸ್ಮೌ ತಾದೃಶೌ ಹಸ್ಮೌ ಯಯೋಸ್ಮೇ ಶ್ರೀಶ್ಚ
ಶಾರದಾ ಚ ತೇ ಚ ತೇ ಶ್ರೀ ಶಾರದೇ ಚ, ತಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿನೀಜಿತಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಜುಗುಪ್ಸೆಗೆ ಕಾರಣವೂ ಮರೆ ಮಾಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧನವೂ ಆಗಿ
ರುವ ಅಂತಃಕರಣಧರ್ಮವು ಲಜ್ಜೆಯು. ಲಜ್ಜೆ ಮೊದಲಾದ ಅಂತಃಕರಣ
ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು.
“ ಕಾಮಃ ಸಂಕಲ್ಪೋ ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಧೃತಿರಧೃತಿಹೀರ್ಧೀರ್ಭೀಃ

ಮನೋಧರ್ಮಾಣಾಂ ತಸ್ಯ ಪದಂ ಆಶ್ರಯಃ, “ ಕಾಮಃ ಸಂಕಲ್ಪೋ ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ ಶ್ರದ್ಧಾಃ ಶ್ರದ್ಧಾ ಧೃತಿರಧೃತಿರ್ಹಿರ್ದೀರ್ಘ ಭೀರಿತ್ಯೇತತ್ಸರ್ವಂ ಮನಃ ಏವ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ, ತಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾ ರಾಧ್ಯಾ ಚಿಂತನೀಯೇತ್ಯರ್ಥಃ। “ ಯ ಆತ್ಮನಿ ತಿಷ್ಠನ್ನನ್ತರೋ ಯಮಯತಿ” “ ಗುಹಾಹಿತಂ ಗಹ್ವರೇಷ್ಯಂ ಪುರಾಣಂ” “ ತಮಾತ್ಮಸ್ಥಂ ಯೇನುಪಶ್ಯಂತಿ ಧೀರಾಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಭ್ಯಃ। ಅಥನಾ ಲಜ್ಜಾಪದಂ ಜೀವಚಕ್ರಂ, ತಸ್ಮಿನ್ ತದಧಿಷ್ಠಾನಾನಂದಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಹೇತುತಯಾ ಬಹಿಯಾರ್ಗಕ್ರಮೇಣ ಪೂಜನೀಯೇತ್ಯರ್ಥಃ।

೧೬- ಓಂ ಲಂ ಪಟಾಯೈ ನಮಃ।

ಲಂ ಪಟಾ। ಲಮಿತಿ ಪೃಥ್ವೀನಾಚಕಬೀಜೇನ ತದುಪಲಕ್ಷಿತಂ ಜಗಲ್ಲಕ್ಷ್ಯತೇ। ಪಟಶಬ್ದೇನ ಆವಾರಕತ್ವಧರ್ಮವತ್ತಯಾ ಅವಿದ್ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ। ಲಮಃ ಜಗತಃ ಪಟಃ ಕಾರಣೇಭೂತಾ

ಇತ್ಯೇತತ್ ಸರ್ವಂ ಮನಃ ಏವ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಕಾಮ ಲಜ್ಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮನೋ ಧರ್ಮವೆಂದು ಪ್ರತಿಸಾಧಿಸುವುದು. “ ಯ ಆತ್ಮನಿ ತಿಷ್ಠನ್ ಅಂತ ರೋ ಯಮಯತಿ, ಗುಹಾಹಿತಂ ಗಹ್ವರೇಷ್ಯಂ ಪುರಾಣಮ್, ತಮಾತ್ಮಸ್ಥಂ ಯೇನುಪಶ್ಯಂತಿ ಧೀರಾಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನಗಳು ಮನಸ್ಸು ಎಂಬ ಅಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಲಜ್ಜಾ ಪದಕ್ಕೆ ಜೀವಚಕ್ರವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಆ ಜೀವಚಕ್ರದ ಅಧಿಷ್ಠಾ ನನಾದ ಆನಂದಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗಿ ಬಹಿಯಾರ್ಗ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲು ಆಹವಳು, ಲಜ್ಜಾಯಾಃ ಪದಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಆರಾಧಯಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. “ಲಂ” ಎಂಬುದು ಪೃಥಿವಿಯ ಬೀಜಾಕ್ಷರವು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಣದಿಂದ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕು. ಅಂತಹ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆವಾರಕವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯುಳ್ಳವಳು. “ ಮಾಯಿ ನಂ ತು ಮಹೇಶ್ವರಮ್, ಯ ಏಕೋ ಜಾಲವಾನ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗಳು ಮತ್ತು

ಅವಿದ್ಯಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | “ನಾಯಿನಂ ತು ಮಹೇಶ್ವರಂ” “ಯ ಏಕೋ ಜಾಲನಾನ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಂ” ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಶ್ಚ | ಅಥವಾ ಲಂಪಟೋ ನಾನು ತಂದ್ರೀ ಆಲಸ್ಯಂ ಕರ್ಮೋಪಾಸನಾಬಾಹು ಲೈಃಪಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಭೂಯಸ್ವೇ ಶೀಘ್ರತಯಾ ಪರನೇಶ್ವರಸ್ಯ ಫಲದಾನೋನ್ಮುಖತಾಯಾಂ ರಾಜಾದಿವಚ್ಚಿ ರನಿಲಂಬಿ ತಸೇವಾಫಲದಾನವೈಮುಖ್ಯೇ ತದ್ವತ್ತೋಪಚಾರಾತ್ ಲಂಪಟೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಲಂಪಟಾದೀನಾನುಂ ತಕರಣಧರ್ಮಾಣಾನುಧ್ಯಾಸವಶೇನ ತದವಚ್ಚಿನ್ನೇ ಚೈತನ್ಯೇ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮಃಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ಉಪಲಬ್ಧೇಸ್ತದ್ವತ್ತ್ವಂ ನಾ |

೧೭. ಓಂ ಲಕುಲೇಶ್ವರೈಃ ನಮಃ |

ಲಕುಲೇಶ್ವರೀ | ಕುಃ ಸೃಢಿವ್ಯುಪಲಕ್ಷಿತಜಗತ್ ಲೀಯತೇ ಅಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಕುಲಂ ನಾಯೋಪಾಧಿಕಚೈತನ್ಯಂ ಪ್ರಲಯಾಧಿ

“ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಮ್” ಎಂಬ ಸ್ಮೃತಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾಯಾಂಶದಿಂದ ಜಗತ್ತು ಆವೃತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನಾ ಮಂತಾದ ಸಾಧನಗಳು ಅನಂತವಾಗಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ದುರಿತಗಳು ಅನಂತವಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಸೇವಾ ಫಲ ದಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯು ವಿಲಂಬಿತವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕರ್ಮಫಲ ದಾನಾನುಖ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಲಂಪಟ ಮಂತಾದ ಅಂತಃಕರಣ ಧರ್ಮ ಗಳ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ-ರಜಃ-ತಮೋಗುಣ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಸದಿಂದ ಅಂತಹ ಗುಣವುಳ್ಳವಳು. ಲಂಪಟಃ ಲಮಃ + ಪಟಃ, ಸೋಽಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಸೃಢಿವಿಯಿಂದ ಉಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ವಾದ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಳು, ಮತ್ತು ಸರ್ವೇಶ್ವರಿಯು, “ಯತ್ ಪ್ರಯಂತ್ಯಭಿ ಸಂವಿಶಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಲಯಾಧಿಷ್ಠಾನ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ

ಷ್ಠಾನಮ್ | “ಯತ್ಪ್ರಯಂತ್ಯಭಿಸಂವಿಶಂತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ
 ಲೀಯಮಾನಂ ಕುಲಂ ಲಕುಲಂ ನಿರುಪಾಧಿಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ |
 ತಚ್ಚ ಸಾ ಈಶ್ವರೀ ಚ ಸಾ ತಥಾ | ಅಥವಾ ಲಕುಲಂ
 ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಃ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಂ ಮಣಿಪೂರಕಂ ವಾ, ತಸ್ಯೇಶ್ವ
 ರೀ, ವಿಷ್ಣುರುದ್ರಾತ್ಮಿಕೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಭೂತಸೃಷ್ಟಿಶ್ರುತೌ ಸ್ವಾಧಿ
 ನ್ಯಾ ಉದಕೇ ತಸ್ಯ ತೇಜಸಿ ತಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಲಯಶ್ಚನ
 ಣಾತ್ | “ಸದಾಯತನಾಃ ಸತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಃ” ಇತಿ, ತಸ್ಯೇಶ್ವರೀ
 ವಿಭೂತಿವಿಶೇಷೋ ವಾ |

ವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಲಕುಲವೆಂದರೆ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಅಥವಾ ಮಣಿ
 ಪೂರಕವೆಂಬ ಸ್ಥಾನ ವಿಶೇಷವು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರಿಯಾದ
 ವಿಷ್ಣು ರುದ್ರಾತ್ಮಕಳು. ಭೂತ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ
 ಸ್ವಾಧಿವಿಗೆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ಕೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ
 ಲಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. “ಸದಾಯತನಾಃ ಸತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಃ” ಎಂಬ
 ಶ್ರುತಿಯು ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಲಯಾಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ರೂಪವೆಂದು
 ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು, ಅಥವಾ ಸ್ಥಾನ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ವಿಭೂತಿ
 ವಿಶೇಷ ರೂಪಳು, ಲಂ ಚ ತತ್ ಕುಲಂ ಚ ತಸ್ಯ ಈಶ್ವರೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩೮

ಲಬ್ಧನಾನಾ ಲಬ್ಧರಸಾ ಲಬ್ಧಸಂಪತ್ಸಮುನ್ನತಿಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಿಣೀ ಹ್ರೀಂಕಾರಾದ್ಯಾ ಹ್ರೀಂನುಧ್ಯಾ ಹ್ರೀಂ
ಶಿಖಾನುಣಿಃ ||

೧೮. ಓಂ ಲಬ್ಧನಾನಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧನಾನಾ | ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರಾಣಿಭಿಃ ಲಬ್ಧಃ ನಾನಃ ಅಧ್ಯಸ್ತಾ
ಹಂಕಾರಃ | “ಅಭಿಮಾನಾತ್ಮಕಸ್ತದ್ವದಹಂಕಾರಃ ಪ್ರಕೀ
ರ್ತ್ಯತೇ” ಇತಿ ಸ್ಮರಣಾತ್ | ಅಧ್ಯಾಸೇನಾಹಂಕಾರಾಧಿಷ್ಠಾನೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ, “ನಾನ ಪೂಜಾಯಾಂ” ಇತಿ ಸ್ಮರಣಾತ್
ಯೈರ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಣಿಭಿಃ ವಿದ್ಯೈಶ್ಚಯುಕ್ತುಲಸೌಂದರ್ಯಾತಿ
ಶಯಾದಿವಶಾತ್ ಪೂಜಾ ಲಭ್ಯತೇ ಸುಖಹೇತುಃ ಸಾ ತದಂತ
ರ್ಯಾಮಿಣಾ ಪೂರ್ವಮೇವ ಲಬ್ಧಾ ಪೂಜಾದಿಜನ್ಯೋಪಕಾ
ರಸ್ಯ ಸುಖಾದೇಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪತಯಾ ಲಬ್ಧತ್ವಾತ್ | ಯದ್ಯಾ
ನಾನಃ ಪರಿಮಾಣಃ ಅಣುಮಹದ್ವೀರ್ಘಹ್ರಸ್ವಭೇದೇನ ಪ್ರ

೧೮. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ ಅಹಂ
ಕಾರಾಧ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ರೂಪಳಾದವಳು. “ಅಭಿಮಾನಾತ್ಮಕಸ್ತದ್ವದ
ಹಂಕಾರಃ ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯತೇ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಅಭಿಮಾನವು ಅಹಂಕಾರ ರೂಪ
ವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ವಿದ್ಯಾ-ಐಶ್ವರ್ಯ-
ಕುಲ-ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯ, ಮುಂತಾದ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅನು
ಭವಿಸುವ ನೊದಲು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಪೂಜಾತಿಶಯದಿಂದ
ಹುಟ್ಟುವ ಸುಖವು ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂಜಾದಿ
ಮರ್ಯಾದೆಗಳುಳ್ಳವಳು. ನಾನ ಧಾತುವು ಪೂಜಾ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಿತ
ವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಅಣು, ಮಹತ್, ದೀರ್ಘ, ಹ್ರಸ್ವ ವೆಂಬುವು ನಾಲ್ಕು
ವಿಧವಾದ ಪರಿಮಾಣಗಳು. ಜಲಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ ಉಪಾಧಿ ಧರ್ಮಗಳು
ಉಪಹಿತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರುವುದು ಸ್ವಭಾವವಾದುದರಿಂದ ಗಜ-ಸ್ತಂಭ

ಸಿದ್ಧಃ | “ ಸ ನಾ ಏಷ ಮಹಾನಜ ಆತ್ಮಾ ಮಹಾನ್ ಪ್ರಭುವೈ ಪುರುಷಃ ” “ ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ ವೇದವಾಕ್ಯೈರ್ಜಲಸೂರ್ಯಾದಿ ವದುಸಾಧಿಧರ್ಮಾಣಾಮುಪಹಿತೇ ಗಜ-ಸ್ತಂಭ-ಮತ್ಕುಣ-ಸರ್ಪಾದೌ ಪ್ರತೀಯಮಾನತ್ವಾತ್ | ಲಬ್ಧಃ ಮಾನಃ ಪರಿಮಾಣಃ ಉಪಹಿತತಯಾ ಜಗತಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ |

೧೯. ಓಂ ಲಬ್ಧರಸಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧರಸಾ | “ ರಸೋ ವೈ ಸಃ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ರಸವತ್ ರಸ್ಯತೇ ಸಂಬಧ್ಯತ ಇತಿ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಿವಿಷಯಃ ಆನಂದಃ, ಸಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ಲಬ್ಧೋ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ಶೃಂಗಾರರಸೋ ನಾ | ತದ್ವ್ಯಂಜಕಮಂಗಲಾಭರಣಪುಷ್ಪಾಲಂಕಾರವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ | ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನಮಾಯೋಸಾಧಿಕತಯಾ “ ರಸ್ಯಾಃ ಸ್ಥಿಗ್ಧಾಃ ಸ್ಥಿರಾ ಹೃದ್ಯಾ ಆಹಾರಾಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಪ್ರಿಯಾಃ ” ಇತಿ ಗೀತಾನಚನಾತ್, ನೈವೇದ್ಯಾದೌ

ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಣು-ಮಹತ್-ದೀರ್ಘ-ಹ್ರಸ್ವ ವೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಪರಿಮಾಣಗಳು ಉಪಹಿತ ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರುವುದರಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಮಾಣವುಳ್ಳವಳು. “ ಸ ನಾ ಏಷ ಮಹಾನಜ ಆತ್ಮಾ ಮಹಾನ್ ಪ್ರಭುವೈ ಪುರುಷಃ ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪಾಧಿ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಉಪಹಿತ ಚೈತನ್ಯವು ನಾನಾವಿಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಲಬ್ಧಃ ಮಾನಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಆಸ್ವಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ವಿಷಯವಾದ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವಳು. ಅಥವಾ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಶೃಂಗಾರರಸ ವ್ಯಂಜಕವಾದ ಮಂಗಲಾಭರಣ-ಪುಷ್ಪಾಲಂಕಾರಗಳ ಧಾರಣದಿಂದ ಶೃಂಗಾರ ರಸವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಾಯೋಸಾಧಿ

ಕಟ್ಟಾವ್ಲು ಲವಣಾದೀನಾಂ ದೇವಾದಿವಿಷಯೇ ನಿಷೇಧಾಚ್ಚ,
ಪ್ರೀತಿವಿಷಯತ್ವೇನ ಮಧುರರಸೋ ಲಬ್ಧೋ ಯಯೇತಿ
ವಾ ತಥಾ |

೨೦. ಓಂ ಲಬ್ಧಸಂಪತ್ನಮುನ್ನತ್ಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಸಂಪತ್ನಮುನ್ನತಿಃ | ಲಬ್ಧಾಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪತಯಾ ಸ್ವತಃ
ಸಿದ್ಧಾಃ ಯಾಃ ಸಂಪದಃ ಸತ್ಯಕಾಮತ್ವಾದಯಃ ಸಚ್ಚಿದಾ
ನಂದಾದಯೋ ವಾ ತಾಭಿಃ ಸಮುನ್ನತಿಃ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತಾ
ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ತಥಾ | ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಮಾಯಾನಾತ್ರೋಪಾ
ಧಿನಾ ಅಭಿವ್ಯಜ್ಯಮಾನಾಃ ಗುಣಾಃ ಕರ್ಮಾನುದ್ಭೂತತ್ವಾ
ದನಾಕಸ್ಮಿಕಾಃ ಸಂತಃ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಭಾವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ
ಜ್ಞಾಪಯಂತಿ | “ ತಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ
ತಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪರಮಂ ಚ ದೈವತಮ್ | ಪತಿಂ ಪತೀ
ನಾಂ ಪರಮಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ವಿದಾಮ್ ದೇವಂ ಭುವನೇಶಮಿಾ
ಡ್ಯಮ್ ||, ಸತ್ಯಕಾಮಃ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ, ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರ

ಯಿಂದಲೂ ನೈವೇದ್ಯಾದಿ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಟು ಆನ್ಲ-ಮುಂತಾದ ಆಹಾರ
ನಿವೇದನವು ನಿಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರೀತಿ ವಿಷಯವಾದ
ಮಧುರಾದಿ ರಸವುಳ್ಳವಳು. ಲಬ್ಧಃ + ರಸಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯಕಾಮತ್ವ ಅಥವಾ
ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವುಳ್ಳವಳು. ಬ್ರಹ್ಮ
ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಪರವಶತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಯೋಪಾಧಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಭಿ
ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ ಪೂಜ್ಯ ಗುಣಗಳು ಸರ್ವಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು
ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. “ ತಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ ತಂ ದೇವತಾನಾಂ
ಪರಮಂ ಚ ದೈವತಮ್ | ಪತಿಂ ಪತೀನಾಂ ಪರಮಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ವಿದಾಮ್
ದೇವಂ ಭುವನೇಶಮಿಾಡ್ಯಮ್, ಸತ್ಯಕಾಮಃ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಃ, ಏಷ ಸರ್ವೇ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞ ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮ್ಯೇಷ ಯೋನಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯ,
ಇತಿ, ಗತಿರ್ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭುಃ ಸಾಕ್ಷೀ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ
ಶತೇಭ್ಯಃ | “ಏಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ” ಇತಿ
ಪ್ರಸಿದ್ಧನಿತ್ಯೋತ್ಕರ್ಷವತ್ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಮೇವೇತಿ ನಾತ್ರ
ನಿಚಾರಣೇಯಂ ಕಿಂಚಿದಸ್ತೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ದಶನಾಕ್ಷರನಾಮಾನ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಲಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ದಶನುಃ

೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಿಣೀ | ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ದ್ವಿತೀಯಖಂಡಸಮಾಪ್ತವಯ
ವತಯಾ ವಾಚ್ಯವಾಚಕಸಂಬಂಧೇನ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತಿ ತಥಾ |

ಶ್ವರ ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞ ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮ್ಯೇಷ ಯೋನಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯ, ಗತಿ
ರ್ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭುಃ ಸಾಕ್ಷೀ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಪಾರಮ್ಯ,
ಸತ್ಯಕಾನುತ್ವ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳ ಅತಿಶಯವು ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿದೆ
ಯೆಂಬುದು ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು. “ಏಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ”
ಎಂಬಂತೆ ಈ ನಿತ್ಯೋತ್ಕರ್ಷವು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅತಿಶಯದಿಂದ
ಇರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಲಬ್ಧಶ್ಚ ತಾಃ ಸಂಪದಶ್ಚ, ತಾಭಿಃ + ಸಮುನ್ನ
ತಿಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದಶನು ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧. ದ್ವಿತೀಯಖಂಡದ ಸಮಾಪ್ತಿ ಅವಯವವಾಗಿ ಸೇರಿದ ಹ್ರೀಂಕಾರ
ವನ್ನು ವಾಚ್ಯ-ವಾಚಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೊಂದಿರುವವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾದ್ಯಾ | ಅತ್ರ ಹ್ರೀಂಕಾರಶಬ್ದೇನ ತತ್ಕಾರ್ಯ ಭೂತಾಃ ನೇದಾಃ, ತೇಷಾನ್ಮುಪ್ಯರ್ಥತಯಾ ಕಾರಣತಯಾ ನಾ ಆದ್ಯಾ ಆದೌ ಭವಾ ಪೂರ್ವಭಾವೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಶಬ್ದಸ್ಯ ಅರ್ಥ ವಿಷಯತ್ವೇನ ಪ್ರಸ್ಯತ್ತೇಃ ಶಕ್ತಿಗ್ರಹಾದೌ ಕಾವ್ಯಾದಿಕೃತೌ ಚ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗದರ್ಶನಾದರ್ಥಸ್ಯ ಪೂರ್ವಭಾವಿತ್ವನುಕ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ |

೩. ಹ್ರೀಂಮುಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಮುಧ್ಯಾ | ಅಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯ ಜಗದಭಿನ್ನ ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನ ಭೂತನಾಯಾವಿಶಿಷ್ಟಚೈತನ್ಯವಾಚಕತಯಾ ತತ್ಪ್ರತಿರೋಧಿನ ತನ್ನಿಷ್ಠಯಾನದ್ಗುಣನತ್ವಂ ತದುಪಾಸನಾತಿಶಯಮಹಿಮ್ನಾ-ಭಿವ್ಯಜ್ಯತೇ | ಅನ್ಯಥಾ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚಯೋಸ್ವಿಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯಭಾವ ಪ್ರಸಂಗಃ ಸ್ಯಾತ್ | ಅನ್ಯನಹಿತಪೂರ್ವನಾಮ್ನಾನಭಿವ್ಯಕ್ತ

೨. ಹ್ರೀಂಕಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ವೇದಗಳಿಗೆ ವೇದ ಶಬ್ದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಅರ್ಥ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ವೇದಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಆದಿ ಯಲ್ಲಿರುವವಳು. ಶಬ್ದವು ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಷಯೀಕರಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿಗ್ರಹ, ಕಾವ್ಯಾದಿ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋ ಗವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದಲೂ ಅರ್ಥವು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯೆಂಬುದು ಸಮ್ಮತವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ + ಆದ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರವು ಜಗದಭಿನ್ನ ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನವಾದ ನಾಯಾವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ವಾಚಕವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರತಿರೋಧವಾದುದರಿಂದ ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ಗುಣಾಶ್ರಯತ್ವವು ಉವಾಸ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಪೂಜ್ಯ ಗುಣಾಧಾರತ್ವವು ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ

ಸ್ವರೂಪಸ್ಯಾಪಿ ಶಬ್ದಜಾಲಸ್ಯ ಏತದ್ವಿಜಮಾತ್ರಾತ್ಮನೈವಾಂ
 ಕುರಿತಬೀಜಾರ್ಥವತ್ತಯಾ ಪೂರ್ವಭಾವಿತ್ಯನುಕ್ತಮ್ |
 ಇದಾನೀನುಭಿವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕಸ್ವಾರ್ಥಕತಯಾ ವಿವರ್ತನಾದ
 ಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನಾಚಾರಂಭಣಾಕಾರೇಣ ನಾನುರೂಪದ್ವಯವತ್ತ್ವ
 ಮುಚ್ಯತೇ | ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಾರ್ಥಃ ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ |
 ಮಧ್ಯೇ ವ್ಯವಹಾರಕಾಲೇ ಹ್ರೀಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |
 ಘಟಾದಿಷು ವಸ್ತುಷು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪ್ರತೀತ್ಯಾ ವ್ಯವಹಾರ
 ಕಾಲೇಽಪಿ ಪ್ರಸಂಚಕಾರಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಸ್ಯೂತತಯಾ ಭಾಸ
 ಮಾನಂ ಜಗತ್ಕಾರಣಂ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ | ಅನೇನಾಚೇತನ
 ಪರಿಣಾಮಾರಂಭಾದಿನಾದಾಃ ನಿಷ್ಪ್ರಮಾಣತಯಾ ಯುಕ್ತ್ಯಾ
 ದ್ಯಾಭಾಸಕತ್ವೇನ ನಿರಸ್ತಾ ನೇದಿತವ್ಯಾಃ |

ದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪುರಶ್ಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ನಾಮ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವ ಶಬ್ದ ಜಾಲವು ಈ ಬೀಜಾಕ್ಷರ ರೂಪದಿಂದ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿ ರುವುದರಿಂದ ನಾಮ ಮಂತ್ರವು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ನಾಮ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ “ನಾಚಾರಂಭಣಂ” ಎಂಬ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿವರ್ತನಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ನಾಮ-ರೂಪಗಳೆಂದು ಅರ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರತಿಸ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹ್ರೀಂ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬೀಜಾರ್ಥವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಧ್ಯೇ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾಲೇ ಹ್ರೀಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು. ಘಟಾದಿ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಂಶವು ವ್ಯವಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸಂಚಕೈ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಕಾರ್ಯಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಅಚೇತನದಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವಾದ ಆರಂಭವಾದ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂಶಿಖಾಮುಣಿಯೇ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಶಿಖಾಮುಣಿಃ | 'ಲೋಕೇ ಯಥಾ ಚೂಡಾಮುಣಿಃ
ಸರ್ವಾಂಗರಚಿತಾಭರಣಾಸೇಕ್ಷಯಾ ತದ್ವಿಜಾತೀಯಪ್ರಕಾಶ
ಸತ್ತಾದ್ಯಾಶ್ರಯನಾನ್ ಉತ್ತಮಾಂಗಸ್ಥಾನವಿಶೇಷೇ ಸ್ಥಾಪಿತಃ
ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ತದ್ವತಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಜ್ಞಾಪಯತಿ | ತಥಾ
ಸರ್ವಶಬ್ದಜಾಲತದ್ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಭೂತಚಿಜ್ಜಡಸಂಬಂಧರೂಪ
ಪ್ರಪಂಚವಾಚಕಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಹ್ರೀಂವರ್ಣಾತ್ಮಕಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಾಜ
ಬೀಜಸ್ಯ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಭೂತಾ ಸತೀ
ಹ್ರೀಂಬೀಜಜಾಪಕಾನಾಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಪ್ರದಾನೇನ ಸಾರಮೈಶ್ವ
ರ್ಯಂ ನ್ಯಂಜಯತೀತಿ ಗುಣಯೋಗಕೃತನಾಮೇದಮ್ |
ತಥಾ ಚ ಹ್ರೀಮುಃ ಶಿಖಾಮುಣಿಃ ಪರಮತಾತ್ಪರ್ಯೇಣ
ಜ್ಞಾಪಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೪. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇತರಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿರುವ ಸಮಸ್ತಾಭರಣಗಳಿ
ಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಕಾಶಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಖಾ
ಮುಣಿಯು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವುದೂ, ಮತ್ತು ಧರಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ಮಹೈಶ್ವರ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೂ ಆಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಸಕಲ
ಶಬ್ದಜಾಲ ಅದರ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಚಿಜ್ಜಡ ಸಂಬಂಧರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚಗಳಿಗೆ
ವಾಚಕವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಾಜ ಬೀಜಾಕ್ಷರವಾದ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ
ಹ್ರೀಂ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಳೂ ಹ್ರೀಂ ಬೀಜವನ್ನು
ಜಪಿಸುವವರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪರಮೇಶ್ವರತ್ವವನ್ನು
ಸೂಚಿಸುವವಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಹ್ರೀಮುಃ + ಶಿಖಾಮುಣಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩೯

ಹ್ರೀಂಕಾರಕುಂಡಾಗ್ನಿಶಿಖಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಶಶಿಚಂದ್ರಿಕಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಭಾಸ್ಕರರುಚಿಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋದಚಂಚಲಾ

೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕುಂಡಾಗ್ನಿಶಿಖಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಕುಂಡಾಗ್ನಿಶಿಖಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಕುಂಡಂ
ವಾಚ್ಯವಾಚಕಸಂಬಂಧೇನ ಸರಬ್ರಹ್ಮಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಆಹ
ವನೀಯಾದಿಸದೃಶಮ್ | ತಸ್ಯಾಗ್ನಿಶಿಖಾ “ ಉದ್ದೀಪ್ತೇಽಗ್ನೌ
ಜುಹೋತಿ ”—ಇತಿ ಪ್ರಮಾಣೇನ “ ಆಹವನೀಯೇ ಜುಹೋತಿ ”
ಇತಿ ನಿಧಿವಾಕ್ಯಾವಗತಹೋನಾಧಾರತಾಯಾಃ ಕೇವಲಾ
ಹವನೀಯಸ್ಯಾಯೋಗ್ಯತಯಾ ಸಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲಸ್ಯ ಹೋನಾಧಾರ
ತಾಯಾಂ ಜ್ಞಾಯಮಾನಾಯಾಂ ಅದೃಷ್ಟದ್ವಾರಾ ಸ್ವರ್ಗಸಂ
ಬಂಧೇನ ಸಾರ್ಥಕತಯಾ ತಜ್ಜ್ಞಾ ಸಕವೇದವಾಕ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಪುರು
ಷಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧಿತ್ವನಾಹವನೀಯನಿಷ್ಠ ಹೋನಾಧಿಕರಣದೀ-

೫. ಆಹವನೀಯ ಮುಂತಾದ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಆಹವನೀಯಾದಿ ಅಗ್ನಿ
ಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ಹೋಮ ಮಾಡುವುದು ಕರ್ಮತರ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಧಾನವು.
ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲಾ ಶೂನ್ಯವಾದ ಕೇವಲ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವು ಹೋಮ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹ
ವಲ್ಲ. “ ಉದ್ದೀಪ್ತೇಽಗ್ನೌ ಜುಹೋತಿ ”, “ ಯದಾಹವನೀಯೇ ಜುಹೋತಿ ”
ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಅಂಶವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವು ಅಗ್ನಿ
ಜ್ವಾಲೆಯ ಮೂಲಕ ಹವಿಸ್ಸಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ
ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವು
ಶ್ರೇಯಃಸಾಧನವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವೇದ
ವಾಕ್ಯವು ಈ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಶ್ರೇಯಃ ಸಾಧನವಾಗುವುದು, ಮತ್ತು
ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ “ ಮಂತ್ರೈರುಪಾಸೀತ ”
ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಾಸನಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ ಹೊಂದುವ ಮಂತ್ರ

ಸ್ವಾಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲಾಸ್ವಾಧಾರ ಭೂತಕುಂಡಸಾರ್ಥಕೈಸಂಪಾದಕೇ-
ನಾಭಾತಿ | ತಥಾ ಸ್ವನಾಚಕಬೀಜಸ್ಯಾಪಿ 'ಮಂತ್ರೈರುಪಾ
ಸೀತ' ಇತಿ ವಿಧಿಗತದೇವತೋಪಾಸನಕರಣಾನಾಂ ಮಂತ್ರಾ
ಣಾನುಪಿ ಸ್ವನಾಚಕತಯಾ ಸಾರ್ಥಕೈಸಂಪಾದನಾತ್ತಥೋ
ಚ್ಯತೇ |

೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಶಶಿಚಂದ್ರಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಶಶಿಚಂದ್ರಿಕಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಶಶೀ ಚಂದ್ರಃ
ತಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಭೇದಭೂತಪ್ರಕಾಶಚೈತನ್ಯಂ ಚಂದ್ರಿಕಾಪದೇ
ನೋಪವಿಯತೇ | ಯಥಾ ಚಂದ್ರಸ್ವರೂಪಭೂತಾನ್ಯುತ
ಪ್ರಸಾರಭೂತಾ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ದೇವಾದಿಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ
ಸಂಜೀವನಕತಯೋಪಕರೋತಿ | ತಥಾ ದೃಢತರಭಕ್ತಿಪರವಶ
ಪುರುಷಧೌ ರೇಯಾದೀನಾಂ ಹ್ರೀಂಕಾರವಾಚ್ಯಾರ್ಥತಯಾ

ಗಳಿಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಉಪಾಸನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ವಿವಿಧೋ
ಪಾಸನ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹ್ರೀಂಕಾರಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ
ಗೊಳಿಸುವಳಾದ್ದರಿಂದ ವಾಚ್ಯ-ವಾಚಕ ಭಾವವೆಂಬ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ
ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅವಚ್ಛೇದಕವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿ ಶಿಖೆಯಂತೆ
ಇರುವನಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಕುಂಡಂ, ತಸ್ಯ ಅಗ್ನಿ ಶಿಖಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬುವ ಚಂದ್ರನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂತಿರುವ ಸ್ವರೂಪಾಂಶ
ವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಳು ; ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಾಶ ಚೈತನ್ಯವು ಚಂದ್ರಿಕೆ
ಯಿಂದ ಹೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಅನ್ಯುತ ಪ್ರಸ
ರಣ ಶೀಲವುಳ್ಳ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ದೇವಾದಿ ಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಜೀವನ
ಗೊಳಿಸಿ ಉಪಕರಿಸುವುದು. ಅದರಂತೆ ತೀವ್ರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾತ್ಮ
ರಿಗೆ ಹ್ರೀಂಕಾರ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಭಿನ್ನಳೂ ಮತ್ತು ಜಗ
ತ್ತಿಗೆ ನಿವರ್ತಕಾರಣ ರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಜೀ

ತದಭಿನ್ನತ್ವೇನ ಜಗದ್ವಿನರ್ತಕಾರಣತಯಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾ
ಧಾಯಕತ್ವೇನ ಸಂಜೀವಯತೀತಿ ಭಾವಃ |

೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಭಾಸ್ಕರರುಚಿಯೇ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಭಾಸ್ಕರರುಚಿಃ | ಭಾಸಃ ಕಾಂತೀಃ ಕರೋತಿ ಪ್ರಸಾರ
ಯತಿ ಲೋಕೋಪಕಾರಾಯೇತಿ ತಥಾ | ಸೂರ್ಯಃ
ತಸ್ಯ ರುಚಿಃ ಪ್ರಚಂಡಭಾನುಃ | ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಸೂರ್ಯಃ
ವರ್ಷಾಸ್ವತಿಗಾಢತರಸ್ರವದು ದಕಧಾರಾಸಂವ್ಯಾಪ್ತದಿಗಂತ
ರಾಸು ದಿನಾ ವಿದ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಸೂರ್ಯಃ ಸಾಕ್ಷಾದಯ
ಮಿತಿ ಚಾಕ್ಷುಷಜ್ಞಾನಗೋಚರೋ ನ ಭವತಿ | ತದಭಾವೇ
ಶಿಷ್ಯಾನಾಂ ಭೋಜನಾದಿಸಂಜೀವಕವ್ಯವಹಾರಾಭಾವೇನ
ತದುಪಾಯಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಮನಾಂಸಿ ಭವಂತಿ ತಥಾ ಜ್ಞಾನ
ಮಾರ್ಗನಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೋಪಾಯ

ವನಗೊಳಿಸುವವಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಶತೀ, ತಸ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕಿರಣಸ್ವರೂಪಳು.
ಸೂರ್ಯನು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
ಬೀರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ದಿಗಂತಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಮುಸಲಧಾರಾಕಾರ
ವಾಗಿ ಮಹಾವೃಷ್ಟಿಯು ಬೀಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಉದಯಿಸಿದ್ದರೂ
ಕೂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸೂರ್ಯನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಾಣಧಾರಕನಾದ ಭೋಜನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಲೋಪಹೊಂದಿ
ವಿಷಾದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ
ದಲ್ಲಿ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮೋಕ್ಷ
ಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ಮೋಡದಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಮುಚ್ಚಿ
ಹೋಗಿರುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವರು. ಆಗ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸುಕೃತ
ಫರಿಪಾಕದಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಸದ್ಗುರು ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಪಾತ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿ

ಭೂತಾನಿದಿತದೇವತಾರೂಪಹ್ರೀಂಕಾರಾಣಾಂ ಜನಾನಾಂ
 ಬಹುತರಪುಣ್ಯಮಹಿನ್ನಾ ಮಹಾನಾತೇನೇನ ಮೇಘಾ
 ನಲೌ ದೂರೀಕೃತಾಯಾಂ ಚಂಡಭಾನುರಿವ ಸುಖಸಾಧನಂ
 ಗುರುಕೃಪಾಸಾಂಗಾನಲೋಕನರೂಪದೀಕ್ಷಾವಶೇನ ಪ್ರತಿ
 ಬಂಧಕದುರಿತಾಪಗಮೇ ಪರದೇವತಾರೂಪಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
 ಪುರಶ್ಚರ್ಯಯಾ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ
 ಹೇತುರ್ಭವತಿ | ಚಿರಕಾಲನೈರಂತರ್ಯಭಾವನಾ ಪ್ರಕರ್ಷಣ
 ತಸ್ಮಿನ್ನಭಿಮುಖೇ ಸತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥರೂಪಸರಮಾನಂದ
 ಚಿತ್ಕಲಾ ಸ್ವಯಮೇವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಾ ಸತ್ಯಾನಂದಾನುಭವಾ
 ಮೃತೇನ ಸುಖಯುತೀತಿ ತಥೋಚ್ಯತೇ |

೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋದಚಂಚಲಾಯೈ ನಮಃ

ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋದಚಂಚಲಾ | ಅಂಭಾಂಸಿ ಅಮೃತಾನಿ
 ದದತೀತ್ಯಂಭೋದಾಃ ಹ್ರೀಂಕಾರೋಽಪಿ ಕಾನುವರ್ಷತ್ಸೇನ
 ತೈರುಪನಿಯತೇ | ತೇಷು ಚಂಚಲಾ ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ ವಿದ್ಯ

ಬಂಧಕವಾದ ವಾಸ ಜಾಲವು ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಮೋಡಗಳು ಹಾರಿ
 ಹೋದಂತೆ ದೂರವಾಗಲು ಪರದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಸೂರ್ಯ
 ನಂತೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಅಪರೋಕ್ಷಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
 ದೀರ್ಘಕಾಲನೈರಂತರ್ಯ ಭಾವನಾ ಪ್ರಕರ್ಷದಿಂದ ಪರದೇವತಾ ರೂಪವು
 ಅಭಿಮುಖವಾಗಲು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಸರಮಾನಂದರೂಪವಾದ ಚೈತನ್ಯ
 ಕಲೆಯು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಆನಂದಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ
 ಭಾಸ್ಕರಃ ತಸ್ಯ ರುಚಿರಿವ ರುಚಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಇರುವವಳು. ಮೋಡ
 ಗಳು ಅವೃತ ರೂಪವಾದ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುವು. ಹಾಗೆ ಹ್ರೀಂಕಾರವು
 ಕಾಮ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುದು. ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನಪ್ರಕಾಶ ರೂಪ
 ವಾಗಿ ಮಿಂಚುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದು ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಸ್ಯಾದಿ

ತದಭಿನ್ನತ್ವೇನ ಜಗದ್ವಿವರ್ತಕಾರಣತಯಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾ
ಧಾಯಕತ್ವೇನ ಸಂಜೀವಯತೀತಿ ಭಾವಃ |

೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಭಾಸ್ಕರರುಚಯೇ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಭಾಸ್ಕರರುಚಿಃ | ಭಾಸಃ ಕಾಂತೀಃ ಕರೋತಿ ಪ್ರಸಾರ
ಯತಿ ಲೋಕೋಪಕಾರಾಯೇತಿ ತಥಾ | ಸೂರ್ಯಃ
ತಸ್ಯ ರುಚಿಃ ಪ್ರಚಂಡಭಾನುಃ | ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಸೂರ್ಯಃ
ವರ್ಷಾಸ್ವತಿಗಾಢತರಸ್ರವದುದಕಧಾರಾಸಂವ್ಯಾಪ್ತದಿಗಂತ
ರಾಸು ದಿನಾ ವಿದ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಸೂರ್ಯಃ ಸಾಕ್ಷಾದಯ
ಮಿತಿ ಚಾಕ್ಷುಷಜ್ಞಾನಗೋಚರೋ ನ ಭವತಿ | ತದಭಾವೇ
ಶಿಷ್ಯಾನಾಂ ಭೋಜನಾದಿಸಂಜೀವಕವ್ಯವಹಾರಾಭಾವೇನ
ತದುಪಾಯಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಮನಾಂಸಿ ಭವಂತಿ ತಥಾ ಜ್ಞಾನ
ಮಾರ್ಗನಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೋಪಾಯ

ವನಗೊಳಿಸುವವಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಶತೀ, ತಸ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕಿರಣಸ್ವರೂಪಳು.
ಸೂರ್ಯನು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
ಬೀರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ದಿಗಂತಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಮುಸಲಧಾರಾಕಾರ
ವಾಗಿ ಮಹಾವೃಷ್ಟಿಯು ಬೀಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಉದಯಿಸಿದ್ದರೂ
ಕೂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸೂರ್ಯನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಾಣಧಾರಕನಾದ ಭೋಜನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಲೋಪಹೊಂದಿ
ವಿಷಾದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ
ದಲ್ಲಿ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮೋಕ್ಷ
ಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ಮೋಡದಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಮುಚ್ಚಿ
ಹೋಗಿರುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವರು. ಆಗ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸುಕೃತ
ಫರಿಪಾಕದಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಸದ್ಗುರು ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಪಾತ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿ

ಭೂತಾನಿದಿತದೇವತಾರೂಪಹ್ರೀಂಕಾರಾಣಾಂ ಜನಾನಾಂ
 ಬಹುತರಪುಣ್ಯಮಹಿನ್ನಾ ಮಹಾನಾತೇನೇವ ನೇಘಾ
 ವಲೌ ದೂರಿಕೃತಾಯಾಂ ಚಂಡಭಾನುರಿವ ಸುಖಸಾಧನಂ
 ಗುರುಕೃಪಾಸಾಂಗಾನಲೋಕನರೂಪದೀಕ್ಷಾವಶೇನ ಪ್ರತಿ
 ಬಂಧಕದುರಿತಾಪಗನೇ ಪರದೇವತಾರೂಪಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
 ಪುರಶ್ಚರ್ಯಯಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾರ್ಥಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ
 ಹೇತುರ್ಭವತಿ | ಚಿರಕಾಲನೈರಂತರ್ಯಭಾವನಾ ಪ್ರಕರ್ಷಣ
 ತಸ್ಮಿನ್ನಭಿಮುಖೇ ಸತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥರೂಪಸರಮಾನಂದ
 ಚಿತ್ಕಲಾ ಸ್ವಯನೇವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಾ ಸತ್ಯಾನಂದಾನುಭವಾ
 ನ್ಯತೇನ ಸುಖಯುತಿತಿ ತಥೋಚ್ಯತೇ |

೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋದಚಂಚಲಾಯೈ ನಮಃ

ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋದಚಂಚಲಾ | ಅಂಭಾಂಸಿ ಅನ್ಯತಾನಿ
 ದದತೀತ್ಯಂಭೋದಾಃ ಹ್ರೀಂಕಾರೋಽಪಿ ಕಾಮವರ್ಷತ್ನೇನ
 ತೈರುಪನಿಯತೇ | ತೇಷು ಚಂಚಲಾ ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ ವಿದ್ಯ

ಬಂಧಕನಾದ ಪಾಪ ಜಾಲವು ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ನೋಡಗಳು ಹಾರಿ
 ಹೋದಂತೆ ದೂರವಾಗಲು ಪರದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಸೂರ್ಯ
 ನಂತೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಅಪರೋಕ್ಷಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
 ದೀರ್ಘಕಾಲನೈರಂತರ್ಯ ಭಾವನಾ ಪ್ರಕರ್ಷದಿಂದ ಪರದೇವತಾ ರೂಪವು
 ಅಭಿಮುಖವಾಗಲು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಸರಮಾನಂದರೂಪವಾದ ಚೈತನ್ಯ
 ಕಲೆಯು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಆನಂದಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ
 ಭಾಸ್ಕರಃ ತಸ್ಯ ರುಚಿರಿವ ರುಚಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ನೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಇರುವವಳು. ನೋಡ
 ಗಳು ಅವೃತ ರೂಪವಾದ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುವು. ಹಾಗೆ ಹ್ರೀಂಕಾರವು
 ಕಾಮ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುದು. ನೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನಪ್ರಕಾಶ ರೂಪ
 ವಾಗಿ ಮಿಂಚುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದು ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಸ್ಯಾದಿ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ನೂನಾ ತದಭಿನ್ನಪ್ರಕಾಶನೂನಾ ಸತೀ ವರ್ಷೋದಕದ್ವಾರಾ
ಸಸ್ಯಾದ್ಯುತ್ಪಾದಕತ್ವಂ ಯಥಾ ವ್ಯನಕ್ತಿ ತಥಾ ಹ್ರೀಂಕಾರ
ವಾಚ್ಯತಯಾ ತದಭಿನ್ನಾಪಿ ತತ್ಸ್ವರೂಪನಿಚಾರಣಾಯಾಂ
ಶುದ್ಧಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಾ ಸತ್ಯಪಿ ಅನಿರ್ವಚನೀಯಸ್ವನಾಚ
ಕಮಂತ್ರಪ್ರಕಾಶಿತದೇವತಾತ್ವೇನ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಪುರುಷಾರ್ಥ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುಭೂತೇತ್ಯಭಿಸಂಧಿಃ |

ಗಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಢೋಡಗಲು ಪರನು ಸಹಾಯಕಗಲೆಂದು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುವು. ಅದರಂತೆ ಪರದೇವತೆಯು ಹ್ರೀಂಕಾರವಾಚ್ಯಲಾಗಿ ಸ್ವರೂಪ ವಿನುರ್ಶದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪಲೆಂದು ತಿಲಯಲ್ಪಟ್ಟವಲಾದರೂ ಉಸಾಸಕ ಜನರಿಗೆ ವಾಚಕ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ್ಯವಾದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪ ಲಾಗಿ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಲೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಂಭಾಂಸಿ ದದ ತೀತ್ಯಂಭೋದಾಃ, ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಅಂಭೋದಾ ಇವ ತೇಷು ಚಂಚಲೇವ ಚಂಚಲಾ ಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೦

ಹ್ರೀಂಕಾರಕಂದಾಂಕುರಿಕಾ ಹ್ರೀಂಕಾರೈಕಸರಾಯಣಾ |

ಹ್ರೀಂಕಾರದೀರ್ಘಿಕಾಹಂಸೀ ಹ್ರೀಂಕಾರೋದ್ಯಾನಕೇಕಿನೀ ||

೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕಂದಾಂಕುರಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಕಂದಾಂಕುರಿಕಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಕಂದಂ ದೃಢ ತರಬೀಜಭಾವಃ ತಸ್ಯ ಅಂಕುರಿಕಾ ಆದಿಪ್ರಸವಃ ನೂತನಾಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಅಂಕುರಾದಿಕಂ ಕಂದಾದಿ ನಿಷ್ಕೋತೃದಕಶಕ್ತಿಮನಭಿಭೂಯೈವ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಕಂಧ-ಶಾಖಾ ಸತ್ರ-ಪುಷ್ಪ-ಫಲಾದ್ಯಾತ್ಮನಾ ಯಥಾ ವಿವರ್ತಮಾನಂ ತತ್ಸಾ ಮರ್ಥ್ಯಪ್ರಕಟನಕಾರಣಂ ಭವತಿ, ತಥಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ವೇದೈ ಕದೇಶತ್ವೇನ ಇತರಪ್ರಮಾಣಾನಪೇಕ್ಷತಯಾ ಸ್ವನಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಜ್ಞಾಪನೇನ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೇಽಪಿ ತಜ್ಜನ್ಯಜ್ಞಾನ ವಿಷಯತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮರೂಪನಾನಾಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ಪರಿಣಾ

೯. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ದೃಢಬೀಜರೂಪವಾದ ಗಡ್ಡೆಯ ನೂತನವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಮೊಳಕೆಯಂತಿರುವವಳು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾಂಕುರವು ಕಂದದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆ ಮಾಡದೆ ತಿರುಳು, ರೆಂಬೆ, ಎಲೆ, ಹೂ, ಮತ್ತು ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಬೀಜ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ವೇದದ ಏಕ ದೇಶ ವಾಗಿ ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ತನ್ನ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ನಾನಾವಿಧ ಜಗತ್ಪರಿಣಾಮದೇತುತ್ವ ವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು, ಅಂತಹ ಜಗತ್ಪರಿಣಾಮವು ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಚ್ಛೇದಕವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಜಗತ್ಪರಿಣಾಮ ಸಂಪಾದಕವು ಅಘಟಿತ ಘಟನಾಚತುರವಾದ ಮಾಯೆಯು. ಆ ಮಾಯಾವಶದಿಂದ ಪರ

ನುಹೇತುತ್ವಸಾಧಕಾಘಟಿತಘಟಿನಾಪಟೀಯಸೀನಾಯೋಸಾ
ಧಿಕತ್ವೇನ ತದರ್ಥದ್ವಯರೂಪಾ ಸತೀ ತನ್ಮಾತ್ರಪ್ರಮಾಣವೇ
ದೈತೃರ್ಥಃ |

೧೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರೈಕಪರಾಯಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರೈಕಪರಾಯಣಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಏಕಂ ಅನಿತರ
ಸಾಧಾರಣಂ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧಕತಯಾ ಪರಂ
ಅಯನಂ ಜ್ಞಾಪಕಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |
ಅಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥೋ ಮಾಯಾ, ಸಾ ನಿರಧಿಷ್ಠಾನಾ
ನ ಸಿದ್ಧ್ಯತೀತಿ ತದಾಶ್ರಯತ್ವವಿಷಯತ್ವಾಭ್ಯಾಂ ತದ್ರಹಿತಂ
ತೇನ ಜ್ಞಾಪ್ಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ |

೧೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರದೀರ್ಘಿಕಾಹಂಸ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರದೀರ್ಘಿಕಾಹಂಸೀ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ದೀರ್ಘಿಕಾ
ರಾಜೋದ್ಯಾನವನಕ್ರಿಡಾನಾಪೀ | ಸಂಸಾರಕಾನನಸಂಚಾರಿ

ದೇವತೆಯು ಹ್ರೀಂಕಾರದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವೆಂಬ ಅರ್ಥದ್ವಯ
ರೂಪಳಾಗಿರುವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಕಂದಃ, ತಸ್ಯ ಅಂಕುರಿಕಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಇತರ ಸಾಧಾರಣವಲ್ಲದಂತೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕ
ವೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಜ್ಞಾಪಕ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರ
ವೆಂಬ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಮಾಯೆಯು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು. ಆ ಮಾಯೆಯು ವಿಷಯ
ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲದೇ ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಆಶ್ರಯ ವಿಷಯಭಾವ
ದಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಂಬಂಧ ಶೂನ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡು
ತ್ತದೆ. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಏಕಂ ಪರಂ ಅಯನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ರಾಜೋದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರೀಡಾನಾಪಿಯಲ್ಲಿ
ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಇರುವವಳು. ಸಂಸಾರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಶ್ರಾಂತರಾದ

ಲೋಕವಿಶ್ರಾಂತಿಕಾರಣತ್ವೇನ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ತಯೋಪಮಿಯತೇ | “ಆರಾಮಮಸ್ಯ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ತಂ ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಆ ಸಮಂತಾತ್ ರಮತಿ ಅಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಆರಾಮಃ, ಅಥವಾ ಜಗತ್ | ತತ್ರೋಪಾಸನಾದಿನಾ ಪರಮಾನಂದಪ್ರಾಪಕತಯಾ ವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಉಪಮೀಯತೇ | ತಸ್ಮಿನ್ ಹಂಸೀ ಸ್ತ್ರೀಹಂಸಃ | ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಸಾರಾಸಾರವಿವೇಕಿ ಹಂಸ್ಯಾ ಆಧಾರಸುವರ್ಣಕಮಲಾದಿನುತೀ ವಾಪಿಕಾ ಮಹಾರಾಜಸಂಬಂಧಿನೀ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ, ತದ್ವದ್ವಾಚ್ಯಾರ್ಥರೂಪತಯಾ ಪ್ರಕಾಶಮಾನಾ ಸತೀ ಸ್ವಸಂಬಂಧಿಬೀಜಸ್ಯ ಸುಖೋತ್ಪಾದಕತ್ವನೋಕ್ಷಹೇತುತ್ವಂ ದ್ಯೋತಯತೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

೧೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರೋದ್ಯಾನಕೇಕಿನೈಃ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರೋದ್ಯಾನಕೇಕಿನೀ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಉದ್ಯಾನ

ಭಕ್ತ ಜನರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಕ್ರೀಡಾವಾಪಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. “ಆರಾಮ ಮಸ್ಯ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ತಂ ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಕ್ರೀಡೋದ್ಯಾನ ರೂಪದಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖ ಸಾಧನವೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಆ ಸಮಂತಾತ್ ರಮಂತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಆರಾಮಃ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಮ ಪದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಉಪಾಸನಾ ಮೂಲಕ ಪರಮಾನಂದಪ್ರದವಾದ್ದರಿಂದ ಉದ್ಯಾನದಿಂದ ಹೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತಹ ಕ್ರೀಡಾವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಯು ಮಹಾರಾಜ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಸಾರಾಸಾರವಿವೇಕವುಳ್ಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪರದೇವತೆಯು ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿರುವ ಸುಖೋತ್ಪಾದಕತ್ವ ನೋಕ್ಷ ಕಾರಣತ್ವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ದೀರ್ಘಿಕಾ, ತಸ್ಯಾಂ ಹಂಸೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಸನಾ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ

ನತ್ ಫಲಾನುಭಾವಕತ್ವಾತ್ತ್ಯಥೋಚ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಕೇಕಿನೀ
 ನುಯೂರೀ। ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಬಹುಷು ಸಕ್ಷಿಷು ಆರಣ್ಯ
 ಕೇಷು ಸತ್ಸಪಿ ತಸ್ಯಾಃ ರೂಪಧ್ವನಿಭ್ಯಾಂ ಸುಖತಯಾ ದರ್ಶನ
 ಶ್ರವಣಾದಿಜನ್ಯಪ್ರಮೋದಸಾಧಕತಯಾ ಉದ್ಯಾನಾಲಂಕರಿ
 ಷ್ಣತ್ವಂ ತಥಾ ಹ್ರೀಂಕಾರರೂಪದೇವತಾಧ್ವನೇಃ ಸಚ್ಚಿದಾ
 ನಂದರೂಪತದ್ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧಕ
 ತ್ವೇನ ಅವಿಶಿಷ್ಟತ್ವೇನಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರಾದಿಮೂರ್ತಿಷು
 ಉದ್ಯಾನತರುವಲ್ಲಿಕಕ್ಷು ಗುಲ್ಮಾದಿವದುತ್ಪನ್ನನೀಚ ದೇವತಿ-
 ಯಜ್ಞನುಷ್ಯಾದಿಷು ಚ ನುಯೂರೀವ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಸರ್ವ
 ವ್ಯಾಪಕತ್ವೇನ ತದಾತ್ಮರೂಪತಯಾ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಾ
 ಣಾದ್ಯಾಧಾರಪರಮಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದ ಪರಮಾನಂದರೂಪ ಪ್ರತ್ಯ-
 ಗ್ಗೋಚರಾಹಂವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ಯತಯೈತದ್ವೀಜಪ್ರಕಾಶ್ಯಾ ಭವತೀ
 ತ್ಯರ್ಥಃ ।

ಉದ್ಯಾನವನದಂತಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ನವಿಲಿನಂತೆ ಇರುವವಳು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ವನಚರಸಕ್ಷಿಗಳು ಗಣನಾತೀತವಾಗಿದ್ದರೂ ನವಿಲು ಸೌಂದರ್ಯ-ಧ್ವನಿಗಳೆಂಬ
 ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ದರ್ಶನ ಶ್ರವಣಾನಂದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ
 ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಂತೆ ವಾಚಕ, ವರ್ಣಧ್ವನಿ,
 ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಸುಂದರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರ
 ದೇವತೆಯು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತ ಗುಲ್ಮಾದಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ
 ನೀಚ ಭಾವದಿಂದ ಇರುವ ದೇವ, ತೀರ್ಥಜ್ಞ, ಮನುಷ್ಯ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿಯೂ
 ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧಕರೆಂದೆನಿಸಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ
 ಅವಿಶಿಷ್ಟಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸ್ವಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಆತ್ಮರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಶರೀರ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಾಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ
 ಆಧಾರ ಪ್ರಾಯಳೂ ಪರಮ ಪ್ರೇಮ ಗೋಚರವಾದ ಆನಂದ ರೂಪಳೂ
 ಪ್ರತ್ಯಗ್ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಷಯಾಕರಿಸಿದ ಅಹಂ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿ ವಿಷಯಳೂ ಆಗಿ
 ಈ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ್ಯಳಾಗುವಳು, ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಉದ್ಯಾನಂ ತತ್ರ
 ಕೇಕಿನೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೧

ಹ್ರೀಂಕಾರಾರಣ್ಯಹರಿಣೀ ಹ್ರೀಂಕಾರಾನಾಲವಲ್ಲರೀ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಸಂಜರಶುಕೀ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಗಣದೀಪಿಕಾ ||

೧೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾರಣ್ಯಹರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾರಣ್ಯಹರಿಣೀ | ಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯಾರ್ಥೈಕದೇಶಭೂತ
ನಾಯಾವಿದ್ಯಾ-ತತ್ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ಬಂಧರೂಪತಯಾ ಗಹ
ನೇ ನ್ಯಾಘ್ರಾದೀನಾಮಿನ ಭಯಹೇತೂನಾಂ ಸದ್ಭಾವೇನ
ದುಷ್ಟವೇಶತ್ವರೂಪಧರ್ಮಸಾಮ್ಯೇನ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಅರ
ಣ್ಯೋಪಮಿತತ್ವಮ್ | ತಥಾ ಚ ಅರಣ್ಯಮಿನ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
ಇತಿ ಸರ್ವತ್ರೋಪಮಾನೋತ್ತರಪದಸಮಾಸಃ | ತತ್ಪ್ರವಂ
ಸತಿ ಯಥಾರಣ್ಯಗತಪುರುಷಸ್ಯ ಶೀಘ್ರಂ ದೃಷ್ಟಿಸಥಂ ಗತಾ
ಹರಿಣೀ ಏಣೀ ನ್ಯಾಘ್ರಾದ್ಯಭಾವನಿಶ್ಚಯೇನ ತದಧಿಗಮು

೧೩. ಹ್ರೀಂಕಾರದ ನಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಒಂದು ಅವಯವದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ-
ಅವಿದ್ಯಾ-ತತ್ಕಾರ್ಯಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖ ಕಾರಣವಾದ್ದೆ
ರಿಂದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು, ನ್ಯಾಘ್ರ ಮುಂತಾದ ಭಯಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಿ
ಗಳಿಂದ ಅರಣ್ಯವು ಸುಖ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಚಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಹ್ರೀಂಕಾರವು
ಬಂಧ ಕಾರಣಗಳ ಸಂಸರ್ಕದಿಂದ ದುಷ್ಟವೇಶವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ
ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಉತ್ತರ ಪದಾರ್ಥದ ಹೋಲಿಕೆಯು ಪೂರ್ವ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರು
ವಂತೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಸ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಮಾನೋತ್ತರ ಪದ
ಕರ್ಮಧಾರಯವೆಂಬ ಸಮಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧೀರ ಪುರುಷನು ಅರಣ್ಯ
ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ನೊದಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡ ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯು
ನ್ಯಾಘ್ರಾದಿ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಭಾವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ
ಲಭ್ಯವಾದ ಫಲವ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ದೇವಿಯು ನಿರಂ
ತರ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾದ ಮಾನವರಿಗೆ ಉಪಾಸನಾ ಪರಿಪಾಕದ
ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವಿಷಯಳಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವ

ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಸಾಧನತಾನುನಗಮಯತಿ ಧೀರಪುರುಷಸ್ಯ ತಥಾ
ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಿಭಜನಪರಪ್ರಾಣಲೋಕಸ್ಯ ಉಪಾಸನಾಪರಿ
ಸಾಕನುಹಿನ್ನಾ ಅಪರೋಕ್ಷೀಕೃತಾಜ್ಞಾನನಿವೃತ್ತಿಪೂರ್ವಕಂ
ಭಯಾಪಕರಣೇನಾನಂದಂ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ತಯೋಪಮಿತೇ
ತಿ ಭಾವಃ | “ತಮೇವ ವಿದಿತ್ವಾತಿಮೃತ್ಯುನೇತಿ” ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ |

೧೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾವಾಲವಲ್ಲಯೈಃ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾವಾಲವಲ್ಲಯೈಃ | ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರವಾಚಕತಾನಿ
ರೂಪಿತವಾಚ್ಯತಾನಾನುಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪರದೇವತಾಸ್ವ-
ರೂಪತ್ವೇನ ತದುಪಾಸನಾವಿಷಯಫಲದಾನಸಮರ್ಥಾ ಸತೀ
ಅನಾಲಮಾತ್ರಪ್ರರೋಹದ್ವಿವೃದ್ಧವಲ್ಲಯೋಪಮಿಯತೇ |

ಮೂಲಕ ಭಯ ಕಾರಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡು
ವಳು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯ ಉಪಮಾನವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟಿದೆ- ದೇವೀ ರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಭಯಕಾರಣವನ್ನು
ನಾಶಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು “ತಮೇವ ವಿದಿತ್ವಾತಿಮೃತ್ಯುನೇತಿ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಅರಣ್ಯಮಿವ, ತತ್ರ ಹರಿ
ಣೇವ, ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಮಂತ್ರವು ಪರದೇವತೆಗೆ ವಾಚಕವು. ಇದಕ್ಕೆ
ದೇವತೆಯು ವಾಚ್ಯಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಂತ್ರದ ವಾಚ್ಯತಾ
ಸಂಬಂಧವು ಇರುವುದು, ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರದೇವತೆಯು
ಆಯಾಯ ಉಪಾಸನೆಯ ಫಲದಾನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥಳಾಗುವಳು, ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಲತೆಯು ಪಾತಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿ ಫಲ
ದಾನೋನ್ಮುಖವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಪಾತಿಯ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ
ದೇವಿಯು ಲತೆಯ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಗೆ

ತಥಾ ಚ ತತ್ಸಂಬಂಧಿತಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಜಸಾದಿನಾ ಆ
ನಾಲ ಇವ ಸರ್ವದಾ ಸಂರಕ್ಷಣೀಯ ಇತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಃ
ಪರಿನಿಷ್ಪನ್ನ ಇತಿ ಯಾನತ್ |

೧೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪಂಜರಶುಕ್ಲೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಪಂಜರಶುಕ್ಲೇ | ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಣಾನುಪಿ ಉಪಾ
ಸನಾಕಾರಣಸಾಧಾರಣಸಾರ್ವತೀಪ್ರತೀಕತಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ
ಬಾಲಕಾದಿಲಾಲನವಿಷಯತ್ವಧರ್ಮಪುರಸ್ಕಾರೇಣ ಪಂಜರೋ
ಪಮಾ | ತಥಾ ಚ ತತ್ರೈಶುಕ್ಲೇವ ಸಂಲಾಪಾದಿನಾ ಮನು
ಷ್ಯಾದಿಚಿತ್ತರಂಜಿನೀ | ಏವಂ ತತ್ತದಪೃಷ್ಟಾನುಸಾರೇಣ ಫಲ
ದಾತ್ರೀ ಸತೀ ತಯೋಪನಿತೇತಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
ಪಂಜರಮಿವ ತಸ್ಯ ಶುಕ್ಲೇ ತತ್ಸಾರ್ಥಕ್ಯಕಾರಿಣೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

ಸಂಬಂಧವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಲತೆಯ ಫಲಾರ್ಥಿಗಳು ಅದರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು
ಹೊಂದಿದ ಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಜಪ-ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ
ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಆನಾಲಮಿವ, ತತ್ರ ವಲ್ಲರೀವ,
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಬಾಲಕರು ಪಂಜರವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಾಲನಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅದರಂತೆ ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಪ್ರತೀಕ
ದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ
ವನ್ನು ಲಾಲಿಸಿದಂತೆ ಆಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ಪಂಜರದ
ಸಾಮ್ಯವು, ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾದ ಗಿಣಿಯು ಮಧುರ ವಚನಾದಿಗಳಿಂದ
ಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳ ಚಿತ್ತವನ್ನು ರಂಜನಮಾಡುವಂತೆ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿ
ನೆಲೆಸಿದ ದೇವಿಯು ಆಯಾಯ ಉಪಾಸಕರ ಪುಣ್ಯ ಪರಿಪಾಕಾನುಗುಣವಾಗಿ
ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ತವನ್ನು ರಂಜನ ಮಾಡುವಳು, ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಗೆ
ಗಿಣಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯು ಸಂಗತವಾಗಿದೆ. ಪಂಜರದಂತಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು
ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿರುವವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಪಂಜರಮಿವ
ತತ್ರ ಶುಕ್ಲೇವ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಗಣದೀಪಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಗಣದೀಪಿಕಾ | ಅಂಗಣವತ್ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ
ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನತಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ತದುಪನಾ ತಸ್ಯ
ದೀಪಿಕಾ | ಯಥಾಂಗಣಾರೋಪಿತದೀಪಃ ಬಾಹ್ಯಾಂಭ್ಯಂತರ
ನಸ್ತುಜಾತಂ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ ತತ್ರತ್ಯಲೋಕಾನಾಮುಂಧಕಾ
ರಾದಿನಿವರ್ತನಪೂರ್ವಕನುಭೀಷ್ಟವ್ಯವಹಾರಹೇತುತಯಾ ಸ
ರ್ವಾನ್ ಶ್ಲಾಘಯತಿ ಸ್ವಯಮುಪಿ ತೈಃ ಸಂರಕ್ಷ್ಯತೇ, ತಥಾ
ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಾರ್ಥಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನ-ನಿರಂತರಾ
ಭ್ಯಾಸಾದಪರೋಕ್ಷೀಕೃತಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಾನಂದರೂಪಾ ಸತೀ
ಸ್ವಸೇವಕಾನ್ ಸರ್ವೋತ್ತಮರ್ಷಯತೀತಿ ತದುಪಮಿತಾ ಸತೀ
ತಥೋಚ್ಯತೇ |

೧೬. ಅಂಗಣವು ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಾನವು. ಹ್ರೀಂ
ಕಾರವು ಸಕಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಾಸನಾ ವಿಷಯವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ
ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂಗಣ ಸಾಮ್ಯವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಗಣದಲ್ಲಿನ ದೀಪವು
ಹೊರಗೆ ಒಳಗೆ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ
ಜನರ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಷ್ಟವಾದ ವ್ಯವ
ಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಜನರನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಾ ಪಾತ್ರರನ್ನೂ
ಮಾಡುವುದು. ಮತ್ತು ತಾನು ಈ ಪ್ರಯೋಜನ ಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅದರಂತೆ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಮಂತ್ರಬೀಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ-ಮನನ
ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ
ಜನರಿಗೆ ದೇವಿಯು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾನಂದ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸ್ವಭಕ್ತ
ರನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಗಣದಂತಿರುವ
ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ದೀಪದಂತೆ ಭಾಸಿಸುವವಳು, ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಅಂಗಣಮಿವ
ತತ್ರ ದೀಪ ಇವ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೨

ಹ್ರೀಂಕಾರಕಂದರಾಸಿಹ್ಮೀ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋಜಭೃಂಗಿಕಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಸುನುನೋನೂಧ್ವೀ ಹ್ರೀಂಕಾರತರುನುಂಜರೀ ||

೧೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕಂದರಾಸಿಹ್ಮೀ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಕಂದರಾಸಿಹ್ಮೀ | ಪರ್ವತಶಿಖರಾಗ್ರವರ್ತಿಗುಹಾ
ಕಂದರಾ ದರೀತ್ಯರ್ಥಃ | ನೇದಮೌಲಿಪತಿಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ
ಗ್ರಾಮ್ಯನಿಷಯಲಿಪ್ತುಪ್ರಾಣಿಪ್ರವೇಶಯೋಗ್ಯತಾವಿಕಲತಯಾ
ಕಂದರೋಪನಾ | ತತ್ರ ಯಥಾ ಸಿಹ್ಮೀ ಸ್ವೇತರಕ್ಷುದ್ರಮೃಗ
ಪ್ರವೇಶಭಯಹೇತುಸಟಾದಿಸ್ವನ್ಯಾಸ್ಯಚಿಹ್ನಾನುಮಿತಾ ತಸ್ಯಾಃ
ಸ್ವಾಶ್ರಯನಾತ್ರತಾಂ ಧೀರಸ್ಯ ತತ್ಪರಿಸರನಖನಿರ್ಘಾತನು
ಕ್ತಾಫಲಾದಿಸ್ರಾಪ್ತಿಂ ಚ ನಯತಿ | ತಥಾ ಮುಂದಭಕ್ತಿತಂದ್ರೀ
ಬುಭುಕ್ಷಾದಿ ಕಲುಷಿತ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಭಿಮಾನದೇವತಾಂತರ ಪ್ರತಿ

೧೭. ಪರ್ವತದ ಶಿಖರಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಹೆಯು ಕಂದರಾ ಶಬ್ದದ
ಅರ್ಥವು. ನೇದ ಶಿರೋಭಾಗ (ವೇದಾಂತ) ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರವು
ಗ್ರಾಮ್ಯವಾದ ವಿಷಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರವೇ
ಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಂದರೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಯೋಗ್ಯ
ವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಂದರೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ವರ್ಣಿ
ಸಿದೆ. ಕಂದರಾವಾಸಿಯಾದ ಸಿಹ್ಮೀ ಇತರ ಕ್ಷುದ್ರ ಮೃಗ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು
ತಡೆಯುವಂತೆ ಭಯ ಕಾರಣವಾದ ತನ್ನ ಸಟಾದಿ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ
ಪ್ರಾಣಿ ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು.
ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಧೀರ ಪುರುಷನಿಗೆ ಗಜ ಕುಂಭಗಳನ್ನು ನಖದಿಂದ
ಭೇದಿಸಿದಾಗ ಚಲ್ಲಿರುವ ಮುತ್ತ ಮುಂತಾದ ಭಾಗ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡು
ವುದು. ಮುಂದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಆಲಸ್ಯ, ಹಸಿವು ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳಿಗೆ
ವಶರಾದ ಜನರು ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಭಿಮಾನದಿಂದ ದೇವತಾಂತರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿ
ಸುವ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಅವರಿಗೆ ಕಂದರೆಯಂತಿ

ಸಾದಕಬೀಜತಯಾ ಸ್ವದೇವತೈಕ್ಯಭಾವಂ ಕಾಮಿತಾರ್ಥಂ ಚ
ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಸಿಹ್ಮ್ಯುಪಮಿತಾ ಸತೀ ತಥೋಚ್ಯತೇ |

೧೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋಜಭೃಂಗಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾಂಭೋಜಭೃಂಗಿಕಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಅಷ್ಟೈಶ್ವ
ರ್ಯಾತ್ಮಕಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧಕನಾನಾಶಕ್ತಿಮತ್ತಯಾ ನಾನಾ
ಪ್ರಕಾರವರ್ಣಾಂತರಘಟಿತತ್ವೇನ ಪರಾಗಪರಿಮಲಾದಿಮತ್ಯಮ
ಲೋಪಮಿತತ್ವಮಿತಿ ಯೋಜನೀಯಮ್ | ಕಮಲೇ ಯಥಾ
ಮಧುಮಾತ್ರಸಾರಗ್ರಾಹಿಣೀ ಭೃಂಗೀ ರಮತೇ ಸರ್ವಪುಷ್ಪ
ರಸಮಧುಪಾನಸ್ವಾಭಾವ್ಯೇನ ಸರ್ವಸಮಾಪಿ ಮಧ್ವಾಧಿಕ್ಯವಿವಿ
ದಿಷಯಾ ಪ್ರಭೂತಮಧುವತ್ತ್ವೇನ ಚ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ವಿಶಿಷ್ಯಾ
ಸಕ್ತಿಮತೀ, ತಥಾ ಸರ್ವಮಂತ್ರಬೀಜವಾಚ್ಯದೇವತಾತ್ಮನಾ
ಸರ್ವಾನುಗತಾಪಿ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಗುಣವತ್ತ್ವೇನ ಸರ್ವೋ

ರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ತಡೆದು ಧೀರ ಭಾವದಿಂದ ಬಂದ ಉಪಾಸಕ
ನಿಗೆ ಸರ್ವದೇವತೈಕ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಮಿತಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು
ವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿಹ್ಮ್ಯದಂತೆ ಇರುವವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಕಂದರೇವ, ತತ್ರ
ಸಿಹ್ಮ್ಯೇವ, ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಕಮಲದಂತಿರುವ ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಯಂತಿರು
ವವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ ರೂಪವಾದ ನಾನಾ ವಿಧ ಪುರು
ಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಡುವ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳೂ, ಅನೇಕವಿಧವಾದ
ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತತ್ತ್ವಗಳೂ, ಇರುವುದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಪರಾಗ.
ಪರಿಮಲ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಮಲಪುಷ್ಪ
ದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ದುಂಬಿಯು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮಧುವೆಂಬ ಸಾರಾಂಶ
ವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ರಮಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಜಾತಿಯ ಪುಷ್ಪ
ರಸ ಮಧುಪಾನದ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸಕಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ
ಅಧಿಕವಾದ ಮಧು ರಸದ ಲಾಭವನ್ನು ಆತಿಸಿ ಅಧಿಕ ಮಧುರಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ
ವಾದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು. ಅದರಂತೆ

ಪಾದಾನಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕತಯಾ ತದೀಯಸ್ವರೂಪ
ತಟಿಸ್ಥಲಕ್ಷಣವತ್ತ್ವೇನ ತದಭಿನ್ನಸ್ವರೂಪತಯಾ ಸರ್ವಶಬ್ದ
ಜಾಲಪ್ರಕೃತಿತ್ವೇನ ಚ ರೂಢ್ಯಾ ಲಕ್ಷಣಯಾ ನಾ ತತ್ಸಂ
ಬಂಧಿನೀ ಸತೀ ತದುಪಾಸಕಾನಾಂ ತದಧಿಷ್ಠಾನತಯಾ ಚ
ತೈರ್ಲಕ್ಷ್ಯತ ಇತಿ ಭೃಂಗ್ಯುಪನುಯಾ ವರ್ಣಿತೇತಿ ತಾತ್ಪ
ರ್ಯಮ್ ।

೧೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಸುಮನೋಮೂರ್ಧ್ವೈ ನಮಃ ।

ಹ್ರೀಂಕಾರಸುಮನೋಮೂರ್ಧ್ವೀ । ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ವಾಂಛಿತಫಲ
ಪ್ರದಾನಸಾಧಕತಯಾ ಸುಮನಃಸಾದೃಶ್ಯಮ್ । ಅಥವಾ
ಪುಷ್ಪಾಣಿ ವ್ಯವಹಾರಸಮಯೇ ಬಹುಸಾನಧಾನತಯಾ ವ್ಯ
ವಹರ್ತವ್ಯಾನಿ, ಪರಮನಾರ್ದವಾಧಿಕರಣತ್ವೇನ ಬಹುಮಾ
ನ್ಯತ್ವಾತ್, ತಥಾ ಹ್ರೀಂಕಾರೋಽಪ್ಪುಸಾಸನವೇಲಾಯಾಂ
ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಚಕತ್ವೇನ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕಮೇಕಾಗ್ರಮನ

ದೇವಿಯು ಸರ್ವ ಮಂತ್ರಗಳ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವ
ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಗತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳಿರುವುದ
ರಿಂದಲೂ, ಸಕಲ ಜಗದುಪಾದಾನವಾದ ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ್ದ
ರಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪ ತಟಿಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ
ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಶಬ್ದಜಾಲಕ್ಕೆ
ಪ್ರಕೃತಿರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ ರೂಢಿ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ
ದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಳಾಗಿ ಹ್ರೀಂಕಾರೋಪಾಸಕರಿಗೆ ಆ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾರ ಪಾತ್ರಳಾಗುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ದುಂಬಿಯ ಉಪಮಾನ
ದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಅಂಭೋಜಮಿವ ತತ್ರ ಭೃಂಗೀವ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಪುಷ್ಪ ಸಮಾನವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಧುರಸ ಸಮಾನಳಾಗಿರುವ
ವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೆಂಬ ಫಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿರು
ವುದರಿಂದ ಪುಷ್ಪ ಸಾಮ್ಯವು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತ ಮೃದುವಾದ
ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆ

ಸಾ ದೇವತಾಭಿನ್ನತ್ವೇನ ಧ್ಯಾತವ್ಯ ಇತಿ ನಿಯಮಸಂಸಾದ
ನಾರ್ಥಂ ಪುಷ್ಪೋಪಮುಮಿತಿ ನಿಭಾವನೀಯಮ್ | ತಥಾ ಚ
ನಾಯ್ವಾದಿನಾ ಶುಷ್ಕಾಣಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ನಿರ್ಮಧುತ್ವೇನ ಫಲಾ
ನ್ಯಜನಯಿತ್ವಾ ಪರಿಸತಂತಿ ಫಲಜನಕಶಕ್ತೀರಭಾವೇನ; ತದಿತಿ
ರಾಣಿ ತು ತದ್ವತ್ತ್ವೇನ ತಜ್ಜನಕಾನಿ ಲೋಕೇ ದೃಷ್ಟಾನಿ |
ಪುಷ್ಪರಸಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಕಾರಣಭೂತೋದಕತನ್ಮಾತ್ರಸ್ವರೂಪ
ಮಧುರರಸಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಫಲಜನಕಶಕ್ತಿಜ್ಞಾಪ
ಕೋ ಭವತಿ; ತಥಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ಸರ್ವಜನಕತಾಶಕ್ತ್ಯಾ
ಧಾಯಕತದಧಿಷ್ಠಾನಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾ ಸತೀ
ತನ್ಮಾತ್ರಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾ ಯಥೋಕ್ತಫಲಹೇತುತಯಾ ತದರ್ಥ

ಬಹುವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ
ಉಪಾಸನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಯತ್ನ ಪುರ್ವಕವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ದೇವತೈಕ್ಯಭಾವನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು
ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ನಿಯಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿ
ಸಲು ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಪುಷ್ಪದ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ
ಒಣಗಿದ ಪುಷ್ಪಗಳು ವಾಯುವಿನಿಂದ ನೀರವೂ ನಿರ್ಮಧುವೂ ಆಗಿ ಫಲವನ್ನು
ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಾಶವಾಗುವುವು.
ಸರಸ ಪುಷ್ಪಗಳು ಫಲಜನಕ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಫಲದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ
ವಾಗುವುವು. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ರಸವು ಪೃಥಿವೀ
ಭೂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಜಲತನ್ಮಾತ್ರ ರೂಪವಾದ ಮಧುರರಸ ರೂಪವಾದುದು.
ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಫಲಜನಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸೂಚಕವಾದುದು. ಅಂತಹ ಮಧುರಸ
ದಂತೆ ದೇವಿಯು ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಫಲಜನಕತಾ ಶಕ್ತಿ
ಯನ್ನು ಕೊಡುವಳಾದುದರಿಂದಲೂ, ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಸಚ್ಚಿದಾ
ನಂದಾತ್ಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಮಂತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯಿಂದ ಅಂತಹ ಅನಂತ ಫಲಗಳು ಲಭಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿರು
ವಳು. ಅದುದರಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಮಾಧ್ವೀಸಾಮ್ಯವು ಉಪಪನ್ನವಾಗುವುದೆಂದು ವಿವೇ

ರೂಪೇಣ ತದ್ವೃತ್ತಿಭವತೀತಿ ಮಾಧ್ವೀಸಮಾನಧರ್ಮವತ್ತ್ವ
ನುಸ್ಯಾ ಉಪಪದ್ಯತ ಇತಿ ನಿವೇಚನೀಯನಿತಿ ಯಾವತ್ |

೨೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರತರುಮಂಜಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರತರುಮಂಜರೀಃ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ಸ್ವಾರೂಢಾನ್ ಜನಾನ್
ಪತನಾದಿಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕೇಭ್ಯಸ್ತಾರಯತಿ ಪಾರಂ ಪ್ರಾಪ
ಯತಿ ಫಲಲಾಭೇನ ಸಂತೋಷಯತೀತಿ ತರುಃ | ಹ್ರೀಂಕಾರ
ಸ್ಯ ಕಲ್ಪಾದಿತರುದ್ಯಷ್ಟಾಂತೀಕೃತಃ | ಪ್ರೇಕ್ಷಾವತಾಂ ಸಂನಾ
ದಿಸ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಜನಕತ್ವೇನ ಶಾಖೋಪಶಾಖಾಗ್ರಗತಾ ಪುಷ್ಪಮಂ
ಜರೀ ಫಲಕಾರಣಯೋಗ್ಯತಾಂ ಜ್ಞಾಪಯತೀತಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಾ
ರ್ಥಿನಾಂ ಅಸಂಶಯಪ್ರವರ್ತಕತ್ವೇನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಸ್ವರೂಪಾ
ಸತೀ ಗುರೂಪದಿಷ್ಟಮಂತ್ರದೇವತಾತ್ಮಕತಯಾ ಮಂತ್ರೋ
ಪಾಸನಾಯಾನುಭಿಮುಖೀಕರಣೇನ ಪುರುಷಾರ್ಥಾನ್ ಪ್ರಾಪ

ಚಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಸುಮನಾಂಸೀವ ತತ್ರ ಮಾಧ್ವೀವ
ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ವೃಕ್ಷದಂತಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯಂತೆ ಇರು
ವವಳು, ಫಲಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಮರವನ್ನು ಎರಿದ ಜನರನ್ನು ಪತನಾದಿ ರೂಪವಾದ
ಪ್ರತಿಬಂಧಕದಿಂದ ತಾರಣ ಮಾಡಿ ಪಾರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಫಲ
ಪ್ರದಾನದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ತರು ಎಂದು
ಕರೆಯುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಲ್ಪ ವೃಕ್ಷವು ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ
ದೃಷ್ಟಾಂತವು, ಶಾಖೋಪ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪುಷ್ಪ ಮಂಜರಿಯು
ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಫಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣತಾ
ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ದೇವಿಯು ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ
ಭಕ್ತ ಜನರಿಗೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹ್ರೀಂಮಂತ್ರ ಜಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ
ಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಳು. ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವರೂಪಳೂ ಗುರೂಪದಿಷ್ಟ
ಮಂತ್ರ ದೇವತಾತ್ಮಕಳೂ ಆಗಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮುಖಮಾಡಿ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಯತೀತಿ ಮಂಜರೀಸಾದ್ಯಶ್ಯಂ ಸ್ರಾಪ್ತಂ ಪರದೇವತಯಾ
ಇತಿ ನಿವೇಚನೀಯಮ್ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ನಿಧ್ಯಾಯಾಂ ಏಕಾದಶಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಹ್ರೀಂಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಏಕಾದಶಃ |

ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರೀ
ಸಾನ್ಯವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ತರುರಿವ ತತ್ರ ಮಂಜರೀವ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೪೩

ಸಕಾರಾಖ್ಯಾ ಸಮರಸಾ ಸಕಲಾಗಮಸಂಸ್ತುತಾ |
ಸರ್ವನೇದಾಂತತಾತ್ಪರ್ಯಭೂಮಿಃ ಸದಸದಾಶ್ರಯಾ ||

೧- ಓಂ ಸಕಾರಾಖ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಕಾರಾಖ್ಯಾ | ಸಕಾರಯುಕ್ತಾ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾನಾಮಿಕಾ ಆಖ್ಯಾ
ನಾಚಕಶಬ್ದಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಸಮರಸಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಮರಸಾ | ಸಮಃ ಏಕಃ ರಸಃ ಮಧುರಾದಿರಸವದ್ಗುಡಪಿಂ
ಡಾದೌ ಏಕರೂಪೇಣ ಕಾರ್ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ |
ಅಥನಾ ಸಂಸಾರದಶಾಯಾಂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಕಿಂಚಿಜ್ಞತ್ವಾನ್ವಿ
ವಿಶೇಷಣಭೇದೇನ ಭಿನ್ನರಸವತ್ ಭಿನ್ನಸ್ವಭಾವವತ್ ಪ್ರತೀ
ಯಮಾನಯೋರೀಶ್ವರಜೀವಯೋರ್ನೇದಾಂತ ಶ್ರವಣಾದಿನಾ
ಜನ್ಯಾಖಂಡಾಕಾರವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾ “ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ”

೧. ಸಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ನಾಚಕ ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವಳು.
ಸಕಾರಃ ಆಖ್ಯಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಸಮನಾದ ರಸವುಳ್ಳವಳು. ಮಧುರಾದಿ ರಸವು ಗುಡಾದಿ ಘನ
ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕ ರೂಪದಿಂದ ಇರುವವಳು
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥನಾ ಅಭಿನ್ನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪವುಳ್ಳವಳು.
ಸಂಸಾರದಶೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ-ಕಿಂಚಿಜ್ಞತ್ವ ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ವಿಶೇಷಣ
ಗಳಭೇದದಿಂದ ಜೀವ-ಈಶ್ವರರು ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತೋರುವರು. ನೇದಾಂತ
ಮಹಾ ನಾಕೃ ಶ್ರವಣ- ಮುಂತಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಖಂಡಾ
ಕಾರ ವೃತ್ತಿ ಸ್ಫುರಣದಿಂದ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಎಂದು ಅಭೇದಾನುಭವ ದಶೆ

ಇತ್ಯಭೇದಾನುಭವದಶಾಯಾನೇಕರೂಪತಯಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಿಯತೇ ಇತಿ ಸಾ ತಥೋಚ್ಯತೇ | “ರಸೋ ವೈ ಸಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ರಸಶಬ್ದಾರ್ಥಃ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಃ ಅಭಿನ್ನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯೇ ತ್ಯರ್ಥಃ |

೩. ಓಂ ಸಕಲಾಗಮಸಂಸ್ತುತಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಕಲಾಗಮಸಂಸ್ತುತಾ | ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಗಮಯಂತೀತಿ ಆಗಮಾಃ, ಸಕಲಪದಾರ್ಥಗೋಚರಸವಿಕಲ್ಪಕಪ್ರಮಾಜನಕವೇದಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ಸಕಲೈರನ್ಯಾನಾನತಿರಿಕ್ತೇತಿಹಾಸಪುರಾಣಸಹಿತಯಾನದಂಗೋಪಾಂಗರಹಸ್ಯಾದಿಯೋಗಿತ್ವಂ ಸಕಲಶಬ್ದಾರ್ಥಃ | ತೈಃ ಸಂಸ್ತುತಾ ಸನ್ಯುಕ್ ನಾತಃ ಪರಂ ಕಿಂಚಿದಸ್ತೀತಿ ನಿಶ್ಚಯಪೂರ್ವಕಂ ಸ್ತುತಾ ಗುಣನಿಷ್ಠಗುಣಾಭಿಧಾನ

ಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮರಸಕೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳು. “ರಸೋ ವೈ ಸಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರಸಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಸಮಃ ರಸಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಸಕಲ ಆಗಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು, ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತಿಳಿಸುವುವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ವೇದಗಳು ಆಗಮವೆಂದು ಎನಿಸಿರುವುವು. ಅವು ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸವಿಕಲ್ಪಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುವು. ನ್ಯಾನಾನತಿರೇಕವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇತಿಹಾಸ-ಪುರಾಣ-ಅಂಗೋಪಾಂಗ ರಹಸ್ಯ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಸಕಲಾಗಮಗಳೆಂದು ಸಕಲ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಅರ್ಥವು. ಅಂತಹ ಸಕಲಾಗಮಗಳಿಂದ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿನ್ನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವಳು. ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯು ಸ್ತುತಿಯು. ಇಂತಹ ಆಗಮರಚಿತವಾದ ಸ್ತುತಿಗೆ ದೇವಿಯು ವಿಷಯಳಾಗುವುದ

ವಿಷಯತಯಾ ತದು ಪಜೀವಕೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಸರ್ವಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶ
ಕವೇದಾನಾಂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವೇನೈದಂಪರ್ಯೇಣ ತದೀಯಸ್ತುತಿ
ವಿಷಯತಯಾ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕತಯಾ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣೀ
ಭೂತಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ಯೇತಿ ಧ್ವನಿತೋರ್ಥಃ |

೪. ಓಂ ಸರ್ವವೇದಾಂತತಾತ್ಪರ್ಯಭೂನುಯೇ ನನುಃ |

ಸರ್ವವೇದಾಂತತಾತ್ಪರ್ಯಭೂಮಿಃ | ವೇದಾನಾನುಂತಃ
ಅವಸಾನಂ ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿಮಹಾವಾಕ್ಯಾನಿ, ತೇಷಾಂ ತಾ
ತ್ಪರ್ಯಂ ಸಮನ್ವಯಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ |
ತಸ್ಯ ಭೂಮಿಃ ವಿಷಯಃ ಜ್ಞಾಪ್ಯಮಿತಿ ಯಾವತ್ | 'ಉಪ
ಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರಾವಭ್ಯಾಸೋಽಪೂರ್ವತಾ ಫಲಮ್ | ಅರ್ಥ
ವಾದೋಪಪತ್ತೀ ಚ ಲಿಂಗಂ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೋಃ' ಇತಿ ವಚ

ರಿಂದ ಆಗಮಗಳಿಗೆ ಉಪಜೀವಕಳಾಗುವಳು, ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ
ಪಡಿಸುವ ವೇದಗಳು ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಗುಣ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಸ್ತುತಿ ವಿಷಯವಾಗುವ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
ವಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ರೂಪದಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ಯಳಾದವಳು ಎಂದು ಇದರಿಂದ
ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗುವುದು. ಸಕಲಾಶ್ಚ ತೇ ಆಗಮಾಶ್ಚ, ತೈಃ ಸಂಸ್ತುತಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಸಮಸ್ತವೇದಾಂತ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯಳಾದವಳು. ವೇದಗಳ ಕಡಿ
ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ವೇದಾಂತಗಳು. ಅಲ್ಲಿರುವ " ತತ್ತ್ವಮಸಿ "
ಮುಂತಾದ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳ ಏಕಾರ್ಥಸಮನ್ವಯ ರೂಪವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ್ಕೆ
ದೇವಿಯು ವಿಷಯಳಾದವಳು. ಸರ್ವವೇದಾಂತಗಳು ಸಮನ್ವಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ದೇವಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಣ
ಯಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮ-ಉಪಸಂಹಾರ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಅಪೂರ್ವತ್ವ, ಫಲ, ಅರ್ಥ
ವಾದ ಮತ್ತು ಉಪಪತ್ತಿ ಎಂಬ ಆರು ಲಿಂಗಗಳು ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು
" ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರಾವಭ್ಯಾಸೋಽಪೂರ್ವತಾ ಫಲಮ್ | ಅರ್ಥವಾದೋ

ನೋಕ್ಷತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಕಪ್ರಮಾಣ ಬಲೇನಾತಿಂದ್ರಿಯ ಧರ್ಮಾದಿಗೋಚರವಾಕ್ಯವತ್ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನೇದಾಂತಾನಾಮುಪಾಸನಾಜ್ಞಾನವಿಧಿಂ ವಿನಾ ಕರ್ಮಶೇಷತಯಾ ಅಜ್ಞಾತಜ್ಞಾಪಕತ್ವೇನ ಶಂಸನಾದೇನ ಶಾಸ್ತ್ರಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾನಾಮದ್ವೈತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಗತಿಸಾಮಾನ್ಯೇನ ಕರ್ಮೋಪಾಸನಾಕಾಂಡದ್ವಯಾರ್ಥೋಪಕಾರ್ಯತ್ವೇನ ಮೋಕ್ಷಹೇತುಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವೇನ ಪರ್ಯವಸಾನಮಿತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಷಯತಾ ಅಖಂಡಚೈತನ್ಯಸ್ಯೇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥ ಇತ್ಯಭಿಸಂಧಿಃ | 'ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ಚ ವಿಶೇಷಣವಿಶೇಷ್ಯತಾ | ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಭಾವಶ್ಚ ಪದಾರ್ಥಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಾಮ್' ಇತಿ ನ್ಯಾಯೇನ ಸಂಬಂಧತ್ರಯೇಣಾಖಂಡಾರ್ಥಂ ನೇದಾಂತಾಃ ಬೋಧಯಂತೀತಿ "ತತ್ತು ಸಮನ್ವಯಾತ್" ಇತ್ಯಧಿಕರಣೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಮಿತಿ ಅಲಮತಿವಿಸ್ತರೇಣ |

ಪಪತ್ತೀ ಚ ಲಿಂಗಂ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ" ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪಠಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಕರ್ಮಕಾಂಡ ವಾಕ್ಯಗಳು ಈ ಲಿಂಗಗಳ ಸಹಾಯಗಮ್ಯವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತೆ ನೇದಾಂತಪ್ರಮಾಣವು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸದೆ ಕರ್ಮಶೇಷವಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾತ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದೆಂಬ ಶಂಸನದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಗತಿಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ಅದ್ವೈತಬ್ರಹ್ಮತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ರೂಪವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನಾ ಕಾಂಡಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಕಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಖಂಡಚೈತನ್ಯರೂಪಳಾದ ದೇವಿಯು ಸರ್ವನೇದಾಂತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷಯಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂಚ ವಿಶೇಷಣವಿಶೇಷ್ಯತಾ | ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಭಾವಶ್ಚ ಪದಾರ್ಥ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಾಮ್, ಎಂಬ ವಚನೋಕ್ತ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸರ್ವನೇದಾಂತಗಳು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ, ವಿಶೇಷ್ಯವಿಶೇಷಣಭಾವ, ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಭಾವವೆಂಬ ಮೂರು ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಖಂಡಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ಎಂಬುದು "ತತ್ತು ಸಮನ್ವಯಾತ್" ಎಂಬ ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸರ್ವೇ ಚ ತೇ ನೇದಾಂತಾಶ್ಚ, ತೇಷಾಂ ತಾತ್ಪರ್ಯಸ್ಯ ಭೂಮಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಓಂ ಸದಸದಾಶ್ರಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಸದಸದಾಶ್ರಯಾ | ಅಪರೋಕ್ಷತಯಾ ಸನ್ನಿತಿ ಪ್ರತೀತಿನಿಷ್ಠಯತಯಾ ವ್ಯವಹಿಯಮಾಣಂ ಸತ್ಕಾರ್ಯಂ ರೂಪಾದಿಮತ್ತಯಾ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸತ್ತಾಶ್ರಯಂ ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಜೋಭೂತತ್ರಯಂ ಸದಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ಅಸತ್ ಸದ್ಭಿನ್ನತಯಾ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಗೋಚರಂ ವಾಯ್ವಾಕಾಶಾದಿ ತತ್ಕಾರ್ಯಂ ಚ ರೂಪಾದಿಭಿನ್ನಗುಣಾಶ್ರಯಮುಚ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ತಯೋರಾಶ್ರಯಾ ಉಪಾದಾನತ್ವೇನ ತದಧಿಷ್ಠಾನಭೂತೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಆರೋಪಿತಸ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾನಸತ್ತಾತಿರಿಕ್ತಸತ್ತಾಶೂನ್ಯತಯಾ ಸತ್ತಾಸ್ಥೂರ್ತಿಪ್ರದತ್ವೇನ ಸರ್ವದಾ ತದನುಸ್ಯೋತೇತಿ ಧ್ಯೇಯಮ್ |

೫. ಸತ್ ಮತ್ತು ಅಸತ್ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಳು. ಸತ್ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದೂ, ಕಾರ್ಯರೂಪವೂ, ರೂಪಾದಿಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸತ್ತಾಶ್ರಯವೂ ಆದ ಪೃಥಿವಿಜಲ ತೇಜೋರೂಪವಾದ ಭೂತತ್ರಯವು ಸತ್ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವೂ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವೂ ರೂಪಾದಿ ಭಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದೂ ಆದ ವಾಯು, ಆಕಾಶಗಳೆಂಬ ಭೂತದ್ವಯವು ಅಸತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ದೇವಿಯು ಸತ್-ಅಸತ್ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣಳಾದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ರೂಪಳಾಗಿರುವಳು, ಆರೋಪಿತ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಸತ್ತಾತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಸತ್ತಾಧರ್ಮವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ತಾಸ್ಥೂರ್ತಿಪ್ರದಳಾಗಿ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ಯೂತಳಾಗಿರುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸಚ್ಚಅಸಚ್ಚ ಸದಸತೀ, ತಯೋಃ ಆಶ್ರಯಾ ಎಂದವಿಗ್ರಹವು.

೪೪

ಸಕಲಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾ ಸಾಧ್ಯಾ ಸದ್ಗ್ತಿದಾಯಿನೀ ।
ಸನಕಾದಿವುನಿಧ್ಯೇಯಾ ಸದಾಶಿವಕುಟುಂಬಿನೀ ॥

೬. ಓಂ ಸಕಲಾಯೈ ನಮಃ ।

ಸಕಲಾ । ಆರೋಪಿತಕಲಾಭಿಃ ಉಪಾಸನಾರ್ಥಂ ಕಲ್ಪಿತಾಭಿಃ
ಜಾಬಾಲಿನಾ ಸತ್ಯಕಾಮಂ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಷೋಡಶಕಲಾಯುಕ್ತ
ಪುರುಷೋಪಾಸನಪ್ರತಿಸಾದಕಚ್ಚಾಂದೋಗ್ಯನಚನರಿತ್ಯಾ
ಕಲಾಶಬ್ದಿತಾನಯನೈಃ ಸಹ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸಾ ತಥಾ । ಚತುಃ
ಷಷ್ಟಿಚಂದ್ರಕಲಾಭ್ಯಾಂ ವಾ ಸಹಿತಾ । ಅಥವಾ ಕಲಾಶಬ್ದಃ
ಸುಖಾದಿಕಾಂತಿವಚನಃ ತಯಾ ಸಹಿತೇತಿ ವಾ ।

---

೬. ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವಳು. ಜಾಬಾಲಿಯು ಸತ್ಯಕಾಮನನ್ನು
ಕುರಿತು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಷೋಡಶ ಕಲಾ ಯುಕ್ತಪುರುಷೋಪಾಸನವನ್ನು ಪ್ರತಿ
ಪಾದಿಸುವ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷದ್ವಚನದ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಲಾ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಪ್ರತಿಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಸನೆಗೋಸ್ಕರ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಅವಯವಗಳಿಂದ
ದೇವಿಯು ಕೂಡಿರುವಳು, ಅಥವಾ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನ
ಕಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲಾರೂಪಳು, ಅಥವಾ ಸುಖಾದಿ ಕಾಂತಿ
ರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲಾ ಶಬ್ದವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ ಕೂಡಿದವಳು
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಲಾಭಿಃ ಕಲಯಾ ವಾ ಸಹಿತಾ ಸಕಲಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಓಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾ | ಸಚ್ಚಾಸೌ ಚಿಚ್ಚ ಸಚ್ಚಿತ್ ಸಚ್ಚಿ ಜ್ಞಾಸಾನಾ
ನಂದಶ್ಚ, ಕಾಲತ್ರಯಾಬಾಧ್ಯತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವಂ, ಸ್ವೇತರಪ್ರಕಾಶಾ
ಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ಚಿತ್ತ್ವಂ, ಪರಮಪ್ರೇಮಾಸ್ವದತ್ವಮಾನಂದತ್ವಂ,
“ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಮ್ ”, “ ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಮ್ ”,
“ ಸದೇವ ಸೋಮೈದಮಗ್ರ ಆಸೀತ್ ”, “ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ
ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ” “ ಆನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವ್ಯಜಾನಾತ್ ”,
“ ಆನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ ನ ಬಿಭೇತಿ ಕುತಶ್ಚನ ”
ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಭ್ಯಃ | ತೇ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ
ತಥೋಕ್ತಾ | ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣ
ಲಕ್ಷಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೪. ಓಂ ಸಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಾಧ್ಯಾ | ಕರ್ನೋಪಾಸನಾಡಿಭಿಃ ಮಹಾವಾಕ್ಯಶ್ಚವಣಜನ್ಯ

೨. ಸತ್- ಚಿತ್- ಆನಂದಗಳ ರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ
ಬಾಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಸತ್ತ್ವವು. ಸ್ವೇತರಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವಾಗದೆ ಸ್ವಯಂ
ಪ್ರಕಾಶರೂಪವು ಚಿತ್ತ್ವವು. ಪರಮ ಪ್ರೇಮಾಸ್ವದತ್ವವು. ಆನಂದತ್ವವು. ಸಚ್ಚಿ
ದಾನಂದಗಳು ಈ ರೂಪವಾದುವುಗಳೆಂದು “ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ,
ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಸದೇವ ಸೋಮೈದಮಗ್ರ ಆಸೀತ್, ಪ್ರಜ್ಞಾ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ, ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಆನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವ್ಯಜಾನಾತ್, ಆನಂದಂ
ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ ನ ಬಿಭೇತಿ ಕುತಶ್ಚನ ” ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿವಚನ
ಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಟ್ಟೆನೆ. ಅಂತಹ ಸ್ವರೂಪಗಳು ದೇವಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ
ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಳು. ಸಚ್ಚಾಸೌ,
ಚಿಚ್ಚ ಸಾ ಚ ಸಾ ಆನಂದಶ್ಚ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಸಾಧಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು. ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ
ದಿಂದ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯ ಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆದ

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾತ್ವೇನ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯಸಂಪನ್ನಾಧಿಕಾರಿಣಾ
ಅಪರೋಕ್ಷತಯಾ ಸಾಧಿತುಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಮರ್ಹಾ, ಫಲಸ್ವರೂ
ಪತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಸಾಧ್ವೀತಿ ವಾ ಸಾಠೇ ಸಾಧೋಃ ಸ್ತ್ರೀ ಸತ್ತ್ವ
ಗುಣಸಂಪನ್ನತ್ವಾನ್ಯಥಾಃ | ಸಕಲವಿದ್ಯಾಸಾರಗತ್ವೇ ಸತಿ
ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನಃ ದೈವೀಸಂಪತ್ತಿನಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ | ತದೇಕ
ನಿಷ್ಠಾ ಪರಮಪತಿವ್ರತಾ ಸತೀ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಸಂಪ್ರ
ದಾಯಪ್ರವರ್ತಕೇತಿ ಯಾವತ್ |

೯. ಓಂ ಸದ್ಗತಿದಾಯಿನೈ ನಮಃ |

ಸದ್ಗತಿದಾಯಿನೀ | ಸಮೀಚೀನಾ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತಾ ಸುಖ
ನಾತ್ರರೂಪಾ ಗತಿಃ, ಗಮ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಯತೇ ಪ್ರಾಪ್ಯತ ಇತಿ
ವಾ ಗತಿಃ | ಯತ್ ಜ್ಞಾಯತೇ ತದೇವ ಗತಿಃ, ತದನ್ಯತ್ಯಾ
ಜ್ಞಾತತ್ವಾತ್ ಗತಿತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ | ಜ್ಞಾತೇ ಫಲೇ ಇಚ್ಛಯಾ
ತತ್ಸಾಧನೇಷು ಪುರುಷಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ, ನತ್ವಜ್ಞಾತಫಲಸಾಧನೇ
ಇತ್ಯನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾಭ್ಯಾಂ “ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪೋತಿ ಪರಮ್,

ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಮಹಾವಾಕ್ಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ
ಫಲಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ಸ್ವತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅರ್ಹಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಸಾಧ್ವೀ ಎಂಬ ಸಾಠಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾಧುವಿನ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಸಕಲವಿದ್ಯಾ
ಪಾರಂಗತನೂ ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನನೂ ದೈವೀಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಮತ್ತು
ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನನೂ ಸಾಧುವು, ಅಂತಹ ಸಾಧುವಿನಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತಾ
ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ವ್ರತ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕ
ಳಾಗುವಳು. ಸಾಧಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಗಮ್ಯತೇ, ಜ್ಞಾಯತೇ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ
ಎಂಬ ವೃತ್ಯತ್ವಿಯಿಂದ ಗತಿಶಬ್ದವು ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಸುಖನಾತ್ರ
ರೂಪವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅಜ್ಞಾತವಾದ ಸುಖಾದಿಗಳು ಗತಿ
ಯಾಗಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾಸ್ಪದವು ಗತಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥವಾಗುವುದು. ಪರ

ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ, ಯೇ ಪೂರ್ವಂ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ತದ್ವಿದುಃ ತೇ ತನ್ಮಯಾ ಅಮೃತಾ ವೈ ಬಭೂವುಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಚ ಪರದೇವತಾಸ್ವರೂಪನೇನ ಮುಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪತಯಾ ಸದ್ಗತಿಃ | ತದಾನಾರಕಾಜ್ಞಾನಾಭಿಭವೇನ ಸ್ವರೂಪಾನಂದಮುಭಿವ್ಯಂಜಯತೀತಿ ದಾಯಿನೀ| ಅಭೇದೇಽಪಿ ಗತಿದಾನಯೋಃ ಕರ್ಮಕರ್ತೃಪ್ರಯೋಗಃ ಉಪಸದ್ಯತೇ “ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಯಮುಕುರುತ” ಇತ್ಯಾದಿನದಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಸತೀಂ ವಾ ಸತ್ತ್ವಗುಣಯುಕ್ತಾಂ ದೇವಯಾನಾದಿಗತಿಂ ವಾ ದದಾತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ |

೧೦. ಓಂ ಸನಕಾದಿಮುನಿಧ್ಯೇಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಸನಕಾದಿಮುನಿಧ್ಯೇಯಾ | ಮನನಶೀಲಾಃ ಮುನಯಃ,

ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವು ಮುಕ್ತಿರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯು. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾತ ಫಲದ ಅರ್ಥಿಯು ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು. ಫಲವು ಅಜ್ಞಾತವಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರದೇವತಾಸ್ವರೂಪವು ಸದ್ಗತಿರೂಪವಾದ ಫಲವಾಗಿ ಜ್ಞಾತವಾಗಿರುವುದು. “ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮ್, ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ, ಯೇ ಪೂರ್ವಂ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ತದ್ವಿದುಃ ತೇ ತನ್ಮಯಾ ಅಮೃತಾ ವೈ ಬಭೂವುಃ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಗಳು ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಆನಂದವನ್ನು ಆವರಣಮಾಡಿದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಸ್ವರೂಪಾನಂದ ರೂಪವಾದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿದಾಯಕಳಾಗುವಳು. ಗತಿ-ದಾನಗಳು ಅಭಿನ್ನ ತತ್ತ್ವಗಳಾದರೂ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಕರ್ತೃಕರ್ಮರೂಪ ದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶವು ಉಚಿತವು. ‘ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಯಮುಕುರುತ’ ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ ಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧವಾದ ನಿರ್ದೇಶವು ಕಂಡಿರುವುದು. ಸಾಧುವಾದ, ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ದೇವಯಾನಾದಿಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿದಾಯಿನಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸತೀ ಚ ಸಾ ಗತಿಶ್ಚ, ತಾಂ ದದಾತೀತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರವು.

೧೦. ಸನಕ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾದವಳು.

ಮನನಶಬ್ದೇನ ಲಕ್ಷಣಯಾ ತತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಮಾನಸಿಕಪುತ್ರಾಃ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಾದಿಬಹುಲಾಃ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕಾಃ, ಸನಕಃ ಆದಿಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಮುನಯಃ ಸನಂದನಸನಾತನ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಪ್ರಮುಖಾಃ ನಿರೈಷಣಾಃ ನಿಶ್ಚಿಂತಾಃ; ತೈರ್ಧ್ಯೇಯಾ ಅತ್ಯಾದರೇಣ ಸ್ವಾತ್ಮಾಭೇದ ಜ್ಞಾನೇನ ಸರ್ವದಾ ವಿಷಯಾಕೃತೇತ್ಯರ್ಥಃ, “ತ್ವಂ ವಾ ಅಹಮಸ್ಮಿ ಭಗವೋ ದೇವತೇ ಅಹಂ ವೈ ತ್ವಮಸಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ, ಆತ್ಮಾನಂ ಚೇದ್ವಿಜಾನೀಯಾದಹಮಸ್ಮೀತಿ ಪೂರುಷಃ, ಅಥ ಯೋಽನ್ಯಾಂ ದೇವತಾಮುಪಾಸ್ತೇ ಅನ್ಯೋಽಸಾವನ್ಯೋಽಹಮಸ್ಮಿ ಇತಿ ನ ಸ ವೇದ ಯಥಾ ಪಶುಃ, ಮೃತ್ಯೋಃ ಸ ಮೃತ್ಯುಮಾಪ್ನೋತಿ ಯ ಇಹ ನಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಶತೇಭ್ಯಃ |

ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವೆಂಬ ಮನನಶೀಲರಾದವರು ಮುನಿಗಳು. ಸನಕ-ಸನಂದನ-ಸನಾತನ-ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮುಂತಾದ ಏಷಣಾ ರಹಿತರೂ ನಿಶ್ಚಿಂತರೂ, ಆದ ಮುನಿಗಳು ಜ್ಞಾನ-ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾಗಿರುವರು. ಅವರಿಂದ ದೇವಿಯು ಆದರದಿಂದ ಆತ್ಮಾಭೇದಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. “ ತ್ವಂ ವಾ ಅಹಮಸ್ಮಿ ಭಗವೋ ದೇವತೇ ಅಹಂ ವೈ ತ್ವಮಸಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ, ಆತ್ಮಾನಂ ಚೇದ್ವಿಜಾನೀಯಾದಹಮಸ್ಮೀತಿ ಪೂರುಷಃ, ಅಥ ಯೋಽನ್ಯಾಂ ದೇವತಾಮುಪಾಸ್ತೇಽನ್ಯೋಽಸಾವನ್ಯೋಽಹಮಸ್ಮೀತಿ ನ ಸ ವೇದ ಯಥಾ ಪಶುಃ, ಮೃತ್ಯೋಃ ಸ ಮೃತ್ಯುಮಾಪ್ನೋತಿ ಯ ಇಹ ನಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ” ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ವಾತ್ಮಾಭೇದಾನುಸಂಧಾನವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಸನಕಃ ಆದಿಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತೈಃ ಧ್ಯಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

೧೧. ಓಂ ಸದಾಶಿವಕುಟುಂಬಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಸದಾಶಿವಕುಟುಂಬಿನೀ | ಸದಾಶಿವಃ ಕುಟುಂಬಂ ಅಸ್ಯಾ
ಅಸ್ತೀತಿ ತಥಾ |

---

೧೧. ಸದಾಶಿವನು ಕುಟುಂಬ ರೂಪನಾಗಿರುವವಳು. ದೇವಿಯ ವೋಷ್ಯ ರೂಪವಾದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸದಾಶಿವನು ಸೇರಿರುವನು. ಸದಾಶಿವಃ ಕುಟುಂಬಂ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೫

ಸಕಲಾಧಿಷ್ಠಾನರೂಪಾ ಸತ್ಯರೂಪಾ ಸಮಾಕೃತಿಃ |
ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚನಿರ್ಮಾತ್ರೀ ಸಮಾನಾಧಿಕವರ್ಜಿತಾ ||

೧೨. ಓಂ ಸಕಲಾಧಿಷ್ಠಾನರೂಪಾಯೈ ನಮಃ

ಸಕಲಾಧಿಷ್ಠಾನರೂಪಾ | “ ಅಥಾತ ಆದೇಶೋ ನೇತಿ ನೇತಿ ,
ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ ” ಇತ್ಯಾದಿ ನಿಷೇಧಶ್ರುತಿಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿ
ಪನ್ನಾ | ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಧಾಯಾಂ
ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ಅವಗಮ್ಯತೇ | ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಾ
ಭೇದಜ್ಞಾನಂ ಬಾಧಾ | ತದ್ಭಿನ್ನತಾಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಭ್ರಮರೂಪ
ತ್ವಾತ್ | ತಥಾ ಚ ಶ್ರುತಿನಿಷೇಧಸ್ಯಾವಧ್ಯಪೇಕ್ಷಾಯಾಂ ಪ್ರಕೃ
ತ್ಯಾದೀನಾಮಪಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೇನ ನಿವೃತ್ತೌ ಭೂತಪೂರ್ವ
ಗತ್ಯಾ ಸರ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನತ್ವೇನ ಅನುಭೂಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ |

೧೨. ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ರೂಪಳಾಗಿರುವವಳು
“ ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿವಚನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ-ಜಗತ್ತು
ಗಳ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವು ಬಾಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅತಿರಿಕ್ತ
ರೂಪದಿಂದ ಕಾರ್ಯವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿಯುವುದು ಬಾಧಾರೂಪವು. ಕಾರ್ಯ
ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಿನ್ನರೂಪಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಅಜ್ಞಾನವು ಭ್ರಮ
ರೂಪನಾದದ್ದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮುಂತಾದ ತತ್ತ್ವಗಳು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ
ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ “ ಅಥಾತ ಆದೇಶೋ ನೇತಿ ನೇತಿ, ನೇಹ
ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ
ಅವಧಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಸರ್ವನಿಷೇಧಾಧಿಷ್ಠಾನಳಾಗಿ
ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವಳು. ಸಕಲಾನಾಂ ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಓಂ ಸತ್ಯರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಸತ್ಯರೂಪಾ | ಸತ್ಯಂ ಜಡಾನ್ಯತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾವೃತ್ತತ್ವಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | ಪರಿಣಾನುವಾದನಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸತ್ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಯೋಗ್ಯಾನಿ ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇ ಜಾಂಸಿ, ತ್ಯತ್ತು ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವಿಷಯಾಃ ನಿತ್ಯಾನುಮೇಯಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | “ಸಚ್ಚ ತ್ಯಚ್ಚಾ ಭವತ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಸತ್ಯಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸ ತಥಾ |

೧೪. ಓಂ ಸಮಾಕೃತಯೇ ನಮಃ |

ಸಮಾಕೃತಿಃ | ಸಮಾ ಅಭಿನ್ನಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪೈಕರಸಾ ಆಕೃತಿಃ ಮೂರ್ತಿಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥೋಕ್ತಾ | ಸಮಾ ಅನ್ಯೂನಾನತಿರಿಕ್ತಾ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಂ ಮೂರ್ತಿರ್ವಿಗ್ರಹೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಇತಿ ವಾ | ಸಮಾ ಸದಾಶಿನೇನ

೧೩. ಸತ್ಯವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಜಡ-ಅನ್ಯತ-ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಾವೃತ್ತವಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪವೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಅಥವಾ ಪರಿಣಾನುವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಭೂತತ್ರಯವು ಸತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಹಾಗೆ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಿಷಯವಾದ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಾನುಮೇಯವಾದ ವಾಯು-ಆಕಾಶ ಭೂತಗಳು ತ್ಯತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುವು. “ಸಚ್ಚ ತ್ಯಚ್ಚಾ ಭವತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಕಂಡಿದೆ. ಅಂತಹ ಸತ್-ತ್ಯತ್ ಆತ್ಮಕವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಸತ್ಯಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಅಥವಾ ಸತ್ ತ್ಯತ್ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಸಮವಾದ ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪದಿಂದ ಏಕರಸವಾದ ಅಭಿನ್ನಮೂರ್ತಿಯು ದೇವಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಅಥವಾ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅನ್ಯೂನಾನತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಸಮವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಗುಣ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಬಲ-ವೀರ್ಯ-ಯಶಸ್ಸು-

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಗುಣಸೌಂದರ್ಯಬಲವೀರ್ಯಶೋಗಾಂಭೀರ್ಯಧೈರ್ಯಲಂಗಿತಾದಿ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಬಹುಲಧರ್ಮವಿಶೇಷೈಃ ಮೂರ್ತೀರ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಇತಿ ವಾ | ಚತುರ್ವಿಧಭೂತಗ್ರಾಮೇಷು ತತ್ತತ್ಪ್ರಾಭಾಧಾನುಸಾರೇಣ ಸಮಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ನಿವಾಸಯೋಗ್ಯಾ ಮೂರ್ತೀರ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಇತಿ ವಾ | ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷತಯಾ ತತ್ತತ್ಪಲವಿಶೇಷದಾನೇಷು ಸಮಾ ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತಾ ಮೂರ್ತೀರ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | ಸಮಾ ಬಾಲ್ಯಸ್ಥವಿರತ್ವಾದಿಭಾವವಿಕಾರವರ್ಜಿತಾ ಏಕಪ್ರಕಾರಾ ನಿತ್ಯಯೌವನಶಾಲಿನೀ ಮೂರ್ತೀರ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ | “ ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಮದ್ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ ಪರಾಮ್, ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಃ ಪುರುಷೋಽಂತರಾತ್ಮಾ ಸದಾ ಜನಾನಾಂ ಹೃದಯೇ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಭ್ಯಾನೇಕರೂಪತ್ವಾನಗಮಾದಿತ್ಯಾಶಯಃ |

ಗಾಂಭೀರ್ಯ-ಧೈರ್ಯ-ಇಂಗಿತಾದಿಪರಿಜ್ಞಾನ-ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸದಾಶಿವನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಚತುರ್ವಿಧ ಭೂತ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಪ್ರಾಣಿಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸುಕೃತ-ದುಷ್ಕೃತ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲದಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಿಂದಲೂ ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತತ್ವದಿಂದಲೂ ಸಮವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಬಾಲ್ಯ-ವಾರ್ಧಕ್ಯ ಮುಂತಾದ ಭಾವವಿಕಾರಗಳಲ್ಲದೆ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ನಿತ್ಯಯೌವನ ಶಾಲಿಯಾಗಿ ಸಮವಾಗಿರುವುದು. ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿವಿಧಾರ್ಥಗಳನ್ನು “ ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಮದ್ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ ಪರಾಮ್, ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಃ ಪುರುಷೋಽಂತರಾತ್ಮಾ ಸದಾ ಜನಾನಾಂ ಹೃದಯೇ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ ” ಎಂಬ ಸ್ಮೃತಿ ಶ್ರುತಿವಚನಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಮಾ- ಆಕೃತಿಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಓಂ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚನಿರ್ಮಾತ್ರೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚನಿರ್ಮಾತ್ರೀ | ಸಂಸಾರಸ್ಯಾನಾದಿತಯಾ ನೋ ಕ್ವಸ್ಥಾಯಿತ್ಯೇನ ಚ ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗತ್ಯಾ ಸರ್ವಶಬ್ದನಾಚ್ಯುತಂ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ; ಪ್ರಪಂಚ್ಯತೇ ವಿಸ್ತಾರ್ಯತೇ ವಿನರ್ತತ ಇತಿ ಪ್ರಪಂಚಃ, “ಏಕಂ ಬೀಜಂ ಬಹುಧಾ ಯಃ ಕರೋತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ತಸ್ಯ ನಿರ್ಮಾತ್ರೀ ನಿರ್ಮಾಣಮುಭಿವ್ಯಕ್ತಿಃ ತನ್ನಿಮಿತ್ತತಯಾ ತತ್ತತ್ಕರ್ತೃತ್ವಮುಪಚರ್ಯತೇ, ದೇವದತ್ತಃ ಪಚತಿತಿವತ್ |

೧೬. ಓಂ ಸಮಾನಾಧಿಕವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಮಾನಾಧಿಕವರ್ಜಿತಾ | ಕುಲಶೀಲಜಾತಿಗುಣಾದಿಭಿಃ ತುಲ್ಯಃ ಸಮಾನಃ, ತೈಃ ಶ್ರೇಯಾನಧಿಕಃ, ತೈರ್ವರ್ಜಿತಾ | “ನ ತಸ್ಯ

೧೫. ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವಳು. ಸಂಸಾರವು ಅನಾದಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯತ್-ವರ್ತಮಾನವೆಂಬ ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನೋಕ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚ್ಯತೇ ವಿಸ್ತಾರ್ಯತೇ ಎಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಸ್ತು ಜಾಲವು ಎಂದು ಅರ್ಥವು ಲಭಿಸುವುದು. “ಏಕಂ ಬೀಜಂ ಬಹುಧಾ ಯಃ ಕರೋತಿ” ಎಂದು ಏಕಬೀಜಕ್ಕೆ ಬಹುಭಾವವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಿರ್ಮಾಣವೆಂದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು ನಿಮಿತ್ತಳಾದುದರಿಂದ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಉಪಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. “ದೇವದತ್ತಃ ಪಚತಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿ ಪಾಕಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತತ್ವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು. ಸರ್ವಶ್ಚಾಸೌ ಪ್ರಪಂಚಶ್ಚ, ತಸ್ಯ ನಿರ್ಮಾತ್ರೀ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಸಮಾನ ಮತ್ತು ಅಧಿಕವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಶೂನ್ಯಳಾದವಳು. ಕುಲ-ಶೀಲ-ಜಾತಿ-ಗುಣ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ದೇವಿಗೆ ತುಲ್ಯವೂ ಅಧಿ

ಪ್ರತಿನಾಸ್ತಿ, ನಿಶ್ವಾಧಿಕೋ ರುದ್ರೋ ಮಹರ್ಷಿಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | “ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯಂ ಕುರುತೇ ಮಹಾತ್ಮಾ” ಇತಿ “ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಮ್, ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ಯ ಭೃಧಿಕಃ ಕುತೋಽನೈಃ ಲೋಕತ್ರಯೇ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಭ್ಯಾಂ ಚೇತಿ ಭಾವಃ | ಏತದ್ಧೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸಮಾನನೀಯಃ ಸಮಾನಃ ಪೂಜನೀಯೋಽಧಿಕಃ ತದ್ಧ್ವಯೇನ ವರ್ಜಿತಾ | “ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇರಿತಿ ನಾರ್ಥಃ |

ಕವೂ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೊಂದು ಇಲ್ಲ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು “ನ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿ ಮಾಸ್ತಿ, ನಿಶ್ವಾಧಿಕೋ ರುದ್ರೋ ಮಹರ್ಷಿಃ, ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯಂ ಕುರುತೇ ಮಹಾತ್ಮಾ, ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಮ್, ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ಯ ಭೃಧಿಕಃ ಕುತೋಽನೈಃ ಲೋಕತ್ರಯೇ,” ಮುಂತಾದ ವಚನಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಸಮಾನ ವೆಂದರೆ ಮಾನ್ಯವೆಂದೂ ಅಧಿಕವೆಂದರೆ ಪೂಜ್ಯವೆಂದೂ ಅರ್ಥ ವಾಗುವುದು. “ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಮ್” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ದೇವಿಯು ಅದ್ವೈತತತ್ತ್ವರೂಪದಿಂದುವುದರಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾದ ಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಪೂಜ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಸಮಾನಶ್ಚ ಅಧಿಕಶ್ಚ ತಾಭ್ಯಾಂ ವರ್ಜಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೬

ಸರ್ವೋತ್ತಂಘಾ ಸಂಗಹೀನಾ ಸಗುಣಾ ಸಕಲೇಷ್ವದಾ |
ಕಕಾರಿಣೀ ಕಾವ್ಯಲೋಲಾ ಕಾಮೇಶ್ವರಮನೋಹರಾ ||

೧೭. ಓಂ ಸರ್ವೋತ್ತಂಘಾಯೈ ನಮಃ |

ಸರ್ವೋತ್ತಂಘಾ | ಕಾರ್ಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಕಾರಣಸ್ಯಾಧಿಕ
ತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಉತ್ತಂಘಾ ಉನ್ನತಾ “ಸಾ
ದೋಃಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾ ಭೂತಾನಿ | ತ್ರಿಸಾದಸ್ಯಾಮೃತಂ ದಿವಿ”
ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೮. ಓಂ ಸಂಗಹೀನಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಂಗಹೀನಾ | ನಿರವಯವತ್ವೇನ ನಿಷ್ಕಾರಣತ್ವೇನ ವಾ ನಿರ್ಗು
ಣತ್ವೇನ ವಾ ನಿರಾಶ್ರಯತ್ವೇನ ವಾ ನಿತ್ಯಶುದ್ಧಬುದ್ಧ ಮುಕ್ತ
ಸ್ವರೂಪತ್ವೇನ ಸಂಬಂಧರಹಿತಾ ವಾ; ಅಸಂಗೋ ನ ಹಿ
ಸಜ್ಜತೇ, ನ ಚಾಸ್ಯ ಕಶ್ಚಿಜ್ಜನಿತಾ ನ ಚಾಧಿಪಃ” ಇತ್ಯಾದಿ
ಶ್ರುತೇರಿತ್ಯಾಶಯಃ |

---

೧೭. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉನ್ನತಳಾದವಳು. ಕಾರ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ
ಕಾರಣವು ಅಧಿಕವಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳ ಪೈಕಿ ದೇವಿಯು ಉನ್ನತಳಾದ
ವಳು. “ಸಾದೋಃಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾ ಭೂತಾನಿ ತ್ರಿಸಾದಸ್ಯಾಮೃತಂ ದಿವಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಸರ್ವೋನ್ನತಭಾವವು ಪ್ರತಿಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಉನ್ನತಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಸಂಗದಿಂದ ಹೀನಳಾದವಳು. ದೇವಿಯು ನಿರವಯವಳೂ, ಕಾರಣ
ಶೂನ್ಯಳೂ, ನಿರ್ಗುಣಸ್ವರೂಪಳೂ, ಆಶ್ರಯಾಪೇಕ್ಷಾಶೂನ್ಯಳೂ, ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ
ಶುದ್ಧ-ಬುದ್ಧ-ಮುಕ್ತ ಸ್ವಭಾವಳೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ದ್ವಿತೀಯ ವಸ್ತು ಸಂಪ
ರ್ಕದಿಂದ ರಹಿತಳಾದವಳು. ಇದಕ್ಕೆ “ಅಸಂಗೋ ನ ಹಿ ಸಜ್ಜತೇ, ನ ಚಾಸ್ಯ
ಕಶ್ಚಿಜ್ಜನಿತಾ ನ ಚಾಧಿಪಃ” ಮುಂತಾದ ವಚನಗಳು ಆಧಾರವು. ಸಂಗೇನ
ಹೀನಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯- ಓಂ ಸಗುಣಾಯೈ ನಮಃ

ಸಗುಣಾ | ಸಮಾಃ ಏಕಪ್ರಕಾರಾಃ ಗುಣಾಃ ಸತ್ಯಕಾನುತ್ವಾ ದಯಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ | “ ಗುಣೇ ಸರ್ವವಿದ್ಯಃ, ಸತ್ಯ ಕಾನುಃ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಃ | ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪತಯಾ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತನೋಗುಣೈಃ ಸಹ ವರ್ತತ ಇತಿ ನಾ ತಥಾ |

೨೦. ಓಂ ಸಕಲೇಷ್ವದಾಯೈ ನಮಃ |

ಸಕಲೇಷ್ವದಾ | ಇಚ್ಛಾವಿಷಯಿಾಭೂತಾನಿ ಇಷ್ಟಾನಿ ಕಾಮ್ಯಾ ನೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಸಕಲಾನಿ ಚ ತಾನೀತ್ಯಭೇದಸಮಾಸಃ | ಅನ್ಯಥಾ ಜೀವಾದಿವತ್ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿ ದ್ವಿಷಯೇ ಅಸಾನುರ್ಥ್ಯ ಶಂಕಾ ಸ್ಯಾತ್ | ಏಕಸ್ಯ ಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ಬಹೂನಾನಿಚ್ಛಾವಿಷಯತ್ವದರ್ಶನಾತ್, ಏಕತ್ರ ಕಾನುನಾಯಾಮಪಿ ತತ್ಸಹಭಾವಿತ್ವೇನ ಸರ್ವಸ್ರಾಪ ಕತ್ನೋಕ್ತೌ ಪರದೇವತಾಯಾಃ ಬಹುಫಲಪ್ರದಾತ್ಯತ್ವೇನ

೧೯. ಸಮಾನ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವಳು. ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕಾನುತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿವೆ. ಈ ಅಂಶವು “ ಗುಣೇ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಃ, ಸತ್ಯಕಾನುಃ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ” ಮುಂತಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ರುವುದು. ಅಥವಾ ದೇವಿಯು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದರಿಂದ ಸತ್ತ್ವ ರಜಃ-ತನೋ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಳು. ಸಮಾನಾ ಗುಣಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ, ಅಥವಾ ಗುಣೈಃ ಸಹಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಸಕಲವಾದ ಇಷ್ಟ (ಕಾಮ್ಯ) ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಸಕಲ-ಇಷ್ಟಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಧಾರಯವೆಂಬ ಅಭೇದಸಮಾಸವು ವಿವಕ್ಷಿತವು. ಅದರಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾನುರ್ಥ್ಯವು ಇರುವಂತೆ ದೇವಿಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತಿಯು ಇರಬಹುದೆ? ಎಂಬ ಶಂಕೆಯು ನಾರಿತವಾಗುವುದು. ಸಕಲರಿಗೆ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು

ಅತ್ಯಂತವಿಶ್ವಸನೀಯತಯಾ ಅತಿಶಯಪ್ರತಿಭಾನಾಚ್ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ |
 ಅಥನಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಪರಿಮಿತಭಾಗ್ಯವತ್ಪ್ರಾಣಿನಃ ಸರ್ವಸ್ಯ
 ಸರ್ವತ್ರ ಇಚ್ಛಾಯಾನುಪಿ ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸ್ವಬುದ್ಧಾಃ
 ಶಾಸ್ತ್ರಾನಿರೋಧೇನೇಷ್ವಾನಿ ಏಷಿತನ್ಯಾನಿ ನಾಂಛಿತನ್ಯಾನಿ
 ತಾನ್ಯೇವ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ದದಾತಿ ನ ತದಧಿಕಾನಿ, ಲೋಕೇಚ್ಛಾ
 ಯಾಃ ಬಹುಪ್ರಕಾರತ್ವೇನ ದುಷ್ಪೂರಣೀಯತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ |
 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಇಷ್ಟಾಃ ಇಚ್ಛಯಾ ಪೂಜಯಾ
 ನಿಷಯಾಕೃತಾ, ಯಚ್ಛೇನ ವಾ ಸಮಾರಾಧಿತಾ ತಸ್ಯ ಫಲ
 ಪ್ರದೇತ್ಯರ್ಥಃ | “ಅಹಂ ಚ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ
 ಚ ಪ್ರಭುರೇವ ಚ, ಏಷ ಹ್ಯೇನ ಸಾಧು ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ
 ಯನೇಽಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನಿನೀಷತಿ” ಇತಿ ಸ್ಮೃತಿ
 ಶ್ರುತಿಭ್ಯಾಂ ಪರಮೇಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧಾಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಸ್ಯೈವ
 ಕರ್ಮಣಃ ಶುಭಫಲತ್ವಾತ್ ಮುಕ್ತಿಹೇತುತ್ವೇನ, ಕಾಮ್ಯ
 ಫಲಾರ್ಥಿನಾಂ ಜನ್ಮಮರಣಾದಿಬಂಧಕತ್ವೇನ ಸ್ವಲ್ಪಫಲತಯಾ

ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವುಂಟು. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿ
 ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯು ಬರಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಅದೊಂದನ್ನು ಅನೇಕರಿಗೆ
 ಕೊಡುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುತ್ತವಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ
 ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದೇವಿಯು ಹೊಂದಿಸುವಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ
 ದರೆ ಪರದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಫಲಪ್ರದಾನ ಸ್ತುತಿಯು ತೋರಿ ಪ್ರಭಾವಾತಿಶ
 ಯವು ತೋರುವುದು. ಅಥವಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ-ಪರಿಮಿತ-ಭಾಗ್ಯ ಶಾಲಿಗಳಿಗೆ
 ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾನಿರೋಧದಿಂದ ವಿವೇಕ
 ದಿಂದ ಆಶಿಸಬೇಕಾದ ಇಷ್ಟವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವಳು.
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯು ಬಹುರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕೇಚ್ಛೆಯು ದುಷ್ಪೂರಣೀ
 ಯವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪೂಜೆ
 ಯಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸಾಧುಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ಪೂಜಕ
 ನಿಗೆ ಫಲದಾನ ಮಾಡುವವಳು. ಪರಮೇಶ್ವರಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ
 ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಶುಭ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಕಾರಣವಾಗುವುವು.

ಅನಾದರಣೀಯತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಕಲಾಭಿಃ ಅವ
ಯವ್ಯಃ ತರತಮಭಾವೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ | ತೈಃ ಸಹಿತಾನಿ ಇಷ್ಟಾನಿ
ಫಲಾನಿ ಮನುಷ್ಯಾನಂದಾದಿಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಪರ್ಯಂತಾನಿ
ಫಲಾನಿ ಅನಂದಸ್ವರೂಪಾಣಿ ದದಾತೀತಿ ತಥಾ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ನಿರ್ದ್ಯಾಯಾಂ ದ್ವಾದಶನಾನುವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಸಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಧ್ವಾದಶಃ |

೧. ಓಂ ಕಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಕಾರಿಣೀ | ತೃತೀಯಖಂಡದ್ವಿತೀಯವರ್ಣರೂಪಃ | ಕಕಾ
ರಾನಯನಃ ವಾಚಕಃ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ತಥಾ |

ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು ಜನ್ಮ-ಮರಣಾದಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಂಧಕಗಳಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ
ಮಾತ್ರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಆದರಣೀಯವಲ್ಲ. “ ಅಹಂ
ಚ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪ್ರಭುರೇವ ಚ, ಏಷ ಹ್ಯೇವ ಸಾಧು
ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ ಯಮೇಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನಿನೀಷತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ-
ಸ್ಮೃತಿ ವಚನಗಳು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ನ್ಯೂನಾಧಿಕ
ಭಾವವೆಂಬ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾನಾ ಅವಯವರೂಪವಾದ ಮನುಷ್ಯಾ
ನಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಅನಂದ ರೂಪವಾದ
ಅನಂತ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಸಕಲಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಇಷ್ಟಾನಿ ಚ ಸಕಲಾ
ನಾಂ ಇಷ್ಟಾನಿ ತಾನಿ ದದಾತಿ ಅಥವಾ ಸಕಲಾನಾಂ ಇಷ್ಟಾಸತೀ ದದಾತಿ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧. ತೃತೀಯ ಖಂಡದ ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಣರೂಪವಾಗಿ ಕಕಾರವೆಂಬ ಅವ
ಯವವು ವಾಚಕಾಕ್ಷರವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಕಕಾರಃ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತಿ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಓಂ ಕಾನ್ಯಲೋಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾನ್ಯಲೋಲಾ | ನಾಲ್ಮೀಕಿವೇದನ್ಯಾಸಾದಿಕ್ಯತೇಷು ಕಾನ್ಯೇ
ಷು ಲೋಲಾ ನಾಚ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಭೇದೇನ ತತ್ರ ಸಂಬದ್ಧೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಕವಿಭಿಃ ಕೃತೇಷು ಸ್ತುತಿವಿಶೇಷೇಷು
ಪ್ರೀತಿನುತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೩. ಓಂ ಕಾನೇಶ್ವರನುನೋಹರಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾನೇಶ್ವರನುನೋಹರಾ | ಕಾನೇಶ್ವರಸ್ಯ ನಮಃ ಹರತೀತಿ
ತಥಾ |

---

೨. ಕಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಲಳಾದವಳು. ನಾಲ್ಮೀಕಿ ವೇದನ್ಯಾಸಾದಿ
ರಚಿತವಾದ ಕಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಚ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಾರೂಪವಾವ ಅರ್ಥರೂಪದಿಂದ ಇರು
ವಳು. ಅಥವಾ ಕವಿಕೃತವಾದ ಸ್ತುತಿರೂಪ ಕಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವಳು
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಾನ್ಯೇಷು ಲೋಲಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಕಾನೇಶ್ವರನ ನುನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವಳು. ಕಾನೇಶ್ವರಸ್ಯ
ನಮಃ ಹರತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೨

ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಡೀ ಕಾಮೇಶೋತ್ಸಂಗವಾಸಿನೀ |
ಕಾಮೇಶ್ವರಾಲಿಂಗಿತಾಂಗೀ ಕಾಮೇಶ್ವರಸುಖಪ್ರದಾ ||

೪. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಡ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಡೀ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣನಾಡೀ |
ಯಥಾ ನಾಡ್ಯಾ ಪ್ರಾಣಃ ಸಂಚರತಿ ಸಾ ತಥಾ | ಜೀವನಾಡೀ
ತ್ಯರ್ಥಃ “ ಇಡಯಾ ತು ಬಹಿಯಾರ್ತಿ ” ಇತಿ ನಾಡೀಖಂಡ
ವಚನಾತ್ | ಲೋಕೇ ನಿಶಸ್ಯಮಾನೇ ಸಶೌಹೃದಯಂ
ಪುಂಡರೀಕಾಕಾರಂ ಮಾಂಸಖಂಡಾತ್ಪ್ರಕಾಂತಃಸುಷಿರಾಷ್ಟದ
ಲೋಪೇತಮಂಗುಷ್ಯಪರಿಮಾಣಸುಷಿರಯುತಾಧೋಭಾಗಕ
ರ್ಣಿಕಾಮಧ್ಯಃ ದೃಶ್ಯತೇ | ತಸ್ಯಾಃ ಕರ್ಣಿಕಾಯಾಃ ಕೇಸರಾ

೪. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಾಣನಾಡೀರೂಪಳು. ಪ್ರಾಣವು ನಾಡೀರೂಪ
ದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣನಾಡಿಯು ಮುಖ್ಯ ರೂಪವಾದುದು. ಅದರಂತೆ
ದೇವಿಯು ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದಳಾಗಿ ಜೀವನಾಡಿಯಂತೆ ಇರು
ವಳು “ ಇಡಯಾ ತು ಬಹಿಯಾರ್ತಿ ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ನಾಡೀ
ದ್ವಾರಾ ಸಂಚಾರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಶುವನ್ನು ಯಜ್ಞಕರ್ಮ
ದಲ್ಲಿ ವಿಶಸನ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳಗೆ ಪುಂಡರೀಕಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಂಸಖಂಡವು ಕಾಣು
ವುದು. ಅದು ಅಷ್ಟದಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೂ, ಅಂಗುಷ್ಯಪರಿಮಾಣದ ರಂಧ್ರ
ದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೂ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧೋಮುಖಕರ್ಣಿಕೆಯುಳ್ಳದ್ದೂ
ಆಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೇಸರಗಳಂತೆ ಒಂದುನೂರು ಒಂದು ನಾಡಿಯ ಅಂಕುರ
ಗಳು ಪುರೀತತ್ ಎಂಬ ವೇಷ್ಣನ ನಾಡಿಯ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿರುವುವು. ಸುಷುನ್ಮಾ ಎಂಬ ಒಂದು ನಾಡಿಯು ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ
ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು. ಆ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಾಯ ಮಾತೃಕಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ

ಯಮಾಣಾಃ ಏಕಶತಂ ನಾಡೀನಾಮುಂಕುರಾಃ ತದ್ವೇಷ್ಟನಪು
ರೀತನ್ನಾಮುಕನಾಡೀಸುಷಿರನಿನ್ಯಸ್ತಮೂಲಾಃ ಭವಂತಿ | ತತ್ರ
ಸುಷುಮ್ನಾನಾಮುಕನಾಡೀ ಮೂಲಾಧಾರಾದಾರಭ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ
ರಂಧ್ರಪರ್ಯಂತಂ ಗತಾ ತಸ್ಯಾಂ ಷಟ್ಪ್ರಕಾಣಿ ಮೂಲಾ
ರಾದೀನಿ ತತ್ತನ್ಮಾತೃಕಾವರ್ಣಸಹಿತಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತದಲ
ಸಂಯುತಾನಿ ಸಂನದ್ಧಾನಿ ವರ್ತಂತೇ | ತಸ್ಯಾ ಮೂಲೇ
ಪೃಥ್ವೀದೇವತಾ ಬಿಸತಂತುತನೀಯಸೀ ಕುಂಡಲಿನ್ಯಧೋಮು
ಖಾವರಣಶಕ್ತಿನಿದ್ರಾತಿ | ತಸ್ಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೇ ಇಲಾ ನಾಮ
ನಾಡೀ ಭ್ರೂಮಧ್ಯಪರ್ಯಂತಂ ಪ್ರಸ್ಯತಾ | ನಾಮೇ ಪಿಂ
ಗಲಾ ತಥಾ ತಥಾ ಚ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಯಾಂ ನೇತ್ರಯೋಃ ದಂ
ಪತ್ಯಾತ್ಮನಾ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ, ಸ್ವಪ್ನೇ ಮನಃಪಾಧಿಕಃ,
ಸುಷುಪ್ತಾವಜ್ಞಾನೋಪಾಧಿಕಃ, ಜಾಗ್ರತಿ ಸ್ಥೂಲಶರೀರಾ
ಭಿಮಾನೀ ವಿಶ್ವ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ, ಸ್ವಪ್ನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಿಮಾನೀ

ಮೂಲಾಧಾರ ಮುಂತಾದ ಆರು ಚಕ್ರಗಳು ಇವೆ. ಆ ನಾಡಿಯ ಮೂಲಭಾಗ
ದಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ನಾರಿನಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪೃಥ್ವೀದೇವತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಆವರಣ ಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಮಲಗಿದೆ. ಅದರ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಇಳಾ ನಾಡಿಯು ಹುಬ್ಬಿನವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಡ ಭಾಗ
ದಲ್ಲಿ ಪಿಂಗಳಾ ನಾಡಿಯು ಇರುವುದು. ಜೀವನು ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ
ಶರೀರಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞಾಂಕಿತನಾಗಿಯೂ ವಾಮ-
ದಕ್ಷಿಣ ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದಂಪತಿರೂಪದಿಂದ ಇರುವನೆಂದೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಶರೀರಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿಯೂ ತ್ರೈಜಸ ನಾಮಾಂಕಿತನಾಗಿಯೂ ಮನ ಉಪಾಧಿ
ಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವನೆಂದೂ ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣಾಭಿಮಾನಿ
ಯಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಮಾಂಕಿತನಾಗಿಯೂ ಅಜ್ಞಾನೋಪಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ
ರುವನೆಂದೂ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ
ಗಳು ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಅವು ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರ
ದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಭೋಗಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ

ತೈಜಸಃ, ಸುಷುಪ್ತೌ ಕಾರಣಾಭಿಮಾನೀ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ | ಸುಷುಪ್ತೌ ಕಾರಣಾತ್ಮನಾ ಸ್ಥಿತಾನಿ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರಜನ್ಯಭೋಗಸಾಧನಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಶೇನ ಪುರೀತದ್ವಾರಾ ನಾಡೀನಾರ್ಗೇಣ ತತ್ತದ್ಗೋಲಕಾನಿ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ | ತದುಪರನುಪ್ರಾರಬ್ಧೋದ್ಭೇದೇ ಆಂದೋಲಿಕಾಯಾಂ ವಿದ್ಯಮಾನೋ ರಾಜಾ ಗೃಹಾಂತರೇ ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗದ್ವಾರಾ ಪ್ರಾಸಾದೇ ನಿಹೃತ್ಯ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಾಂತಃಪುರಪರ್ಯಂಕೇ ಶಯಾನ ಇವ ನಾಡೀದ್ವಾರಾ ಪುರೀತತ್ವವಿಶ್ಯ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಹೃದಯೋಪಾಧಿಕಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಯದಾ ಪ್ರವಿಶತಿ ತದಾ ಸುಪ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ಲಿಂಗಶರೀರಂ ಕಾರಣಾತ್ಮನಾ ಲೀಯತೇ | ತದಾ ಪ್ರಾಣಾದಿನಾಯನಃ ಪ್ರಲೀನವೃತ್ತಯಃ ಸಂತಃ ಆಯುಃಸ್ವರೂಪೇಣ ಶರೀರಂ ರಕ್ಷಂತಿ | ತಥಾ ಚ ಭಾವಿಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಭೋಗಾನುಕೂಲಕರ್ಮಾನುಬಂಧಪ್ರಾಣಧಾರಣಂ ಸುಷುಪ್ತೌ ಸೋಪಾಧಿಕಚೈತನ್ಯಸ್ಯೈವ ದೃಶ್ಯತೇ | ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಚ ನಾಡೀನಾಂ ಪ್ರಾಣಸಂಚಾರಯೋಗ್ಯತಾಃ |

ಪುರೀತತ್ ಎಂಬ ನಾಡಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆಯಾಯ ಗೋಲಕಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಕರ್ಮವು ಲಯವಾಗಲು ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜನು ಗೃಹಾಂತರಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡುವಂತೆ ನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ಪುರೀತತ್ ನಾಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದರೊಳಗಿನ ಹೃದಯೋಪಹಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುವು. ಆಗ ಜೀವನು ಸುಪ್ತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಲಿಂಗ ಶರೀರವು ಕಾರಣ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಲಯವಾಗುವುದು. ಆಗ ಪ್ರಾಣಾದಿ ವಾಯುಗಳು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆಯುಷ್ಯ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೋಪಾಧಿಕ ಚೈತನ್ಯವು ಮುಂದೆ ಬರುವ ಜಾಗ್ರತ್ ಸ್ವಪ್ನ ಭೋಗಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಧಾರಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ನಾಡಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಚಾರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಾಣನಾಡೀ ಶಬ್ದದಿಂದ ಲಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡು

ಏವಂ ಚ ಸತಿ “ ನ ಪ್ರಾಣೇನ ನಾಪಾನೇನ ಮರ್ತ್ಯೋ ಜೀವತಿ ಕಶ್ಚ ನ ಇತರೇಣ ತು ಜೀವಂತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತಾವುಪಾಶ್ರಿತೌ ” । ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಜೀವ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೇ ಇತಿ ಧಾತುಸಾಠಾಚ್ಚ ಪ್ರಾಣನಾಡೀಶಬ್ದಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಪರಮಾತ್ಮವೋಚ್ಯತೇ । ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯೈವಂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಜನ್ಯಶರೀರನಾತ್ರಾಭಾವೇಽಪಿ ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯನ್ಯಾಯೇನ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಯಾ ತದಂತ ಯಾರ್ಮಿಸಂಭಾವನಯಾ ಏತನ್ನಾಮ । ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣನಾಡೀ ತದಧಿಷ್ಠಾನಚೈತನ್ಯನಿತಿ ಫಲಿತೋಽರ್ಥಃ ।

೫. ಓಂ ಕಾಮೇಶೋತ್ಸಂಗವಾಸಿನೈಃ ನಮಃ ।

ಕಾಮೇಶೋತ್ಸಂಗವಾಸಿನೀ ! ಕಾಮೇಶಸ್ಯ ಉತ್ಸಂಗೇ ವಾ ಮಾಂಕೇ ವಸತೀತಿ ತಥಾ । “ ಅನೇಕಮನ್ಮಥಾಕಾರಕಾಮೇಶೋತ್ಸಂಗವಾಸಿನೀ ” ಇತಿ ಲಲಿತಾತಾಪನೀಯೇ ।

ವನು. “ ನ ಪ್ರಾಣೇನ ನಾಪಾನೇನ ಮರ್ತ್ಯೋ ಜೀವತಿ ಕಶ್ಚ ನ, ಇತರೇಣ ತು ಜೀವಂತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತಾವುಪಾಶ್ರಿತೌ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯೂ ಜೀವ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೇ ಎಂಬ ಧಾತುಸಾಠವೂ ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿವೆ. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾಯತ್ತವಾದ ಈ ವಿಧದ ದೇಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಮೂರ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪ ದಿಂದಿರುವಳೆಂಬ ಸಂಭಾವನೆಯಿಂದ ಈ ನಾಮವು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದೆ. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಾಣನಾಡಿಯು ; ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಚೈತನ್ಯಳೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣನಾಡೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಕಾಮೇಶನ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವಳು. “ ಅನೇಕಮನ್ಮಥಾಕಾರಕಾಮೇಶೋತ್ಸಂಗವಾಸಿನೀ ” ಎಂಬ ಲಲಿತಾತಾಪನೀಯ ವಚನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾಮೇಶ್ವರನ ವಾಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಾಮೇಶಸ್ಯ ಉತ್ಸಂಗೇ ವಸತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಓಂ ಕಾನೋಶ್ವರಾಲಿಂಗಿತಾಂಗೈಃ ನಮಃ |
 ಕಾನೋಶ್ವರಾಲಿಂಗಿತಾಂಗೀ | ತೇನ ಅಲಿಂಗಿತಂ ಅಂಗೀಕೃತಂ
 ಅಂಗಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೭. ಓಂ ಕಾನೋಶ್ವರಸುಖಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾನೋಶ್ವರಸುಖಪ್ರದಾ | ಕಾನೋಶ್ವರಾಯ ಸುಖಂ ಪ್ರದ
 ದಾತೀತಿ ನಾ | ಕಾನೋಶ್ವರಸ್ಯ ಯತ್ಸುಖಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ
 ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾತ್ಮಕಂ, “ ದೇವೋ ಭೂತ್ವಾ
 ದೇವಾನಸ್ಯೇತಿ ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತನ್ಯಾಯಾತ್ ಸ್ವಕೀಯಭಕ್ತಾ
 ನಾಂ ಕಾನೋಶ್ವರಾಭೇದರೂಪಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಘನಾತ್ಮಕಂ
 ಮೋಕ್ಷಂ ದದಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ | •

೬. ಕಾನೋಶ್ವರನಿಂದ ಅಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಗವುಳ್ಳವಳು. ಕಾನೋ
 ಶ್ವರೇಣ ಅಲಿಂಗಿತಂ ಅಂಗಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೭. ಕಾನೋಶ್ವರನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು ಅಥವಾ ಕಾನೋಶ್ವರನ
 ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಕಾನೋಶ್ವರನಲ್ಲಿರುವ ಸುಖವು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ
 ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸ್ವರೂಪವಾದುದು. “ ದೇವೋ ಭೂತ್ವಾ ದೇವಾನ
 ಸ್ಯೇತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸ್ವಕೀಯ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾನೋಶ್ವರಾಭೇದರೂಪ
 ವೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪವೂ ಆದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು ಎಂದು ಎರಡ
 ನೆಯ ಅರ್ಥದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಾನೋಶ್ವರಾಯ ಅಥವಾ ಕಾನೋಶ್ವರಸ್ಯ ಸುಖಂ
 ತತ್ ಪ್ರದದಾತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೮

ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಣಯಿನೀ ಕಾಮೇಶ್ವರವಿಲಾಸಿನೀ |
ಕಾಮೇಶ್ವರತಪಃಸಿದ್ಧಿಃ ಕಾಮೇಶ್ವರನುನಃಪ್ರಿಯಾ ||

೮. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಣಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಣಯಿನೀ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಪರ
ಮಾನಂದಘನೇ ಯಾ ಪ್ರೀತಿಃ ತದ್ವಿಷಯಭೂತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೯. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರವಿಲಾಸಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರವಿಲಾಸಿನೀ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ವಿಲಾಸಃ ಕಾರ್ಯಾ
ತ್ಮನಾ ವಿವರ್ತೋಽಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ತಥಾ |

೧೦. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರತಪಃಸಿದ್ಧಿನ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರತಪಃಸಿದ್ಧಿಃ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ತಪಃ ಜಗದಾಲೋಚ

೮. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದವಳು. ಕಾಮೇಶ್ವರನ
ಸ್ವಸ್ವರೂಪವು ಪರಮಾನಂದ ಘನ ರೂಪವಾದುದು. ಅಂತಹ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ
ದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಿಷಯಳಾದವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ
ಪ್ರಣಯಃ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ವಿಲಾಸಿನಿಯು. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಕಾರ್ಯಜನ್ಮರೂಪ
ವಾದ ವಿವರ್ತವುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ವಿಲಾಸಃ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ
ವಿಲಾಸಿನೀ ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ವಿಲಾಸಿನೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧಿಸ್ವರೂಪಳು. ಕಾಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಜಗ
ದಾಲೋಚನರೂಪವಾದ ತಪಸ್ಸು ಇರುವುದು. ಸಿದ್ಧಿಪದವು ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ ಅನಯಾ
ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧನವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಸ್ತ್ರೀ-
ಪುರುಷರೆಂಬ ಕಲ್ಪಿತಭೇದ ವಶದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಾಧನಳಾದವಳು

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ನಾತ್ಮಕಂ, ಸಿದ್ಧಾತ್ಮನಯೇತಿ ಸಿದ್ಧಿಃ, ತಪಸಃ ಸಾಧನಭೂತೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ | ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಾತ್ಮನಾ ಕಲ್ಪಿತಭೇದವಶಾತ್ ಜಗತ್ಸ
ರ್ಜನಸಾಧನಭೂತೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೧. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಮನಃಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಮನಃಪ್ರಿಯಾ | ಮನಸಃ ಪ್ರಿಯಾ ತಥಾ ನಿರವಧಿ
ಕಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ, ತಪಃ, ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಿಯಳು. ದೇವಿಯು ಕಾಮೇಶ್ವರ
ಮಾನಸಕ್ಕೆ ನಿರವಧಿಕ ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದಳಾಗಿರುವಳು. ಮನಸಃ ಪ್ರಿಯಾ,
ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಮನಃಪ್ರಿಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪೯

ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಥಾ ಕಾಮೇಶ್ವರವಿನೋಹಿನೀ |
ಕಾಮೇಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಕಾಮೇಶ್ವರಗೃಹೇಶ್ವರೀ ||

೧೨. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಥಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಣನಾಥಾ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಃ ಹಿರಣ್ಯ
ಗರ್ಭಃ ತಂ ನಾಥಯತಿ ಪಾಲಯತೀತಿ ತಥಾ | ಕಾಮೇಶ್ವರಃ
ಪ್ರಾಣನಾಥೋ ವಲ್ಲಭೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ನಾ ತಥಾ |

೧೩. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರವಿನೋಹಿನೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರವಿನೋಹಿನೀ | ವಿನೋಹಯತಿ ಸ್ವಯಂ ಭಿನ್ನವಿಗ್ರ
ಹವತೀ ಸತೀ ಆನಾಂ ದಂಪತೀ ಇತಿ ದ್ವಿಸ್ತುಕಾರಕಜ್ಞಾನ
ವಂತಂ ಕರೋತಿತಿ ಸಾ ತಥಾ | ಅಭೇದಜ್ಞಾನವತಃ ತದ್ವಿ
ಪರೀತಜ್ಞಾನವತ್ತ್ವಂ ನೋಹಃ ತತ್ಕರೋತಿತಿ ಸಾ ತಥಾ |
ಅಥವಾ ನೋಹೋ ನಾನು ಬುದ್ಧಿರೇಕಾಲಂಬನತಯಾ

---

೧೨. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ನಾಥರೂಪಳು. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವನು. ದೇವಿಯು ಅವನನ್ನು ಸಾಲಿ
ಸುವವಳು. ಅಥವಾ ಕಾಮೇಶ್ವರನು ವಲ್ಲಭನಾಗಿರುವವಳು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾಣನಾಥ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಲ್ಲಭನೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಃ, ತಂ
ನಾಥಯತಿ, ಅಥವಾ ಕಾಮೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಾಣನಾಥಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಕಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಮೋಹಪಡಿಸುವವಳು. ದೇವಿಯು ತಾನು
ಭಿನ್ನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ಇದ್ದು ನಾವಿಬ್ಬರು ದಂಪತಿಗಳೆಂಬ ಭಿನ್ನ
ವ್ಯಕ್ತಿಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದ ಮೋಹವನ್ನು ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುವಳು.
ಅಭೇದವುಳ್ಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಭೇದಜ್ಞಾನವು ಮೋಹವು, ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯು
ಒಂದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರನಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಷಯೀಕರಿಸ

ತದನ್ಯಾವಿಷಯಕತ್ವಂ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪರದೇವತಾ
ಪರಮಾನಂದಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇಣ ಸ್ಥಾಣುವನ್ನಿಶ್ಚಲತಯಾ ಉಪ
ಚಾರೇಣ ನೋಹವತ್ತಯಾ ತದಿತರಪ್ರಸಂಚಾಕಾರಕೃತ್ಯಾದ್ಯಾ
ಶ್ರಯತಾದರ್ಶನೇನ ನೋಹಯತೀತ್ಯುಪಚಾರನಾಮ ನೋ
ಹಯತೀನೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಂತಃಪುರಗತಂ ರಾಜಾನಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾ
ಸಕ್ತಮಿತಿವದಿತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೪. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಭೂತೇತ್ಯರ್ಥಃ | “ಯಃ ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾ
ದ್ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೫. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಗೃಹೇಶ್ವಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಗೃಹೇಶ್ವರೀ | ಗೃಹ್ಯತ ಇತಿ ಗ್ರಹಃ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಂ

ದಿರುವುದು ಮೋಹವು. ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವೂ ಪರದೇವತಾತ್ಮಕವೂ ಆದ
ಪರಮಾನಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸ್ಥಾಣುವಿನಂತೆ ನಿಶ್ಚಲತೆ ಯಿರುವುದರಿಂದ
ಉಪಚಾರದಿಂದ ಮೋಹವಿದ್ದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅಂತಹ ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಇತರ
ಪ್ರಸಂಚಾಕಾರಕೃತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಮೋಹ ಪಡಿಸುವ
ವಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ರಾಜನು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ತ್ರೀ
ಸಂಗಾಸಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಈ ನಾನುವು ಅರ್ಥವನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವುದು. ಕಾಮೇಶ್ವರಂ ವಿಮೋಹಯತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರೂಪಳು “ಯಃ ಸಾಕ್ಷಾದಪ
ರೋಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಕಾಮೇಶ್ವರನ ತತ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾರ ಸ್ವರೂಪಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರಿಯು. ಗೃಹವೆಂದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞಾನವು.
ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯಾಧಿಷ್ಠಾನರೂಪದಿಂದ ದೇವಿಯು ನಿಯಾ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ತಸ್ಯ ಈಶ್ವರೀ ವಿಷಯಾಧಿಷ್ಠಾನಭೂತತ್ವೇನ ನಿಯಾಮಿಕೇತ್ಯ
ರ್ಥಃ | ಅಥವಾ “ಗೃಹಿಣೀ ಗೃಹಮುಚ್ಯತೇ” ಇತಿ ನ್ಯಾ
ಯಾತ್ ಕಾಮೇಶ್ವರಃ ಗೃಹೇಶ್ವರಃ ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಅಧಿಪತಿಃ ಅಸ್ಯಾ
ಅಸ್ತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ |

ಮಕಳು, ಅಥವಾ “ಗೃಹಿಣೀ ಗೃಹಮುಚ್ಯತೇ” ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕಾಮೇ
ಶ್ವರನು ಗೃಹೇಶ್ವರನಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ
ಗೃಹಂ ತಸ್ಯ ಈಶ್ವರೀ, ಅಥವಾ ಕಾಮೇಶ್ವರಃ ಗೃಹೇಶ್ವರಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೫೦

ಕಾಮೇಶ್ವರಾಹ್ಲಾದಕರೀ ಕಾಮೇಶ್ವರನುಹೇಶ್ವರೀ |
ಕಾಮೇಶ್ವರೀ ಕಾಮಕೋಟಿನಿಲಯಾ ಕಾಂಕ್ಷಿತಾರ್ಥದಾ ||

೧೬. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಾಹ್ಲಾದಕರ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರಾಹ್ಲಾದಕರೀ | ಆಹ್ಲಾದಃ ತೃಪ್ತಿಜನ್ಯಸುಖಂ
ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ನಿತ್ಯತ್ವಸ್ತತ್ಪರೂಪಾ ಶಕ್ತಿಃ; ಪರದೇವತಾತ್ಮ
ಕತಯಾ ತಂ ಕರೋತಿತಿ ತಥಾ |

೧೭. ಓಂ ಕಾಮೇಶ್ವರನುಹೇಶ್ವರಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರನುಹೇಶ್ವರೀ | ನುಹತೀ ಚ ಸಾ ಈಶ್ವರೀ ನಿರು
ಪಾಧಿಕೈಶ್ವರ್ಯವತೀ, “ ಮಹಾನ್ ಪ್ರಭುವೈ ಪುರುಷಃ ”
ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಂ ಅಸ್ಯಾಃ
ಅಸ್ತೀತಿ ತಥಾ ಭಗವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಐಶ್ವರ್ಯಸ್ಯ ಸಮಗ್ರಸ್ಯ

೧೬. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವಳು. ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖವು ಆಹ್ಲಾದವು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿತ್ಯತ್ವಸ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪರದೇವತಾರೂಪದಿಂದ ಉಂಟುಮಾಡುವಳು. ಕಾಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಆಹ್ಲಾದಃ ತಂ ಕರೋತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತಳು. ಮಹೇಶ್ವರಿಯೆಂದರೆ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. “ ಮಹಾನ್ ಪ್ರಭುವೈ ಪುರುಷಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪರದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು ಪಾತ್ರಳಾದವಳು. “ ಐಶ್ವರ್ಯಸ್ಯ ಸಮಗ್ರಸ್ಯ ವೀರ್ಯಸ್ಯ ಯಶಸಃ ಶ್ರಿಯಃ | ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಯೋಶ್ಚೈವ ಷಣ್ಣಾಂ ಭಗ ಇತೀರಣಾ ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳ ಗುಂಪು ಭಗಶಬ್ದದಿಂದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ವೀರ್ಯಸ್ಯ ಯಶಸಃ ಶ್ರಿಯಃ | ಜ್ಞಾನನೈರಾಗ್ಯಯೋಶ್ಚೈವ
ಷಣ್ಣಾಂ ಭಗ ಇತೀರಣಾ”, ತಮಿಾಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇ
ಶ್ವರಮ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೮. ಓಂ ಕಾನೇಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ |

ಕಾನೇಶ್ವರೀ! ಮನ್ಮಥೋಪಾಸಿತಕಾದಿವಿದ್ಯಾರೂಪೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೯. ಓಂ ಕಾನುಕೋಟಿನಿಲಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾನುಕೋಟಿನಿಲಯಾ | ಷಣ್ಣವತಿಸೀಲೇಷು ಮಧ್ಯೇ ಕಾನು
ಕೋಟಿಃ ಶ್ರೀಚಕ್ರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ನಿಲಯಂ ಗೃಹಂ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸಾ ತಥಾ |

ಅಂತಹ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು. “ ತಮಿಾಶ್ವರಾಣಾಂ
ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿವಚನವು ಇದನ್ನು ವುಷ್ಟೀಕರಿಸು
ವುದು. ಮಹತೀ ಚ ಸಾ ಈಶ್ವರೀ ಚ, ಕಾನೇಶ್ವರಸ್ಯ ಮಹೇಶ್ವರೀ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಮನ್ಮಥನಿಂದ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾದಿವಿದ್ಯಾ ರೂಪಿಣಿ
ಯಾದ ಕಾನೇಶ್ವರಿಯು.

೧೯. ಕಾನುಕೋಟೀಪೀಠವು ನಿಲಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳು. ತೊಂಭ
ತ್ತಾರು ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನುಕೋಟೀ ಪೀಠವೆಂಬ ಶ್ರೀಚಕ್ರವು ದೇವಿಗೆ ಪೀಠ
ವಾಗಿ ನಿಲಯರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಕಾನುಕೋಟಿಃ ಪೀಠಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಓಂ ಕಾಂಕ್ಷಿತಾರ್ಥದಾಯೈ ನಮಃ |

ಕಾಂಕ್ಷಿತಾರ್ಥದಾ | ಕಾಂಕ್ಷಿತಾನ್ ಕಾಂಕ್ಷಾನಿಷಯಿಭೂ
ತಾನ್, ಪ್ರಾಪ್ತಸಜಾತೀಯೇಚ್ಛಾ ಕಾಂಕ್ಷಾ ತದ್ಗೋಚರಾನ್
ಪದಾರ್ಥಾನ್ ದದಾತೀತಿ ತಥಾ | ಕಾಂಕ್ಷಿತಾ ಸತೀ ಉಪಾಸ್ಯ
ದೇವತಾ ಮೇ ಪ್ರಸನ್ನಾ ಭೂಯಾದಿತೀಚ್ಛಯಾ ಚಿರಕಾಲೋ
ಪಾಸಿತಾ ಸತೀ ಪುರುಷಾರ್ಥಾನ್ ಅಪ್ರಾರ್ಥಯಮಾನಸ್ಯಾಪಿ
ಸ್ವಯಮೇವ ದದಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ತ್ರಯೋದಶಾಕ್ಷರನಾಮನ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಕಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ತ್ರಯೋದಶಃ

೨೦. ಕಾಂಕ್ಷಿತವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಹಿಂದೆ ಹೊಂದಿದ
ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಜಾತೀಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯು ವಾಂಛೆಯು. ಅಂತಹ ವಾಂಛಾ
ವಿಷಯವಾದ ಸಮಗ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು ಅಥವಾ ತಾನು
ಕಾಂಕ್ಷಿತಳಾಗಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳು, ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಯು
ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಲಿ ಎಂಬ ಇಷ್ಟದಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ
ದೇವಿಯು ಚಿರಕಾಲ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಕಾಂಕ್ಷಿತಳಾಗುವಳು. ಆಗ ಪುರುಷಾ
ರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಕಾಂಕ್ಷಿತಾಶ್ಚ ತೇ ಅರ್ಥಾಶ್ಚ
ತಾನ್ ದದಾತಿ ಕಾಂಕ್ಷಿತಾ ಚ ಸಾ ಅರ್ಥದಾ ಚ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀನಾಮ ವಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತ್ರಯೋದಶ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೫೧

ಲಕಾರಿಣೀ ಲಬ್ಧರೂಪಾ ಲಬ್ಧಧೀರ್ಲಬ್ಧವಾಂಞಿತಾ |
ಲಬ್ಧಸಾಸನುನೋದೂರಾ ಲಬ್ಧಾಹಂಕಾರದುರ್ಗಮಾ ||

೧. ಓಂ ಲಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ |

ಲಕಾರಿಣೀ | ಲಕಾರಃ ತೃತೀಯಖಂಡತೃತೀಯನರ್ಣತ್ವೇನ
ನಾಚಕತಯಾ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಲಬ್ಧರೂಪಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧರೂಪಾ | ರೂಪ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ ಏಭಿರಿತಿ ರೂಪಾಣಿ
ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಸ್ವರೂಪತಟಸ್ಥಭೇದೇನ ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣಪರಾಣಿ
ಲಬ್ಧಾನಿ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ರೂಪ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಪ್ಯತ ಇತಿ
ರೂಪಂ ಅರ್ಥಃ | ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ನಾಮೋಽಪಿ ಲಬ್ಧೇ ನಾಮು
ರೂಪೇ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ಆದೌ ಸ್ವಯಂ ಮಾಯೋ

೧. ತೃತೀಯಖಂಡದ ತೃತೀಯನರ್ಣರೂಪದಿಂದ ಮೂಲ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ
ನಾಚಕವಾಗಿ ಲಕಾರವುಳ್ಳವಳು. ಲಕಾರಃ ಅಸ್ಯಾ ಅಸ್ತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಹೊಂದಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳವಳು. ರೂಪವೆಂದರೆ ರೂಪ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ
ಏಭಿಃ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಸಗುಣ-
ನಿರ್ಗುಣ ಪರವಾದ ತಟಸ್ಥಲಕ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಲಕ್ಷಣವು ಎರಡು
ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ರೂಪ್ಯತೇ ಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ ಇತಿ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ
ರೂಪಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಇದು ನಾಮಕ್ಕೆ ಉಪಲಕ್ಷಣವು. ಅದು
ದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಮಾಯೋಪಾಧಿಯಿಂದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಭಾವನನ್ನು ಹೊಂದಿ

ಸಾಧಿನಾ ಶಬ್ದಾರ್ಥಭಾವನಾಪದ್ಯ ಸಶ್ಚಾತ್ ವ್ಯಾಕರಣಮು
ಕರೋದಿತಿ ಭಾವಃ |

೩. ಓಂ ಲಬ್ಧಧಿಯೇ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಧೀಃ | ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಿಕಾಃ ಸವಿಕಲ್ಪನಾಮಕಾಃ ಅಂತಃಕರಣ
ವೃತ್ತಯೋ ಧಿಯಃ | ತಾಃ ಉಸಾಧಿತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಧಿಷ್ಠಾ
ನತ್ವೇನ ಲಬ್ಧಾ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ವೃತ್ತಾರೂಢಂ ಚೈತನ್ಯಂ
ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ವಾ, ಚೈತನ್ಯವ್ಯಾಸ್ತಾ ವೃತ್ತಿರ್ವೇತಿ ನೇದಾಂತ
ಸಿದ್ಧಾಂತಃ | ಜಡಾನಾಂ ಪಿಷಯಾಣಾಂ ಗ್ರಹಣೇ ತಾದೃಶೀ
ನಾಂ ವೃತ್ತಿನಾಂ ಅಸಾನುರ್ಥ್ಯೇ ಜಗದಾಂಧ್ಯಪ್ರಸಂಗೇನ
ಸ್ವರೂಪಚೈತನ್ಯಮಂತಃಕರಣಾದ್ಯುಪಹಿತಂ ಫಲಚೈತನ್ಯತಯಾ
ಪ್ರಕಾಶಯತಿ | ತಥಾ ಚ “ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಜ್ಞಾನನಾಶಾಯ ವೃತ್ತಿ

ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಳಾದ್ದರಿಂದ ಹೊಂದಿದ ನಾಮರೂಪ
ವುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಲಬ್ಧಂ ರೂಪಂ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೩. ಹೊಂದಿದ ಅಂತಃ ಕರಣ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವೂ
ಸವಿಕಲ್ಪವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞಾಂಕಿತವೂ ಆದ ಅಂತಃಕರಣವೃತ್ತಿಗಳು ಧೀ ಶಬ್ದದ
ಅರ್ಥವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಉಸಾಧಿರೂಪದಿಂದ ಹೊಂದಿ
ರುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ನೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿದ ಚೈತ
ನ್ಯವೂ, ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃತ್ತಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುವು.
ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಜಡರೂಪವಾಗಿರುವುವು. ಅಂತಃಕರಣ
ವೃತ್ತಿಯು ಜಡರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ವಸ್ತು ಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ
ಜಗತ್ತು ಅಂಧರೂಪವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪಚೈತನ್ಯವು ಅಂತಃಕರಣವೃ
ತ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಹಿತವಾಗಿ ಫಲಚೈತನ್ಯರೂಪದಿಂದ ವಸ್ತುಪ್ರಕಾಶಕವಾಗುವುದು.
ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿ ಮಹಾವಾಕ್ಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ
ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. “ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಜ್ಞಾನ
ನಾಶಾಯ ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಹೇಷ್ಯತೇ” ಮುಂತಾದ ವಚನದಿಂದ ವೃತ್ತಿವ್ಯಾ

ನ್ಯಾಸ್ತಿರಿಹೇಷ್ಯತೇ” ಇತಿ ನ್ಯಾಯೇನ ಲಬ್ಧಾ ಧೀಃ ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿಮಹಾವಾಕ್ಯಶ್ರವಣಜನ್ಯವೃತ್ತಿನ್ಯಾಸ್ತಿಯಯಾ ಸೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅಥವಾ ಧೀಶಬ್ದೇನ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಕಮುಚ್ಯತೇ | ತತ್ ಲಬ್ಧಂ ಯಯೇತಿ ನಾ, ಯಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವವಿತ್ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೪. ಓಂ ಲಬ್ಧನಾಂಛಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧನಾಂಛಿತಾ | ವಾಂಛಾಯಾ ವಿಷಯಾಭೂತಂ ನಾಂಛಿತಂ ಇಷ್ಟಫಲಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಲಬ್ಧಂ ಪೂರ್ವನೇವ ಸ್ರಾಪ್ತಂ ತದ್ಯಯೇತಿ ತಥಾ | ಆಪ್ತಕಾನೇತಿ ಯಾನತ್ |

೫. ಓಂ ಲಬ್ಧಸಾಪಮನೋದೂರಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಸಾಪಮನೋದೂರಾ | ಸಾಪಸ್ರಧಾನಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಮನಾಂಸಿ ಚ ಸಾಪಮನಾಂಸಿ ಲಬ್ಧಾನಿ ಸಾಪಮನಾಂಸಿ ಯೈಸ್ತೇ ಸದಾ ಸಾಪಚಿಂತಕಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ತೇಷಾಂ ದೂರಾ ಆನೇ

ಪ್ರಿಯು ಪ್ರತಿಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ಅಥವಾ ಧೀಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಹೊಂದಿದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಗಳುಳ್ಳವಳು, ಎಂಬ ಅರ್ಥಾಂತರವು ಲಭಿಸುವುದು. “ಯಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವವಿತ್” ಮುಂತಾದ ವಚನಗಳಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಿತವಾಗಿವೆ. ಲಬ್ಧಃ ಧಿಯಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಹೊಂದಿದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳವಳು. ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿಷಯವಾದ ಫಲವು ನಾಂಛಿತವು. ಅಂತಹ ಫಲವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು ಆಪ್ತಕಾನುಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಲಬ್ಧಾನಿ ನಾಂಛಿತಾನಿ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಸಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪಾಪಿಜನಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯಗಳಲ್ಲದವಳು. ಸಾಪಸ್ರಧಾನವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸಾಪಚಿಂತಕರು ಲಬ್ಧಸಾಪರೆಂದು ಹೇಳ

ದೈತ್ಯರ್ಥಃ | “ ಅನ್ಯತ್ರ ಧರ್ಮಾಧನತ್ರಾಧರ್ಮಾದನ್ಯತ್ರಾ
ಸ್ಮಾತ್ ಕೃತಾಕೃತಾತ್ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ತಮೇತಂ ನೇದಾ
ನುವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧಿಷಂತಿ ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ವಿಹಿ
ತಾನಾಂ ತತ್ತದ್ವರ್ಣಾಶ್ಚನುಧರ್ಮಾಣಾನಿಾಶ್ಚರಾರ್ಪಣ
ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಾಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನಸಾಧನತಯಾ
ಶ್ರೂಯಮಾಣತ್ವಾತ್ ತದನ್ಯೇಷಾಂ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಸಾಧನ
ತ್ವೇನ ಸಾಪವಾಸನಾಪ್ರಾಧಾನತ್ವೇನ ದುರಧಿಗಮೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೬. ಓಂ ಲಬ್ಧಾಹಂಕಾರದುರ್ಗಮಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಾಹಂಕಾರದುರ್ಗಮಾ | ಅಹಂಕಾರೋಽಭಿಮಾನಃ
ಉಪಲಕ್ಷಣಂತತ್ಕಾರ್ಯಾಣಾಮಾಸುರಸಂಪತ್ತಿವಿಶೇಷಾಣಾಂ
ಲಬ್ಧಃ ಅಹಂಕಾರಃ ರಾಜಸತಾಮಸಾತ್ಮಕಃ ಯೈಸ್ತೇ ದುಃಖೇ
ನಾಪ್ಯಧಿಕಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕ್ರಿಯಮಾಣಸಾಧನಕಲಾಪೇನ ಅಧಿ
ಗಂತುಂ ಜ್ಞಾತುಮಶಕ್ಯಾಃ | ಸತ್ತ್ವಗುಣಾಭಾವೇ ದೇಹೇಂದ್ರಿ

ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಅನೇದ್ಯಳಾದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯು ದೂರವಿರುವಳು.
“ ಅನ್ಯತ್ರ ಧರ್ಮಾದನ್ಯತ್ರಾಧರ್ಮಾದನ್ಯತ್ರಾಸ್ಮಾತ್ ಕೃತಾಕೃತಾತ್ ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಅಧರ್ಮ ದೂರತ್ವವು ತಿಳಿಯುವುದು. “ ತಮೇತಂ ನೇದಾನು
ವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧಿಷಂತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ವಿಹಿತವರ್ಣಾಶ್ಚನು
ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ
ಸಾಧನವಾಗುವುವು. ಮಿಕ್ಕ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳು ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನ
ವಾಗುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಪ ವಾಸನಾ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ ದೇವಿಯು ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾರಪಾತ್ರಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಬ್ಧಂ ಸಾಪಂ ಯೈಃ, ತೇಷಾಂ ಮನಾಂಸಿ,
ತೇಭ್ಯೋ ದೂರಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ಹೊಂದಿದ ಅಹಂಕಾರವುಳ್ಳ ಜನರಿಗೆ ಅಜ್ಞೇಯಳು. ಇಲ್ಲಿ ಅಹಂ
ಕಾರ ವೆಂಬುದು ಅದರಿಂದಾಗುವ ಅಸುರಸಂಪತ್ತಿ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಉಪಲಕ್ಷಣವು.
ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ರೂಪವಾದ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜನರಿಗೆ ದುಃಖ
ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಹಾಸಾಧನಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನ

ಯಾದೌ ಸುಖಪ್ರಕಾಶಾವ್ಯಾಪ್ತೌ ಮನಃಸ್ಥೈರ್ಯಾಭಾ
ವೇನ ರಜಸಃ ಪ್ರವರ್ತಕಸ್ಯ ನಿಕ್ಷೇಪಕಸ್ಯ ತಮಸಶ್ಚಾ
ವರಣಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಬಂಧಕಸ್ಯ ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯಾ
ದಿಸಮುದ್ಭವಸ್ಯ ಕಾರ್ಯೇಣ ಜಾಮಿತ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ಶ್ರೇ
ಯೋನಾರ್ಗಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನೇ ಗುರುವೇದಯೋಃ ಶ್ರದ್ಧಾ
ಕ್ಷಯೇ ಬಾಹ್ಯವಿಷಯಸಂಪಾದನವ್ಯಗ್ರೇ ಮನಸಿ ಲಾಭಾ
ಲಾಭಹೇತುಕಹರ್ಷಶೋಕಜನ್ಯರಾಗದ್ವೇಷಪರತಂತ್ರೇ ಅನಾ
ತ್ಮಜ್ಞಾನುಸರಸಂಪತ್ತಿನುತಾಂ ಚಿತ್ತೇ ನ ಭಾತೀತ್ಯಾಶಯಃ |
ಪ್ರತ್ಯುತ ಜನನಮರಣಪ್ರವಾಹತೂಪಸಂಸಾರನೇನಾನುಭ
ವಂತಿ | “ತಾನಹಂ ದ್ವಿಷತಃ ಕ್ರೂರಾನ್” ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚ
ನಾತ್ | ಅತೋ ನಿರಭಿಮಾನಪುರುಷೇಣ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಲಾ

ವನಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇಹ-ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣದ
ಕಾರ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನ-ಸುಖ-ಪ್ರಕಾಶಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಸ್ಥೈರ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಜೋಗುಣವು ನಾನಾ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನೂ, ತಮೋ
ಗುಣವು ಅವರಣವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗು
ವುವು. ಆಗ ನಿದ್ರಾ-ಆಲಸ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯ ದೋಷದಿಂದ ಶ್ರೇಯೋನಾರ್ಗದ
ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಗುರು-ವೇದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಲೋಪ
ವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಪಾದನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರ
ವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಲಾಭ-ಅಲಾಭ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹರ್ಷ-ಶೋಕಾದಿಗಳಿಗೂ ರಾಗ-
ದ್ವೇಷಗಳಿಗೂ ಅಧೀನವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಆಸುರ ಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜನರ
ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಜನನ-ಮರಣ ಪ್ರವಾಹ
ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. “ತಾನಹಂ ದ್ವಿಷತಃ ಕ್ರೂರಾನ್”
ಎಂಬ ವಚನವು ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ “ಯತಯಃ
ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಾಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ವಚನದಂತೆ ಮಾನವರು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತದಿಂದ ಇಷ್ಟವಾದ ಶ್ರೇಯೋಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸರ್ವಕಾಲ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಭಾಯ ಚಿತ್ತೇ ಸದಾ ಚಿಂತನೀಯೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಯತಯಃ
ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣೇಭ್ಯ ಇತಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ |

ದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಲಬ್ಧಃ ಅಹಂಕಾರಃ ಯೈಸ್ತೇ, ತೇಷಾಂ
ದುಃಖೇನಾಪಿ ಗಂತುಂ ಅಶಕ್ಯಾ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

೫೨

ಲಬ್ಧಶಕ್ತಿರ್ಲಬ್ಧದೇಹಾ ಲಬ್ಧೈಶ್ವರ್ಯಸಮುನ್ನತಿಃ |
ಲಬ್ಧವೃದ್ಧಿರ್ಲಬ್ಧಲೀಲಾ ಲಬ್ಧಯೌವನಶಾಲಿನೀ ||

೭. ಓಂ ಲಬ್ಧಶಕ್ತ್ಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಶಕ್ತಿಃ | ಲಬ್ಧಾ ಶಕ್ತಿಃ ಸಕಲಸಾಮರ್ಥ್ಯಹೇತುಭೂತಾ
ಮಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ತೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾ
ನುಗತಾ ಅಪಶ್ಯನ್ ದೇನಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ ಸ್ವಗುಣೈರ್ನಿಗೂಢಾಮ್
ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೮. ಓಂ ಲಬ್ಧದೇಹಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧದೇಹಾ | ಲಬ್ಧಃ ದೇಹಃ ನಿಗ್ರಹಃ ಯಯಾ ಸಾ
ತಥಾ | ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಲಂಬಿತಮೂರ್ತಿಃ ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯನ್ಯಾಯೇನ

---

೭. ಹೊಂದಿದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಸಕಲವಸ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ “ ತೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾನುಗತಾ ಅಪಶ್ಯನ್ ದೇನಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ
ಸ್ವಗುಣೈರ್ನಿಗೂಢಾಮ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಮಾಯೆಯು ಶಕ್ತಿ
ಯೆಂದು ವಿವಕ್ಷಿತವು. ಲಬ್ಧಾ ಶಕ್ತಿಃ ಯಯಾ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

೮. ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳು. ಘೃತಕಾಠಿನ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕರ್ಮಾ
ಧೀನವಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಜೀವಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯು ದೇವಿಯು
ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗುವುದು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುವ ಮಾಯಾ
ಶಕ್ತಿಯು ಅಭಿನ್ನ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ರುವುದರಿಂದ “ ಪತಿಶ್ಚ ಪತ್ನೀ ಚಾಭವತಾಮ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಾನು

ಜೀವತ್ವಾಭಾವೇನ ಕರ್ಮಾಧೀನತ್ವಾಭಾವಾತ್ | ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಅಧ್ಯಸ್ತನಾಯಾಶಕ್ತೇಃ ಭೇದಕತ್ವಸ್ವಾಭಾವ್ಯೇನ “ಸತಿ ಶ್ವ ಸತ್ತೀ ಚಾಭವತಾನಾಂ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಚ ದಂಪತಿನೂರ್ತಿಮತೀ ಬಭೂವೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

೯. ಓಂ ಲಬ್ಧೈಶ್ವರ್ಯಸಮುನ್ನತೈಃ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧೈಶ್ವರ್ಯಸಮುನ್ನತಿಃ | ಐಶ್ವರ್ಯಾಣಾಂ ಸಮುನ್ನತಿಃ ಅಧಿಕೈಃ ಪರ್ಯವಸಾನನಿತ್ಯರ್ಥಃ; ಲಬ್ಧಾ ಐಶ್ವರ್ಯಸಮುನ್ನತಿಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ, “ತಮಿಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | “ನಾಂತೋಽಸ್ತಿ ಮಮ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ನಿಭೂತೀನಾಂ ಪರಂತಪ” ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಶ್ಚ | ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞ ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮ್ಯೇಷ ಯೋನಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯ” ಇತಿ ಶ್ರುತೌ ನಿರುಪಾಧಿಕಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪತ್ತೇಃ ತದುಪಾಸಕಾನಾನುಗ್ರಾಹಾದಿಮಹರ್ಷೀಣಾಂ

ಸಾರವಾಗಿ ಭೇದಾಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ದಂಪತಿ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಲಬ್ಧಃ ದೇಹಃ ಯಯಾ ಸಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಐಶ್ವರ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳು. ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅತಿಶಯವು ಸಮುನ್ನತಿಯು. ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು “ತಮಿಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್, ನಾಂತೋಽಸ್ತಿ ಮಮ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ನಿಭೂತೀನಾಂ ಪರಂತಪ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞ ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮ್ಯೇಷ ಯೋನಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅಗ್ರಾಹಾದಿ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ನಿರುಪಾಧಿಕ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ದೇವಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯ ಸಂಪತ್ತಿಯು ನಿರವಧಿಕವೆಂದು ಕೈಮುತಿಕ ನ್ಯಾಯದಿಂದ

ದರ್ಶನಾತ್ ತದೀಯಮಹದೈತ್ಸರ್ಯಸ್ಯ ನಿರವಧಿಕತ್ವಮಿತಿ
ಕಿಮು ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

೧೦. ಓಂ ಲಬ್ಧವೃದ್ಧ್ಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧವೃದ್ಧಿಃ | ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಪರಿಪೂರ್ಣತೇತ್ಯರ್ಥಃ
ಅವಯವೋಪಚಯಾತ್ಮಕಾ ನ, ತಸ್ಯಾಃ ಕರ್ಮಜನ್ಯತ್ವೇನ
ವಿನಾಶಹೇತುತ್ವಾತ್ ; “ ಸ ವಾ ಏಷ ಮಹಾನಜ ಆತ್ಮಾನ
ವರ್ಧತೇ ಕರ್ಮಣಾ ” ಇತಿ ಶ್ರುತಿನಚನಾತ್ | ನಿಷ್ಕಲಂ
ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಂ ಇತಿ ಅವಯವಮಾತ್ರನಿಷೇಧಾಚ್ಛ ; ತಥಾ ಚ
ಲಬ್ಧಾ ವೃದ್ಧಿಃ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತಾ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೈವ ಸತೀ
ಉಪಾಧಿಭಿರ್ಜನ್ಯೈಸ್ತದಾಶ್ರಯಭೂತೈಃ ಅಭಿವ್ಯಜ್ಯತೇ | ನ
ತ್ಸವಿದ್ಯಮಾನಾರೋಪಿತಾ ಇತಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಾರ್ಥಃ |

ತಿಳಿಯುವುದು. ಐಶ್ವರ್ಯಾಣಾಂ ಸಮುನ್ನತಿಃ, ಲಬ್ಧಾ ಐಶ್ವರ್ಯಸಮು
ನ್ನತಿಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಹೊಂದಿದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯುಳ್ಳವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಅವಯವೋಪಚಯ
ರೂಪವಾದ ವೃದ್ಧಿಯು ಕರ್ಮಜನ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ನಾಶ ಹೇತುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ. “ ಸ ವಾ ಏಷ ಮಹಾನಜ ಆತ್ಮಾನ ವರ್ಧತೇ ಕರ್ಮಣಾ ”
ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಅಂತಹ ವೃದ್ಧಿಯು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತು “ ನಿಷ್ಕ
ಲಂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಮ್ ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅವಯವ
ಸಾಮಾನ್ಯವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ
ಕತಾರೂಪವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೆಂಬ ವೃದ್ಧಿಯು ಉಪಾಧಿ ಜನ್ಯವಾದ
ಆಯಾಯ ಆಶ್ರಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದ ವೃದ್ಧಿಯು ಆರೋಪಿ
ಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಲಬ್ಧಾ ವೃದ್ಧಿಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೧. ಓಂ ಲಬ್ಧಲೀಲಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಲೀಲಾ | ಲೀಲಾಃ ಅನ್ಯಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವ್ಯಾಸಾರಾಃ ಸ್ವಹರ್ಷಮಾತ್ರಹೇತುಕಾ ನಾ, ತತ್ತ್ವತ್ಕಾಲೋಚಿತಶೃಂಗಾರಾದಿನವರಸಾಂಗೀಕಾರಸಮಯೇ ತದುಚಿತಭಂಗೀವಿಶೇಷಾ ನಾ ಲಬ್ಧಾ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ |

೧೨. ಓಂ ಲಬ್ಧಯೌ ವನಶಾಲಿನೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಯೌ ವನಶಾಲಿನೀ | ಅಸ್ತಿತ್ವಜನನವರ್ಧನಭಾವವಿಕಾರಾ ವಸ್ಥಾ ಬಾಲ್ಯಂ, ಪರಿಣಾನುಃ ಅಪಕ್ವಯೋ ನಾಶಃ ಉತ್ತರಾ ವಸ್ಥಾ ಜರಾ, ದೇಹಾಭಾವೇನ ತದುಭಯನಿಷೇಧೇ ಅರ್ಥಾ ದ್ಯೌವನಂ, ಯೌತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಯುನಾ ದೃಢಬಲವೀರ್ಯಃ, ತಸ್ಯ ಭಾವಃ ಯೌ ವನಂ ತದುಭಯವಯೋಽವಸ್ಥಾರಾಹಿತೈ

೧೧. ಹೊಂದಿದ ಲೀಲೆಯುಳ್ಳವಳು. ಪರಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾದ ವ್ಯಾಸಾರ, ಸ್ವಾನಂದಹೇತುವಾದ ಚೇಷ್ಟೆ, ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವತ್ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರಾದಿರಸಮಯತಾ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಅಂಗ ಭಂಗಿಗಳು ಲೀಲಾ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿವಕ್ಷಿತವಾದ ಅರ್ಥವು. ಲಬ್ಧಾಃ ಲೀಲಾಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಹೊಂದಿದ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವಳು. ಜಾಯತೇ ಮುಂತಾದ ನಿರ್ದೇಶವುಳ್ಳ ಆರು ಭಾವವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ, ಅಸ್ತಿತ್ವ, ವೃದ್ಧಿ ಗಳು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥಾರೂಪವೆಂದೂ ವಿಪರಿಣಾನು, ಅಪಕ್ವಯ, ನಾಶಗಳು ವಾರ್ಧಕ್ಯರೂಪವೆಂದೂ ಅರಿಯಬೇಕು. ಅಶರೀರಳಾದ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಲ್ಯ-ವಾರ್ಧಕಗಳು ಶೂನ್ಯವಾದರೆ ತಾರು ಣ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಇದೆಯೆಂದು ನ್ಯಾಯಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. ಯೌತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಇತಿ ಯುನಾ, ತಸ್ಯ ಭಾವಃ, ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ದೃಢಬಲ-ವೀರ್ಯಾದಿ ಸಂತ್ತಿಯು ಯೌವನವೆಂದಾಗುವುದು. ಬಾಲ್ಯ-ವಾರ್ಧಕಗಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಏಕ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ನೈಕಸ್ವರೂಪತಾ; ತಲ್ಲಬ್ಧಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯೌವನಂ ಯಯಾ
ಸಾ ತಥಾ; “ ಅಜರೋಽನ್ಯತೋಽಭಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ ಸರ್ವದಾ ಏಕಪ್ರಕಾರಸ್ವರೂಪವತೀತಿ ಭಾವಃ |

ರೂಪತೆಯು ತಾರುಣ್ಯವು. “ ಅಜರೋಽನ್ಯತೋಽಭಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತ್ವವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಲಬ್ಧಂ
ಚ ತತ್ ಯೌವನಂ ಚ, ತೇನ ಶಾಲತ ಇತಿ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಶಿಷ್ಯ

ಲಬ್ಧಾತಿಶಯಸರ್ವಾಂಗಸೌಂದರ್ಯಾ ಲಬ್ಧವಿಭ್ರಮಾ |
ಲಬ್ಧರಾಗಾಲಬ್ಧಸತಿರ್ಲಬ್ಧನಾನಾಗಮಸ್ಥಿತಿಃ ||

೧೩. ಓಂ ಲಬ್ಧಾತಿಶಯಸರ್ವಾಂಗಸೌಂದರ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಾತಿಶಯಸರ್ವಾಂಗಸೌಂದರ್ಯಾ | ಸುಂದರೋರುಚಿರಃ
ತಸ್ಯ ಭಾವಃ ಸೌಂದರ್ಯಂ, ಅವಯನಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ
ಸೌಂದರ್ಯನುತಿಶಾಯಿ ಸರ್ವಾಂಗೇಷು ಸರ್ವಾವಯನೇಷು
ಲಬ್ಧಂ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ; ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಾವಯವ
ವಿನ್ಯಾಸವಿಶೇಷತ್ವೇನ ಸರ್ವಮನೋಹರಮೂರ್ತಿಮತೀತ್ಯ
ರ್ಥಃ | “ನ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾಸ್ತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೪. ಓಂ ಲಬ್ಧವಿಭ್ರಮಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧವಿಭ್ರಮಾ | ವಿಭ್ರನೋ ಬಾಲಕ್ರೀಡಾಲಬ್ಧಾಯಯಾ
ಸಾ ತಥಾ | ಸರ್ವಾತ್ಮಕತಯಾ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ |

೧೩. ಸರ್ವಾವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ರುವವಳು. ಸಾಮುದ್ರಿಕಾದಿಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಂತೆ ಉಚಿತವಾದ ಅವಯವ
ವಿನ್ಯಾಸ ವಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲಾವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವಿ
ರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಮನೋಹರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಇದನ್ನು “ನ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾಸ್ತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.
ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಅಂಗಾನಿ ಚ, ಸುಂದರಸ್ಯ ಭಾವಃ ಸೌಂದರ್ಯಂ, ಅಂಗೇ
ಷು ಸೌಂದರ್ಯಂ ಅತಿಶಯೇನ ಸರ್ವಾಂಗೇಷು ಸೌಂದರ್ಯಂ ತತ್ ಲಬ್ಧಂ
ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೪. ಬಾಲಕ್ರೀಡಾ ರೂಪವಾದ ವಿಭ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವಳು.
ದೇವಿಯು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರ ಕರ್ತ್ರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಲಕ್ರೀಡಾರೂಪವಾದ
ವಿಭ್ರಮಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಕಾರಣಳಾಗುವಳು. ಲಬ್ಧಾಃ ವಿಭ್ರಮಾಃ ಯಯಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿಲಾ ತ್ರಿಶತೀ ಛಾಸ್ಕಂ

೧೫. ಓಂ ಲಬ್ಧರಾಗಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಃ ಸಜಾತೀಯೋ ರಾಗಃ ಕಾನುಃ | “ ಸೋಽಕಾನು ಯತ ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಜಗತ್ಸರ್ಜನಸ್ಯ ಕಾಮನಾಪೂರ್ವಕತ್ವ ಸ್ತೃತಿಸಾದನಾತ್ , ಲಬ್ಧೋ ರಾಗೋ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೬. ಓಂ ಲಬ್ಧಸತಯೇ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಸತಿಃ | ಲಬ್ಧಃ ಸ್ವೇಚ್ಛಯೈವ ಸ್ವಯಂವರೇ ಪತಿಃ ಕಾಮೇಶ್ವರೋ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ |

೧೭. ಓಂ ಲಬ್ಧನಾನಾಗಮಸ್ಥಿತ್ಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧನಾನಾಗಮಸ್ಥಿತಿಃ | ಆ ಸಮಂತಾತ್ ನಾನಾಪ್ರಕಾರೈಃ ಕರ್ನೋಪಾಸನಾಜ್ಞಾನಕಾಂಡತದಂಗತ್ವಾದಿಭಿಃ ಗಮಯಂತಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾನ್ ಪ್ರಕಾಶಯಂತೀತ್ಯಾಗಮಾಃ ವೇದಾಃ ನಾನಾ

---

೧೫. ಹೊಂದಿದ ರಾಗವುಳ್ಳವಳು. ಪ್ರಾಪ್ತವಸ್ತುವಿಗೆ ತುಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಂ ತರದಲ್ಲಿ ಕಾಮವು ರಾಗವು. “ ಸೋಽಕಾನುಯತ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾಮನಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ರಾಗವು ದೇವಿಯಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಲಬ್ಧಃ ರಾಗಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಹೊಂದಿದ ಸತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಕಾಮೇಶ್ವರನೆಂಬ ಸತಿಯನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವಳು. ಲಬ್ಧಃ ಪತಿಃ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೭. ಹೊಂದಿರುವ ನಾನಾವಿಧವಾದ ವೇದಗಳ ಪರಿಪಾಲನವುಳ್ಳವಳು. ಅಥವಾ ಹೊಂದಿದ ನಾನಾವಿಧ ವೇದೋಕ್ತ ಮರ್ಯಾದೆಯುಳ್ಳವಳು. ಕರ್ಮ ಕಾಂಡ, ಉಪಾಸನಾಕಾಂಡ, ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ, ಮತ್ತು ಅನೇಕ ವೇದಾಂಗ

ಅನೇಕಶಾಖಾಪ್ರಭಿನ್ನಸಾನಾದಯಃ ತೇಷಾಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಪರಿ
 ಸಾಲನಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ನಾನಾಗಮಸ್ಥಿತಿಃ
 ವೇದಚತುಷ್ಟಯೋಕ್ತಮರ್ಯಾದಾ ಕಾಂಡತ್ರಯವಿಷಯಾ
 ಲಬ್ಧ್ವಾ ಯಯಾ ಸೇತಿ ನಾ | ಸಂಸಾರಸ್ಯಾನಾದಿತ್ವೇನ ನಿರ
 ಪೇಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಭೂತಾನ್ ವೇದಾನ್ “ ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಯ
 ತೈಕಂ ಭವಂತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಭೂತಾನ್ ಮು
 ಹಾಪ್ರಲಯೇ ಸಂರಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ಗಾದೌ ಜಾಯಮಾನಹಿರಣ್ಯ
 ಗರ್ಭಸ್ಯಾನ್ಯೂನಾನತಿರೇಕೇಣ ತಾನೇನ ಪ್ರತಿಭಾಸಯತಿ,
 ಸ್ವಯಂ ದಂಪತೀ ಭೂತ್ವಾ ತದುಕ್ತಧರ್ಮಾನನುಷ್ಠಾಯ
 ಪರೇಷಾನುಪ್ಯನುಷ್ಠಾಪಯತೀತಿ ಚ | “ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೇ ಮು
 ಮೈವಾಚ್ಛೇ ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ | ಯದಿ ಹ್ಯಹಂ ನ
 ವರ್ತೇಯಂ ಜಾತು ಕರ್ಮಣ್ಯತಂದ್ರಿತಃ | ಉತ್ಸೀದೇಯು

ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವೇದಗಳು
 ಆಗಮಯಂತಿ ಪ್ರಕಾಶಯಂತಿ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಆಗಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
 ಅರ್ಥವು. ಅವು ಅನೇಕ ಶಾಖಾರೂಪವಾಗಿ ನಾನಾವಿಧಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು
 ಗಳನ್ನು ದೇವಿಯು ಪರಿಪಾಲಿಸುವಳು. ವೇದ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಾಂಡ
 ತ್ರಯ ವಿಷಯವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯು ದೇವಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಸಾ
 ರವು ಅನಾದಿಯಾದ್ದರಿಂದ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ವೇದಗಳು ಮಹಾಪ್ರಳ
 ಯದಲ್ಲಿ “ ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಯತೈಕಂ ಭವಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿನಾಕ್ಯಾನು
 ಸಾರವಾಗಿ ದೇವಿಯು ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುವು. ದೇವಿಯು
 ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ನೊದಲು ಹುಟ್ಟುವ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವಳು.
 ಮತ್ತು ದಂಪತಿರೂಪದಿಂದ ತಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಪರ
 ರಿಂದಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಸುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು
 ಶಾಶ್ವತ ಗೊಳಿಸುವಳು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ “ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೇ ಮುಮೈವಾಚ್ಛೇ,
 ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ, ಯದಿ ಹ್ಯಹಂ ನ ವರ್ತೇಯಂ ಜಾತು ಕರ್ಮಣ್ಯತಂ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ರಿನೇ ಲೋಕಾ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಕರ್ಮ ಚೇದಹಮ್ । ”
ಇತ್ಯಾದಿ ಭಗವದ್ವಚನಾದಿತಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ ।

೨೨ತಃ । ಉತ್ತೀದೇಯುರಿನೇ ಲೋಕಾ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಕರ್ಮ ಚೇದಹಮ್ ”
ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ನಾನಾ ಚ ತೇ ಆಗಮಾಶ್ಚ,
ಕೇಷಾಂ ಸ್ಥಿತಿಃ, ಸಾ ಲಬ್ಧಾ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೨೪

ಲಬ್ಧಭೋಗಾ ಲಬ್ಧಸುಖಾ ಲಬ್ಧಹರ್ಷಾಭಿಪೂಜಿತಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಮೂರ್ತಿಹ್ರೀಂಕಾರಸೌಧಶೃಂಗಕಪೋತಿಕಾ ||

೧೮. ಓಂ ಲಬ್ಧಭೋಗಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಭೋಗಾ | ಭೋಗಃ ಸುಖಮಾತ್ರಾನುಭವಃ ದುಃಖಾನು
ಭವೇ ಉಚ್ಯಮಾನೇ ಜೀವಾವಿಶೇಷಪ್ರಸಂಗಾತ್ | ಲಬ್ಧಃ
ಭೋಗಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಥಾ | ಜೀವವತ್ ಕ್ರಮಿಕಸ್ವೇಷ್ಟ
ಪದಾರ್ಥಾನುಭವಾನಂತರಕಾಲೀನಂ ಸುಖಂ ನ ಭವತಿ |
ಸ್ವಸ್ಯಾ ಆನಂದರೂಪತ್ವೇನ ಸಿದ್ಧಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ | ಸಾಧನ
ಭೂತಭೋಗೋಽಪ್ಯೇತದ್ವಿಷಯೇ ಸಿದ್ಧ ಇತ್ಯುಪಚರ್ಯತೇ
ಇತಿ ಲಬ್ಧಭೋಗೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ |

೧೯. ಓಂ ಲಬ್ಧಸುಖಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಸುಖಾ | ಲಬ್ಧಂ ಸುಖಂ ಅನುಕೂಲವೇದನೀಯಂ

---

೧೮. ಹೊಂದಿದ ಸುಖಾನುಭವವುಳ್ಳವಳು. ಭೋಗಶಬ್ದಾರ್ಥವಾಗಿ
ದುಃಖಭೋಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಜೀವೇಶ್ವರರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು.
ಜೀವನಿಗೆ ಕ್ರಮಿಕವಾಗಿ ಇಷ್ಟಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊಂದಬಹುದಾದ
ಸುಖವು ಭೋಗರೂಪವು. ಆದರೆ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ರೂಪವಾಗಿ ಅದು
ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧನವಾದ
ಭೋಗವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಉಪಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಈ ನಾನುವು ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು. ಲಬ್ಧಃ ಭೋಗಃ
ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಹೊಂದಿದ ಸುಖವುಳ್ಳವಳು. ಅನುಕೂಲವೆಂದು ಸರ್ವರಿಂದ

ಸ್ವಸ್ವರೂಪಭೂತಂ ಸುಖಂ ತತ್ಸಾಧನಂ ಚ ಧರ್ಮಃ ಯಯಾ
ಸಾ ತಥಾ |

೨೦. ಓಂ ಲಬ್ಧಹರ್ಷಾಭಿಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಲಬ್ಧಹರ್ಷಾಭಿಪೂಜಿತಾ | ಲಬ್ಧಃ ಯೋ ಹರ್ಷಃ ತೃಪ್ತಿನಿಮಿ
ತ್ತಕಚಿತ್ತೋಲ್ಲಾಸವಿಶೇಷಃ ಮುಖಪ್ರಸಾದಶರೀರಪುಷ್ಪ್ಯಾದಿ
ಕಾರ್ಯೋನ್ನೇಯಃ ಜಗತ್ಯಾಂ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಪದಾರ್ಥಾನುಭ
ವಾದಿಜನ್ಯಃ ಸಂತೋಷ ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ತೇನಾಭಿಪೂರಿತಾ ಅ
ಭಿತಃ ಸಮಂತಾದನ್ಯೂನಾನತಿರೇಕೇಣಾವಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪತಯಾ
ಪೂರಿತಾ ಭರಿತಾ| ತದ್ವಿಪರೀತದುಃಖಾದ್ಯನುತ್ಪಾದೇನ ತನ್ನಾತ್ರ
ಸಮಾಶ್ರಯಾ ನಿತ್ಯಪ್ರಸನ್ನಮುಖೀತ್ಯರ್ಥಃ |

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಚತುರ್ದಶಾಕ್ಷರನಾಮಾಖ್ಯಾಯಾಂ
ಲಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಚತುರ್ದಶಃ |

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವ ಸುಖವೂ ತತ್ಸಾಧನವಾದ ಧರ್ಮವೂ ದೇವಿಗೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ
ವಾದುದು. ಲಬ್ಧಂ ಸುಖಂ ಯಯಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಹೊಂದಿದ ಹರ್ಷದಿಂದ ತುಂಬಿದವಳು. ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ
ಚಿತ್ತದ ಉಲ್ಲಾಸವು ಹರ್ಷವು. ಅದು ಮುಖಪ್ರಸಾದ, ಶರೀರ ಪುಷ್ಪಿಗಳಿಂದ
ಊಹಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಇಷ್ಟಪದಾರ್ಥದ ಅನುಭವದಿಂದ
ಹುಟ್ಟುವ ಸಂತೋಷವೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವರು. ದೇವಿಯು, ಅದರಿಂದ
ನ್ಯೂನ-ಅತಿರೇಕಗಳಿಲ್ಲದಂತೆಯೂ, ವಿಚ್ಛೇದವಿಲ್ಲದಂತೆಯೂ, ಸುತ್ತಲೂ
ಪೂರ್ಣಳಾಗಿರುವಳು. ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದುಃಖಾದಿಗಳು
ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸುಖಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಳಾಗಿ ನಿತ್ಯಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವ
ಳಾಗಿರುವಳು, ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಲಬ್ಧಶ್ವಾಸೌ ಹರ್ಷಶ್ಚ ತೇನ ಪೂರಿತಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

ಅಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ವಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮೂರ್ತೈಃ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಮೂರ್ತಿಃ | ನಾಚ್ಯನಾಚಕತಾಭೇದಸಂಬಂಧೇನ
ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಮೂರ್ತಿಃ ವಿಗ್ರಹೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ |

೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಸೌಧಶೃಂಗಕಪೋತಿಕಾಯೈಃ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಸೌಧಶೃಂಗಕಪೋತಿಕಾ | ಸುಧಾನುಯಂ ಸೌಧಂ
ಸುಧಾವಿಕಾರಃ ಅಟ್ಟಾಲಿಕೇತ್ಯರ್ಥಃ | ತಸ್ಯ ಶೃಂಗಂ ಶಿಖರಂ
ಚಂದ್ರಶಾಲಾದಿಭಿತ್ತುಪರಿಭಾಗಃ | ನಿರುಸಾಧಿಕವಿಶ್ರಾಂತಿಜನ್ಯ
ಸುಖಾನುಭವಹೇತುತಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಸೌಧೋಪಮಾಃ ;
ತತ್ರ ಹಕಾರಸ್ಯ ಶ್ಲೇತನರ್ಣತಯಾ ಅಟ್ಟಾಲಿಕಸಾದೃಶ್ಯಮ್ ;
ರೇಫಸ್ಯ ಲೋಹಿತರೂಪತಯಾ ಇಷ್ಟಕಾದಿಕೃತಾಧೋಭಿತ್ತು
ಪಮಾಃ ; ಹಕಾರೋಪರಿ ಈಕಾರಸ್ಯ ಶೃಂಗೋಪಮಾ ಊರ್ಧ್ವ

೧. ನಾಚ್ಯ-ನಾಚಕಭಾವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ವೆಂಬ ಮೂರ್ತಿ
ಯುಳ್ಳವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಮೂರ್ತಿಃ ವಿಗ್ರಹಃ ಯಸ್ಯಾಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೨. ಸೌಧದಂತಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಕಪೋತಪಕ್ಷಿಯಂತೆ
ಇರುವವಳು. ಸುಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲ್ಬಾವಣಿ ಅಥವಾ ಅಟ್ಟಾಲಿಕೆಯು
ಸೌಧವು. ಅದರ ಶೃಂಗವೆಂದರೆ ಚಂದ್ರಶಾಲಾ ಮುಂತಾದುದರ ಭಿತ್ತಿಯ
ಮೇಲುಭಾಗವು. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ನಿರುಸಾಧಿಕವಾದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಲಭ್ಯವಾದ
ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಂತಹ ಸೌಧಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ.
“ಹ್ರೀಂ” ಎಂಬ ಬೀಜವರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಹಕಾರವು ಶುಭ್ರವರ್ಣದಿಂದಿರುವುದ
ರಿಂದ ಅಟ್ಟಾಲಿಕಾ ಸದೃಶವಾಗಿದೆ. ರೇಫವು ಅರುಣವರ್ಣವಾದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟ
ಕಾದಿರಚಿತ ಭಿತ್ತಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಹಕಾರದ ಮೇಲಿರುವ ಈಕಾರವು
ಮೇಲುಗಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶೃಂಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲುಗಡೆ
ಯಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವು ಇರುವುದು. ಅದು ಸರ್ವಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳ

ಗತ್ವಸಾನ್ಯಾತ್ । ತದುಪರಿತನಬಿಂದುಃ ಸರ್ವಪ್ರಕೃತಿಭೂತತ
ಬ್ಧಾರ್ಥಾತ್ಮಕತಯಾ ತದವಯವತ್ವೇನ ವಿಚಿತ್ರಸ್ವರೂ
ಪೋಃಪಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಯಾ ಅಪವರಕಗತಕಪೋತಕಾಂತೇನ
ಜಾಗರೂಕಃ ದೃಶ್ಯತ ಇತಿ ತದರ್ಥತ್ವೇನ ಪರದೇವತೋಪ
ಮಾನಶಬ್ದೇನಾಭಿಧೀಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ ।

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೆ ಹ್ರೀಂಕಾರಾವಯವವಾಗಿ ವಿಚಿತ್ರರೂಪದಿಂದ
ಇದ್ದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ ಕೋಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಪೋತ ಪಕ್ಷಿಯ ಕಾಂತೆ
ಯಂತೆ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಕಾಣುವುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಶಬ್ದಾರ್ಥ
ವಾದ ಪರದೇವತೆಯು ಕಪೋತಕಾಂತೆಯ ಉಪಮಾನದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ
ರುವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಸೌಧಮಿವ, ತಸ್ಯ ಶೃಂಗಂ ತತ್ರ ಕಪೋತೀವ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೫೨

ಹ್ರೀಂಕಾರದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಸುಧಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಕಮಲೇಂದಿರಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಮಣಿದೀಪಾರ್ಚಿಹ್ರೀಂಕಾರತರುಶಾರಿಕಾ ||

೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಸುಧಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಸುಧಾ | ದೋಹಾನ್ನಿಷ್ಟನ್ನಂ ದುಗ್ಧಮ್ |
ಸ್ತನಗತಸ್ಯ ಪಯಸಃ ಸ್ವೀಯತಾಸಾದನಹಸ್ತಕ್ರಿಯಾವಿ
ಶೇಷೋ ದೋಹಃ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣಂ ಚೋಷಣಾದೀನಾಮ್ |
ತಥಾ ಚ ಪ್ರತೀಪಾಲಂಕಾರಃ ಸಿದ್ಧಃ, ಅನಂತೋದಕಪ್ರಸಾ
ರಿತನಿನ್ನುಭೂಪ್ರದೇಶಃ ಅಬ್ಧಿರುಚ್ಯತೇ ಆಸಃ ಧೀಯಂತೇ
ಆಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ತಥಾ | ತಸ್ಮಿನ್ ಸಂಜೀವಕತ್ವಂ ಧರ್ಮಃ ಡಿಂಭಕ
ಸಂಜೀವನೇ ಸ್ತನ್ಯಾದೌ ದರ್ಶನಾತ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯಾಸಿ ಹ
ಕಾರಯುಕ್ತತಯಾ ಶ್ವೇತವರ್ಣತ್ವಾದನ್ಯತಹೇತೋಶ್ಚ ತತ್ಸಾ
ದೃಶ್ಯಮ್ | ತಸ್ಯ ಸುಧೇವ ಸುಧಾ ತದಭಿವ್ಯಕ್ತತ್ವಾನಿಶೇಷಾತ್

೩. ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಯಂತೆ ಇರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಮೃತದಂತೆ ಇರು
ವವಳು. ಸ್ತನದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತನ್ಯ ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಸ್ವೀಯತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಹಸ್ತಾದಿ ಕ್ರಿಯಾ-ಚೋಷಣಾದಿ ವಿಶೇಷವೆಂಬ ದೋಹದಿಂದ ನ್ಯಕ್ತವಾಗಿರು
ವುದು ದುಗ್ಧವು. ವಿಶಾಲವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿಯ ನಿಮ್ಮಭಾಗ
ವನ್ನು “ ಆಸಃ ಧೀಯಂತೇ ಆಸ್ಮಿನ್ ” ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಲಭ್ಯವಾದ ಅಪಾರ
ಜಲಾಧಾರ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅಬ್ಧಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ
ಜಗತ್ಸಂಜೀವಕತ್ವವಿದೆ. ಶಿಶು ಸಂಜೀವಕವಾದ ಸ್ತನ್ಯವೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹ್ರೀಂ
ಕಾರವು ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅಮೃತೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಯು
ಶುಭ್ರವಾಗಿದೆ. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಅಂತಹ ಹಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವುದು.
ಅಮೃತವು ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ದೇವಿಯು
ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುವಳು. ಮತ್ತು ನಿತ್ಯರೂಪವಾದ ಅನೇಕ

ತತ್ಕ್ಷೇವಕಾನಾಂ ನಿತ್ಯತ್ವೇ ಸತಿ ಬಹುನಿಧನುಹಿನುಶಾಲಿತಯಾ
ದರ್ಶನಾದಿತಿ ಭಾವಃ ।

೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕಮಲೇಂದಿರಾಯೈ ನಮಃ ।

ಹ್ರೀಂಕಾರಕಮಲೇಂದಿರಾ । ಹ್ರೀಂಕಾರಬೀಜಸ್ಯ ವಿಚಿತ್ರವರ್ಣ
ತಯಾ ಪರನುಸ್ಪ್ರೀತಿನಿಷಯತಯಾ ಚ ಕಮಲೋಪಮಾ ।
ತಸ್ಯ ನಾಚ್ಯಾರ್ಥತಯಾ ತದುಪರಿತನತ್ವೇನ ಸರ್ವಪುರು
ಷಾರ್ಥಪ್ರದಾತ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ಕಮಲಶಬ್ದೇನಾಭಿಧೀಯತೇ ।
ತಸ್ಯಾಃ ಪದ್ಮಾಲಯತ್ವಾತ್ ಹ್ರೀಂಕಾರಕಮಲಸ್ಯ ಇಂದಿರಾ
ತದಧೀನ ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ।

೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಣಿದೀಪಾರ್ಚಿಷೇ ನಮಃ ।

ಹ್ರೀಂಕಾರಮಣಿದೀಪಾರ್ಚಿಃ । ಅಧಿದೈವಿಕಾದ್ಯುಪದ್ರವಾನಭಿ
ಭೂತತ್ವೇ ಸತಿ ಚಿರಕಾಲಾನಸ್ಥಾಯಿತ್ವಂ ಮಣಿ ದೀಪಸಾ

ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಳು. ದುಗ್ಧಸ್ಯ-ಅಬ್ಧಿಃ, ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿ
ರಿನ ತತ್ರ ಸುಧೇವ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೪. ಕಮಲದಂತೆ ಇರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ಇರು
ವವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಬೀಜವರ್ಣವು ವಿಚಿತ್ರವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೂ,
ಪರನುಸ್ಪ್ರೀತಿನಿಷಯವೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ದೇವಿಯು
ಹ್ರೀಂಕಾರದ ನಾಚ್ಯಾರ್ಥರೂಪಳೂ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರದಳೂ ಆಗಿರುವಳು.
ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಪದ್ಮಾಲಯಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ರೂಪದಿಂದ ಇರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧೀನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ಯೆಯೆಂದು ತಾತ್ಪ
ರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಕಮಲಮಿವ, ತತ್ರ ಇಂದಿರೇವ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫. ಮಣಿಮಯ ದೀಪದಂತೆ ಇರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶ ಸದೃಶಳಾಗಿ
ರುವವಳು. ನಾಯ್ವಾದ್ಯುಪದ್ರವನಿಲ್ಲದೆ ಬಹುಕಾಲ ಜ್ವಲಿಸುವ ಮಣಿದೀಪದ
ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಅಧಿದೈವಿಕಾದಿ ಉಪದ್ರವಗಳಿಂದ ಬಾಧವಿಲ್ಲದೆ ಚಿರಕಾಲ

ದೃಶ್ಯಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ | ತಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಃ ಅನಿತರಸಾಧಾರಣ
ನುಹಾತಿಶಯವತ್ತ್ವೇನ ಅನರ್ಘತ್ವಮಾನೇದಯತಿ | ತದು
ಸಾಸಕಸ್ಯ ನಿರವಧಿಕಮಹತ್ತ್ವಾಪಾದಕಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯ
ತಯಾ ತತ್ಪ್ರಕಾಶಕೇತ್ಯರ್ಥಃ | ತಥಾ ಚ ನಿರಂತರತನೋಽಸಕರ
ಣೇನ ಚ ಸುಖಯತೀತಿ ಫಲಿತೋಽರ್ಥಃ |

೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರತರುಶಾರಿಕಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರತರುಶಾರಿಕಾ | ತಾರಯತಿ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ಸ್ವಾರೂ
ಢಾನ್, ಪತನಾದೇ ರಕ್ಷತೀತಿ ತರುಕಃ ತಸ್ಯ ಶಾರಿಕಾ ಪಿಂಗ
ತುಂಡನೇತ್ರಚರಣಾ ಶಾರಿಕಾ ಅಭ್ಯಾಸಾತಿಶಯೇನ ನುನುಷ್ಯ
ಭಾಷಾಯಾನುಪಿ ಭಾಷತೇ ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಲೋಕ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕಾಶವು ಇತರ
ಸಾಧಾರಣವಲ್ಲದ ಮಹಿಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಅನರ್ಘತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.
ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ನಿರವಧಿಕವಾದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಹ್ರೀಂ ಕಾರಕ್ಕೆ
ವಾಚ್ಯಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಕೆಂದು ತಿಳಿ
ಯುವುದು. ಇದರಿಂದ ನಿರಂತರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವುದ
ರಿಂದಲೂ ಇಷ್ಟ ಸದಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಸುಖಸಾಧನ
ಳಾದವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಮಣಿದೀಪ ಇವ ತತ್ರ ಅರ್ಚಿರಿವ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೬. ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಇರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ಶಾರಿಕೆಯಂತೆ ಇರುವವಳು.
ಫಲಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಸ್ವಾರೂಢಜನರನ್ನು ಪತನಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ “ ತಾರ
ಯತಿ ” ಎಂಬ ಅರ್ಥಸಾಂಗತ್ಯದಿಂದ ವೃಕ್ಷವು ತರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡು
ವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ತಾರಕವಾದ್ದರಿಂದ ವೃಕ್ಷ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿ
ರುವುದು. ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರ-ಮುಖ-ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಂಗವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಶಾರಿಕಾ ಎಂಬ ಸಕ್ಷಿಯು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ
ಭಾಷೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾಷೆಯಿಂದ ಭೂತ
ಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನವೆಂಬ ಕಾಲತ್ರಯದ ಲೋಕಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿತು

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ಯಾತ್ರಾಪರಿಜ್ಞಾ ತ್ರೀ ಸತೀ ಶುಭಾಶುಭಫಲಸ್ರಾಪ್ತಿಂ ಚ ಸ್ವಭಾ
ಷಯಾ ವದತಿ | ಅಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯ ನಾಚ್ಯಾರ್ಥತಯಾ ತತ್ಸಂ
ಬಂಧಿನೀ ಸತೀ ನೇದನಾಚಾ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ
ಬೀಜಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ, ನಾಚ್ಯಾರ್ಥರೂಪಳಾದುದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಸಂಬಂಧಿನಿಯಾ
ಗಿರುವ ದೇವಿಯು ನೇದನಾಕೃದಿಂದ ಕಾಲತ್ರಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸ್ತು
ವಳು, ಎಂದು ಭಾವವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ತುರರಿವ, ತತ್ರ ಶಾರಿಕೇವ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೨೬

ಹ್ರೀಂಕಾರಪೇಟಿಕಮಣಿಹ್ರೀಂಕಾರಾದರ್ಶಬಿಂಬಿತಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಕೋಶಾಸಿಲತಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಸ್ಥಾನನರ್ತಕೀ ||

೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪೇಟಿಕಮಣಿಯೇ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಪೇಟಿಕಮಣಿಃ | ಗೂಹನಸಾಧನತಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಪೇಟಿಕೇನ ದೃಷ್ಟಾಂತೀಕ್ರಿಯತೇ | ತಸ್ಯ ಮಣಿಃ ವೈಡೂರ್ಯನಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಯಥಾ ಹೀರಾದಿಮಣಿಃ ಪೇಟಿಕಾದೌ ಗೋಪಿತೋಽಪಿ ಸ್ವಕಾಂತ್ಯಾ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ನಿತರಪೇಟಿಕೇಭ್ಯಃ ತಂ ನ್ಯಾನರ್ತಯತಿ ತಥೇದಮಪಿ ಬೀಜಂ ಸ್ವನಾಚಕತಯೇತರವರ್ಣೇಭ್ಯಃ ನಿರತಿಶಯಮಹಿನ್ನಾ ಭೇದಯತೀತಿ ಭಾವಃ |

೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾದರ್ಶಬಿಂಬಿತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾದರ್ಶಬಿಂಬಿತಾ | ಅಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯ ಇತರಪ್ರಮಾಣಾ

೭. ಪೇಟಿಕೆಯಂತೆ ಇರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮಣಿಯಂತೆ ಇರುವವಳು. ರಹಸ್ಯಾಮೂಲ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗೋಪನ ಮಾಡಲು ಸಾಧನವಾದ್ದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಪೇಟಿಕೆಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಪೇಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹೀರಾದಿಮಣಿಯು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತ ಇತರ ಪೇಟಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ತನಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಪೇಟಿಕೆಯನ್ನು ನ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು. ಆದರಂತೆ ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಬೀಜವು ದೇವೀವಾಚಕವಾದ್ದರಿಂದ ನಿರತಿಶಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇತರ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ನ್ಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ ಪೇಟಿಕಮಿವ, ತಸ್ಯ ಮಣಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೮. (ಆದರ್ಶ) ಕನ್ನಡಿಯಂತಿರುವ ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದವಳು. ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಾನಪೇಕ್ಷವಾದ ವೇದಾಂತರ್ಗತವಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷವಾದ್ದರಿಂದ

ನಪೇಕ್ಷ್ಯ ನೇದಾಂತರ್ಗತತಯಾ ನಿರ್ದೋಷತ್ವಾದಾದರ್ಶ
ಸಾಮ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಬಿಂಬಿತಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತಾ, ನುಯಾಪ್ರತಿ
ಬಿಂಬಿತಚೈತನ್ಯಸ್ಯೈವ ಜಗತ್ಪಾರಣತಯಾ ಸರ್ವತ್ರ ದರ್ಪಣೇ
ಮುಖಮಿವ ಪ್ರತಿಫಲತೀತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಃ |

೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಕೋಶಾಸಿಲತಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಕೋಶಾಸಿಲತಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಕೋಶಃ ತಸ್ಯಾ
ಸಿಲತಾ ಅತಿದೀರ್ಘಖಡ್ಗಮಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಸರ್ವವೈರ್ಯಾದಿಜನ್ಯ
ದುಃಖನಿವರ್ತಕತ್ವಮುಸಿಲತಾಯಾ ಇವ ಸರದೇವತಾಯಾ
ಅಪಿ | ತಥಾತ್ವೇನ ಬಹಿಃಪ್ರಕಟನಾಯೋಗ್ಯತಾಸಾದ್ಯಶ್ಯೇನ
ಆಚ್ಛಾದಕಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ನಾಚಕಶಬ್ದತಯಾ
ಅರ್ಥಾನಾರಕತ್ವಾಪನ್ಯಾದಸಿಕೋಶತುಲ್ಯತಾ | ತಥಾ ಚ
ಹ್ರೀಂಕಾರಕೋಶೇ ವಿದ್ಯಮಾನಾ ಅಸಿಲತೇನ ದುಃಖನಿವಾರ
ಕರ್ತೇ ಸತಿ ಭಕ್ತಾಭಯಕರಿಷಿ ಭಾವಃ | ಸರ್ವೇಷಾಮಾಯುಧ

ಹ್ರೀಂಕಾರಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶದ ಸಾಮ್ಯವು. ನುಯಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಚೈತನ್ಯವು ಜಗತ್ಪಾ
ರಣವಾದ್ದರಿಂದ ಮುಖವು ದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ವಕಾರ್ಯವಸ್ತು
ದರ್ಪಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರಃ
ಆದರ್ಶ ಇವ, ತಸ್ಮಿನ್ ಬಿಂಬಿತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೯. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಖಡ್ಗಲತೆಯಂತೆ ಇರುವವಳು.
ಖಡ್ಗವು ಸಕಲ ಶತ್ರು ಜನಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಿವರ್ತಕವಾಗು
ವುದು. ಸರದೇವತೆಯು ಸರ್ವದುಃಖನಿವಾರಕಳಾಗಿರುವುದು ಸಹಜವು.
ಖಡ್ಗವು ಬಹಿಃ ಪ್ರಕಟನಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕೋಶವೆಂಬ ಆಚ್ಛಾದಕವನ್ನು
ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ ಸರದೇವತೆಗೆ ನಾಚಕ ಶಬ್ದರೂಪದಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಆವರಣ ಮಾಡುವ ಶೀಲವುಳ್ಳ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಸರದೇವತೆಯ ಕೋಶದಂತಿರು
ವುದು. ಸರದೇವತೆಯು ಹ್ರೀಂಕಾರ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಅಸಿಲತೆ
ಯಂತೆ ದುಃಖನಿವಾರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು

ವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಅಸಿಪದಮುಪಲಕ್ಷಣಂ | “ ಮಹದ್ಭಯಂ ವಜ್ರಮುದ್ಯತಂ, ಭೀಷಾಸ್ಮಾದ್ವಾತಃ ಪವತೇ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಃ |

೧೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಸ್ಥಾನನರ್ತಕೈಃ ನಮಃ

ಹ್ರೀಂಕಾರಾಸ್ಥಾನನರ್ತಕೀ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವಾಸ್ಥಾನಂ ಸಭಾ ಮಂಡಪಃ ಸರ್ವಾಶ್ರಯತ್ನಾತ್ | ತಸ್ಯ ನರ್ತಕೀ ನಟನಸಂ ಬಂಧಭೂಸಂಯೋಗಚರಣವಿನ್ಯಾಸೋಪಲಕ್ಷಿತತಾಲಾನುಸಾರಿಹಸ್ತಾದ್ಯಂಗಚೇಷ್ಟಾ ನರ್ತನಂ, ತತ್ಪತ್ರ್ನೀ ನರ್ತಕೀ | ಹ್ರೀಂಕಾರನಾಚ್ಯಾರ್ಥತಯಾ ಮಾಯಾದಿಸಂಬಂಧಾಸಂಬಂಧ ನಿಮಿತ್ತಕನಿಚಿತ್ರತರಕಾರ್ಯೋತ್ಪಾದನವ್ಯಾಪಾರಾನುಕಾರನಿ- ಕಾರ್ಯವಿಕಾರಿಸ್ವರೂಪವತ್ತಯಾ ದ್ರಷ್ಟೃಲೋಕಮನೋನ್ಯ

ವನಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಅಸಿಲತೆಯೆಂಬುದು ಸರ್ವಾಯುಧಗಳಿಗೆ ಉಪಲಕ್ಷಣವು. ಆಯುಧ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ದೇವಿಯಲ್ಲಿ “ ಮಹದ್ಭಯಂ ವಜ್ರ ಮುದ್ಯತಮ್, ಭೀಷಾಸ್ಮಾದ್ವಾತಃ ಪವತೇ ” ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಕೋಶಃ ತತ್ರ ಅಸಿಲತಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೦. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಆಸ್ಥಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯು. ಸರ್ವಾಶ್ರಯ ವಾದ್ದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಆಸ್ಥಾನರೂಪದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ಚರಣನ್ಯಾಸ, ತಾಲಾದ್ಯನುಸರಣ, ಹಸ್ತಾದ್ಯಭಿನಯ ಪೂರ್ವಕವಾದ ನಟನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನರ್ತನವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ನರ್ತನವನ್ನು ಆಚರಿಸು ವವಳು ನರ್ತಕಿಯು. ದೇವಿಯು ಹ್ರೀಂ ಬೀಜವರ್ಣ ವಾಚ್ಯಳಾಗಿ ಮಾಯಾ ಸಂಬಂಧ-ಅಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಾರ್ಯೋತ್ಪಾದನ ವ್ಯಾಪಾರಾನು ಕರಣದಿಂದ ವಿಕಾರ್ಯ-ವಿಕಾರಿ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ದ್ರಷ್ಟೃಜನರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಭೇದದಿಂದ ತೀವ್ರ-ಮಂದ-ಮಂದತರ ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ-ಅನ ಭಿವ್ಯಕ್ತ ಇಷ್ಟುಫಲಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಸ್ವಕೀಯ ಪುಣ್ಯಾದಿ ತಾರತ

ಲಲಿಠಾ ತ್ರಿಶತೀ ಛಾಷ್ಯಂ

ತ್ತಿಭೇದೇನ ತೀನ್ರನುಂದನುಂದತರಪ್ರೀತಿರೂಪಭಕ್ತಿವಿಷಯ
ತಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಾನಭಿವ್ಯಕ್ತೇಷ್ಟಫಲಸಾಧನತಯಾ ಸ್ವಕೀಯಪು
ಣ್ಯಾದಿತಾರತನ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಿಶುದ್ಧಿಭೇದಾತ್ಪ್ರತಿಭಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ ||

ನ್ಯಾದಿಂದ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನರ್ತಕಿಯಂತೆ ತೋರುವಳು ಎಂದು
ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವಾಸ್ಥಾನಂ ತಸ್ಯ ನರ್ತಕೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫೭

ಹ್ರೀಂಕಾರಶುಕ್ತಿಕ್ರಾಮುಕ್ತಾಮುಣಿಹ್ರೀಂಕಾರಬೋಧಿತಾ
ಹ್ರೀಂಕಾರನುಯಸೌವರ್ಣಸ್ತಂಭವಿದ್ವನುಪುತ್ರೀಕಾ ||

೧೧. ಹ್ರೀಂಕಾರಶುಕ್ತಿಕ್ರಾಮುಕ್ತಾಮುಣಿಯೇ ನಮಃ

ಹ್ರೀಂಕಾರಶುಕ್ತಿಕ್ರಾಮುಕ್ತಾಮುಣಿಃ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏನ ಶುಕ್ತಿಕ್ರಾ ನೀಲಪೃಷ್ಠತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರಾ, ತಸ್ಯಾಃ ಮುಕ್ತಿಕೇನ ಮುಕ್ತಾಫಲಮಿವಾಭಿವ್ಯಜ್ಯಮಾನಾ-ಯಥಾ ಸ್ವಾತೀನುಹಾಸ ಕ್ಷತ್ರೇ ಸರ್ವದೇಶೇಷು ಮೇಘಸಂಘಾತ್ ಸತಜ್ಜಲಬಿಂದುಃ ಶುಕ್ತಿಕ್ರಾಂತಃ ಸತಿತಃ ಸಮುದ್ರದೇಶನಿಶೇಷೇ ಮುಕ್ತಾಕಾರೇಣ ಪರಿಣಮತೇ, ತಥಾ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕ ಹ್ರೀಂ ಬೀಜಾವಚ್ಛೇದೇನ ಮನೋಹರನಾಚಾನುಗೋಚರ ಸುಂದರತರಪರದೇವತಾನೂರ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವಗತಮಸಿ ಚೈತನ್ಯಂ ವಿಶಿಷ್ಯಾಭಿವ್ಯಜ್ಯತೇ | ತಥಾ ಚ ಮೌಕ್ತಿಕಾರ್ಥಿನಾಂ ಶುಕ್ತುಃ

೧೧. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಚಿಪ್ಪಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಮುಣಿಪ್ರಾಯಳು. ಶುಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ನೀಲವರ್ಣದ ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಚಿವ್ವು. ಅಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಸ್ವಾತೀ ಮಹಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಘದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಜಲಬಿಂದುವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಶುಕ್ತಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ ಅದು ಮುತ್ತಿನ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ ಸರ್ವಗತವಾದ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯವು ಸತ್ತ್ವಾದಿ ಗುಣತ್ರಯ ಸಮಷ್ಟಿರೂಪವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮನೋಹರವೂ, ವಾಚಾನುಗೋಚರವೂ ಮತ್ತು ಸುಂದರವೂ ಆದ ಪರದೇವತಾನೂರ್ತಿ ರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಾಫಲಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶುಕ್ತಿಯ ಉಪಾದಾನವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಪರದೇವತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಾಂಕ್ಷಿಸು

ಪಾದಾನವತ್ ಪರದೇನತಾಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇಪ್ಪನ್ನಾನಾಂ ಹ್ರೀಂಕಾರೋಪಾದಾನಮಾವಶ್ಯಕಮಿತಿ ಭಾವಃ |

೧೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಬೋಧಿತಾಯೈ ನಮಃ

ಹ್ರೀಂಕಾರಬೋಧಿತಾ | ಸಿದ್ಧೇ ಪದಾರ್ಥೇ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಸಂಬಂಧೇ ಸತಿ ಸ್ವತಃ ಏವ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿದರ್ಶನಾನ್ನ ಜ್ಞಾನೇ ವಿಧಿರಪೇಕ್ಷಿತಃ ಕ್ರಿಯಾಫಲತ್ವಾಭಾವಾತ್ | ತರ್ಹಿ ನಿತ್ಯಾ ಪರೋಕ್ಷಧರ್ಮಾದಿಜ್ಞಾನವತ್ ಶುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಾಭೇದಃ ವೇದೈಕದೇಶಹ್ರೀಂಕಾರೇಣೈವ ಬೋಧ್ಯತೇ, ಅಜ್ಞಾತಜ್ಞಾಪಕತ್ವೇನ ವೇದಸ್ಯ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಮಾತ್, ಪರಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ಚ ಜ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಯ ಪರಮಾನಂದರೂಪತಯಾ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪತ್ವಾತ್ | ಅತಃ ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣೈವ ಮೂಲಮಂತ್ರತ್ವನಾ ಬೋಧಿತಾ ಜ್ಞಾಸಿತಾ | ಹಕಾರರೇಫೇಕಾರಾಣಾಂ ವ್ಯಸ್ತತ್ವದಶಾಯಾಂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಾರ್ಥಕಾನಾಂ ಮೇಲನೇ ಹ್ರೀಂಕಾರಾತ್ಮನಾ ಪರಿಣಾನೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಶ್ರೀತ್ರಿಪುರ

ವವರಿಗೆ ಹ್ರೀಂಕಾರೋಪಾಸನೆಯು ಅವಶ್ಯಕವು, ಎಂದು ಭಾವವು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಶುಕ್ತಿಕಾ, ತಸ್ಯಾ ಮುಕ್ತಾಮಣಿಃ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೨. ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಸಿದ್ಧವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತಾನಾಗಿ ಜ್ಞಾನವು ಜನಿಸುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಧಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲವು ಮಾತ್ರ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿತ್ಯಾಪರೋಕ್ಷ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದಂತೆ ವೇದೈಕದೇಶವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ಶುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಾಭೇದವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಸ್ವವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೇದವು ಅಜ್ಞಾತಜ್ಞಾಪಕವೂ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಬೋಧ್ಯವಾದ ಪರಚೈತನ್ಯವು ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯವಾದ ಪರಮಾನಂದರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಹ್ರೀಂಕಾರದಿಂದ ದೇವಿಯು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳು.

ಸುಂದರ್ಯಾಃ ತದರ್ಥತ್ವೇನಾದ್ವೈತಸ್ವರೂಪತಯಾ ಪುತ್ರಿ
ಭಾನಾತ್ | “ ನಾನೋಽತೋಽಸ್ತಿ ದ್ರಷ್ಟಾ, ಇದಂ ಸರ್ವಂ
ಯದಯಮಾತ್ಮಾ, ಏಕ ಏವ ತು ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತೇ
ಭೂತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ | ಏಕಧಾ ಬಹುಧಾ ಚೈವ ದೃಶ್ಯತೇ ಜಲ
ಚಂದ್ರವತ್” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ | “ ಆತ್ಮಾ ವಾ ಅರೇ ದ್ರ
ಷ್ಟವ್ಯಃ, ತದ್ವಿಚಿಜ್ಞಾಸಸ್ವ, ಆತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯೇತ್” ಇತ್ಯಾದಿ
ಲಿಜ್ಞೋ-ಲೋಟ್-ತವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾನಾನುಹಾರ್ಥಕತಯಾ ನ
ವಿಧಿತ್ವನಿತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ |

೧೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನುಯಸೌ ವರ್ಣಸ್ತಂಭನಿದ್ರುಮು
ಪುತ್ರಿಕಾಯೈ ನಮಃ

ಹ್ರೀಂಕಾರನುಯಸೌ ವರ್ಣಸ್ತಂಭನಿದ್ರುಮುಪುತ್ರಿಕಾ | ಸಿಂಗ
ಲಪ್ಯಧ್ವೀರೇಣುಃ ಸುವರ್ಣಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ಅನುಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನ

ಹ + ರ + ಈ ಕಾರಗಳು ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ವಾಚಕ
ಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಮೇಳನದಿಂದ “ ಹ್ರೀಂ” ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಸಚ್ಚಿದಾ
ನಂದಸ್ವರೂಪಳಾದ ಮಹಾತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀ ದೇವತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು
ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಅದ್ವೈತ ರೂಪದಿಂದ ಬೋಧಿಸುವುದು.
ಅದ್ವೈತ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ತ್ವವೆಂದು “ ನಾನೋಽತೋಽ
ಸ್ತಿ ದ್ರಷ್ಟಾ, ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಯದಯಮಾತ್ಮಾ, ಏಕ ಏವ ತು ಭೂತಾತ್ಮಾ
ಭೂತೇ ಭೂತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ | ಏಕಧಾ ಬಹುಧಾ ಚೈವ ದೃಶ್ಯತೇ ಜಲಚಂದ್ರ
ವತ್” ಮುಂತಾದ ಬಹು ಶ್ರುತಿವಚನಗಳು ಹೇಳುವುವು. “ ಆತ್ಮಾ ವಾ
ಅರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ, ತದ್ವಿಚಿಜ್ಞಾಸಸ್ವ, ಆತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯೇತ್” ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯ
ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಲಿಜ್ಞೋ-ಲೋಟ್-ತವ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತ್ಯ
ಯಗಳು ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧವಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯ ದರ್ಶನಾರ್ಹ ಎಂದು
ಅರ್ಹಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥವಾಗುವುವು. ಹ್ರೀಂಕಾರೇಣ ಬೋಧಿತಾ
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೩. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಸುವರ್ಣಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಹವಳದ ಪುತ್ರಿಕೃತಿಯಾಗಿರು
ವವಳು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಪೃಥಿವಿಯ ರೇಣುವು ಸುವರ್ಣವು. ಇದು ಪೃಥಿವೀ

ದ್ರವತ್ಸಸ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕತ್ವೇಽಪಿ ತೈಜಸಾಂತರೇ ಪ್ರದೀಪಪ್ರಭಾ
 ದಾನದರ್ಶನಾತ್ | ಪದಾರ್ಥಾಂತರಸಂಯೋಗೇ ರಜತಾದಿವ
 ದತಿತೇಜಃಸಂಯೋಗಾತ್ ಭಸ್ಮಭಾವಾಪತ್ತೇಶ್ಚ | ಹೀರನುಣೌ
 ಲೋಹಲೇಖ್ಯತ್ವಾಭಾವವತ್ವೇಽಪಿ ಸಾರ್ಥಿವತ್ಸವದತ್ರ ಸಾರ್ಥಿ
 ವತ್ವೇ ಬಾಧಾಭಾವಾತ್ ದ್ರವತ್ಸಸ್ಯೋದಕಸ್ಯಭಾವತ್ವೇನ
 ತತ್ಕಾರ್ಯಪೃಥಿವ್ಯಾನುಪಿ ಉಪಲಂಭೋಪಪತ್ತೇಶ್ಚ | ತದ್ವಿ
 ಕಾರಃ ಸೌವರ್ಣಶ್ಚಾಸೌ ಸ್ತಂಭಶ್ಚ | ಸೌವರ್ಣಸ್ತಂಭಸ್ಯ
 ನವರತ್ನಮಂಡಪಭಾರವಾಹಿತ್ಯೇ ಸತಿ ತದಭಿನ್ನತ್ವೇನ ತದಲಂ
 ಕಾರಭೂತತ್ವಸ್ಯೇನ ಸಾಧನ್ಯುಸ್ಯ ಹ್ರೀಂಕಾರೇಽಪಿ ಜಗದಾ
 ಶ್ರಯತ್ವೇ ಸತಿ ತತ್ಕಾರಣತ್ವೇ ಸತಿ ತದಂತರ್ಭೂತತ್ವೇ ಸತಿ
 ಪರಮಾನಂದಜನಕತ್ವಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವೇನ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಯ ಇತ್ಯ
 ಭೇದೋಪಚಾರಃ ಪ್ರತೀಪಾಲಂಕಾರದ್ಯೋತನಾರ್ಥ ಇತಿ
 ಜ್ಞಾತವ್ಯಮ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರೇ ಉಪಮೇಯೇ ಮಯಶಬ್ದೇ
 ನೋಪಮಾನಾಭೇದಕಲ್ಪನಾತ್ | ತಸ್ಮಿನ್ ವಿಚಿತ್ರಹಿಂಗಳ್ಪ

ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವು. ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾದ, ಅಗ್ನಿಸಂಯೋಗದಿಂದ ನಾಶ
 ವಾಗದ ದ್ರವತ್ವವು ಸುವರ್ಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ದೀಪಪ್ರಭಾದಿರೂಪವಾದ ಮತ್ತಾವ
 ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಕಾಣದಿರುವುದರಿಂದ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ತೇಜೋದ್ರವ್ಯ
 ವೆಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಅಗ್ನಿಸಂಯೋಗದಿಂದ
 ರಜತಾದಿಗಳಂತೆ ಭಸ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಲೋಹಲೇಖ್ಯತ್ವಲೋಹ
 ದಿಂದಾಗುವ ಗೀರು ವಜ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಪೃಥಿವಿಯೆಂದು ಅಂಗೀ
 ಕರಿಸುವಂತೆ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ದ್ರವತ್ವ ವೆಂಬ ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವಿದ್ದರೂ ಪೃಥಿವಿ
 ಯೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಜಲದ ಧರ್ಮವಾದ ದ್ರವತ್ವವು
 ಜಲಕಾರ್ಯವಾದ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಉಚಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಪೃಥಿವೀ
 ರೂಪವಾದ ಸುವರ್ಣದಲ್ಲಿ ದ್ರವತ್ವಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸುವರ್ಣದ ವಿಕಾ
 ರವು ಸೌವರ್ಣವು; ಸೌವರ್ಣವಾದ ಸ್ತಂಭವು ಮಂಟಪದ ಭಾರವಾಹಕವೂ,
 ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಅಭಿನ್ನವೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯವೂ, ಅಗಿರುವಂತೆ
 ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯವೂ, ಕಾರಣವೂ, ಜಗದಂತರ್ಗತವೂ ಮತ್ತು
 ಪರಮಾನಂದಜನಕವೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರವನ್ನು ಸೌವರ್ಣಸ್ತಂಭಾಭೇದ

ಧಾನರೂಪೇ ತತ್ಸಂಬಂಧಿತಯಾ ವಿದ್ವುನುಪುತ್ರೀಕೇನ ಪ್ರತೀ
ಯಮಾನಾ ವಿದ್ವುನೇನ ಪ್ರವಾಳೇನ ಕೃತಾ ಪುತ್ರೀಕಾ ಸಾಲ
ಭಂಜಿಕಾ । ಸೌವರ್ಣಸ್ತಂಭಶಬ್ದಃ ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ಭಿತ್ತ್ಯಾ
ದೀನಾನಾನ್ , ಪ್ರಾಯಸ್ತ್ವದರ್ಶನಾತ್ ತದುಸಾದಾನಂ ಸ್ವತಃ
ನುನೋಜ್ಞಸ್ಯ ಸ್ತಂಭಸ್ಯಾತಿಶಯದರ್ಶನೀಯತಾಯೈ ।
ದುರ್ಲಭತರಪ್ರವಾಲಪುತ್ರೀಕಾ ಸ್ತಂಭಮಂಡಪಂ ತತ್ಪ್ರಾ
ಮಿನಂ ತದ್ವೇಶಂ ಚ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೀಕರೋತಿ ತಥಾ ಶ್ರೀಪರದೇವ
ತಾಸಿ ರೂಢೈತದ್ವೀಜಾರ್ಥತಯಾ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸತೀ ತದಾ
ದೀನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಭೂಷಯತಿ ಸಫಲೀಕರೋತೀತ್ಯರ್ಥಃ ।

ರೂಪದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ ಈ ಸಮಾಸ ಪದದಲ್ಲಿ ಮಯಶಬ್ದದಿಂದ ಅಭೇದವು
ತೋರುವುದು. ನಿಚಿತ್ರ-ಸಿಂಗಲವರ್ಣ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಆ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಹವಳ
ದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಭಿತ್ತಿ ಮುಂತಾ
ದುವುಗಳಿಗೆ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಸ್ತಂಭವು
ಪ್ರತಿಕೃತಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಸ್ವತಃ ಸುಂದ
ರವಾಗಿರುವ ಸ್ತಂಭವು ಪ್ರತಿಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದರ್ಶನೀಯವಾಗು
ವುದು. ದುರ್ಲಭವೂ ಅಮೂಲ್ಯವೂ ಆದ ಹವಳದ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯು ಮಂಟಪ
ವನ್ನೂ, ಅದರ ಪ್ರಭುವನ್ನೂ ಆ ದೇಶವನ್ನೂ ಮಹತ್ತರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ
ರೂಢಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹ್ರೀಂ ಬೀಜಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ವಾಚ್ಯಳಾದ ಪದದೇವತೆಯು ಹ್ರೀಂ
ಕಾರಸಂಬಂಧಗಳಾಗಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಸಫಲಮಾಡುವಳೆಂದು
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಸುವರ್ಣವಿಕಾರಃ ಸೌವರ್ಣಃ ಸ ಚಾಸೌ ಸ್ತಂಭಶ್ಚ,
ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಸೌವರ್ಣಸ್ತಂಭಃ, ವಿದ್ವುನುಪುತ್ರೀಕಾ, ಸ್ರಂಭೇ ವಿದ್ವುನು
ಪುತ್ರೀಕಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫೧೮

ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದೋಪನಿಷದ್ಧ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ವರದಕ್ಷಿಣಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರನಂದನಾರಾನುನವಕಲ್ಪಕವಲ್ಲರೀ ||

೧೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದೋಪನಿಷದೇ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರವೇದೋಪನಿಷತ್ | ವೇದ್ಯಂತೇ ಜ್ಞಾಯಂತೇ
ಸರ್ವೇ ಪದಾರ್ಥಾ ಅನೇನೇತಿ ವೇದಃ | ಜಾತ್ಯೇಕವಚನಂ |
ಹ್ರೀಂತಾರ ಏವ ವೇದಃ ಜ್ಞಾಪಕತ್ವಾವಿಶೇಷಾತ್ | ತಸ್ಯ
ಉಪನಿಷತ್ ವೇದಾಂತಭಾಗಃ ಲಕ್ಷ್ಯಾಧೋವಾ “ ತದ್ಬ್ರ
ಹ್ಮೋಪನಿಷತ್ ಪರಮ್ ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | ಕರ್ನೋಪಾಸನಾ
ಜ್ಞಾನಕಾಂಡಭೇದೇನ ಚತ್ವಾರೋಽಪಿ ವೇದಾಃ ತ್ರಿಪ್ರಕಾರಾಃ |
“ ತಮೇತಂ ವೇದಾನುವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧಿಷಂತಿ ”
ಇತಿ ವಾಕ್ಯೇನ ಜ್ಞಾನಸಾಧನತಯಾ ಕರ್ನೋಪಾಸನಯೋಃ
ವಿನಿಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ | “ ಅಂಧಂ ತಮಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯೇಽಪಿ

೧೪. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ವೇದದ ಉಪನಿಷದ್ರೂಪಳು. ವೇದ್ಯಂತೇ
ಜ್ಞಾಪ್ಯಂತೇ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವು ವೇದವು.
ಹ್ರೀಂಕಾರವು ವೇದರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವೇದದಂತೆ ಹ್ರೀಂಕಾರದ
ಲ್ಲಿಯೂ ಬೋಧಕತ್ವವೆಂಬ ಧರ್ಮವು ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಆ ವೇದಕ್ಕೆ ವೇದಾಂತ
ಭಾಗ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥರೂಪಳಾದ್ದರಿಂದ ಉಪನಿಷದ್ರೂಪಳು. “ ತದ್ಬ್ರ
ಹ್ಮೋಪನಿಷತ್ಪರಮ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ಉಪನಿಷತ್
ಶಬ್ದದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ಕರ್ಮಕಾಂಡ-ಉಪಾಸನಾ
ಕಾಂಡ-ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ ರೂಪವಾಗಿ ಮೂರಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ತಮೇತಂ
ವೇದಾನುವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧಿಷಂತಿ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಕರ್ಮ-ಉಪಾ
ಸನೆಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದೆ. “ ಅಂಧಂ ತಮಃ ಪ್ರವಿ
ಶಂತಿ ಯೇಽಪಿದ್ರಾವ್ಯಮುಪಾಸತೇ | ತತೋ ಭೂಯ ಇವ ತೇ ತಮೋ ಯ ಉ

ದ್ಯಾನುಸಾಸತೇ | ತತೋ ಭೂಯ ಇವ ತೇ ತನೋ ಯ ಉ ವಿದ್ಯಾಯಾಗ್ಂ ರತಾಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ತದುಭಯೋಃ ಸಂಸಾರಫಲಕತ್ವೇನ ನಿಂದಿತತ್ವಾಚ್ಚ, “ಆತ್ಮಾನಂ ಚೇದ್ವಿಜಾನೀಯಾದಯನುಸ್ಮೀತಿ ಪೂರುಷಃ | ಕಿಮಿಚ್ಛನ್ ಕಸ್ಯ ಕಾಮಾಯ ಶರೀರಮನುಸಂಜ್ವರೇತ್, ಆತ್ಮಕಾಮು ಆಪ್ತಕಾಮುಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಭ್ಯಃ ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನೋತ್ಪಾದಕವೇದಭಾಗಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಪಬ್ದವಾಚ್ಯಸ್ಯ ನೋಕ್ಸಫಲಕತ್ವೇನ ಫಲಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್ತದುಭಯಪ್ರತಿಸಾದಕವೇದಭಾಗಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಮ್ | ಲೋಕೇ ಸಾಧನಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಫಲಸ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವೇನೋತ್ತಮತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ | ತಥಾ ಚ ಪೂರ್ವಕಾಂಡದ್ವಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಜನ್ಯತಯಾ ತತ್ಪ್ರತಿಸಾದಕವೇದಭಾಗಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಪೇಷತ್ವತತ್ ಹಿಂಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ಪರದೇವತಾಪ್ರಕಾಶಕತ್ವೇನ ತಚ್ಛೇಷತ್ವಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮುಕ್ತಮಿತಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ | ವೇದಾಂತೇಷೂಪನಿಷತ್ಪಬ್ದಃತಜ್ಜನ್ಯತಾರೂಪಶಕ್ಯಸಂಬಂಧೇನ

ವಿದ್ಯಾಯಾಗ್ಂ ರತಾಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನೆಗಳನ್ನು ತಮಃ ಪ್ರಾಪಕವೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದೆ. “ಆತ್ಮಾನಂ ಚೇದ್ವಿಜಾನೀಯಾದಯನುಸ್ಮೀತಿ ಪೂರುಷಃ | ಕಿಮಿಚ್ಛನ್ ಕಸ್ಯ ಕಾಮಾಯ ಶರೀರಮನುಸಂಜ್ವರೇತ್, ಆತ್ಮಕಾಮು ಆಪ್ತಕಾಮುಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತೆಂಬ ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನೋತ್ಪಾದಕವೇದಭಾಗರೂಪ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡು ಕಾಂಡಗಳಿಗಿಂತ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವು ಪ್ರಶಸ್ತವು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಧನ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಫಲವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾಂಕ್ಷಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಪೂರ್ವಕಾಂಡದ್ವಯದ ಅರ್ಥವು ಜನ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಕಾಂಡದ್ವಯವು ಶೇಷವಾಗಿರುವಂತೆ ಪರದೇವತೆಯೆಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಹಿಂಕಾರವು ಶೇಷವಾದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು ವಿವಕ್ಷಿತವಾಗುವುದು. ಉಪನಿಷತ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರೂಢಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಶಕ್ಯಸಂಬಂಧವೆಂಬ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಜನಕವಾದ ವೇದಾಂತಭಾಗವು

ಪ್ರವರ್ತತೇ | ಮುಖ್ಯಯಾ ವೃತ್ತಾ ತು ಬಹ್ಮನಿದ್ಯಾಯಾ
 ಮೇವ | ತಥಾ ಹಿ ಉಪಶಬ್ದಃ ಸಮೀಪದೇಶಾರ್ಥಕಃ | ಬ್ರ
 ಹ್ಮಣ್ಯಧ್ಯಸ್ತಮಾಯಾಸಮೀಪದೇಶಕಃ ತತ್ಪದಾರ್ಥಪ್ರತಿಬಿಂ
 ಬಿತಮನಿದ್ಯೋಸಾಧಿಕಚೈತನ್ಯಂ ಜೀವಶಬ್ದನಾಚ್ಯಮುಪಶ
 ಬ್ದಾರ್ಥಃ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ | ನಿ-ಶಬ್ದಃ ಷಡ್
 ಇತಿ ಪದಸ್ಯ ನಿಶೇಷಣಮ್ | ಸತ್ ಇತಿ ಪದಂ ಸದನಗತ್ಯ
 ವಸಾದನೇಷು ಭವತಿ | ತಥಾ ಚ ಉಪಶಬ್ದನಾಚ್ಯೋ ಜೀವಃ
 ಅನಿದ್ಯಾಂ ನಿಹತ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪೇಣ ನಿಷೀದತಿ
 ವರ್ತತ ಇತಿ ಉಪನಿಷದಿತ್ಯೇಕೋರ್ಥಃ | ಜೀವಃ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂ
 ಪತ್ವೇನ ನಿಗಚ್ಛತಿ ಜಾನಾತೀತ್ಯನೈರ್ಥಃ | ಜೀವಃ ಬ್ರಹ್ಮ
 ಸ್ವರೂಪೇಣ ಅನಸೀದತಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ನೋತೀತಿ ತೃತೀ
 ಯೋರ್ಥಃ | ಏವಮುಪನಿಷಚ್ಛಬ್ದಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ಯಾನಾಚಕ
 ತ್ವೇನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸ್ಯ ತದ್ವಾಚಕವೇದಭಾಗೇ ಲಕ್ಷಣವತ್ತೀಪ್ಯು

ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗುವುದು, ಸಮೀಪದೇಶವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಉಪ ಎಂಬ
 ಶಬ್ದವು ಲಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಸ್ತವಾದ ಮಾಯಾಸಮೀಪದೇಶದಲ್ಲಿ
 ರುವುದೂ ತತ್ಪದಾರ್ಥದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪವೂ, ಅವಿದ್ಯೋಸಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ
 ದುದೂ ಮತ್ತು ಜೀವ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞಾಂಕಿತವೂ ಆದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿ
 ಸುವುದು. “ನಿ” ಎಂಬುದು “ಷಡ್” ಧಾತುವಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಶೇಷ
 ಣವು. “ಷಡ್” ಧಾತುವಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹೊಂದುವುದು, ಸಮಾಪ್ತಿ
 ಯಾಗುವುದು ಎಂಬ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಉಪಶಬ್ದದ
 ಅರ್ಥನಾದ ಜೀವನು ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ನಿಷಣ್ಣ = ಕುಳಿತು
 ಕೊಂಡವನು ಆಗುವನು. ಎಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅರ್ಥವು. ಜೀವನು
 ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಅರಿಯುವನು ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥವು. ಜೀವನು
 ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುವನು ಎಂಬುದು ಮೂರನೆಯ
 ಅರ್ಥವು. ಹೀಗೆ ಉಪನಿಷತ್ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ಯಾ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಾಚಕ

ಪನಿಷಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯೋ ಭವತಿ | ತಥಾ ಚ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ
ವೇದಃ ತಸ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರಧಾನಭೂತಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ವರದಕ್ಷಿಣಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ವರದಕ್ಷಿಣಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಅಧ್ವರಃ ಯಜ್ಞಃ
ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ ಸಮಾಪ್ತಿಸಾಧನಮ್, ದಕ್ಷಿಣಾಯಾಂ ದತ್ತಾ
ಯಾಂ ಯಜ್ಞಸಮಾಪ್ತಿದರ್ಶನಾತ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ಜಪಃ
ಯಜನಾತ್ಮಕತಯಾ ಅಧ್ವಾನಂ ರಾತಿ ಗಚ್ಛತಿತ್ಯಧ್ವರಃ
ಮಾರ್ಗಸಾಧಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ದಕ್ಷಿಣಾಪದಂ ಫಲವಾಚಿ ಋತ್ವಿ
ಗ್ವಾಪಾರಾಣಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಫಲತ್ವದರ್ಶನಾತ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರಾ
ಧ್ವರಸ್ಯ ಹ್ರೀಂಕಾರಜಪಯಜ್ಞಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ ಫಲಸಾಧನೀ
ಭೂತಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪಾ | ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ವರಸ್ಯ
ದಕ್ಷಿಣಾ ಪತ್ತೀ “ಮುಖಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ ಪತ್ತೀ” ಇತಿ ವಚ
ನಾತ್ | “ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ತೇನಾಹನಿಷ್ಠಃ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ನೇ

ವಾದರೂ ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವೇದಭಾಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು.
ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ವೇದಃ ತಸ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

೧೫. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಯಾಗಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪಳು. ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು
ದಾನಮಾಡಲಾಗಿ ಯಜ್ಞವು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೆಯು ಸಮಾಪ್ತಿ
ಸಾಧನವಾಗುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರದ ಜಪವು ಯಜನರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಅಧ್ವಾನಂ
ರಾತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾರ್ಗ ಸಾಧಕವಾಗುವುದು. ಋತ್ವಿ
ಜರ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯು ಫಲರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಪದಕ್ಕೆ ಫಲ
ವೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಜಪಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಫಲಸಾಧನವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ
ರೂಪಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಾ ಎಂಬ
ಪತ್ತೀರೂಪಳು. ಯಜ್ಞಪತ್ತೀರೂಪವನ್ನು “ಮುಖಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ ಪತ್ತೀ” ಎಂಬ
ವಚನವು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಲಕ್ಷಾರ್ಥವನ್ನು ವಿಷಯಾಕರಿಸಿದ
ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂತೆ ಫಲರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಧಾನಳಾದವಳು.

ಮತಿಃ” ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್ । ಹ್ರೀಂಕಾರಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ
ಜ್ಞಾನನೇವ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಧ್ಯರಃ ಹ್ರೀಂಕಾರಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಃ
“ಪ್ರಧಾನಂ ದಕ್ಷಿಣಾ ಮಖೇ” ಇತಿ ವಚನಾತ್ ದಕ್ಷಿಣಾ
ವತ್ ಫಲಭೂತತ್ವೇನ ಪ್ರಧಾನಭೂತೇತಿ ವಾ । ದೇವತೋ
ದ್ವೇಶೇನ ದ್ರವ್ಯತ್ಯಾಗೋ ಯಾಗ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ । ತ್ಯಕ್ತದ್ರ
ವ್ಯಸ್ಯ ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಕ್ಷೇಪೋ ಹೋಮಃ । ಋತ್ವಿಗುದ್ವೇಶೇನ
ವೇದ್ಯಾನುರ್ಥವಿಭಾಗೋ ದಕ್ಷಿಣಾ । ಅರ್ಥಿಭ್ಯಃ ವೇದಿಬಹಿ
ರ್ವೇಶೇಽರ್ಥವಿಭಾಗೋ ದಾನಮಿತಿ ತೇಷಾಂ ಭೇದಃ ।

೧೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರನಂದನಾರಾಮನವಕಲ್ಪಕವಲ್ಲಯೈಃ
ನಮಃ ।

ಹ್ರೀಂಕಾರನಂದನಾರಾಮನವಕಲ್ಪಕವಲ್ಲರೀ । ನಂದಯತ್ಯಾ
ನಂದಯತೀತಿ ನಂದನಃ ಸ ಚಾಸೌ ಆರಾಮಶ್ಚ ತಥಾ ।
ದೇವೇಂದ್ರೋದ್ಯಾನಂ ವಿಚಿತ್ರಸ್ವರೂಪತಯಾ ವಿಜಾತೀಯಾ

“ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ತೇನಾಹಮಿಷ್ಟಃ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ” ಎಂಬ ವಚ
ನವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಯಜ್ಞರೂಪದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆ “ಪ್ರಧಾನಂ
ದಕ್ಷಿಣಾ ಮಖೇ” ಎಂಬ ವಚನವು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
ವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾಗ-ಹೋಮ-ದಕ್ಷಿಣಾ-
ದಾನವೆಂಬ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿ
ಯಬೇಕು. ದೇವತೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಯಾಗವು.
ತ್ಯಕ್ತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು ಹೋಮವು. ವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿ
ಜರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ದೇಯದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡುವುದು ದಕ್ಷಿಣೆಯು
ಮತ್ತು ಯಾಚಕರಿಗೆ ವೇದಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಅರ್ಥದ ಹಂಚಿಕೆಯು ದಾನರೂಪ
ವಾಗುವುದು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಅಧ್ಯರಃ, ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೬. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಸುಖಜನಕವಾದ ದೇವೇಂದ್ರೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ಕಲ್ಪಲತಾಸ್ವರೂಪಳು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಉದ್ಯಾನವು ವಿಚಿತ್ರಸ್ವರೂಪವೂ,
ವಿಜಾತೀಯ ಸದಾರ್ಥ ಸಹಿತವೂ ಆಗಿ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ

ರ್ಥಕತ್ವಾತ್ | ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ನಂದನಾರಾಮಃ ಸುಖಕರ್ತೃ
 ವಿಶ್ರಾಮಭೂಮಿಃ, ತಸ್ಯ ನನಾ ನೂತನಾ ಅತಿಕೋಮಲೇ
 ತ್ಯರ್ಥಃ | ಕಲ್ಪಯತಿ ಕಲ್ಪಕಾ ಕಲ್ಪಕಾ ಚ ಸಾ ವಲ್ಲರೀ
 ಚೇತಿ ತಥಾ ದೇವೋದ್ಯಾನೇ ವಿದ್ಯಮಾನಾನಾಂ ವೃಕ್ಷಗುಲ್ಮ
 ಲತಾತ್ಯಣಾದೀನಾಂ ಏತಲ್ಲೋಕಾತಿಶಾಯಿಪುಷ್ಪಫಲಾದಿಮ
 ತ್ವೇಪಿ ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ, ಕಲ್ಪವಲ್ಯಾಸ್ತು
 ಯಥಾಕರ್ಮ ಯಥಾಸೇವಾಮುಸಾಸಕಾನಾಂ ಸರ್ವಾರ್ಥ
 ಪ್ರದಾನಶಕ್ತಿಮತ್ತೇನ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತಾ | ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮ
 ವಿಷ್ಣುರುದ್ರಾಣಾಂ ತದ್ವ್ಯಾಚಕನರ್ಣಭೇದಾನಾಂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ
 ಸಂಬಂಧತಯಾ ಏಕತ್ರ ಪ್ರತೀಯಮಾನತ್ವೇನ ಚಿರಜೀವಿತ್ವ
 ಫಲಾದಿಪ್ರದಾನೇನ ಆನಂದಕತಯಾ ಸಂಸಾರತಾಪಶಾಮಕ
 ತ್ವೇನ ಜಿ ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ನಂದನೋಪಮಾ | ತತ್ರ ಸರ್ವಾರ್ಥ
 ಪ್ರದಾತೃತ್ವೇನ ಕಾಮೇಶ್ವರಾಲಿಂಗಿತಕೋಮಲತರಸುಂದರ
 ಮೂರ್ತ್ಯಾ ವಿಶಿಷ್ಟಪುರುಷಾರ್ಥಚತುಷ್ಟಯಕಲ್ಪನೇನ ಸಗು

ನಂದನಾರಾಮ ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಸುಖಕರವಾದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನ
 ವಾದುದರಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ನಂದನೋದ್ಯಾನರೂಪವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲು ಅರ್ಹ
 ವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು ಹೊಸದಾಗಿಯೂ ಕೋಮಲವಾಗಿಯೂ
 ಇರುವ ಕಲ್ಪಲತಾ ರೂಪದಿಂದ ಇರುವಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. “ ಕಲ್ಪಯತಿ ”
 ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪ ವೆಂಬಶಬ್ದವು ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ದೇವೋ
 ದ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ವೃಕ್ಷ-ಗುಲ್ಮ-ಲತಾ-ತ್ಯಣ ಮುಂತಾದುವು ಇಹ
 ಲೋಕದ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಫಲ-ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ
 ದ್ದರೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆಂದು ಗಣ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಪಲತೆಯು ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸ
 ನಾದಿ ಸುಕೃತಾನುರೂಪವಾಗಿ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಸರ್ವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ
 ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನವಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮವು. ಹ್ರೀಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಹಕಾ
 ರಾದಿವರ್ಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರರನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಒಂದು ಶಬ್ದದಿಂದ
 ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತೋರುವುದರಿಂದಲೂ ಚಿರಜೀವನವಾದಿ ಫಲದಾನ
 ದಿಂದ ಆನಂದಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರ ತಾಪವನ್ನು ಕಳೆಯುವು
 ದರಿಂದಲೂ ಹ್ರೀಂಕಾರವು ನಂದನರೂಪದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ •

ಣನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸಕಾನಾಂ ತದ್ದೇವತಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ
ಸಮಷ್ಟಿರೂಪತಯಾ ಸಾದೃಶ್ಯೇನ ನವಕಲ್ಪಕವಲ್ಲರೀತ್ಯುಚ್ಯತ
ಇತಿ ಭಾವಃ |

ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯ ಕೋಮಲ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯಿಂದ
ವಿಶಿಷ್ಟ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತ ಸಗುಣ-ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸಕರಿಗೆ
ಆಯಾಯ ದೇವತಾತ್ಮ ಭಾವದಿಂದಲೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಮಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದಲೂ
ಸರ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರದಾಯಕಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಲತಾ
ಅಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ನಂದನಶ್ಚಾಸೌ ಆರಾಮಶ್ಚ, ಹ್ರೀಂಕಾರ
ಏವ ನಂದನಾರಾಮಃ, ಕಲ್ಪಯತೀತಿ ಕಲ್ಪಕಾ, ಸಾ ಚ ಸಾ ವಲ್ಲರೀ ಚ,
ಆರಾಮೇ ಕಲ್ಪಕವಲ್ಲರೀ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೫೯

ಹ್ರೀಂಕಾರಹಿಮವದ್ಗಂಗಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಾರಣವಕೌಸ್ತುಭಾ |
ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರಸರ್ವಸ್ವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಪರಸೌಖ್ಯದಾ ||

೧೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಹಿಮವದ್ಗಂಗಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಹಿಮವದ್ಗಂಗಾ | ಹಿಮಾನಿ ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಂತೀತಿ ಹಿಮ
ವಾನ್ ಶೀತಲಪರ್ವತರಾಜಃ | ಹ್ರೀಂಕಾರಸ್ಯ ಅನ್ಯತಾದಿಸಾಧ
ಕತಯಾ ಶೀತಲತಾ ಬೋಧ್ಯಾ | ತಸ್ಮಾದ್ಗಂಗೇನ ಪಾವನೀ
ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರದಾ ಮಂತ್ರದೇವತಾತ್ಮನಾಭಿವ್ಯಕ್ತೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಾರಣವಕೌಸ್ತುಭಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಾರಣವಕೌಸ್ತುಭಾ | ಕೌಸ್ತುಭಃ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಜನ್ಮಸು
ಚತುರ್ದಶರತ್ನೇಷು ಯಥಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವಾಧಿಕಪ್ರಕಾಶಾದಿ
ಗುಣತಯಾ ; ತಥಾ ಪರದೇವತಾಪಿ ಅಸಾರಮಹಿಮಾಪರಿ

೧೭. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಗಂಗಾರೂಪಳು. ಶೀತಲ
ವಾದ ಪರ್ವತರಾಜನನ್ನು ಹಿಮಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಮವಾನ್ ಎಂದು ಕರೆಯು
ವರು. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಅನ್ಯತಸಾಧನವಾದ್ದರಿಂದ ಹಿಮಾಲಯದಂತೆ ಶೀತಲ
ವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರದೇವತಾರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ
ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರದಳಾದ ದೇವಿಯು ಗಂಗೆಯಂತೆ ಪಾವನಳಾಗಿರುವಳು
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಹಿಮವಾನ್, ತಸ್ಯ ಗಂಗಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೧೮. ಹ್ರೀಂಕಾರವೆಂಬ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನರೂಪಳು. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಕಾಶ-ಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನವು ಉತ್ತಮವಾದುದು. “ಅತ್ರಾಯಂ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಯಂ

ಚ್ಛಿನ್ನಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರವೇದ್ಯತ್ವೇನ ತನ್ನಿಷ್ಟನ್ನಾ ಸತೀ
 “ಅತ್ರಾಯಂ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ
 ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶತಯಾ ವಿದ್ಯೋತತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅತ್ರ
 ಕೌಸ್ತುಭಹೃದಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿತ್ವಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮತ್ವ
 ಸಕಲಸುಂದರತಮತ್ವಗುಣಾ ಇವ ನಿಷ್ಕೋಲಃ ಹ್ರೀಂಕಾರಾರ್ಣ
 ವವಿದ್ಯೋತನಾನಹ್ರೀಂಕಾರದೇವತೋಪಾಸಕಸ್ಯಾಪಿ ನಾರಾ
 ಯಣಾಭೇದೇನ ಶ್ರೀಕಾಂತತ್ವಾದಿಧರ್ಮಾಃ ಸ್ವತ ಏವ ಸಿದ್ಧಂ
 ತೀತಿ ಕೌಸ್ತುಭಸದೇನ ಧ್ವನಿತಮಿತಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ |

೧೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರಸರ್ವಸ್ವಾಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರಸರ್ವಸ್ವಾ | ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಸ್ವಾನಿ ಚ
 ಧನಾನಿ ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ಯಜನಕತ್ವಾದೀನಿ ತಾನಿ ತಥಾ |

ಜ್ಯೋತಿಃ” ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶರೂಪಳಾದ ಪರ
 ದೇವತೆಯು ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಮಂತ್ರದಿಂದ
 ವೇದ್ಯಳಾಗಿ ಸ್ಫುರಿಸುವಳು. ಕೌಸ್ತುಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿತ್ವ-ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮತ್ವ-ಸಕಲಸುಂದರತಮತ್ವ ಮುಂತಾದ
 ಗುಣಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹ್ರೀಂಕಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ದ್ಯೋತಿಸುವ
 ಹ್ರೀಂಕಾರದೇವತೋಪಾಸಕನಿಗೆ ನಾರಾಯಣಾಭೇದದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿತ್ವಾದಿ
 ಧರ್ಮಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಎಂಬುದು ಕೌಸ್ತುಭಾಭೇದವರ್ಣ
 ನೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಗೂಢಾರ್ಥವು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಅರ್ಣವಃ, ತಸ್ಯ
 ಕೌಸ್ತುಭಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು.

೧೯. ಹ್ರೀಂಕಾರ ವೆಂಬ ಮಂತ್ರದ ಸರ್ವಸ್ವರೂಪಳು. ಮಂತ್ರವು
 ಹ್ರೀಂಕಾರ ರೂಪವೂ, ಹ್ರೀಂ ಎಂಬ ವರ್ಣಘಟಿತವೂ ಆಗಿದೆ. ಆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ
 ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕಶಕ್ತಿರೂಪಳೂ ಸರ್ವಸಂಪದ್ರೂಪಳೂ ಆಗಿ ಪರದೇವತೆಯು
 ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುವಳು. “ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಸ್ವಾನಿ ಚ” ಎಂಬ ವಿಗ್ರಹ
 ದಿಂದ ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ಯ ಪ್ರದಾಯಕತ್ವ ಮುಂತಾದ ಸಂಪತ್ತಿಯು

ಹ್ರೀಂಕಾರಘಟಿತೋ ಹ್ರೀಂಕಾರೋ ನಾ ತೇಷಾಂ ಸರ್ವಸ್ವಾ
ಸಕಲಸಂಪತ್ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕಶಕ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ |

೨೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂಕಾರಪರಸೌ ಖ್ಯದಾ ಯೈ ನಮಃ |

ಹ್ರೀಂಕಾರಪರಸೌ ಖ್ಯದಾ | ಹ್ರೀಂಕಾರಪರಾಃ ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರ
ಜಪಪರಾಃ, ಹ್ರೀಂಕಾರಘಟಿತಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಜಪಪರಾ ನಾ |
ತೇಷಾಂ ಸೌ ಖ್ಯಂ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಜನ್ಯಾ
ನಂದಃ, ತದ್ವದಾತೀತಿ ತಥಾ ಹ್ರೀಂಕಾರಾಣಾಂ ವ್ಯಷ್ಟಿರೂ
ಪೇಣ ನಾಚ್ಯಾರ್ಥಾನಾಂ ತ್ರಿಮೂರ್ತೀನಾಂ ಪರಂ ಸೌ ಖ್ಯಂ
ಸಾಮರಸ್ಯಸುಖಂ ಏಕೀಭಾವನಾನಂದಂ ದದಾತೀತಿ
ನಾರ್ಥಃ | “ಯತ್ರ ನಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯತಿ ನಾನ್ಯಚ್ಛೃಣೋತಿ ನಾನ್ಯ
ದ್ವಿಜಾನಾತಿ ಸ ಭೂನಾ | ಯತ್ರಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯತ್ಪಶ್ಯಚ್ಛೃಣೋತ್ಯನ್ಯ
ದ್ವಿಜಾನಾತಿ ತದಲ್ಪನಾ, ನಾಲ್ಪೇ ಸುಖನುಸ್ತಿ, ” ಇತಿ “ಆ

ಸರ್ವಸ್ವ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆ ರೂಪದಿಂದ ದೇವಿಯು, ಇರುವ
ಳೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಏವ ಮಂತ್ರಃ, ತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ವಾ ಎಂದು
ವಿಗ್ರಹವು.

೨೦. ಹ್ರೀಂಕಾರ ಜಪಪರರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಅಥವಾ
ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪರಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರಮಂತ್ರದ
ಜಪವನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವವರು ಹ್ರೀಂಕಾರಪರರಾದವರು. ಅವರಿಗೆ
ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಆಗುವ ಆನಂದವು ದೇವಿಯಿಂದ ಲಭಿಸು
ವುದು. ಅಥವಾ ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದ ಹ್ರೀಂಕಾರ ವಾಚ್ಯರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ
ದೇವಿಯು ಏಕೀಭಾವಾನಂದ ಅಥವಾ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂಬ ಪರಮಸೌಖ್ಯವನ್ನು
ಕೊಡುವಳೆಂದು ಭಾವವು. ಅಖಂಡಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪಳಾದ ಪರವೇವತೆಯು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಂತಹ ಪರದೇವತಾ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸು
ವುದು. ಪರದೇವತಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬೇರೊಂದು ರೂಪವಾದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು
ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಅಖಂಡಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಫಲ

ನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ನ ಬಿಭೇತಿ ಕುತಶ್ಚನ” ಇತಿ
 “ಯದಾ ಹ್ಯೇವೈಷ ಏತಸ್ಮಿನ್ನ ದೃಶ್ಯೇನಾತ್ಮೈಃನಿರುಕ್ತೇಃನಿಲ
 ಯನೇಽಭಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ವಿಂದತೇ | ಅಥ ಸೋಽಭಯಂ
 ಗತೋ ಭವತಿ, ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾತಿರ್ದಾರ್ತುಃ
 ಪರಾಯಣಮ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹುಶ್ರುತಿಭ್ಯಃ ಅಖಂಡಸಚ್ಚಿದಾ
 ನಂದಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪತಯಾ ಸೈವ ಫಲಂ ಭವತಿ | ಅನ್ಯಜ್ಞಾ
 ನಾದನ್ಯಫಲಪ್ರಾಪ್ತೇರಯೋಗಾತ್ | “ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರ
 ಹ್ಮೈವ ಭವತಿ, ತರತಿ ಶೋಕಮಾತ್ಮವಿತ್, ಯೇನ ಮಾ
 ಮುಪಯಾಂತಿ ತೇ, ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ ಮೃತ್ಯು
 ಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್, ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಸನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ಯೇತಿ” ಇ

ವೆಂಬುದಾಗಿ “ಯತ್ರ ನಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯತಿ ನಾನ್ಯಚ್ಛುಣೋತಿ ನಾನ್ಯದ್ವಿಜಾನಾತಿ
 ಸ ಭೂಮಾ | ಯತ್ರಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯನ್ಯಚ್ಛುಣೋತ್ಯನ್ಯದ್ವಿಜಾನಾತಿ ತದಲ್ಪಮ್,
 ನಾಲ್ಪೇ ಸುಖಮಸ್ತಿ, ಆನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ ನ ಬಿಭೇತಿ ಕುತಶ್ಚನ,
 ಯದಾ ಹ್ಯೇವೈಷ ಏತಸ್ಮಿನ್ನ ದೃಶ್ಯೇನಾತ್ಮೈಃನಿರುಕ್ತೇಃನಿಲಯನೇಽಭಯಂ
 ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ವಿಂದತೇ ಅಥ ಸೋಽಭಯಂ ಗತೋ ಭವತಿ, ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ
 ಬ್ರಹ್ಮ ರಾತಿರ್ದಾರ್ತುಃ ಪರಾಯಣಮ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪ
 ಟ್ಟಿದೆ. ಇಂತಹ ಫಲವು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಲಭ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು
 “ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ, ತರತಿ ಶೋಕಮಾತ್ಮವಿತ್, ಯೇನ
 ಮಾಮುಪಯಾಂತಿ ತೇ, ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರಸಾಗ
 ರಾತ್, ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಸನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ಯೇತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ವಚನಗಳು
 ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರದೇವತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮುಕ್ತಾ
 ನಂದ ಫಲವು ಪರದೇವತಾರೂಪನೇ ಆದುದೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಹ್ರೀಂಕಾರೇ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಭಾಷ್ಯಂ

ತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಶತೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಸ್ರಾಹ್ಮೇರೇವ ಪುರು
ಷಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರದಾತೃತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಮ್ ||

ಇತಿ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಂ ನಿಧ್ಯಾಯಾಂ ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ ||
ಹ್ರೀಂಕಾರವರ್ಣಪ್ರಕಾಶಃ ಪಂಚದಶಃ

ಇತಿ ಶ್ರೀನುತ್ಪರನುಹಂಸಪರಿನ್ವಾಜಕಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ
ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪೂಜ್ಯಸಾದಶಿಷ್ಯಸ್ಯ
ಶ್ರೀನುಚ್ಛಂಕರಭಗವತಃ ಕೃತೌ ಶ್ರೀಲಲಿತಾತ್ರಿಶತೀಭಾಷ್ಯಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಮ್

ಪರಾಃ, ತೇಷಾಂ, ಸೌಖ್ಯಂ ದದಾತಿ ಅಥವಾ ಹ್ರೀಂಕಾರೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಸೌಖ್ಯಂ
ದದಾತಿ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ನಾಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪಂಚದಶ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಮಾಪ್ತವು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರಭಾಷ್ಯಾನುವಾದವು ಸಮಾಪ್ತವು.

|| ಶ್ರೀ ||

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರ ಫಲಶ್ರುತಿಃ.

ಇತ್ಯೇವಂ ತೇ ನುಯಾಖ್ಯಾತಂ ದೇವ್ಯಾ ನಾನುಶತತ್ರಯಮ್	
ರಹಸ್ಯಾತಿರಹಸ್ಯತ್ವಾದ್ಗೋಪನೀಯಂ ತ್ವಯಾ ನುನೇ	೧
ಶಿವವರ್ಣಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಶ್ರೀ ದೇವ್ಯಾ ಕಥಿತಾನಿ ಹಿ	
ಶಕ್ತ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ನಾಮಾನಿ ಕಾಮೇಶಕಥಿತಾನಿ ಚ	೨
ಉಭಯಾಕ್ಷರನಾಮಾನಿ ಹ್ಯುಭಾಭ್ಯಾಂ ಕಥಿತಾನಿ ವೈ	
ತದನ್ಯೈರ್ಗ್ರಥಿತಂ ಸ್ತೋತ್ರಮೇತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಕಿಮು	೩

೧. ಮುನಿಯೇ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವಿಯ ನಾಮತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರ ವನ್ನು ನಾನು ನಿನೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆನು. ನೀನು ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿರಹಸ್ಯ ವಾದ ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶವಾಗದಂತೆ ಯತ್ನದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

೨. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವವರ್ಣಗಳಿಂದ ಉಪಕ್ರಮವಾಗುವ ನಾಮಗಳು ಶ್ರೀ ಕಾಮೇಶೀ ದೇವಿಯಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಮಗಳು ಶ್ರೀ ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಂದಲೂ ಪಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೩. ಶಿವ-ಶಕ್ತಿಯೆಂಬಿಬ್ಬರ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಮೊದಲಾಗುವ ನಾಮಗಳು ಅವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇತರ ರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಶ್ರೀ ಕಾಮೇಶ-ಕಾಮೇಶಿಯರಿಂದ ರಚಿತ ವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ನಾನೇನ ಸದ್ಯಶಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಶ್ರೀ ದೇವೀಪ್ರೀತಿದಾಯಕಮ್ |

ಲೋಕತ್ರಯೇಽಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಂಭವೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೪ ||

ಇತಿ ಹಯಮುಖಗೀತಂ ಸ್ತೋತ್ರರಾಜಂ ನಿಶಮ್ಯ

ಪ್ರಗಲಿತಕಲುಷೋಽಭೂಚ್ಚಿತ್ತಪರ್ಯಾಪ್ತಿನೇತ್ಯ |

ನಿಜಗುರುನುಥ ನತ್ವಾ ಕುಂಭಜನ್ಮಾ ತದುಕ್ತಂ

ಪುನರಧಿಕರಹಸ್ಯಂ ಜ್ಞಾತುನೇವಂ ಜಗಾದ || ೫ ||

|| ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ ||

ಅಶ್ವಾನನ ಮಹಾಭಾಗ ರಹಸ್ಯಮಪಿ ನೇ ವದ |

ಶಿವವರ್ಣಾನಿ ಕಾನ್ಯತ್ರ ಶಕ್ತಿವರ್ಣಾನಿ ಕಾನಿ ಹಿ || ೬ ||

ಉಭಯೋರಪಿ ವರ್ಣಾನಿ ಕಾನಿ ನಾ ವದ ದೇಶಿಕ |

ಇತಿ ಪೃಷ್ಠಃ ಕುಂಭಜೇನ ಹಯಗ್ರೀವೋಽವದತ್ ಪುನಃ || ೭ ||

೪. ಶ್ರೀ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಲೋಕತ್ರಯಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಧನವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವು ಇವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲ.

೫. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಹಯಗ್ರೀವಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ಸ್ತೋತ್ರರಾಜವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ನಾಶಹೊಂದಿದ ಸಕಲ ದುರಿತವುಳ್ಳ ವನಾಗಿ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು, ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಂದಿಸಿ ಅವನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

೬. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು; ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯೇ! ರಹಸ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ವಿಶಿಷ್ಟಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವವರ್ಣಗಳು ಯಾವುವು? ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿವರ್ಣಗಳು ಯಾವುವು?

೭. ಗುರುವೇ! ಶಿವ-ಶಕ್ತಿ ಉಭಯವರ್ಣಗಳು ಯಾವುವು? ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ತವ ಗೋಪ್ಯಂ ಕಿಮಸ್ತೀಹ ಸಾಕ್ಷಾದಂಬಾನುಶಾಸನಾತ್ ಇದಂ ತ್ವತಿರಹಸ್ಯಂ ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣು ಕುಂಭಜ	೮
ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ರೇಣ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಿದಾ ಭವೇತ್ ಕತ್ರಯಂ ಹದ್ವಯಂ ಚೈವ ಶೈವೋ ಭಾಗಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ	೯
ಶಕ್ತ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ಶೇಷಾಣಿ ಹ್ರೀಂಕಾರ ಉಭಯಾತ್ಮಕಃ ಏವಂ ವಿಭಾಗಮಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯೇ ವಿದ್ಯಾಜಪಶಾಲಿನಃ	೧೦
ನ ತೇಷಾಂ ಸಿದ್ಧಿದಾ ವಿದ್ಯಾ ಕಲ್ಪಕೋಟಿಶತೈರಪಿ ಚತುರ್ಭಿಃ ಶಿವಚಕ್ರೈಶ್ಚ ಶಕ್ತಿಚಕ್ರೈಶ್ಚ ಪಂಚಭಿಃ	೧೧

೮. ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೆ ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಯು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಏನು ತಾನೆ ಇದೆ? ಅತಿ ರಹಸ್ಯವಾದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

೯. ಈ ರಹಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯೆಯು ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮಂತ್ರರಾಜದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ಹಕಾರಗಳು ಶಿವಾಕ್ಷರಭಾಗವೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೧೦. ಮಿಕ್ಕ ಅಕ್ಷರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಕ್ತಿವರ್ಣಗಳು. ಹ್ರೀಂಕಾರವು ಉಭಯಾಕ್ಷರವೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾ ಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರು ಈ ರೀತಿಯ ಮಂತ್ರವರ್ಣ ವಿಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು.

೧೧. ಮಂತ್ರವರ್ಣ ವಿಭಾಗ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆಯು ಅಂತಹ ವರಿಗೆ ನೂರಾರು ಕೋಟಿ ಕಲ್ಪಗಳು ಕಳೆದರೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ನವಚಕ್ರೈಶ್ಚ ಸಂಸಿದ್ಧಂ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರಂ ಶಿವಯೋರ್ವಪುಃ	
ತ್ರಿಕೋಣಮುಷ್ಣಕೋಣಂ ಚ ದಶಕೋಣದ್ವಯಂ ತಥಾ	೧೨
ಚತುರ್ದಶಾರಂ ಚೈತಾನಿ ಶಕ್ತಿಚಕ್ರಾಣಿ ಪಂಚ ಚ	
ಬಿಂದುಶ್ಚಾಷ್ಟದಲಂ ಪದ್ಮಂ ಪದ್ಮಂ ಷೋಡಶಪತ್ರಮ್	೧೩
ಚತುರಶ್ರಂ ಚ ಚತ್ವಾರಿ ಶಿವಚಕ್ರಾಣ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್	
ತ್ರಿಕೋಣೇ ಬೈಂದವಂ ಶ್ಲಿಷ್ಠಮುಷ್ಣಾರೇಷ್ವದಲಾಂಬುಜಮ್	೧೪
ದಶಾರಯೋಃ ಷೋಡಶಾರಂ ಭೂಗೃಹಂ ಭುವನಾಶ್ರಕೇ	
ಶೈನಾನಾಮುಪಿ ಶಾಕ್ತಾನಾಂ ಚಕ್ರಾಣಾಂ ಚ ಪರಸ್ಪರಮ್	೧೫
ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧಂ ಯೋ ಜಾನಾತಿ ಸ ಚಕ್ರವಿತ್	
ತ್ರಿಕೋಣರೂಪಿಣೇ ಶಕ್ತಿರ್ಬಿಂದುರೂಪಪರಃ ಶಿವಃ	೧೬

೧೨. ಶ್ರೀ ಚಕ್ರಾಜವು ನಾಲ್ಕು ಶಿವಚಕ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಐದು ಶಕ್ತಿ ಚಕ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಒಂಭತ್ತು ಚಕ್ರಮಯವಾಗಿ ಶಿವದಂಪತಿಗಳ ಶರೀರರೂಪವಾಗಿರುವುದು.

೧೩. ಮತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೋಣ, ಅಷ್ಟಕೋಣ, ಎರಡು ದಶಕೋಣ, ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಕೋಣ ವೆಂಬ ಐದು ಚಕ್ರಗಳು ಶಕ್ತಿ ಚಕ್ರಗಳೆಂದೆನಿಸಿರುವುವು.

೧೪. ಹಾಗೂ ಬಿಂದು, ಅಷ್ಟದಳಪದ್ಮ, ಷೋಡಶದಳಪದ್ಮ, ಮತ್ತು ಚತುರಸ್ಪಗಳೆಂಬುವು ನಾಲ್ಕು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಿವಚಕ್ರಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೫. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಶಿವ-ಶಕ್ತಿ ಚಕ್ರಗಳ ಮೈಕಿ ತ್ರಿಕೋಣವೆಂಬ ಶಕ್ತಿ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬೈಂದವವೆಂಬ ಶಿವಚಕ್ರವು ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಷ್ಟಕೋಣದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಲಪದ್ಮವೂ, ಎರಡು ದಶಕೋಣಗಳಲ್ಲಿ ಷೋಡಶದಳಪದ್ಮವೂ, ಚತುರ್ದಶಕೋಣದಲ್ಲಿ ಚತುರಶ್ರ ಅಥವಾ ಭೂಗೃಹವೂ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಶೈವ-ಶಾಕ್ತ ಚಕ್ರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ.

೧೬. ಈ ಪರಸ್ಪರವಾದ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಯಾವ ಮಾನವನು ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನು ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವಿಷಯದ ತಾತ್ಪರ್ಯಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತಿ ಸೋತ್ರ ಫಲಶ್ರುತಿಃ

ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧಂ ತಸ್ಮಾದ್ವಿಂದುತ್ರಿಕೋಣಯೋಃ |
 ಏನಂ ವಿಭಾಗಮಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರಂ ಯಃ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ ||೧೭||
 ನ ತತ್ಪಲನುವಾಪ್ನೋತಿ ಲಲಿತಾಂಬಾ ನ ತುಷ್ಯತಿ |
 ಯೇ ಚ ಜಾನಂತಿ ಲೋಕೇಸ್ವಿನ್ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಚಕ್ರವೇದಿನಃ ||೧೮||
 ಸಾಮಾನ್ಯವೇದಿನಃ ಸರ್ವೇ ವಿಶೇಷಜ್ಞೋ ಽತಿದುರ್ಲಭಃ |
 ಸ್ವಯಂ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷಜ್ಞೋ ವಿಶೇಷಜ್ಞಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ ||೧೯||
 ತಸ್ಮೈ ದೇಯಂ ತತೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಮಶಕ್ತಸ್ತಸ್ಯ ದಾಪಯೇತ್ |
 ಅಂಧಂ ತನುಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯೇಽವಿದ್ಯಾಂ ಸಮುಪಾಸತೇ ||೨೦||

ನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯು ತ್ರಿಕೋಣರೂಪಳಾಗಿ ಇರುವಳು, ಶಿವನು ಬಿಂದು ರೂಪದಿಂದ ಇರುವನು.

೧೭. ಆದುದರಿಂದ ಬಿಂದು ತ್ರಿಕೋಣಗಳಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವು ಇರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ವಿಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವಲ್ಲ.

೧೮ ಹಾಗೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಪೂಜಾಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತವರು ಇರಬಹುದು.

೧೯. ಆದರೆ ಅವರಿಲ್ಲರೂ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞರಾಗಿರುವರು. ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಿಯು ಬಹು ವಿರಳನಾಗಿರುವನು. ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷವನ್ನು ಅರಿತ ಮಾನವನು ತಾನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷಜ್ಞನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು.

೨೦. ಅಂತಹ ವಿಶೇಷಜ್ಞನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪೂಜಾಸತ್ಕಾರದಾನ ಮಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅಂತಹವನಿಂದಲೇ ತಾನು-ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ವಿಶೇಷಜ್ಞನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಲು ಎನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ದಾನಮಾಡುವುದಾದರೆ ವಿಶೇಷಜ್ಞನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷಜ್ಞನಿಂದ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುವ ದಾನವು ಉತ್ತಮವಾದುದು “ಯಾರು ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಅಂಧ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ”

ಇತಿ ಶ್ರುತಿರಸಾಹೈತಾನನಿದ್ಯೋಸಾಸಕಾನ್ ಪುನಃ |
 ವಿದ್ಯಾನೋಸಾಸಕಾನೇನ ನಂದತ್ಯಾರುಣಿಕೀ ಶ್ರುತಿಃ ||೨೦||
 ಅಶ್ರುತಾ ಸಶ್ರುತಾಸಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾನೋ ಯೇಽಪ್ಯಯಜ್ಞನಃ |
 ಸ್ವಯಂತೋ ನಾಪೇಕ್ಷಂತೇ ಇಂದ್ರನುಗ್ನಿಂ ಚ ಯೇ ವಿದುಃ | ||೨೧||
 ಸಿಕತಾ ಇವ ಸಂಯಂತಿ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ಸಮುದೀರಿತಾಃ |
 ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದನುಷ್ಠಾಚ್ಛೇತ್ಯಾಹ ಚಾರಣ್ಯಕಶ್ರುತಿಃ ||೨೨||
 ಯಸ್ಯ ನೋ ಪಶ್ಚಿಮಂ ಜನ್ಮ ಯದಿ ನಾ ಶಂಕರಃ ಸ್ವಯಮ್ |
 ತೇನೈವ ಲಭ್ಯತೇ ವಿದ್ಯಾ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರೀ ||೨೪||
 ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಷು ಬಹುಧಾ ವಿದ್ಯಾಯಾ ಮಹಿನೋಚ್ಯತೇ |
 ನೋಕ್ಷೈಕಹೇತುವಿದ್ಯಾ ತು ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||೨೫||

೨೦. ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯು ಅವಿದ್ಯೋಸಾಸಕರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆರುಣ ಶ್ರುತಿಯು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದನ್ನೇ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅಂತಹ ಉಪಾಸಕರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದೆ.

೨೧ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಿ, ಮಾಡದಿರಲಿ, ಯಾಗಾದಿಸತ್ಯ ಮುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲಿ, ಆಚರಿಸದಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾ ವಿಜ್ಞಾನವು ಇದ್ದು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರು ಈ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೨೨. ಮುಕ್ತೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯನಾದ ಇತರ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧೂಳಿಯು ಚೂರುಗಳಂತೆ ಇಹ-ಪರಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಂತತ ನಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವರು ಎಂದು ಆರಣ್ಯಕ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವುದು.

೨೪. ಕಡೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದವನೂ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ಶಂಕ ರನೂ ಆಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರೀ ವಿದ್ಯೆಯು ಲಭಿಸುವುದು.

೨೫. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರುತಿಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆಯು ಮಹಿಮೆಯು ಶ್ಲಾಘಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನೋಕ್ಷೈಕಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾದ ವಿದ್ಯೆಯು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ನ ಶಿಲ್ಪಾದಿಜ್ಞಾನಯುಕ್ತೇ ವಿದ್ವಚ್ಛಬ್ದಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ |
 ಮೋಕ್ಷೈಕಹೇತುನೆದ್ಯಾ ಸಾ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೈವ ನ ಸಂಶಯಃ ||೨೬||
 ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ಯಾವಿದೇನಾತ್ರ ವಿದ್ವಾನ್ ವಿದ್ವಾನಿತಿರ್ಯತೇ |
 ಸ್ವಯಂ ವಿದ್ಯಾವಿದೇ ದದ್ಯಾತ್ ಖ್ಯಾಪಯೇತ್ತದ್ಗುಣಾನ್ ಸುಧೀಃ ||೨೭||
 ಸ್ವಯಂ ವಿದ್ಯಾರಹಸ್ಯಜ್ಞೋ ವಿದ್ಯಾನಾಹಾತ್ಯವೇದ್ಯಪಿ |
 ವಿದ್ಯಾವಿದಂ ನಾರ್ಚಯೇಚ್ಛೇತ್ ಕೋ ನಾ ತಂ ಪೂಜಯೇಜ್ಜನಃ ||೨೮||
 ಪ್ರಸಂಗಾದಿದಮುಕ್ತಂ ತೇ ಪ್ರಕೃತಂ ಶೃಣು ಕುಂಭಜ |
 ಯಃ ಕೀರ್ತಯೇತ್ ಸಕೃದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ದಿವ್ಯನಾನು ಶತತ್ರಯಮ್ ||೨೯||
 ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಶೃಣು ತ್ವಂ ಕುಂಭಸಂಭವ |
 ರಹಸ್ಯನಾನುಸಾಹಸ್ರಸಾತೇ ಯತ್ಫಲಮಿಾರಿತಮ್ ||೩೦||

೨೬. ಶಿಲ್ಪಾದಿ ವಿಜ್ಞಾನಾತಿಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಮಾನವನಿಗೆ ವಿದ್ವಾನ್ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞಾಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣವಾದ ಅಂತಹ ವಿದ್ಯೆಯು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿರುವುದು. ಇದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾದುದು.

೨೭. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಅಭಿಜ್ಞಾನು ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾನ್, ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನು ವಿದ್ಯಾವೇತ್ತನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಬೇಕು.

೨೮. ತಾನು ವಿದ್ಯಾರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿ ಅಂತಹ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷಜ್ಞನನ್ನು ಪೂಜಿಸದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತಾವ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು?

೨೯. ಅಗಸ್ಯಮುನಿಯೆ! ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳು; ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ನಾಮತ್ರಿಶತೀಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಒಂದಾವರ್ತಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಿದ ಮಾನವನು ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗುವನು.

೩೦. ಅಗಸ್ಯನೆ! ಅವನ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತತ್ಪಲಂ ಕೋಟಿಗುಣಿತನೇಕನಾಮಜಸಾಧ್ವನೇತ್ |
 ಕಾಮೇಶ್ವರೀಕಾಮೇಶಾಭ್ಯಾಂ ಕೃತಂ ನಾನುಶತತ್ರಯಮ್ || ೩೧ ||
 ನಾನ್ಯೇನ ತುಲಯೇದೇತತ್ ಸ್ತೋತ್ರೇಣಾನ್ಯಕೃತೇನ ಚ |
 ಶ್ರಿಯಃ ಪರಂಪರಾ ಯಸ್ಯ ಭಾವಿ ನಾ ಚೋತ್ತರೋತ್ತರಮ್ || ೩೨ ||
 ತೇನೈವ ಲಭ್ಯತೇ ಚೈತತ್ ಸಶ್ಚಾತ್ ಶ್ರೇಯಃ ಪರೀಕ್ಷಯೇತ್ |
 ಅಸ್ಯ ನಾನ್ಮಾಂ ತ್ರಿಶತ್ಯಾಸ್ತು ಮಹಿಮಾ ಕೇನ ವರ್ಣ್ಯತೇ || ೩೩ ||
 ಯಾ ಸ್ವಯಂ ಶಿವಯೋರ್ವಕ್ತ್ರಪದ್ಮಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿನಿಸೃತಾ |
 ನಿತ್ಯಂ ಷೋಡಶಸಂಖ್ಯಾಕಾನ್ ಸಿಪ್ರಾನಾದೌ ತು ಭೋಜಯೇತ್ || ೩೪ ||
 ಅಭ್ಯಕ್ತಾಂಸ್ತಿಲತೈಲೇನ ಸ್ನಾತಾನುಷ್ಠೇನ ವಾರಿಣಾ |
 ಅಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದ್ಯೈಃ ಕಾಮೇಶ್ವರ್ಯಾದಿನಾಮುಭಿಃ || ೩೫ ||

ನೀನು ಕೇಳು, ರಹಸ್ಯವಾದ ನಾಮಸಹಸ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ ಫಲಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲವೆ.

೩೧. ನಾಮ ತ್ರಿಶತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಒಂದು ನಾಮ ಜಪದಿಂದ ಅಂತಹ ಫಲವು ಕೋಟಿಗುಣಿತವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಈ ನಾಮ ತ್ರಿಶತಿಯು ಕಾಮೇಶ್ವರೀ ಕಾಮೇಶರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದು.

೩೨. ಇದನ್ನು ಇತರರು ರಚಿಸಿರುವ ಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಸಂಗಡ ಹೋಲಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪರಂಪರೆಗೂ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಭಾಗಿಯಾಗುವವನು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭಕ್ತನಾಗುವನು.

೩೩. ಈ ನಾಮಶತತ್ರಯವು ಅಂತಹವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಇದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೇಯೋವಂತನೆಂದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಈ ನಾಮತ್ರಿಶತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವು ?

೩೪. ಇದು ಕಾಮೇಶ್ವರಿ-ಕಾಮೇಶ ಮುಖ ಕಮಲಗಳಿಂದ ತಾನಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವುದು. ಇದರ ಉಪಾಸನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆದಿಗುಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಮಾಡಬೇಕು.

೩೫. ಭೋಜನಕ್ಕೆ ನಿಮಂತ್ರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಿಲತೈಲ ಉದ್ವರ್ತನ

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರ ಫಲಶ್ರುತಿಃ

ಸೂಸಾಪೂಜ್ಯೈಃ ಶರ್ಕರಾದ್ಯೈಃ ಪಾಯಸೈಃ ಫಲಸಂಯುತೈಃ |
 ವಿದ್ಯಾವಿದೋ ವಿಶೇಷೇಣ ಭೋಜಯೇತ್ ಸೋಡಶ ದ್ವಿಜಾನ್ || ೩೩ ||
 ಏವಂ ನಿತ್ಯಾರ್ಚನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಆದೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಮ್ |
 ತ್ರಿಶತೀನಾಮುಭಿಃ ಪಶ್ಚಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಕ್ರಮಶೋಃರ್ಚಯೇತ್ || ೩೪ ||
 ತೈಲಾಭ್ಯಂಗಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ವಿಭವೇ ಸತಿ ಭಕ್ತಿತಃ |
 ಶುಕ್ಲಪ್ರತಿಪದಾರಭ್ಯ ಸೌರ್ಣಮಾಸ್ಯವಧಿಕ್ರಮಾತ್ || ೩೫ ||
 ದಿನಸೇ ದಿನಸೇ ವಿಸ್ರಾ ಭೋಜ್ಯಾ ವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಯಾ |
 ದಶಭಿಃ ಸಂಚಭಿರ್ವಾಪಿ ತ್ರಿಭಿರೇಕೇನ ವಾ ದಿನೈಃ || ೩೬ ||

ದಿಂದಲೂ ಉಷ್ಣೋದಕದಿಂದಲೂ ಅಭ್ಯಂಜನ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕಾಮೇಶ್ವರೀ ನಾಮಗಳಿಂದ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

೩೩. ಮತ್ತು ಸೂಪ, ಅಪೂಪ, ಶರ್ಕರಾ, ಪಾಯಸ, ವಿವಿಧ ಫಲಗಳನ್ನು ನಿವೇದನಮಾಡಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ಹದಿನಾರುಮಂದಿ ದ್ವಿಜರನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು.

೩೪. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯಾರ್ಚನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶತೀನಾಮಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

೩೫. ಸಂಪತ್ತಿನಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸರ್ವವಿಧ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದ್ದ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೈಲಾಭ್ಯಂಗ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಪತ್ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪೂರ್ಣಮಾಸರ್ಯಂತವಾಗಿ ನಿತ್ಯಾರ್ಚನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

೩೬. ಆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಇಷ್ಟತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮೂರು ನೂರುಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನವು ಆಗುವುದು. ಅಥವಾ ಹತ್ತು, ಐದು, ಮೂರು ಮತ್ತು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪೂರ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು.

ತ್ರಿಶತಚ್ಛಿಃ ಶತಂ ವಿಪ್ರಾಃ ಸಂಭೋಜ್ಯಾಸ್ತಿ ಶತಂ ಕ್ರಮಾತ್ ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಜನ್ಮಮಧ್ಯೇ ಸಕೃನ್ನರಃ	೪೦
ತಸ್ಮೈವ ಸಫಲಂ ಜನ್ಮ ಮುಕ್ತಿಸ್ತಸ್ಯ ಕರೇ ಸ್ಥಿರಾ ರಹಸ್ಯನಾಮಸಾಹಸ್ರಭೋಜನೇಽಪ್ಯೇವಮೇವ ಹಿ	೪೧
ಆದೌ ನಿತ್ಯಬಲಿಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪಶ್ಚಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಮ್ ರಹಸ್ಯನಾಮಸಾಹಸ್ರ ಮಹಿಮಾ ಯೋ ಮಯೋದಿತಃ	೪೨
ಸ ಶೀಕರಾಣುರತ್ನೈಕನಾನ್ನೋ ಮಹಿಮವಾರಿಧೇಃ ವಾಗ್ಧೇವೀರಚಿತೇ ನಾಮಸಾಹಸ್ರೇ ಯದ್ಯದೀರಿತಮ್	೪೩
ತತ್ಪಲಂ ಕೋಟಿಗುಣಿತಂ ನಾನ್ನೋಽಪ್ಯೇಕಸ್ಯ ಕೀರ್ತನಾತ್ ಏತದನ್ಯೈರ್ಜಪ್ಯೈಃ ಸ್ತೋತ್ರೈರರ್ಚನೈರ್ಯತ್ಪಲಂ ಭವೇತ್	೪೪

೪೦. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂವತ್ತರಂತೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಅರವತ್ತರಂತೆ ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದುನೂರರಂತೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುನೂರು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ, ಮೂರುನೂರುಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಜನ್ಮಾಯುಷ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಂದುಸಲ ವಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು.

೪೧. ಅಂತಹ ಮಾನವನ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವು. ಮುಕ್ತಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಅವನ ಕರಗತವಾಗಿರುವುದು. ರಹಸ್ಯನಾಮಸಹಸ್ರದ ಅರ್ಚನಾಂಗ ಭೋಜನದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು.

೪೨. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಬಲಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ರಹಸ್ಯನಾಮ ಸಹಸ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲವೆ.

೪೩. ಆ ಮಹಿಮೆಯೆಲ್ಲವೂ ತ್ರಿಶತಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಮ ಮಹಿಮೆಯ ಬಿಂದುವಿನ ಒಂದು ಕಣವಾಗುವುದು. ವಾಗ್ಧೇವಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಮಸಹಸ್ರಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಫಲಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

೪೪. ಆ ಫಲವು ತ್ರಿಶತೀನಾಮಾವಳಿಯ ಒಂದುನಾಮ ಕೀರ್ತನದಿಂದ

ತತ್ಪಲಂ ಕೋಟಿಗುಣಿತಂ ಭವೇನ್ನಾನುಶತತ್ರಯಾತ್ |
 ವಾಗ್ಗೇನೀರಚಿತೇ ಸ್ತೋತ್ರೇ ತಾದ್ಯಶೋ ಮಹಿಮಾ ಯದಿ || ೪೫ ||
 ತಸ್ಮಾತ್ಕಾಮೇಶ ಕಾಮೇಶೀ ಕೃತೇಃ ಸ್ಮಿನ್ ಗೃಹ್ಯತಾಮಿತಿ |
 ಸಕೃತ್ ಸಂಕೀರ್ತನಾದೇವ ನಾನ್ಮಾನುಸ್ಮಿನ್ ಶತತ್ರಯೇ || ೪೬ ||
 ಭವೇಚ್ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿನೂನಮನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷಿಣೇ |
 ನ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮಿತೋಽಪ್ಯನ್ಯನ್ನ ಜಪ್ತವ್ಯಂ ಚ ಕುಂಭಜ || ೪೭ ||
 ಯದ್ಯತ್ಸಾಧ್ಯತಮಂ ಕಾರ್ಯಂ ತತ್ತದರ್ಥಮಿದಂ ಜಪೇತ್ |
 ತತ್ತತ್ಪಲಮನಾಪ್ನೋತಿ ತಸ್ಮಾತ್ ಕಾರ್ಯಂ ಪರೀಕ್ಷಯೇತ್ || ೪೮ ||

ಕೋಟಿಗುಣಿತವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಇತರ ಜಪ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಅರ್ಚನ ಮುಂತಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೪೫. ಆದರೆ ತ್ರಿಶತೀನಾಮ ಪಾಠದಿಂದ ಆ ಫಲವೆಲ್ಲವೂ ಕೋಟಿಗುಣಿತವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು. ವಾಗ್ಗೇವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹಿಮೆಯಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೪೬. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಾಮೇಶ-ಕಾಮೇಶಿಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಿಮೆಯು ಇದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ತುತಸ್ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸು. ಈ ನಾಮ ತ್ರಿಶತೀಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಒಂದುಸಲಮಾತ್ರ ಕೀರ್ತಿಸುವುದೂ ಮಹಾಫಲದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು.

೪೭. ಅದರ ಕೀರ್ತನವು ನಿಜವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಆಗ ಸ್ತೃಣೇ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ್ದು, ಜಪಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ.

೪೮. ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದು ಪ್ರಸಕ್ತವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ಆಯಾಯ ಕಾರ್ಯದ ಫಲವು ತಪ್ಪದೆ ದೊರೆಯುವುದು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಯೇ ಯೇ ಪ್ರಯೋಗಾಸ್ತಂತ್ರೇಷು ತೈಸ್ತೈರ್ಯತ್ಸಾಧ್ಯತೇ ಫಲಮ್ ತತ್ಸರ್ವಂ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ನಾಮತ್ರಿಶತಕೀರ್ತನಾತ್	೪೯
ಆಯುಷ್ಯರಂ ಪುಷ್ಟಿಕರಂ ಪುತ್ರದಂ ವಶ್ಯಕಾರಕಮ್ ವಿದ್ಯಾಪ್ರದಂ ಕೀರ್ತಿಕರಂ ಸುಕವಿತ್ಯಪ್ರದಾಯಕಮ್	೫೦
ಸರ್ವಸಂಪತ್ತದಂ ಸರ್ವಭೋಗದಂ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯದಮ್ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಂ ಚೈವ ದೇವ್ಯಾ ನಾಮಶತತ್ರಯಮ್	೫೧
ಏತಜ್ಜಪಪರೋ ಭೂಯಾನ್ನಾನ್ಯದಿಚ್ಛೇತ್ ಕದಾ ಚನ ಏತಕ್ಶೀರ್ತನಸಂತುಷ್ಟಾ ಶ್ರೀದೇವೀ ಲಲಿತಾಂಬಿಕಾ	೫೨
ಭಕ್ತಸ್ಯ ಯದ್ಯದಿಷ್ಟಂ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಯತೇ ಧ್ರುವಮ್ ತಸ್ಮಾತ್ ಕುಂಭೋದ್ಭವ ಮುನೇ ಕೀರ್ತಯ ತ್ವನಿದಂ ಸದಾ	೫೩

೪೯. ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೋ ಆಯಾಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಫಲವು ಯಾವುದೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ನಾಮತ್ರಿಶತಿಯ ಕೀರ್ತನದಿಂದ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

೫೦. ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಕೀರ್ತನವು ಆಯುಷ್ಯ, ಪುಷ್ಟಿ, ಸತ್ಸಂತಾನ, ವಶ್ಯತೆ, ವಿದ್ಯಾ, ಕೀರ್ತಿ, ಮತ್ತು ಸುಕವಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

೫೧, ಮತ್ತು ದೇವಿಯ ನಾಮ ತ್ರಿಶತೀಸ್ತೋತ್ರ ಕೀರ್ತನವು, ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು.

೫೨. ಮಾನವನು ಈ ಸ್ತೋತ್ರಜಪದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅಶಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀಲಲಿತಾಂಬಿಕಾ ದೇವಿಯು ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಕೀರ್ತನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗುವಳು.

೫೩. ಮತ್ತು ಭಕ್ತನ ಆಯಾಯ ಇಷ್ಟ ಫಲವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೊರಕಿಸುವಳು. ಅಗಸ್ಯಮುನಿಯೇ! ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಇದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೀರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿರು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರಫಲಶ್ರುತಿಃ

ನಾಸರಂ ಕಿಂಚಿದಪಿ ತೇ ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ನಾನು ಶಿಷ್ಯತೇ |
 ಇತಿ ತೇ ಕಥಿತಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಲಲಿತಾಪ್ರೀತಿದಾಯಕಮ್ || ೫೪ ||
 ನಾನಿದ್ಯಾವೇದಿನೇ ಬ್ರೂಯಾನ್ನಾಭಕ್ತಾಯ ಹದಾ ಚನ
 ನ ಶತಾಯ ನ ದುಷ್ಟಾಯ ನಾನಿಶ್ವಾಸಾಯ ಕರ್ಹಚಿತ್ || ೫೫ ||
 ಯೋ ಬ್ರೂಯಾತ್ತ್ರಿಶತೀಂ ನಾಮ್ನಾಂ ತಸ್ಯಾನರ್ಥೋ ಮಹಾನ್ ಭವೇತ್ |
 ಇತ್ಯಾಜ್ಞಾ ಶಾಂಕರೀ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ತಸ್ಮಾದ್ಗೋಪ್ಯಮಿದಂ ತ್ವಯಾ || ೫೬ ||
 ಲಲಿತಾಪ್ರೇರಿತೇನೈವ ಮಯೋಕ್ತಂ ಸ್ತೋತ್ರ ಮುತ್ತಮಮ್ |
 ರಹಸ್ಯನಾಮಸಾಹಸ್ರಾದಪಿ ಗೋಪ್ಯಮಿದಂ ಮುನೇ || ೫೭ ||

೫೪. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನೀನು ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದ್ದು ಇಲ್ಲ. ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದ್ದು ಯಾವುದೂ ಅವಶಿಷ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ತೋತ್ರವು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೫೫. ಇದನ್ನು ಅವಿದ್ಯೋಪಾಸಕ, ಭಕ್ತಿಶೂನ್ಯ, ವಂಚಕ, ದುಷ್ಟ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತ ಮುಂತಾದ ಅನಧಿಕಾರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದಾನಮಾಡ ಬಾರದು.

೫೬. ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಅನಧಿಕಾರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅನರ್ಥವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಹೀಗೆಂಬುದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಂಕರನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ನಿನ್ನಿಂದ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

೫೭. ಮುನಿಯೇ ! ಶ್ರೀಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ನಾನು ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರುವೆನು. ಲಲಿತಾಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೋಪನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗಿರುವುದು.

ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀ ಸ್ತೋತ್ರಫಲಶ್ರುತಿಃ

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಕುಂಭಜಂ ತಾಪಸೋತ್ತಮಮ್ |
ಸ್ತೋತ್ರೇಣಾನೇನ ಲಲಿತಾಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀಮ್
ಆನಂದಲಹರೀನುಗ್ನ ವ್ರಾಣಸಃ ಸಮರ್ತತ

||೫೮||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾ ತ್ರಿಶತೀಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್

---

೫೮. ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಈ ನಾನು ತ್ರಿಶತೀಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆನಂದ ತರಂಗಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮಾನಸವುಳ್ಳವನಾದನು.

ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವು

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ ಮೈಸೂರು ಬ್ರಾಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

